

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

**Sánchez, Francisco
Schoppe, Caspar
Perizonius, Jacobus
Franequera, 1687**

Liber quartus

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

LIBER QUARTUS.

*In Quartum Librum rejecimus illa,
quæ subtilioris sunt considerationis,
& maxime causas Latini sermonis
aperiunt.*

De Figuris constructionis.

FIGURÆ Constructionis sunt anomalia, sive inæqualitas partium, quæ fit per Defectum, per Exuperationem, per Discordiam per Inversum ordinem. In Endia seu defectu, Ellipsis, & Zengma; in exuperantia, Pleonasmus; in enallage seu discordia, Syllepsis; in ordine perturbato Hyperbaton. Sunt igitur quatuor figuræ: nam Antiprosis, Prolepsis, Synthesis, Appositio, Evocatio, Synecdoche, cæteræ, monstruosi partus sunt Grammaticorum.

De Ellipsi.

ELLIPSIS est defectus dictionis, vel dictionum, ad legitimam constructionem; ut, *Paucis te volo; Noctuas Athenas.* Terent. *Egone illum? quis illum? quæ me? quæ non?* ubi Donatus; *Ellipsis est, & Apostrophis;* quasi dicat; si ad Grammaticam spectes, Ellipsis est vocum; si verò ad Rhetoricam, Apostrophis, id est, reticentia & abruptio sermonis.

B b

De

Doctrinam supplendi esse valde necessariam.

SEd antequam ad hoc præclarum munus accedo, illud videtur refutandum, quod ab istis Latini sermonis imperitis jactari consuevit, nihil esse supplendum: nam si supplendum est; *Ego amo Dei; & ego amo Deum*, erunt Latinæ phrasæ; quia illic deest, *præceptum*; hic autem, *quæ præcepit*. Quibus aptè poterit responderi, illos communi sensu carere. Ego illa tantum supplenda præcipio, quæ veneranda illa supplevit antiquitas; aut ea, sine quibus Grammaticæ ratio constare non potest. Nulla linguarum est, quæ in loquendo non amet brevitatem; atque eo festivius quidque dicitur, quo plura relinquuntur intelligenda. *Aliud est*, inquit Fabius, *Latini, aliud Grammaticè loqui*. Excutiamus unum aut alterum poetarum versiculum. Virgil. 4. *Æneid. Nec venit in mentem, quorum confederis arvis?* Grammaticus diceret; nec venit tibi, ô Dido, in mentem recordatio illorum hominum, in quorum hominum arvis tu confederis? Terentius Heaut. *Vel me monere hoc, vel percontari puta: Rectum est? ego ut faciam, non? ut deterream.* Grammaticè diceret; O Menedeme, vel tu puta me monere tibi hoc negotium, vel tu puta me à te hoc negotium percontari: quia si hoc negotium, quod negotium ego abs te rogo, rectum negotium est, ideo te illud ego negotium rogo, ut ego idem negotium faciam; at vero si hoc negotium, quod negotium tu facis, rectum negotium non est, hac quoque de causa illud negotium ego à te rogo, ut ego te ab illo negotio de-

ter-

terream. Quid infulsius, & alsius? Horatius quasi nostras partes agens, & Ellipsin amplectens, dixit lib. I. Satyr. 10. *Est brevitatis opus, ut currat sententia, neu se Impediat verbis lassas onerantibus aures.* In comparativis sæpè multa desiderantur; ut, *Digitorum, medius est longior.* Syntaxis est; Ex numero digitorum medius digitus est longior, * quam cæteri digiti sint longi. Horatius; *Si meliora dses, ut vina, poemata reddit.* Syntaxis; si dies reddit poemata meliora, quam antea erant bona, ut dies reddit vina meliora, quam antea, &c. Contra nostros Grammatitas sentit Quintilianus lib. 9. cap. 3. quum inquit; *Que per detractionem sunt figura, brevitatis, novitatisque maxime gratia petuntur, &c.* Jam verò quid leporis habebunt tot proverbialia, si integra referantur? *Lupus in fabula. Ad fractam canis. Ne sutor ultra crepidam. Posterioribus melioribus, inter cæsa, & porrecta. Manum de tabula;* & mille hujusmodi. Multa etiam Grammaticæ ratio nos cogit intelligere, quæ si apponerentur, latinitatis elegantiam disturbarent, aut sensum dubium facerent; hinc fit, ut præpositiones sæpè supprimantur, & sæpius participium ENS; ut, *Nate, mee vires, mea magna potentia solus, supple ens; Annibal peto pacem, subaudi ens:* quæ omnia imperiti ad appositionem, aut evocationem referunt. Alia rursus videmus desiderari, quæ sine vitio suppleri nequeunt, & tamen Grammatica necessitas supplebit; qualia sunt, *tuas spes non curo; quibus me allicis: tua consemplor ora, quorum aspectu deleor: vim mihi intra-*

B b 2

li-

* *Quam cæteri digiti &c.* Immo adhuc amplius requiritur supplementi, ut plena sit constructio, Nempe *præ ea re, vel mensura, ad quam rem cæteri &c.*

listi, cui resistere nequeo: tuam vicem doleo, quæ
 me excruciat: sustuli duos liberos, unum hic, alterum
 Salmantica. Cic. Præstantissimum jus est augurium,
 eorum quæ sunt in rep. idem; Unum cælum esset, an
 innumerabilia. Curtius; Mare Ponticum dulcius cate-
 ris. Pleraque autem subaudiri, quæ apertè
 dicere non possumus, docet Serv. 2. Georg.
 in illo; *Tmolus & assurgit quibus, & rex ipse Pla-
 neus*: adducitque ex Sallust. Sertorio triplices insi-
 diæ posite erant, prima, cæt. Vide eundem Ser-
 vium in illo Virgillii; *Bisque die numerant ambo
 pecus, alter & hædos*. Liceat jam nobis per
 Grammaticos, thesauros Ellipseos aperire,
 sine quibus injuriam facit Latino sermoni,
 qui se Latinum audeat nominare. [Asconius
 Pedianus, non Grammaticus solum insignis,
 sed etiam in primis locuples Latini sermonis
 auctor, passim in Cicerone Ellipses notat,
 quidque subaudiendum sit admonet; velut
 in Divin. *Quam illa primarum, subaudi par-
 tium: multum submittere, subaudi vocem, vel
 gestum*: sic in 2. Verrina; *Qui se omnia mea
 causa debere arbitrabantur*: Locutio pro plena
 habetur; sed si quæras, quod integrum est,
 deest facere, ut sit; *Omnia facere. C. Verrem
 Romilia*. Romilia est nomen tribus, ablativi
 casus, ut sit; *ex Romilia*. Sic alibi ait;
 L. Claudium Palatina; & 3. Verrina; *Poscunt
 majoribus poculis, poscunt à pincerna, id est,
 petunt, ut subaudiatur bibere*: ibidem; *Sar-
 tis testisque dominata est* Addidit, quæ, ut esset
 plenum dictum: nam Sarta testæ dicuntur:
 & 4. Verr. *A quo mea longissime ratio. A quo,
 à qua re, à quo negotio, accusationis sci-
 licet*: rursum 3. Verr. *Obligat tibi consularis,
 subauditur Provincia*: & 4. Vetr. *Duci jussit*
 in

„ in vineula, vel in carcerem, intelligimus:
 „ qui civis Romani erant, subauditur dabantur; si
 „ Siculi essent, subauditur rei; tum si eorum legibus
 „ dari oporteret, subauditur iudicia: qui Siculi,
 „ subauditur, erant iudices; si cives Romani es-
 „ sent, subauditur, rei. Sic Terentius, Hic in no-
 „ xa est: hic ad defendendam causam adest: cum ille
 „ est, hic praesto est: tradunt operas mutuas. Hæc
 „ Ascon, qui in verbis illis Terentii, cum ille
 „ est, supplendum monet, reus. Etiam Dona-
 „ tus in illud Hecyr, act. 2. sc. 2. Ego sum ani-
 „ mo leni natus, sic annotat; hoc non est plenum:
 „ nam cum dicimus, sum animo leni, ellipticis pro-
 „ fertur: & mox scena proxima; Quod me accu-
 „ sat nunc vir, sum extra noxiam. ibid. Donatus;
 „ Deest. In eo, ut sit, in eo quod me accusat:
 „ & Eunuch. act. 5. sc. 2. Desinas: Ibi Dona-
 „ tus: Deest. Fac, ut sit, Fac desinas: & A-
 „ delph. act. 3. sc. 2. Nunc illud est, quod si omnes
 „ omnia sua consilia conferant, auxilii nihil afferant:
 „ ibid. Donatus; significat, nunc tale nego-
 „ tium est, nunc tale periculum est.]

Regule generales.

PLato in dialogo de Ente asserit, sine no-
 mine & verbo nullam effici posse oratio-
 nem: multa enim nomina, ut, leo, ca-
 nis, capra, nihil indicant; quemadmodum nec
 multa verba; ut, currit, ambulat, movetur.
 Idem docet Arist. 2. Perihier. Quare verbum
 sine supposito nihil significabit.

* Curritur, sedetur, statur, deest, cursus,

B b 3

set

* Curritur, sedetur, statur &c.] Vide quæ notavimus pag.
 205. & 318. 319. Ubi ostendimus, hæc tamen ex abu-
 su

su

Nominativus cognatus. *sessio, statio; vel potius, currere, sedere, stare.*
Sic in omnibus, quæ Grammatici pessimè
vocarunt *Impersonalia passivæ vocis.* Vide supra
c. 1. l. 3.

Nominativus cognatus. Idem intellige in verbis, quæ dicuntur *Naturæ;* ut, *pluit, ningit, lucefcit,* subaudi, *pluvia, nix, lux.* Vide cap. 1. lib. 3.

Nominativus cognatus. Idem in illis quinque, *miseret, tædet, pudet, piget, pœnitet.* Est enim, teste Prisciano, *miseret me tui, * misericordia tenet me tui; & tædet me ciborum, tædium ciborum tædet me.* Verba igitur activa sunt, in quibus intelligitur *misericordia, tædium, pudor, pigritia, poena.* Vide cap. 3. lib. 2.

† Jam igitur si in passiva intelligitur nomi-

su quodam à Veteribus adhibita, tanquam si non essent vere personalia: h. e. sine ullo respectu Nominativi, qui vel per Ellipsin præcedere debeat; & proinde tanquam sola per se sensum aliquem perficientia. Si qua tamen statuenda sit Ellipsis Nominativi, deesse *Negotium.*

* *Misericordia tenet me tui*] Immo vero sensus est, *miseria tua, vel malum tuum miseret me, seu facit memiserum tui in vicem.* Quomodo Terent. *Menedem vicem miseret me,* scil. calamitas, seu miseria ejus. Nam æque in his potest alienus Nominativus perpetuo intelligi, ac in quibusdam Verbis alienus Accusativus. Veluti quum *Merere* in militia simpliciter dicitur pro *merere stipendium,* & similia. Vide me pag. 217. At *Tædet me ciborum* explicandum per supplementum *negotium,* quasi dictum esset, *Negotium ciborum tædet me,* plane eadem Ellipsi, qua dicitur, *Veni in mentem ejus tui,* &c. Vide pag. 117.

† *Jam igitur si &c.*] Cum in passivis Impersonalibus non intelligatur Nominativus Cognatus, uti supra pag. 207. & 218. monuimus, nulla est consequentia, quæ hinc elicitur. Sed & illud ipsum, quod hinc eliciendo ponitur, falsum esse demonstravimus pag. 204. ubi rationem Accusativi Cognati quando occurrit, per Ellipsin plerumque explicandi, dedimus. Sed & agnoscenda esse in Grammatica arte Verba vere Neutra ad cap. 1. & maxime-

minativus cognatus, illud etiam sequitur, & Priscianus ipse fatetur, ut accusativus cognatus intelligatur in verbis, quæ Grammatici vocant *absoluta*, quum mera sint activa; ut, *curro, ambulo, sedeo*, supple, *cursum, ambulationem, sessionem, &c.* Sed hic accusativus pleonasmum fugiendi causa non apponitur; sed cum adjectivo necessario adhibetur: ut, *hilarem vitam vivis; bonum certamen certavi.* Itaque omnia verba sunt activa, aut passiva: nam teste Aristotele, omnis motus aut actio est, aut passio, nihil medium est. Vide supra cap. I. lib. 3.

Porro nomen verbi cognatum duplex est: nam *lectio, & legere*, verbalia sunt, à *lego*; sicut *amare, & amatio* ab *amo*. Itaque dicitur, *curro cursum, vel currere, & cursus curritur, vel currere curritur*: nam eodem Prisciano teste, infinitum ipsum, *nomen verbi* ab antiquis dicebatur. Itaque *bonum est legere, & bona est lectio*, nihil omnino differunt. Idem docet Eustathius primo Iliad. pag. 654.

Quando igitur nomen tibi verbale defuerit, aptissime recures ad infinitum ipsius verbi, ne cogaris rem agentem ostendere, quæ nihil agat, aut causam sine effectu: nam si *Cato vivit, vitam vivit, vel vivere: & placet placere: & vadit vadere: pergit pergere: & caret carere, &c.* * Hoc apud Hebræos non esset difficile

B b 4

pro-

xime 3. libri III. clarissime docuimus. Infiniti quoque Cognati Ellipsis, quam pene perpetuam in Neutris statuunt Sanctius & Scioppius, refutavimus ad pag. 259.

* Hoc apud Hebræos & Latinos Infinitum plerumque sustinet vicem non Accusativi, sed Ablativi. Cum Hebræi dicunt מוֹתוֹת מוֹתוֹת exponendum, non *moriens mortem*,
ut

probare, qui, *ambulas ambulare*, passim dicunt:
 & *moriens mori*. Habac. 2. *Venire venet*, & non
tardabitur. Et apud Græcos non raro infinitum
 cognatum videas. Homerus sæpè dicit *ἔσθ' ἔσθ' ἔσθ' ἔσθ' ἔσθ'*
 & *ἔσθ' ἔσθ' ἔσθ' ἔσθ' ἔσθ'*. Homericæ sunt, *abiit abire*, &
dixit dicere: , [quod Germanicus idiotissimus
 imitatur; *Wir wollen gehen gehen / ibimus ire.*]
 Sed & Latini aliquando in hoc genere luse-
 runt: Catullus; *negat negare*. Plaut. Pseud. *Per-*
gitis pergere? Cicero in Arato; *Post hunc ore fero*
Capricornus vadere pergit: idem in Academ.
Itaque confestim ad eum ire perreximus. Livius; *Classi-*
re obviam hosti pergit. Plautus Aulul. *Nunc do-*
mmum properare propero. Terentius; *Domum ire*
pergam: idem; *placide ire perrexit*. Cic. I. Di-
 vin. *si ire perrexisset*. Livius 2. Pun. *Pergit deinde*
ire sequentibus paucis. Virg. *Observans, quo signa*
ferant, quo tendere pergant: idem; *Ita farier infit*.
 Cic. I. leg. *Sed jam ordire explicare de jure civili*
quid sentias.

* Hoc infinitum cognatum intelligitur in
 participiis neutralibus: ut, *lectum est, legendum*
erit, subaudi legere: defessus sum legendo, subaudi
legere, id est, legenda lectio: Legere enim, &
lectio, ut dictum est, non differant. Vide,
Negotium, infra. B b 5 Idem

Infini-
 tum co-
 gnatum
 pro nomi-
 ne.

que significatione eadem, patet, quæ ratio & constru-
 ctio Accusativi in hisce locutionibus. Nempè eadem,
 quæ Ablativi, h. e. jungi Verbis per Ellipsin præpositio-
 nis. Denique quum sic Cognatorum Nominum tum Ac-
 cusativus tum Ablativus Verbis adhaereant facile apparet
 etiam illud, quæ ratio sit Infiniti suis item Verbis juncti:
 h. e. accedere iis itidem per Ellipsin præpositionis, neu-
 tiquam vero tanquam Accusativum proxime à Verbo ré-
 ctum. Vide & supra pag. 205. & 209.

* *Ho. Infinit. in Cognatim*] At vide supra pag. 378. &c.
 ubi hanc Infiniti Cognati Ellipsin in Participiis Neutris
 liquido refutavimus, & ostendimus intelligi potius in iis
Negotium.

Idem nomen. Idem nomen, si post verbum substantivum sequatur adjectivum, aut genitivus, necessario subauditur; ut, *hoc pecus est regum*, vel *regis*, valet, *hoc pecus est pecus regum*, vel *pecus regis*. Cic. pro Mil. *Cæsaris potentiam suam potentiam esse dicebat*: idem pro Marcell. *Tua enim cautio nostra cautio est*: idem 2. Tuscul. *Non ego dolorem, dolorem esse nego*: pro Marcel. *Quis est qui non intelligat, tua salute contineri suam*, & est *unius tui vita pendere omnium*. Terent. Hecyr. *Verum id vitium nunquam decevi esse adolescentiæ*; supple *vitium*, ut ait ibi Donatus. Plaut. Caf. *Nunquam edepol jejanium, jejunium est*. Cic. 1. Nar. Deor. *Itaque in illis selectis, brevibusque sententiis hæc prior sententia est*. Ovid. *Pendet & à vestra nostra salute salus*. Terent. Heaut. *Assimulabimus tuam amicam hujus esse amicam*. Et in facris; *Domus mea, domus orationis est*: & iterum; *Domus mea domus orationis vacabitur*. Joan. 7. *Mea doctrina non est mea, sed ejus, qui misit me, patris*: & Psalm. 137. *Laudate Dominum, quia bonus, subaudi Dominus*: ita dicimus; *hic non est honor, sed onus*, [id est, hic honor non est honor:] *hoc non est munus, sed pæna*. id est, hoc munus non est munus. Lucan. *Neque enim ista vocari prælia iusta debet*. Terent. *Vis est hæc quidem*. Stultè igitur præcipiunt Grammatici, verbum est, regere genitivum: stultius etiam Dialectici, qui docent, *accidens prædicari posse de substantia*; ut, *Cicero est albus*: quod falsum est; nam *Cicero est albus*, & *Cicero est homo albus*, non differunt, nec plura verba hic, quàm illic enumerantur, alioqui si nil intelligas, sonabit, *Cicero est albus Cicero*. Vide infra, Homo.

Idem nomen. Ubi genitivus ab adjectivo videtur discrepare, præcipiunt isti, esse Gracisimum, aut

AN-

Antiptosim; ut, *multos militum amisit*, id est, multos milites. Horatius libro 2. Satyr. 2. *Corruptus vanis rerum*, id est, vanis rebus: idem 4. Carm. *Virginum primæ*: ibidem; *Nec tu pessima munerum ferres*. Vide Lamb. lib. 4. Oda 12. Lucanus libro 2. *Minimas rerum discordia turbat*, id est, minimas res. „ [Propert. *Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta*; pro, omnes res, subaudiendo *negotia*. Ovid. *Omnia sunt hominum tenui pendencia filo*, id est, omnes homines. Vide infra, *Negotium*.] Sed non ita est; nunquam enim adjectivum sine substantivo erit; supplendum igitur idem nomen: Livius lib. 9. dec. 4. *Neque earum rerum ullam rem, in quas iurejurando obligati erant, in se, aut in alios admiserant*. „ [Plaut. Men. act. 5. sc. 2. *Summum forem detestor. SE. quæ de re rerum omnium?*] Sed in huiusmodi genitivis præter substantivum, quod intelligi dicimus, deest etiam ex numero; ut jam docebimus.

In omni partitione, quæ fit per verbum, aut per nomina positiva, comparativa, superlativa, aut numeralia, aut denique quoquo modo, si genitivus sit, regitur ab his particulis, ex numero; ut, *Hispanorum alii vigilant, alii student, quidam boni, quidam mali, quidam fortiores, alii fortissimi: qui vestrum? alter horum, subaudi ex numero*. Plin. lib. 8. cap. 48. *Lanarum nigrae nullum colorem bibunt*. Lucan. *minimas rerum discordia turbat*, id est, minimas res ex numero rerum. „ [Livius; *Macedonum omnibus, & quibusdam Anariorum ut manerent persuasit*. Plinius; *Piscium omnibus serrati dentes*. Dictys lib. 1. *Interim apud Trojam legatorum Palamedes ad Priamum adiit*. „ & lib. 2. *Reliquis presentibus Grecorum, Melampus verba facit, solo omnium Deiphobo Hecubæ assen-*

Ex numero.

„*assensu*] Cicero 2. Officior. *Sed omnium societatum nulla prestantior, nulla firmitior, &c.* Sueton. in Galba 10. *Alarion altera aegre retenta in officio.* In omnibus his, & similibus, deest, ex numero; Martial. lib. 6. *Censor maxime, principumque princeps.* Unde licebit exhibere Grammatistas, qui pueris inculcant, superlativa regere genitivum, & comparativa inter duo; quasi genitivus ille regatur à superlativo, aut comparativa solum inter duo cum genitivo reperiantur, quum sit frequens, & usitatum; *major fratrum, belluarum prudentior, animalium fortiora;* sed ubique deest, ex numero, ut exempla subjecta docebunt. Cæsar. 2. Gall. *Ex numero adversariorum circiter sexcentis interfectis:* ibid. *Ex eo numero navium nulla desiderata est:* idem 3. Civil. *Milites ex numero aegrotorum ignominiam non tulerunt.* Cic. 2. Agrar. *Quorum ex eo numero, qui per eos annos consules fuerunt, multi mortui sint, id est, multi eorum:* idem 2. Fin. *Quorum e numero primus est ausus Leontinus Gorgias, &c.* idem 1. Orat. *Homo ex numero disertorum postulabat;* idem in Oeconomico, citante Priscian. *Nemo ex eo numero hominum, qui apud nos eo numero dignantur.* Valer. Maxim. lib. 5. cap. 4. *Quum unus e numero Persarum:* idem lib. 6. cap. 2. *hominibus, e quorum turba duos retulisse abunde erit.* Ovid. Metamorph. *Fuit audacissimus omni De numero Lycabas:* idem in epist. *Quarum de populo nulla relicta tibi est:* idem 4. Metamorph. *Excipit unus Ex numero procerum, quarens cur una sororum, &c.* Virgilius 8. Æneid. *Quorum de numero qui sese in bella sequantur, Prestantes virtute legit:* idem 5. Æneid. *Nemo ex hoc numero mihi non donatus abibit.* „[Propertius; *E quarum numero me contigit una Dearum.*] Juvenal. Satyr. 6.

Quædam de numero lamiarum. Apulejus 2. Florid.
 Hippias e numero sophistarum artium multitudine prior
 omnibus. Idem ostendit & præpositio; ut,
 ex omnibus doctissimus. Valer. Maxim. lib. 3. Erat
 autem is ex triginta tyrannis crudelissimus. Plinius
 lib. 21. cap. 9. Tertium ex omnibus minutissimum.
 Ridicula verò sunt, quæ inculcat Valla de
 Unus, & Solus, lib. 3. cap. 67. esse scilicet no-
 mina duo ex natura superlativorum, regere-
 que genitivum; ut, *primus omnium*: quasi verò
 non etiam Horatius dixerit; *Sapientum octavus*.
 & Martial. lib. 8. *Nona sororum*. Rectius Thom.
 Linacer lib. 6. Nomen, inquit, cum præpositione
 deest, ut ante tales genitivos; *Animalium fortiora*,
 quibus est sanguis crassior: *subauditur enim de*
 numero, *vel ex numero*. Hæc ille. Jam igitur
 contra Grammaticas colligamus, compara-
 tivorum, & superlativorum genitivos,
 (nisi sint sui positivi, ut, *avidior pecuniarum*)
 ab illis nequaquam regi, imò nec ad illa quic-
 quam attingere. An non risu res digna est,
 quum Valla, & Grammatici docent, in his
 orationibus; *fortiores Trojanorum superavit*, &
fortissimos Trojanorum superavit, in priore esse ge-
 nitivum partitionis, in posteriore minime?
 Sed horum infaniam alibi exagitavimus cap.
 II. lib. 2.

In primis, & secundis personis, quia ru-
 sticè, nisi discretionis, aut alia impellente *Ego, tu,*
 causa, suppositum apponitur, elegantius sub-
 titicetur. „[Quærenti, *Quid facis?* responde-
 „tur, *Lego*: nam Grammaticè quidem, non
 „æquè tamen Latinè dicitur; *Quid tu facis?*
Ego lego.]

Quando suppositum agit in se, sæpissime,
 & eleganter subtricitur accusativi, *mè, te,*

se.

se; ut * Nox præcipitat, hyems adventat, imber ingruit, nupsit regi, ille jam lavit, bene vertat, bene habet. Æneid. 2. per pectora cunctis insinuat pavore & mox; Acingunt omnes operi: & mox; Et ruit Oceano nox: idem; Quis talia fundo temperet à lacrymis? Æneid. 10. Tum Zephyri posuere. Livius lib. 39. Mores quidem populi Rom. quantum mutaverint, vel hic dies argumento erit. Sueton. Quoties terra in orbe movisset. 33. [Cicero 9. ad Atticum; Decimo quarto post die, quam ille Cæsar nullo moverat. Jam ista,] Bene vertat; bene res vertat: bene habet, trita sunt. Ter. Quid multis moror, subaudi me: idem; Facile ut pro Eunuchis probes, subaudi te: idem Adelph. Tot res repente circumvallant; ubi Donatus docet, deesse se. Nec verum est, quod docet Servius, & alii Grammatici, esse aliqua verba activa pro passivis posita; ut, nox præcipitat, pro, præcipitatur: & volventibus annis, pro, volutis, &c. Imo vero deest se, ut recte docet Linæcer, & sæpe exprimitur. Livius libro 3. Decad. 3. Nam & præcipitasse se quosdam non tolerantes famem constabat. Plinius libro 8. cap. 36. præcipitaturi se ex aliqua rupe. Terent. Adelph. Vide, ne ille huc prorsus se irruat. [Valerius Maxim. libro 9. cap. 8. num. 1. Quam temere se

* Nox præcipitat] Ita Florus IV. 2. Sic præcipitantibus satis prælio sumpta est Thessalia. Cic. Somn. Scip. cap. 5. Ubi Nilus præcipitat ex montibus. De Offic. I. 1. Qui libri jam illi fore æquarunt, Scilicet Nep. Thras. 2. Tempore ad comparandum dabo. Sall. Catil. 6. Imperium regum in superbiam vertis. Ubi Vide Notas, ut & Rivinum ad cap. 52. Tacit. Ann. XII. 29. Disturnitate in superbiam mutans. Cujus verbi similia exempla vide apud Putsch. ad Sall. Jug. 104. Gell. I. 17. At si; Explicite, diceret imperfecto & debili numero verborum sonus clauderet. de quo vide Gronov. Patrem ad Liv. XXII. 39. Adde &, quæ notavimus de hisce supra pag. 206. & 221.

se Africanus superior ex Hispania duabus quinque-
 mibus trajecit ad Syphacem.] Virgil. *Seque ex ocu-
 lis avertit, & aufert: alibi supereilit, inquiring;*
Dixit, & avertens rosea ceruice refest. Varrolib.
 2. Rust. cap. 2. *Antequam calores, aut frigora*
se fragerunt. Cæsar 2. Civil. *omnes se portis erumpunt.*
 Virg. 1. Georg. *Diversi erumpunt sese radis;*
 idem suppressit 4. Georg. *Erumpunt portis: idem*
Ceiri; Nam qua se ad patriam tendebat semita lumen.
 Persius Satyr. 5. *Vertentem sese frustra sectabere*
caulium. Virgilius sæpe reticet accusativum;
 ut. 3. Georg. *Et tota solidam in glaciem vertere*
lacuna, subaudi se: idem; Ingemnant Austri:
 idem; *Tum prora avertit: idem; Inclinat fornicia*
ducum. Celsus lib. 3. *Inclinat se febris.* Vide
 in Thesaurio, *Inclino: idem Virgil. Alta non*
crede paludi, subaudi te Hinc illa trita, crede
mibi, subaudi te; non credo tue fidei, subaudi me.
 Cic. *Tum se emergit, & fertur illuc.* Suet. *Car-*
millius me evasit. Huc illa pertinent; *pluit, nungit,*
serenat, tonat; ut, pluvia pluit se, vel pluvia
pluit pluviam: nam etiam in multis potest ac-
cusativus cognatus intelligi: ut in sacris;
Gaudeat se tellus tantis illustrata fulgoribus: & fre-
quenter legimus Gaudere gaudium.

Aliquando intelligitur idem nomen, sed *Idem* na-
 aliter atque in superioribus. Plinius lib. 7. de men.
 Cicerone; *Omniun triumphorum lauream adepti ma-*
jorem, subaudi lauream, in sexto casu. Varro *Vide ad*
 lib. 2. Rust. de bubus; *Transmarini Epirotici non pag. 155.*
solum meliores totius Græciæ, sed etiam Italiæ, sub-
audi bubus. ibid. de canibus; Cibatus canis propior
hominis, quam ovus, subaudi cibatus. Plin. *Lana-*
rum nigra, &c. ut supra.

Sed non solum nomen, unde sæpe geniti- *Geniti-*
 vus pender, subticetur, sed ipse etiam geni- *vincantel-*
 ti. *lectus.*

tivus, quod adnotatu dignum est. Qua de re est elegantissimus Ciceronis locus, qui nostrum supplendi doctrinam maximè illustrat, in 2. lib. Natur. Deorum; *Sed id*, inquit, *præcise dicitur, ut si quis dicat*, Athenienium rempublicam consilio regi, *desit illud*. Areopagi: *sic quum dicimus*, providentia mundum administrari, *desse arbitrator*, Deorum: *Pleni autem, & perfecte sic dici existimato*; Providentia Deorum mundum administrari. *Hæc Cicer.* Horat. *Milia frumenti tua triveris area centum, subaudi modicum: idem; Callidus huic signo ponebam milia centum, supple sestertium: idem; milia tum pransi tria repsumus, subaudi passuum.* Pers. Satyr. 6. *Dis igitur, genioque ducus centum paria ob res Egægræ gestas induco, subaudi bovum.*

Ellipsis nominum, & Participiorum, ordine Alphabetico.

Adjectiva nomina nunquam fiunt substantiva, ut male credidit Cæsar Scalliger; nam accidens non transit in substantiam. Vide, Ars. Nomina tamen propria undelibet trahuntur; ut, *Filius, Julianus, Fulianus*, nomina sunt Imperatorum; & *Cædo alteram*, nomen centurionis. [Recte proinde Charifus; *In adjectivis*, inquit, *ab salute positis subaudiendum, quod quisque voluerit; sed nempe ad exempla legendis auctoribus observata.*] Itaque in omni adjectivo scrutabimur substantivum, hoc ordine.

Acinus, Colligere vinacea, vel vinaceos, tritum est apud autores rei rusticæ, subaudi *acinos*. Cic. *Sennum, vel necht, aut ex acino vinaceo*.
grans. *Stellaris, Asterias, hierax, rubetarius, halætus.*

bus, fringillaris, tertiolus, triorches, subauditur *Accipiter*, vel falco.

Plin. lib. 7. * *Spinther secundarum, tertiarumque* *Accipiter*.
Pambilus, deest *accipiter*. Vide, Partes.

Ter. Adelph. Ubi ad Diane veneris. Horat. *Aedes*,
I. Serm. *Ventum erat ad Vestæ, † subaudi edem.*
A Græcis hoc manavit, qui etiam dicunt;
Eo ad præceptoris, subaudi domum, vel ædes. Plau-
tus Bacch. *Quin ipsa in æde Diane conditum est.*
Cic. 2. Philip. *Qui maximo te ære alieno ad ædem*
Opis liberaſti.

Cum persuasum haberem, genitivum sem- *Aedes*,
per à nomine regi, diu quæſivi, unde geniti-
vus *Domi* regeretur: donec antiquos, per *ædes*
domi, in *ædibus domi*, locutos fuiſſe animadver-
ti. Id me apertè docuit Plaut. in *Casina*,
dum inquit; *Inſectatur omneis domi per ædes.* Græ-
ci dicunt, *κίλαδες δῶμον*; Hiſpanè, *En las ca-*
ſas de la morada. „[Itaque ſicut Terent. dicit;
„*Solus Sannio ſervat domi*: ſimiliter Plautus Mo-
„*ſtell. Natus nemo ſervat in ædibus.* Nempe *Do-*
„*mus* totum eſt, *Ædes* vero pars illa domi,
„in qua ſunt cubicula. Servius in *Æneid.* 2.
„*Omne ædiſcium ædes dicuntur*; ſed Varro locum qua-
„*tuor angulis concluſum docet Ædem vocari debere.*
„Itaque, *Domi*, non aliter quam, *Humi*, uſur-
„*patur in genitivo*, ſicut & in ablati-
C c vo,

* *Spinther secundarum*] De iſdem eodem modo Valer.
Max. IX. 14. 4. *Alter ex quodam ſecundarum cognomine*
Spintheris traxit, alter, niſi *Nepois* a moribus accepſſet;
Pambili tertiarum habuiſſet.

† *Subaudi edem*] Sic Liv. 1. 33. *Quibus ad Murcia data ſe-*
der cap. 41. *Habitabas Rex ad Jovis Sparoris.* Cic. pro Mil.
Cum ſalcibus ad Caſtoris. Famil. XIV. 2. *quæmadmodum à Ve-*
ſtæ ad tabulam Verriam ducta ſtes. Similiter Græci paſſim,
αἱς πικρακίως, ἑδὸς φέρονται αἱς ἑδὸς, ἢ φαρμακὸς ἢ ἢ
ἢ ἢ ἢ ἢ, ſcil. *μειγες.*

vo, Venire domo, pro, ab domo: Tollere humo,
 pro, ab humo, quod usurpat Virgilius. Sed
 Propert. Domo, pro, in domo dixit; Mox
 Amythaonia nupta futura domo: pro quo dicere
 poterat, Amythaoniae domi.]

Ætas. Peruenit ad decrepitam. Plinius lib. 2. cap. ult.
 senectâ diem obiit, sc. etate. Plaut. Aulul. Quem
 senectâ etate ludos facias. Cic. 1. Tuscul. Ex his
 igitur, quæ hora octava mortua est, provecâ etate
 mortua est; quæ vero occidente sole, decrepita. Sallust.
 Senectâ etate. Senectâ membra dixit auctor Æt-
 næ. Lucret. lib. 3. membris senectis: & lib. 5.
 etate senectâ. Sallust. 4. Hist. Omnes quibus sen-
 ectâ corpore animus militaris erat. Serv. in Æn. 11.
 Si dicamus, Senectâ, aut addendum, Ætas,
 aut intelligendum.

Ætate. Varro lib. 2. Rust. cap. 7. Videndum ne sint
 minores trimæ, majores decem annorum, sc. etate:
 idem cap. 2. castrare oportet agnum non minorem
 quinque mensium. Valla lib. 1. cap. 19. Nam &
 hoc, inquit, licet dicere; ego sum major viginti an-
 norum, id est, etate tali; ego sum etatis majoris
 etate viginti annorum. [In hoc, Ubi agit nunc,
 subauditur etatem. Ter. Fuerit præstabilius ubi-
 vis gentium etatem agere, quam huc redire.]

Æs alienum. Livius; Quum populus solvendo non esset, subau-
 di æri alieno: idem; Quum & privati equum pos-
 sularent, nec tamen solvendo æri alieno respublica esset.
 Vide Aptus. [Vitruv. 10. cap. 6. Pecuniam
 contrivit, ut ad solvendum non esset.]

Æs. Tanti emi quanti præfixisti; magni doces; parvi
 aestimo, subaudi æris: omnia enim pecuniâ æsti-
 mabantur. Colum. lib. 3. cap. 7. Quem vulgus
 parvi æris posse comparari putat. Huc refer illa,
 de meo, de tuo, de suo, subaudi ære Plaut. Mo-
 stell. Ratio accepti, & expensi constat. [Cice-
 ro

ro 3. Verr. *Habeo & ipsius, & patris eius accipit tabulas, subaudi æris.* Alconius interpretatur, *acceptarum pecuniarum*: sic,] *Quanti doces, id est, quanti æris pretio doces.* Hoc ignoravit Valla lib. 3. cap. 1. Vide, *Assium, & Pretio.*

Cic. pro Cluent. *Cecidisse ex equo dicitur, & Affectus, homo infirma valetudine latus offendisse vehementer, subaudi affectus: idem Tuscul. Affectus optima valetudine: idem Divinat. Qui sunt morbo gravi, & mortifero affectu.* Terent. Phorm. *Tantane affectum hominem quenquam audacia?*

[In Diaria, Menstrua, Annua, subauditur *Alimenta.* Liv. 44. *Consul milite menstruum ferre ta secum iussu, supple alimentum.*]

Est qui dicat; sunt qui affirmant, subaudi aliqui. Horat. *sunt quos curriculo pulverem Olympicum Collegisse iuvat.*

[Fluvius, vel Fluvia, subaudi annis, vel Annis, alveus, vel aqua: nam ut à Pluo pluvius, & pluvia, sic à Fluo fluvius, & fluvia. Sisen. lib. 4. *Oppidum inter duas fluvias collocatum; & transfessus fluviam, que ad mare pertinebat, supple annem; nam utriusque generis Annem fuisse, auctoribus citatis docet Nonius.* Virgil. *Sulfurea Nar albus aqua, subaudi annis: Nar enim neutrum est, quia indeclinabile.* Cic. *Lacus Velinus in Nar defluit. Sic cum dicimus, Albulæ magnus, ferrosus Turia ripis, alvus Sequana, deest annis.* Virgil. libro II. *Annis & Adriacas retro fugit Ausidus undas.* Livius lib. 1. *Tiberin flavium: & lib. 4. Tiberi anne septus: idem; ad Rhodanum fluvium: idem; ad Eurotam annem.* Curtius lib. 3. *Pyramum annem transire: ibid. in ripa Pyrami annis.*]

Animus, Deus in adiutorium meum intende, deest animum, vel confidit. Horat. Si non intendis animum stultis, & rebus hominum. Terent. Repudio consilium, quod prius intenderam. Cic. 2. Agrar. Sed attendite animos ad ea quæ consequuntur.

Anguis, Serpens adjectivum est, à serpo; ut, serpens vel bestia vitis; secula serpentina; aqua serpens. Sed cum legis, caruleus serpens, vel diva serpens, * deest anguis, vel bestia. Ovid. 1. Metamorph. Pythia perdomitæ serpentis nomine dictos: ibid. Incognite serpens. Nec audiendus est Valla, qui duo adjectiva uni tribui substantivo posse negat. Plaut. Quasi proserpens bestia: idem Afin. Fac proserpentem bestiam. Serpentem rivum dixit Lucanus lib. 9.

Annus: Virgil. Adco in teneris consuescere multum est, subaudi annis.

Aptus, Cic. 2. Philip. † Nec tu solvendo eras, subaudi vel idoneus, vel idoneus: integrum est; Nec tu solvendo æri alieno sufficiens eras. „[Liv. 38. Paucitas conjuratorum celandæ, quam agendæ rei aptior erat.] Plinius; Ferrum non est tundendo: idem; Radix ejus vascendo non est, id est, esui apta. Celsus lib. 5. cap. 28. Quodlibet puri moriendo accommodatum. Vitruvius lib. 2. cap. 8. Ea non potest in structura oneri ferendo esse firma. Colum. lib. 1. cap. 9. Dummodo perpetiundo labori sit idoneus. Vide, Æs alienum.

Aqua. Frigidam subfundere, Proverb. sc. aquam. Juve-

* Deest anguis, vel bestia] Vel etiam Draco. Sueton. Tib. 72. Serpens Draco erat ei in oblectamento, eumque sua manu cibabat.

† Nec tu solvendo eras] Liv. II. 9. Tributo plebs liberata, ut divites conferrent, qui oneri ferendo essent. Tac. An. XI. 3. quæque alia concilianda misericordia videbantur. Sall. Catil. 46. Panam illorum sibi oneri, impunitatem perdundo Resp. fore, scilicet, idoneam.

venal. Satyr. 5. Quando vocatus adest calda, gelidaque minister: ibid. petitur decocta. Martial. Iam defecisset portantes calda ministros: idem; Caldam poscis aquam. Cic. 1. Catil. Si aquam gelidam biberint. Apul. 2. Metamorph. aqua calida injecta, Columella lib. 6, cap. 16. perfunduntur aqua frigida.

„[Piscina, subauditur aqua: nam Piscinus, Aqua,
est ad pisces pertinens. Hinc Petimen piscinum,
dixit Nævius apud Festum.]

Pluvia ingruit, subaudi aqua: nam dicimus, Aqua,
pluviois diebus; & apud jurisconsultos Titulus est,
de aqua pluvia arcenda. Ovid. pluvioque madescit ab
Austro. „[Lucr. Mittunt honorem pluvium; Hu-
mor quo pacto pluvius concrevit in altis Nubibus.]
Cato R. Rust. Quam tempestates pluvia fuerint.
Æneid 1. Pluviasque Hyadas.

Confluens, profluens, torrens, adjectiva sunt, Aqua,
in quibus absolute positis intelligitur aqua, flu- s. fluvius,
vius, vel amnis. Cic. 2. Natur. Nam ut profluens s. amnis.
amnis aut vix, aut nullo modo, &c. Lucanus
lib. 2. Torrenti sanguine. Livius lib. 1. Pueros in
profluentem aquam mitti jubet. Virgil. 2. Georg.
Nec non est torrentem undam levis inuolat alnus: idem
lib. 10. Torrentis aque more furens: idem; Tor-
rentia flumina.

„[Ulpianus leg. 1. ff. de flum. Fluminum
quedam sunt perennia, quedam torrentia. Perenne
est, quod semper fluit; Torrens, quod tantum hyeme.
Ovid. 2. Pont. 3. Quo magis admiror, non ut
torrentibus undis Communis vitii te quoque labe trahi.
Curtius 8. Urbs cingitur amne torrenti. Justin.
lib. 4. Nusquam alias tam torrens factum.
Curtius 9. Torrentia precipitia altoeo inu-
runt. Lucret. In medioque sitis torrenti flumine
potans.]

Aque. Bajanae, Albule, Calidae, Frigidae, Stativae sup-
ple aque.

Arbor. Delphica laurus, tarda morus, patula fagus, sub-
audi arbor: nam nomen generale rectius sub-
auditur; aliquando additur. Plinius libro 12.
cap. 21. Taxi arboris succum. Suetonius Vesp.
Arbor quoque cupressus in agro avito. Gellius
lib. 9. cap. 6. Folia olearum arborum. Unde pro-
priè Ennius dixit; Capitibus nutantes pinus, re-
stosque cupressos: de quo vide Gell. l. 13. c. 19.
„ [& Diomedem, qui testatur, Pinus, in masc.
„ & foem. genere inveniri.] Hinc Catullus di-
xit, ulmum maritum: nam maritus adjectivum
est. Vide Virg. „ [In Oliva, subauditur arbor,
„ sicut in Olivum, involvitur unguen.]

Arbor. Colum. lib. 5. cap. 10. Eodem tempore juglan-
dem, & pineam, & castaneam serere oportet, sub-
audi arbores; nam hæc nomina adjectiva sunt.
Vide, Nux.

*Argu- Antecedens, Consequens, adjectiva sunt, sed in
mentum. absolutis deest, argumentum. Cic. in Topic.
Alia ex antecedentibus, alia ex consequentibus.*

*Ars vel In illis, Grammatica, Rhetorica, Dialectica,
scientia. deest, ars. Varro lib. 4. ling. artificibus maxima
causa ab arte: id est, ab arte medicina medicus ut
fit; à sutrina sutor. „ [Vide infra, Taberna. Ju-
„ lius Firmicus; Minerva artis textrine magistra.
„ Plaut. Capt. Carnificinam facere, subaudi ar-
„ tem: sicut idem dicit; facere artem ludicram;
„ Carnificinum quoque cribrum, dixit Mostel.]
Ter. Hecyr. ab arte musica: ibid artem musicam.
Quintil. lib. 2. Namque uno modo fit appositum ars
Rhetorica, ut navis piratica, altero nomen rei, qua-
lis est philosophia, amicitia. Hæc ille; cui ut in
priori parte faveo, sic in posteriore obsto:
nunquam enim ex adjectivo nomine fiet sub-
flan-*

stantivum, ut diximus. Gell. lib. 16. cap. 10. *Rei grammaticæ peritus. Plin. Hippocrates clarissimus medicinæ scientiæ.* „[Hygin. fab. 274. ne quis ser-
 „*vas artem medicinam disceret.]*

Duodecim eris; octonis aris; decem millibus eris, *Assium,*
 * subaudi assibus A Gell. lib. 20. cap. 1. Si in- *vel assi-*
 „*juriam alteri faxit, viginti quinque aris pœnæ sunt: bus.*
 „*quis enim erit tam inops, quem ab injuria faciendâ*
 „*viginti quinque asses deterreat?* Budæus, & Agri-
 cola.

[Livius 44. *Vix gladiatorio accepto, decem ta- Aucto-*
 „*lentis, ab rege, rex in eam fortunam recidit, sub- ramen-*
 „*audi auctoramento, vel præmio, quod Gla- tum.*
 „*diator accipit, ut aræne locet operam.*

Virg. 4. *Æneid. Solaque culminibus ferali carmi- Avis,*
 „*ne bubo visa quiri. Retulit, inquit Servius, ad*
 „*avem, nam bubo masculinum est: sæpe enim muta-*
 „*mus genus referentes ad generalitatem; ut si dica-*
 „*mus, bona turdus; referendo ad avem: aut prima*
 „*est, A, referendo ad literam, cum A, sit neutrius*
 „*generis. Hæc Servius; quæ verba si Gramma-*
 „*tici adverterent, multa inepta vitarent. Ovi-*
 „*dius; Martia picus avis. Martial. lib. 13. de*
 „*Phasiano; Argvra primum sunt transportata carina.*
 „*Plinius de psittaco; India hanc mittit: idem de*
 „*apodib. lib. 10. cap. 39. Hæ sunt quæ toto mari*
 „*cernuntur. Lucret. lib. 4. de accipitribus,*
 „*Visæque volantes. Hinc Virgilius; Aeria græves,*
 „*& Strymonie græves. Vide, Arbor, Amnis,*
 „*Herba, Urbs.*

C c 4

In

* *Subaudi assibus*] Ego potius subaudirem *libris*, quod
 est vocabulum generalius, & proinde distinctionis gratiâ
 recte ac passim recipitur *pro aris*. At vero *pro aris* vix
 purem antiquis temporibus dictam, quippe quàm *asses*
 nil aliud fuerint, quam libræ aris. Unde recte apud
 Gellium *viginti quinque aris*, scil. libræ, exponuntur per
 XXV. *asses.*

Avis, In illis etiam adjectivis, *ales*, *præpes*, *volutris*, deest, *avis*. Cic. in Arato, *Inde est ales avis lato sub tegmine cæli*: idem; *Pulcherrima præpes læva volavit avis*: idem 1. Natur. *cum volucres angues ex vastitate Libyæ*. Valer. Maxim. lib. 1. cap. 6. *quarum majorem numerum præpetes diripere aves*. Apul. de Deo Socrat. *igitur ales bestia prævenit*: & lib. 5. *Afini*; *Alitibusque bestiis*. „ [In 3. Pervigilio Veneris; *Pueri mater alitis*; pro 3. alati Cupidinis.]

Bestiæ,
vel pecu-
des.

Ovidius; *Terra feras cepit*, *subaudi bestiæ*. Cicero; *Nam cum cæteras animantes abjecisset ad pastum*. Virgil. *Nulla neque ammen Libavit quadrupes*, *neque graminis attigit herbam*. Varro 2. Rust. *Et pertinent ad feras bestiæ, ac sylvestres*. Cicero; *Quam varia genera bestiarum, vel cicurum, vel ferarum*. Livius lib. 34. *sicuti fera bestia irritata*. Valer. Maxim. lib. 2. cap. 2. *feris bestiis objecit*. Curtius lib. 5. *Quasi feras bestiæ ipsas posse deprehendi*: idem lib. 6. *cum feris bestiis res est*: idem lib. 8. *Mittor ad feras bestiæ*: ibid. *vivendum esse in solitudine, veluti fera bestia*. Potest & intelligi, *pecudes*: nam *pecudes omnia dicuntur animalia*. „ [Lucretius; *Inde fera pecudes persultant pabula læta*.] Varro libro 2. Rustic. cap. 5. *Qui gregem armentorum emere vult, observare debet primum, ut sint hæc pecudes etate potius*, &c. ibid. cap. 1. *Etiam nunc in locis multis genera pecudum ferarum sunt aliquot*. Mart. *Affuit immistum pecudum genus omne ferarum*.

Bonæ,

Homo frugi, homines frugi, * subaudi bonæ: Frugi enim

* *Subaudi bonæ*] Non necesse arbitror subaudiri *Bonæ*, quum per se sententiam hac quidem parte absolvat ista phrasis, significetque hominem frugi natum, utilem sibi vel aliis. Plaut. Afin. 1. 3. 23. *Læna, quæ frugi esse vult*, non

enim genitivus est, à *Frux*, extrito S. „ [sicut
 „ in *Mehercle* factum ait Cicero, pro, *Meher-*
 „ *cules*.] Antiqui dicebant *bonæ frugis*, postea,
bonæ frugi, deinde, *frugi* tantum. „ [Servius
 „ in illud Virg. *Immitis Achilli*; Propter homæote-
 „ *leuton*, inquit, *detraxit S*, literam, non solum
 „ *necessitatis*, sed & *euphoniæ causa*. Sallust. A
 „ principio urbis ad bellum Persi Macedoni-
 „ cum. *Detrahitur autem S*, tertie declinationis ge-
 „ *nitivo*] Cic. Attic. lib. 4. *Permodestus ac bonæ*
frugi homo. Plaut. Capt. Fui ego *lepidus*, neque *bo-*
nus vir unquam, neque *frugi bonæ*: idem Cas.
Bonæ frugi hominem jam pridem esse arbitror. Ul-
 pianus; Sed si *bonæ frugi servus* intra annum, &c.
 Budæus in pandect. *Frugi bonæ*, & *bonæ fru-*
gi, cum dicebant, *probium*, officiosumque consummate sig-
 nificabant: quanquam apud Gellium, *frugis bonæ* legi-
 tur. Hæc ille. Plaut. Milit. *Fac sis frugi*.

„ [Cacumen subauditur, in isto Horat. *Ven-* Cacum.
 „ *tum est ad summum*. Lucr. extremo lib. 5. *Nam-* men,
 „ *que alia ex alio clarescere corde videbant*, *Artibus*
 „ *ad summum donec venerit cacumen*.]

Cc 5

Ho-

non bene agit cum quâquam amante. h. e. utilis sibi, & suam
 artem diligenter curans. Neque vero rō *frugi* Geniti-
 vum in his arbitror, sed Dativum, & intelligi vel *id-*
neus, vel *natus*. Sic Tacit. An. I. 51. *Incessi itinere &*
præto, scil. paratus, idoneus. Sall. Catil. 32. *Quod neque*
insidia Consulis procederem, h. e. insidiæ Consuli structæ.
 Cic. Parad. V. 3. *Qua est ista servitus tam cloro homini,*
tamque nobili. Certe illa detractio literæ S. in Geniti-
 vis, non probatur exemplis *Achilli*, *Persi*, à Servio alla-
 tis. Sunt enim hi Genitivi, non ab *Achilles*, *Perses*,
 sed ab *Achilæus*, *Persæus*. Etenim triplici modo enuncia-
 verunt Veteres Græci & Latini hæc propria nomina,
 ut scil. dicerent *Persæ*, *se*, *Perses*, *si*, *Persæus*, *sei*, vel
si. Exempla singulorum passim occurrunt. Et à Nomi-
 nativis in *En* formatos esse hos Genitivos, multis, ut
 solet, ostendit exemplis Vossius Anal. II. 9.

Campus; Horat. 3. Carm. *Catus idem per apertum cervos*
vel spaciari, subaudi campum, ut notat Lambi-
nus.

Canis. *Molossus, Gallicus, Lacon, Canarius, subaudi*
canis. Virgilius: canibus succincta Molossis. Ho-
ratius 2. Sermon. simul domus atra Molossis Per-
sonuit canibus. Canis Gallicus, Ovid. lib. 1. Me-
tamorph.

Canti- „[In, *Glasticum, Bellicum, subauditur canti-*
cium. Cic. Bellicum me cecinisse dicant. Livius;
„Vocatis classico ad concilium militibus.]

Capilli, Cic. *Non cani, non ruga repente auctoritatem*
vel cri- *asserre possunt, subaudi capilli. Ovid. 2. Meta-*
nes. *morph. Et glacialis Hyems canos hirsuta capil-*
los. Lucanus 1. Turrigero canos effundens vertice
crines.

Caro. *Utor bubula, suilla, ferina, ovilla, agnina, ca-*
prima, subaudi carne. Sallust. Getulus cibus erat
caro ferina: idem; Numidae plerumque lacte, &
ferina carne vescabantur. Pomp. Mela lib. 1. cibus
est caro; plurimum ferina. Horat. epist. 15. vilis
agninae. Vide Lambin.

Castra. Curt. 3. *Stativa illic habuerat Cyrus, * deest*
castra. Cic. Omnes agros, stativa, portus. Caesar
3. Civil. Eodemque die uterque eorum ex castris sta-
tivis exercitum educunt: & paulò post; Scipio in
castris stativis biduo moratus. Cic. 7. Verr. castra
stativa: idem 12. Philip. Haec custodia, hoc pre-
sidium stativum. Sallust. Jugurtha; plerumque mi-
lites in stativis castris habebat. Te-

* *Deest castra] Idem vocabulum deest etiam, quando oc-*
currit aestiva & hyberna. Cic. Famil. II. 13. Cum primam
aestiva attingerem. XVI. 27. Incredibile est, quae ego scio illos
in aestivo fecisse. Liv. XXXVII. 14. Quinta aestiva aetivos,
Suet. Tib. 21. Ordo aestivorum tuorum. Additur castra ab
eod. Suet. Claud. c. 1. Obiit in aestivo castris, quae ex eo
seclerata sunt appellata. Tac. An. 1. 16. Castris aestivo vix
simul Legiones habebantur.

Terent. Adelph. *Ne id assentandi magis, quam quod habeam gratum, facere existimes, deest causa, vel gratia, vel ergo.* id est, *causa, vel gratia, vel ergo.* Virgil. illius ergo *Venimus: idem; Justitians prius mirer, belline laborum?* Ovid. 2. Metam. *successorumque Minerva Indoluit.* Sallust. 1. Histor. in oratione Philip. *exercitum opprimende libertatis habet.* Vide Aldi scholia in Sallust. & Briffon. Tacitus lib. 2. *Germanicus Egyptum proficiscitur cognoscenda antiquitatis: ibidem; Pugnam pro Romanis ciens, ostentande, ut ferobatur, virtutis: idem lib. 3. Erectis omnium animis ostende e Pisone ultionis: ibid. Crebro se militibus ostentasset, ab Narnia vitande suspicionis: ibidem; Multa populus paravit tuende libertatis, & firmande concordiae: idem lib. 5. Qui pecuniam a Vario Ligure omittenda dilationis ceperat.* Horat. lib. 3. *Da Luna tropere novae, da noctis medica, da puer auguris Muræna, supple causa.* Vide Festum in voce Ergo; & Priscianum lib. 18. „ [Nepos „ Timol. *Nunc demum se * voti damnatum esse, id*

* *Voti damnatum*] Dicitur id eodem modo, quo *Votivus*. Est autem *Voti reus*, qui se obligavit Deis ad præstandum aliquid, si consequatur id, quod petit. Id vero ubi jam consecutus est, dicitur *damnatus voti*, h. e. qui jam damnatus est ad præstandum id, quod voto promissit. Sic *Damnari pæne capitalis*, h. e. ad subeundam eam. Liv. XLII. 43. *Novus deinde Prætor capitalis pæne absentes decreto damnat.* Cic. de Sen. 12. *Qui in vinculis erant damnati rei capitalis.* In his intellige *sententiã*, vel subeunda pæne ergo, isthic *voti solvendi ergo*. Certe *gratia vel ergo* intelligendum in phrasi, qua quis dicitur *damnari scelum*, quod memoravimus p. 114. Immo nihil frequentius hac Ellipsi in locutionibus quamplurimis. Unde & is, qui Urbi relinquebatur præfectus tempore Latinarum feriarum, ad quas omnes ex Urbe Magistratus proficiscebantur, dicebatur simpliciter *Præfectus Latinarum feriarum sc. cautã*. Vide Insær apud Spon. Itiner. To. 1. p. 344. G.

„id est, propter votum, quia id impetrârit,
 „cuius causa votum fecisset.]

Censura. *Debet decies, aut debet sestertium decies; * Integrum erat, debet decies centena millia nummum sestertium.* Martial. *Habet Afranius millia.* Vide Bud, de Ase.

Cibus. Terent. *Vix de demenso suo, deest cibo:* sic dicimus, *diurno vivit, diario contentus est, subaudi cibo.* Plaut. Stich. *vos meministis quot Calendis petere demensum cibum.*

Clitella. *Impono tibi, quia tu mihi imposuisti, subaudi clitellam: urbanitatis gratia non exprimitur.* Cicero Attic. *clitella bovi sunt impostæ.* Plautus Mostell. *Sarcinam imponam seni, id est, clitellam: ibid. Vehit hic clitellas, vehit hic autem alter senex: & infra; Ego homines habeo clitellarios.* Cic. 2. Natur. *Nos onera quibusdam bestiis, nos juga imponimus.*

Cælum. „[*Lucescit, Vesperascit, subaudi cælum. Ne-*
 „*pos in Pelopida: Cum Athenis interdum exissent,*
 „*ut vesperscente cælo Thebas possent pervenire.*

Sub dio, subaudi cælo: teste enim Capro Grammatico, sub divo veteres dicere solebant]

Horat. 1. Carm. *Namque Diespiter plerumque per prurum egit equos.* Lucan. 1. *Fulgura fallaci micuerunt crebra sereno, subaudi cælo.* Virgilius Ge-

344. Ut adeo mirer Doctiss. ceteroqui Casaubonum ad Capitolinum in Marco Ant. cap. 4. ubi dicitur *Nec multo post presertu feriarum Latinarum fuit, tradere, neque di-ctum aut dici potuisse, presertu feriarum Latinarum.* sed presertu Urbis Latinarum feriarum causa. quomodo & istic referri proinde voluit, non sine manifesto, ut ex dictis patet, errore.

* *Integrum erat, debet decies centena]* Immo vero integrum est, *debet decies centies sestertium pondus argenti in nummis,* sicuti id quam eruditissime ostendit Vir Summus Joh. Frid. Gronovius in præclaro opere *de pecunia Vetere.* Vide eum imprimis lib. 1. cap. 5.

Georg. multa forent quæ mox caelo properanda sereno.
Horat. lib. 2. Satyr. 4. Massica si caelo supponas vina
sereno. Livius 7. Maced. Nivisæ sereno: & infra;
sereno caelo. Vide, Tempus.

In verbis copiae, & inopiae, si sit genitivus,
potest intelligi copia; * vel more Græco, ^{Copia,}
præpositio cæ: ut, *eges medici, subaudi copia,* ^{vel cæ.}
vel egestatem; abundas pecuniarum, deest copia.
Cæsar 2. Civil. Quæ res omnium rerum copia com-
plevit exercitum: ibidem lib. 1. Gall. Abundare
copia omnium rerum: & lib. 8. abundare copia fru-
menti. „[Livius 38. Urbem plenam omnium rerum
„copia invenit. Vide infra in Hellenismo.]

Sueton. August. Convivabatur assidue, nec un-
quam nisi recta: idem Vesp. Sed & convivabatur
assidue, ac sæpius recta, ac dapibile, ut macellarios
adjuvaret. Martial. lib. 8. Promissa est nobis spor-
tula, recta data est, subaudi cæna, Sueton. Do-
mitian. Sportulas ad rectas cænas redegit.

„[Plautus Capt. Collus collaria caret, subaudi
„corona: quicquid enim coronat, sive ambit
„collum, corona dicitur: ut Nævius; Collum
„marmoream torquis gemmam coronat.]

Civica donatus; muralem, & obsidionalem ade-
ptus; Gramineam ei milites obtulerunt; lauream me-
ruit; subaudi coronam. Sueton. Jul. Fus laureæ
coronæ: idem; Nero coronam capite gerens Olym-
picam, dextra manu Pythiam. Plinius lib. 7. Pri-
mus omnium eques coronam muralem acceperat, sex
civicas: idem lib. 16. cap. 4. Hinc civica coronæ
militum virtutis insigne. „[Servius in 1. Æneid.
„Si fertos dixerò, adde, Flores, si fertas, adde
„Coronas, ut Lucanus; Accipiant fertas nardo
„surrente coronas. Hæc Servius. Itaque & ferta,
„ad-

* Vel more Græco præpositio cæ. At tu vide, quæ notavi
in pag. 116, 117.

adjektivum est, addique debet, coronamen-
ta. Virgil. *Serra procul capiti tantum delapsa*
jacebant; aut subaudi *negotia*, ut *serra ne-*
gotia florum, sint ferti flores. Vide, *Ne-*
gotium.]

Consi-
lium. *Perstat in proposito; arcanum celat; secretum*
custodit, subaudi consilium. Juvenal. *Si te propo-*
siti nondum pudet, atque eadem est mens, subaudi
consilii. Horat. in *Odis*, *arcana consilia dixit.*
Val. Maxim. lib. 2. cap. 1. *arcana consilia patrum:*
idem lib. 3. cap. ult. *propositum consilium.* Hinc
dicimus, à *secretis*, subaudi *consilii.* Sallust.
Falso queritur genus humanum, subaudi consilio.
Vide & *Judicio.*

[*Certum est facere, abire, subaudi consilium.*
Plaut. *Epid.* *Eundem senem oppugnare certum*
est consilium mihi, pro, *consilium bene visum,*
& *consultum.* Etiam *inconsulto*, subauditur
consilio. Plaut. *Truc.* *Consulta sunt consilia,*
quando *intro advenerunt*, id est, jam inter se
compacti sunt. Paulus quoque *Jurisc.* dixit,
consulto consilio.

Consi-
tutus. Cicero de *Senect.* *Ille vir haud magna in re,*
sed fidei plenus. Horat. *Me libertino patre natum,*
& *in tenui re, subaudi constitutum.*

Crimi-
ne, vel *damnatu*; *reperendarum absolutus.* * *Barbare*
actione, ve-

* *Barbare vero dicitur, &c.* Non ita *barbare* hæc dici
ostendimus allatis exemplis jam supra pag. 114. Vera qui-
dem est ratio, quæ subjungitur, à nullo verbo regi *Ge-*
nitivum, sed non opus est *crimini* regi in hac locutio-
ne à verbo, cum satis commoda statui queat *Ellipsis* vel
causa, aut *o*, ut in *Damnare paulo* ante fieri ostendimus,
vel *Nomine*, ut ex *Cicerone* mox censet *Sciopius*,
vel etiam *Legibus.* Quomodo *Sallust. Catil. 18.*

verò dices; *accuso te crimine*; quia nullum verbum regit genitivum. Cicero pro Ligar. *Fuerint cupidi. fuerint irati, fuerint pertinaces, sceleris verò crimine, furoris, parricidii liceat Pompejo mortuo, liceat multis aliis carere: idem 5. epistol. Ne vitium arrogantia subsequatur.* „[Nepos „ Milt. *Hic etsi crimine Pario est accusatus: & Themist. Hoc crimine prodicionis absens est damnatus.]* Valer. Maxim. lib. 2. cap. 1. *Quapropter non es damnandus rigoris rustici crimine.* C. Mari: idem lib. 4. cap. 2. *Qui incesti crimine a tribus Lentulis accusatus: ibid. cap. 6. Et dirifati crimine sub magno iudice damnatum: & lib. 6. cap. 1. crimine impudicitia damnatus est: ibidem cap. 5. Filius ejus adulterii crimine damnatus.* Apul. lib. 7. in princ. *crimine latrocini in hospitem mihi charissimum postulabar.* Vide Hadrian. Cardin. *Facinoris crimen.* Horat. lib. 2. Sat. 3. *An commot a crimine mentis Absolves hominem, & sceleris damnabis eundem?* „[Virgil. 6. *Æneid. „ falso damnati crimine mortis.]* Ovid. 5. *Fast. Sceleris crimine damnat avos.* Martial. lib. 11. *Arguimur lenta crimine pigris.* Statius 2. *Theb. Nec furibunda crimine mentis Argerim.* Specialia enim crimina in genitivo possunt apte poni, si a generali voce regantur; scelus autem, ut inepti aliqui disputant, generale nomen non est, ut ex testimoniis citatis colligitur. Nec me movet illud ad Herennium lib. 4. *si quam unius peccati mulierem damnabant: nam nomen peccati. etiã si generale sit, ut crimen, adunctione adjectivi, unius, fit speciale; itaque, deest crimine.* Quo etiã modo Livius lib. 3. dec.

Legibus ambiguit interrogati (h. e. accusati) penas deder. & Liv. XXXVIII. 50. N. mi. em unum civem tantum criminare debere, ut legibus interrogari non possit. Quidni eodem modo Legibus variorum criminum accusatus quis dici queat?

dec. 1. dixit; *Unius tantum criminis nisi te vindicet*. Quo in loco Perionius, aut Græco more dictum, aut aliquem ablativum deesse contendit: mihi videtur deesse, *actione*, ut sit; nisi te vindices ab actione, sive accusatione unius criminis. Cic. 2. Offic. *judicio capitis arcessas*.
 „ [Potest tamen & ablativus, *Nomine*, subaudi,
 „ *dir*, ut *Criminis nomine*, sit causa criminis,
 „ seu criminosa. Cic. *Damnatus nomine conjunctionis*]

Culmen. *Superba tecta, hospita tecta, recipere se in tecta sua, subaudi, culmina, fastigia, vel negotia, vel adificia*. [Servius in *Eclog. 1. Ideo Culmina dicta sunt Tecta, quia veteres adificia culmo contegebant, id est, paleis, vel stipula è messibus*. Virgilius 2. *Æneid. Turres, & tecta domorum culmina convellant*. Potest etiam subaudiri, *tuguria*. Vitruv. lib. 2. cap. 1. *Nonnulli ex ulva palustris componunt tuguria tecta*. Similiter in *Lacunar*, subauditur *regmen*: nam *Lacunar* pro *lacunare* adjectivum est.]

Capital. Cic. 2. de legibus; *Quisque non paruerit, capital esto*. Plaut. *Menech. Nunquam Ædipol fugiet, tametsi capital fecerit*, subaudi *crimen*. **Capital** etiam erat *linteum capitis* in sacrificiis. Vide *Festum*.

Culpa. Magna est quæstio inter eruditos, de *noxâ* & *noxia*. Valla lib. 1. cap. 35. asserit, *noxam* esse *damnum*, *noxiam* vero nusquam reperiri. * Ego assero, *noxam* esse *damnum*, sive nocu-

* Ego assero *noxam* &c.] Accipio hanc distinctionem, & *noxiam* arbitror cum *sanctio* esse potius *Adjectivum*, in quo intelligatur *culpa*, quam *Substantivum* ex *Noxa* formatum, per *antidiscip* literæ I. ut voluit *Donatus* & alii, sed *Noxam* censeo non modo significare *damnum* seu *nocumentum*, sed & *pœnam* *maleficii* & *nocumentum*.
 Hinc

tumentum; noxiam vero esse nomen adiectivum, in quo subintelligitur culpa. Terent. Eunuch. Unam hanc noxiam mitte: idem Heaut. Magnum hoc quoque signum est, dominam esse extra noxiam: idem Phorm. Hic in noxia est; ille ad defendendam causam adest. Ita dicimus, nocere noxiam, id est, dare damnum, non autem, nocere noxiam. Hæc vera differentia est, quicquid dicat Tribonianus. Juvenal. Satyr. 4. Rubrius offensæ veteris reus, atque tacende, subaudi culpa. „[Ser-
 „vius in illud Virg. Unius ob noxam; Noxam,
 „inquit, pro, Noxiam. Et hoc interest, inter Noxam,
 „& Noxiam, quod Noxia culpa est, id est, pec-
 „catum; Noxia autem pœna.

Exoletus, adiectivum est, unde exoleti dicuntur cinædi adultiores, qui jam adolefcere, id est, crescere desierunt, ut ait Festus, Cic. Semper exoletus, semper lupas ducebat.

Plinius lib. 30. cap. 6. Post hæc iubent eum in Cubiculi pariete dormitorii ejus, tectore includi: ibid. Eo lum. liberat & lacerta viridis virga in olla ante cubiculum dormitorii ejus suspensa.

* „[Cursum subaudi, in Tendimus in Latium. Cursum.

D d

„Ne

Hinc vulgata locutio ICtus, Noxe dedere: & Noxam mereri, apud Petron. & Liv. VIII. 28. Vide & Festum. Quin & ipsam culpam ac reatum significat. Hinc apud Gell. IV. 2. ex edicto ædilitio titulis vendendorum servorum adscribi debebat, qui fugitivus, erroris sit, noxam solutus non sit. Sic & Liv. XXIII. 14. Eos noxia, pecuniave, sese exsolvi iusseram. h. e. reatu, cui erant obnoxii, & pecunia, quam debebant. Sic XLV. 31. Nova liberati interfectores. Sed & in sensu damni datur, & mali per pœnam accipiendi poni potest. Noxia, ita ut intelligatur Res. Liv. XXI. 23. Sine ullius coram, quis aderat, noxia. h. e. damno & malo. Et sic Plautus sæpe, commereri & mereri noxiam. Vide Moshell. V. 2. 6. & Trin. I. 1. 1.

* Cursum subaudi &c. Vel etiam iter. Virg. Aen. VI. 240. Quam super hanc ulla poterant impune volantes Tendere

1811

„Nepos in Milt. Morandi tempus non habens, cum sum direxit, quo tendebat.]

Datum. Virg. 4. Georg. Scis Proteu, scis ipse, nec est fallere cuquam, subaudi datum, vel concessum. Vide, Facultas, & Notas ad Libido.

Dei. Per superos, & inferos rogatus, subaudi deos. Horat. Carmine Dii superi placantur, carmine Manes: idem; Me Diis miscent superis: idem 4. Carmin. Dii superi. Apulej. Utrum Lar fit, an Larva, deum manem vocant.

Dent. Perfius; & genuinum fregit in illis, subaudi dentem. Sic in illis, caninus, maxillaris, molaris, columellaris, de quibus Plin. lib. II. cap. 37.

Dicto. Virgil. Ocyus huc omnes: idem; Ocyus incubuere omnes, * subaudi dicto: idem; Et dicto citius tumida aequora placat.

Dies. Ovid. in Fast. Bruma novi prima est, veterisque novissima solis, subaudi dies, vel lux: Dies enim, quia est ambiguum, utroque in genere suppletur: ut, quarto Idus, tertio Kalend. subaudi die.

Dies. Virgil. Meus est natalis, subaudi dies. Cicero Attic. Hæc ad te die natali meo scripsi: idem Bruto; Nam die tuo natali victoria nuntiata. Terent. Phorm. Ubi erit puero natalis dies. Errat igitur Valla lib. 4. cap. 10. „[Plautus Trin. Tu in perendinum paratus sis, ut ducas uxorem, subaudi diem: Cicero; Utrum diem tertium, an perendinum dicere oporteat. Cæsar 5. Gall. Perendino die. Afranius Privigno; Festis promiscue, atque profesto concelebras focum, subaudi diebus,

„ &

iter pennis. VII. 7. postquam alta quierunt Aequora, tendit iter velis. Ovid. Met. am. II. 547. Ad Dominum tendebat iter Similiter Auct. B. Africani cap. 11. Sic gressumque ad moenia tendit. Virg. Aen. I. 414

* Subaudi dicto] Malim Solis. Vide quæ notavi ad pag. 364.

„ & die. Plaut. Aulul. Festo die si quid prodege-
 „ ris, profesto egere liceat. Cicero; Aliquem in
 „ crastinum differre: idem; Aliquid crastinus dies
 „ nobis pollicetur.]

Agonales, Apollinares, Fasti, Nefasti, subaudi
 dies. Vide, Festa. Plinius lib. 33. cap. 1. pu-
 blicatis diebus festis.

Cicero i. Catil. Dixi, eadem te optimum con-
 sulisse in ante diem V. cal. Novemb. idem Attic.
 lib. 3. de Q. Fratre nuntii nobis tristes venerunt, ex
 ante diem Non Jun. & lib. 2. Comitia Bibulus cum
 Archilochio edito in ante diem XV. Kalend. Novemb.
 distulit.

Adagium; Minimo provocare, subaudi digito:
 sic auricularis, annularis, medicus, infamis: Perf.
 Infami digito, & purgalibus ante salivis.

Ovid. Regia Solis erat sublimibus alta columnis;
 subaudi domus. Seneca in Agamem. perluceat
 omne regie vitium domus. Sic basilica, subaudi do-
 mus. [Vitruv. lib. 8. cap 4. Zama civitas Afro-
 rum, cujus menia rex Fuba duplici muro sepsit,
 ibique regiam domum sibi constituit.]

Uxorem duxit, subaudi domum, vel in domum.
 Plaut. Aulul. Volo te uxorem domum ducere. Te-
 rentius Phorm. Dotem si accipiet, uxor ducenda est
 domum: idem Hecyr. Nunquam se illa virva uxo-
 rem ducturum domum. [Plaut. Aulul. Redi, at-
 que intus serva, * subaudi domum: idem Ci-
 stel. Sine filiam tuam esse hic triduum, & servare
 apud me: Et Mil. Serva istas fores: hoc observabo
 ostium. Terent. Solus Sannio servat domi, subau-
 di aedes. Plaut. Mostel. Natus nemo servat in

D d 2

edi-

* Subaudi domum] Malim rei meas. Sic mox supplendum
 illud ex Mostell. V. 2. 2. Natus nemo servat in ausibus,
 intellige rei.

„edibus, id est, nemo est domi, qui domum
„velut custodiat.]

E N S.

Livius; Ego Annibal peto pacem, subaudi Ens. Priscianus lib. 18. cap. 1. Est autem quando per ellipsim verbi, vel participii substantivi, hujuscemodi casuum, id est, nominativi cum obliquis constructio solet proferri: ut, filius Pelei Achilles bellans multos interfecit Trojanos; subauditur enim participium verbi substantivi, Ens, quod in usu nunc nobis non est, pro quo possumus, qui est, vel qui fuit Pelei filius, dicere, vel subaudire, &c. Idem eodem lib. cap. de finitivorum constructione; Graeci autem participio utuntur substantivo: ut, Ἀχιλλεύς ὁ δὲ διδάσκεις, Τεῖχος δὲ ἐκείνου, quo nos quoque secundum analogiam possemus uti, nisi usus deficeret participii frequens: quamvis Caesar non incongrue protulit, Ens, à verbo Sum, es, est; quomodo à verbo Possum, potes, potens: idem l. 5. cap. de casu; Rege Latino, pro, regnante Latino: quamvis in hujusmodi quoque constructione subauditur participium substantivum. Hæc Priscianus, Quintil. l. 8. c. de ornatu; Multa ex Græco formata nova, ac plurima à Sergio Flavio, quorum dura quedam admodum videntur, ut, E N S, & E S S E N T I A, quæ cur tantopere aspernema, nihil video, nisi quod iniqui Judices adversus nos sumus, ideoque paupertate sermonis laboramus. Acron autem ait, laudem meruisse philosophum, quod hoc sit usus participio. Hæc ille. Mihi vero propterea exprimi non videtur, quia facillimè possit intelligi; ut, Adjum Trojus Æneas, scilicet, ens, vel qui sum, quomodo etiam locutus est Cæsar 2. Civil. Carmonenses, quæ est longè firmissima totius provincie civitas. Grammatici nescio quam Appositionem, & Evocationem, hoc ignorantes, sinxerunt. Plaur. in Mi-

Milite obscure dixit; *Mirum est te lolio visitare,*
 * *tam vili tritico*, id est, cum triticum veniat
 vili. Scævola vero in l. creditor, §. Lucius Ti-
 tius. ff. mandati, expressit participium sic;
Concedo tibi de omnibus meis, ut vis, negotiari, sive
vendere vis, sive pacisci, sive emere, sive quocum-
que operari, ut domino enti meorum.

Ferus, sonipes, cornipes, quadrupes, adjectiva
 sunt; si sola ponantur, equus intelligitur.

Equus.

Terentius; *Transfuit in Eunuchum suam, sub-*
audi fabidam: nam *Eunuchus, Ajax, Orestes*
 etiam pro tragœdia, masculina sunt; sed fre-
 quentius ad nomen generale respicimus. Vi-
 de, Avis.

Fabula.

Horat. *Vel qui pretextas, vel qui docere ro-*
gatas. Juvenal. *Impiis ergo mihi recitaveris ille*
rogatas. Sic *Atellanæ, pallatas, &c.* subaudi
fabulas, vel comœdias.

Fabula.

Luce mihi, praluce nobis, subaudi facem, vel
cereum. Plaut. Cal. *Primum omnium huic lucebis vel ce-*
noxe nuptæ facem: idem Curcul. Tute tibi puer es remm.
laurus, lucet cereum.

Facem.

[*Mira sunt, ni Pissoclerus Lydium pugnis contu-*
 ,, *dit, subaudi facta, apud Plaut. Bacchid. vel po-*
 ,, *nam sic idem in Rud. Haud miranda facta dieis, tuis Ne-*
 ,, *st Deos decepit, & homines. Sic Antehac, Post-*
 ,, *gotia, Vi-*
 ,, *hoc, Postea, Interea &c. subaudi facta: Hac de infra,*
 ,, *enim pro Hæc dicebant. In Adhuc, pro ad*
 ,, *hoc † subaudi factum. Plaut. Mil. act. 4.*

Facta.

D d 3

sc. 5.

* *Tam vili tritico*] Non est obscura hæc dictio; Expone,
 tam vili ente, vel existente tritico.

† *Subaudi factam*] Quidni *Tempus*? Certe sic in Plinii Pa-
 neg. *Adhuc avi* intellige omnino *tempus*: & in Negati-
 vis locutionibus, quæ frequentes sunt cum hoc vocabulo.
 Vatin, ad Cicero. Famil. V. 10. *Cæsar adhuc de meis sup-*
plicationibus non refert. Cic. Fam. III. 5. *Quod quibus adhuc*

mss

„sc. 5. Ante hoc factum hunc sum arbitratus semper
„servum pessimum.

Facultas. * Quoad ejus fieri possit. Ejus, inquit Budæus,
s. Potestas. apud Latinos paret con est, id est, abundat: mihi
videtur deesse, *facultas*, vel *potestas*, quod
Græcè dicitur *δύναμις*. „[Vide supra lib. 3.
„cap. 6.]

Famulus. In illis, à pedibus, à secretis, &c. deest famu-
lus, vel *servus*. Sueton. lib. 1. Philemonem à ma-
nu *servum*. Vide, *Servus*.

Fastigium. „[Ex alto, subaudi fastigio. Liv. 27. Nomen
„regium ex tam alto fastigio aspernantis.]

Febri. Laborat quartana; tertiana, quotidiana, subaudi
febr. Juven. Satyr. 4. *Fam quartanam speranti-*
bus agris. Cic. de Natur. Vide ne tertianas qui-
dem febres, & quartanas divinas esse dicendum sit.
Cic. Attic. lib. 8. *Quartana discessit.*

Fer.æ. Horat. In diebus Latinis; subaudi feriis. Sic
Furinales, *Laurentinæ*, *Tarentinæ*, *Sementinæ*, *Pa-*
ganicæ, *Conceptivæ*, *Nundinæ*, *Stativæ*. Varro;
Latinæ feriæ, *dies conceptivus*: idem lib. 1. Ru-
stic. cap. 2. *Sementinis feriis*. Cic. 1. Nat. Nam
cum feriis Latinis ad eum venissem. *Ferias esuriales*
dixit Plautus in Cas. pro jejuniis.

Festa. *Accalia*, *Agonia*, vel *Agonalia*, *Angeronalia*,
Carmentalia, *Cerealia*, *Compitalia*, *Consualia*, *E-*
quiria, *Feralia*, *Fontinalia*, *Fordicidia*, *Fornacalia*,
Firinalia, *Laurentalia*, *Liberalia*, *Lupercalia*, *Ma-*
tralia, *Meditrinalia*, *Megalia*, *Neptunalia*, *Opalia*,
Paganalia, *Palilia*, vel *Parilia*, *Portunalia*, *Qui-*
rinalia, *Robigalia*, *Saturnalia*, *Terminalia*, *Ve-*
sta-

non satis est perspectum. Nepos Milt. 5. *Quis pugna nihil ad-*
huc est nobilitus. Petron. Neque adhuc omnia erant facta,
in quibus intellige omnino non *Factum*, sed *Tempus*.

* Quoad ejus fieri possit] Vide nos supra pag. 309. ubi
hanc locutionem aliter explicuimus, &c, ut putem, ve-
rius.

Italica, Vnalia, Volcanalia, Voltornalia. Vide, Dies.

Terent. Phorm. *Pro Deum immortalium: Ubi Donatus ellipsin esse, & fidem, vel simile aliquid desiderari ait. Cicero in Oeconomico; Quid igitur, pro Deum immortalium, primum eam docebas quæso?* Terent. *Pro Deum, atque hominum fidem.*

Fidem;

Terent. *Modos fecit Flaccus Claudii, subaudi filius; Sic Tullius, vel *Tullia Ciceronis.* Vide, *Uxor, vel filia.*

Filius;

Virgil. *Sulphurea Nar albus aqua, subaudi fluvius; Nar enim neutrum est, quia indeclinabile. Cic. Lacus Velinus in Nar defluit. Sic cum dicimus, Albula magnus, formosus Turia ripis, altus Sequana, deest fluvius, vel amnis. Virgil. lib. II. Amnis & Adriacas retro fugit Ausidus undas. Livius lib. I. Tiberium fluvium: & lib. 4. Tiberi amne septus: idem; ad Rhodanum fluvium: idem; ad Eurotam amnem. Curtius lib. 3. Pyramum amnem transire: ibid. in ripa Pyrami amnis. Vide, Amnis.*

Fluvius; Amnis.

Virgil. *Hac Trojana tenus fuerit fortuna secuta; subaudi fini: nam finis etiam foeminiuum est, ut sæpè pud Lucretium invenies. Virgil. Hec finis Priami fatorum: idem; aut qua sine sequar. Sic eatenus, quatenus, hactenus, id est, tenus hac sine, vel via, ,, [vel ad hunc usque finem. ,, Hygin. Astron. 272. Quæ ad figuratorem fidem pertinent, ad hunc finem erunt nobis dicta,*

Finis.

D d 4

3370-

* *Tullia Ciceronis*] Vix ita loquebantur Romani, qui si mulieris nomen adjungerent Nomini viri, intelligebant uxorem non filiam; Sicuti id quamplurimis exemplis tum ex Auctorum locis tum ex antiquis inscriptionibus docui in dissertationum mearum Triades pag. 18... 28. Proinde *Tullia Ciceronis* scil. filia, vix uquam, quod memini, occurrit, at *Terentia Ciceronis* scil. uxor, passim.

„reliqua protinus dicemus, id est, de fiderum fi-
 „guratione dixi haftenus, porro dicam de
 „reliquis. Item fab. 82. *Stare in aqua media sine*
 „corporis. Ubi forte rectius legas, *medii, pro;*
 „usque ad medium corpus. Cicero; *Lumbo,*
 „rum tenuis. Virgil. *Crurum tenuis*, subaudi *sine*;
 „id est, usque ad iumbos, crura. Festus;
 „Quatenus significat qua sine; ut *Haftenus*, hac sine.
 „Virgil. 12. *Aeneid*. *Qua visa est fortuna pa-*
 „ti, tua menta texti, pro, *quatenus, qua sine,*
 „quoad, *quamdiu.*] Gell. lib. 1. cap. 3. *Minime*
 „dicitur *quatenus*, quaque *sini* dari amicitiae venia de-
 „beat: idem referens Chiloni sententiam;
 „Hac, inquit, *sini* ames, tanquam forte fortuna osurus
 „hac *idem* tenuis oderis, tanquam fortasse post amaturus,
 „Vide, *Via*.

Florem. „[*Florem* subauditur, in hoc Virgilii; *Cro-*
 „cumque rubentem: nam, *Crocum*, ex regula
 „terminationis, neutrum esse Servius, his
 „Sallustii verbis probat; *In qua crocium gignitur.*
 „Similiterque Curtius lib. 3. *Corycium*, ubi
 „*crocium gignitur*.

Fodina. „*Fodina* subauditur, in *Auraria*, *Argentaria*,
 „*Ferraria*. Livius; *Vestigalia magna* instituit ex
 „*ferrariis*, & *argentariis*. Cajus Jurisc. dixit;
 „*Creta fodinas*. Plinius, *Argenti fodinas*. Vide,
 „*Sectionæ*.]

Famina. „*Pregnans*, adjectivum est; ut, *pregnans arbor*;
 „& *folia pregnantis*, apud Plinium: & *pregnans*
 „*Fovis cerebrum*. Si absolute profertur, deest
 „*famina*. Plaut. *Que nunquam fuit pregnans, qui pa-*
 „*vere potuit?* Sic *Pedisequa*.

Famina, „*Boves meus, canes gravidas cum legimus, * ne*
 „*vel mas.* cre-

* *Ne credamus Grammaticis &c.*] De nominibus, quae
 „*lucina* vocantur, & *communis*, vide quae disputavimus
 „su.

credamus Grammaticis qui nomina, communia duobus, maxima cum ignorantia sunt commenti, sed subintelligamus, *fœminas*, aut ad syllepsin generis recurramus; ut, *scelus qui me perdidit*. Res sic se habet: Quoties in nominibus epicœnis aliud volebant intelligere, quam terminatio ipsa præfinit, addebant *mas*, aut *fœmina*: verbi gratia, *aquila*, fœmineum est, pro maribus, & fœminis; sed si de maribus loquaris, ascendendum erit, *aquila mares*. Rursus *corvus* masculinum tantum est, pro utroque sexu; at de fœmina dices, *corvus fœmina*. Epicœna voco, quæcunque sub uno sine significant utrumque sexum, sed unum præcipuè; ut, *homo*, *latro*, *sacerdos*, *vates*, *antistes*, *miles*, *agricola*, *bos*, *canes*, *sus*, *grus*, &c.

» [Plautus Pœn. act. 6. sc 5. *Tunc audes amare,*
 » *quod mares homines amant?* Unde discimus simili-
 » liter, *hominem fœminam* recte dici; sicque per
 » Ellipsin *Hominem fœminam* esse ferri posse. Varr.
 » Sæquiul. *Quid est, quod homo masculus libentius*
 » *videre debeat, quam bellam uxorem?*] Homer. 6.
 Iliad. *BOYN ARSENA*, id est, *bovem mare-*
rem dixit. Theocritus, *THOAS HIPPOYS*,
 id est, *equos velocissimas*. Livius lib. 5. decad. 5.
Apollini bove aurato, Latone bove fœmina aurata sa-
cra Græco ritu facerent. Plin. lib. 8. cap. 46. *Fœ-*
mina bos semel ei anno ostenditur, suis & ipsa insigni-
bis: idem lib. II. cap. 51. Bubus tantum fœminis
vox gravior: ibid. cap. 37. Itaque quem apri per-
cutiunt, fœmine sues mordent. Varro lib. 2. cap. 1.
 Rustic. *Fœminis bubus demitur cibus*. Iulianus
 lib. 1. *Invenit iuxta infantem, canem fœminam*

Epicœna
quæ sint.

D d 5

par-

supra pag. 34. 35. contra Sanctium, qui non modo hæc confundit, eorumque naturam sed & sine justa ratione prorsus ex arte Grammatica explodit.

parvulo ubera præbentem, à feris & alitibus defendentem; Motus etiam ipse misericordia, qua motam ipsam canem viderat, puerum defert ad stabulum, eadem cane anxie prosequente. Plaut. Menech. Ita me illa ab leva rabiosa fœmina observat canis. Plin. lib. 28. cap. 15. Fœmine suis. Gell. lib. 13. cap. 20. Sacerdotes quoque fœminas, Cicero antistitas dicit. Plaut. Persa; Qui Att. cam hodie civitatem majorem feci, atque auxi civi fœminâ. Plinius lib. 9. cap. 51. Polypus fœmina: lib. 10. cap. 18. piscis fœmina. Ovid. cum quo sua gaudia jungat, Invenit in media fœmina piscis aqua. Plin. lib. 10. cap. 18. Palumbes incubat fœmina. Macrobi. lib. 1. cap. 17. Satur. U; Græco ritu hisce hostiis sacrum faceret, Apollini bove aurato, Latona bove fœmina aurata. Sues fœmine quomodo castrentur, docet Plinius libro octavo, cap. 51. Columell. libro septimo, cap. nono; Fœmina sus habetur ad partus edendos. Plinius lib. 8. cap. 32. Quasdam nos principes fœminas scimus: idem in epistolis; Habebat illa Pantomimos, forebatque effusus, quam principi fœmine conveniret: idem lib. 10. cap. 60. Cornicem incubantem mas pascit: ibid. cap. 33. de perdicibus; Tunc inter se dimicant mares desiderio fœminarum: idem; Aquilarum mares. Antiquitus multa fuerunt epicœna nomina; ut, porcus, lupus, agnus, orvis, leo: nondum enim in usu erant, porca, lupa, agna, leœna, antistita, clienta, hospita, dracena, & alia id genus. Unde Varro dixit, lupum fœminam, teste Quintil. lib. 1. cap. 6. & Cato cap. 134. Rult. Priusquam porcum fœminam immolabis. Cic. 2. leg. porco fœmina piaculum pati. Virgilius, ut sentit Quintilianus lib. 8. cap. 3. primus dixit, porca, in illo carmine; Et casa jungebant fœdera porca, „ [Plautus in V. „ dul.

Epicœna
prisca.

dul. Alit
quod
Georg.
tine dicit
can. Sed
Ovidius
levo fœm
bro 4. cap
non erit
voce, Pell
non erit
maior Ag
pu] Valer
libu. Dis
2. de D
anguis m
anguis er
log. &
versis, a
milibus
vel fœm
mination
& cum
nites cen
ligendus
fœnatis; le
trix fœm
corus; &
fol. Can.
Eg. germa
no ma. &
fœm. Terent
lari lra. Cic

* Fœm. porce
cibula fœm

„dul. Audvi feminam leonem semel parere: nam
 „quod Lucr. 9. *Leam* dicit, id Servius in
 „Georg. 3. *usurpatione factum* dicit, cum La-
 „tine dicatur, *Hic & haec Leo; Leena vero sit Gra-*
 „*cum.* Sed contento Grammaticorum iudicio,
 „Ovidius, Lucretii imitatione dixit; *Ut lea*
 „*seva sitim multa comescuit unda.*] Gellius li-
 „bro 4. cap. 3. citat hanc legem Numæ; *Fu-*
 „*noni crinibus demissis agnum feminam cedito.* Festus
 „voce, *Pellices; Agnum feminam cedito. & ag-*
 „*num marem cedito.* „[idem voce *Agnus;* *Apud*
 „*maiores Agnus communis erat generis, sicut & Lu-*
 „*pus.*] Valer. Maxim. lib. 2. cap. 1. *caestisque aris*
 „*bubus, Diti maribus, foeminis Proserpinae.* Cic. lib.
 „2. de Divin. *Ego tamen miror si emissio foeminae*
 „*anguis mortem afferebat Graccho, emissio autem maris*
 „*anguis erat mortifera Corneliae.* Varro lib. 4. Ana-
 „log. *Quum ovi mari testiculi dempti, quia natura*
 „*versa, vervex declinatus.* Ex his collige, in si-
 „milibus nominibus debere intelligi marem,
 „vel foeminam, si sit adiectivum contra ter-
 „minationem: ut, *elephantus gravida; boves meas;*
 „& cum Plinius de muribus dixit; *Ex una ge-*
 „*nitos centum viginti tradiderunt.* Sic igitur intel-
 „ligendus Suetonius in Claud. 40. *Inducta veste in*
 „*senatu; haec, inquit, matris meae liberta, & orna-*
 „*trix fuit.* Sic etiam Virgil. *Ne sevi magna sa-*
 „*cerdos; & Amphrysa vates.* sic Ovid. in epi-
 „stol. Can. *Et rudis ad partus, & nova miles eram.*

Est germanus meus, est patruelis tuus: est germana
Frater,
na mea, & tua patruelis, subaudi frater, vel vel soror,
soror. Terent. Andr. Si te in germani fratris di-
lexi loco. Cicero saepe dicit, * fratres patrueles,
 „& so-

* *Fratres patrueles & Sorores*] In *patruelibus* intelligi vo-
 „cabula *fratrum & Sororum,* & proinde his vocabulis saepe
 „sina

& *sorores patrieles*. Mart. *patrieles fundi*. Ovid. *patrielia regna*. Sic *uterini*, & *consanguinei*.

Frenum. Virgil. *duris parere lupatis*, subaudi *frenis*. Horat. lib. 1. Carm. *lupata frena*: ibid. *Gallica nec lupatis temperet ora frenis*. Solinus dixit *lupatos*, subaudi *frenis*: nam masculinè etiam dicitur.

Frumenta, vel **Sata** *frumenta*: idem; *satas messes*. Pomp. Mela lib. 3. cap. 9. *pro satis frugibus*.

Funera, vel **Officia**. *Fusta persolvere*, subaudi *funera*. Caesar lib. 6. Gall. cap. 4. *Fustis funeribus confectis*. Cornel. Tacitus; *suprema facere*. Solemnibus *iustis*, Arnobius lib. 1. „ [Fortassis autem rectius subauditur, *Officium*. Liv. 9. *Populus Campanus egressus, iustis omnibus hospitalibus, privatisque & publicis * fungitur officis*.

Funis. Juvenal. *duris tractare rudentes*, subaudi *funes*. Plaut. *Dum hanc tibi rudentem, quam trabis, complico, supple funem*: nam *funis* ambiguum fuit, & *Rudens* participium est, à *rudo*, *nis*.

Gemma. Plinius lib. ultimo, cap. 10. *innumera nomina in as, & es, Græca; & in ies, & on, facit fœminina; sed intelligitur gemma, ut Adamas, Achates, Paneros; Atavion, Mitrax*. Idem facit in arboribus, & herbis.

Genus, „ [Genus subauditur, in *Animal*, quod non aliud est, quam *Animale*. Lucret. 1. *Unde animale genus generatim in lumina vitæ Reducit Venus*. Cicero; *Animi sunt animales, id est, spirantia, sive ignei*.] Te

simpl. notari patruces, quod de *Sororibus* male negaverat Schottus, ostendimus in *Animadv. Hist. cap. 3.*

* *Fungitur officis*] Adde Liv. 1. 20. *Nec calistes mo lo cerimonias sed iusta quoque funebria ut idem Pontifex edoceret, Cic. de Har. resp. Omnia solemnia ac iusta iudorum summa cum ceremonia esse servata*. Intellige omnino officia. In loco Cæsaris legitur etiam *funebriens*, non *funeribus*.

Terent. *Vel rex semper maximas mihi agebat, Gratia.*
quidquid feceram, aliis non item. subaudi gratias:
 idem; *Magnas vero agere gratias Thais mihi?*

Plinius; *Distammum pota sagittas pellit: idem Herba.*
 lib. 26. cap. 6. *Centunculus trita in aceto: ibid.*
 cap. 7. *Centaurium, gentiana, ex aqua pota:*
 idem; *Laver quoque nascens in rivis, condita &*
potata: idem; Invenerunt & canes Canariam, sub-
audi herbam. Vide. Avis.

Nemo nos videt, subaudi homo: * nemo enim Homo;
 adjectivum est, „[diciturque Nemo foemina,
 „nemo nomen.] Terent. *Nemo homo est. Cic.*
Tuscul. Hominem quidem scire arbitror neminem:
 idem ad Marcel. lib. 15. *Esse hominem, qui igno-*
ret, arbitror neminem: idem Attic. lib. 8. Nemi-
nem omnium hominum pluris facio, subaudi homi-
nem. Cicero 2. leg. Pontificem neminem bonum esse:
 idem 2. Nat. *Nemo hominem homo agnoscit: ibid.*
Nemo opifex: & neminem tribuum. Plaut. Caf.
Vicinam neminem ego amo merito magis quam te:
 „[idem Merc. act. 3. sc. 1. *De lascivio neminem*
 „metuo, una etate que sit, subaudi feminam.
 „Accius Neoptol. *Ex omni Gratia nomen illius*

„par

* *Nemo enim Adjectivum est*] Immo vero proprie est sub.
 stantivum, diciturque contracte pro *ne homo*, ut *volo*
 pro *ne volo*. Verba Accii, in quibus *nemo* nomen pro nul-
 lum nomen videtur poni, legenda arbitrer unica modo li-
 tera mutata: *Ex omni Gratia nomen illius par nemo repe-*
rire potest. Ceterum saepe conjungitur tamen cum aliis
 substantivis, & ipso illo *Homo*. Liv. XXXVII. 53. *Nemo*
miles Romanus Cic. Famil. II. 19. Mihi Quasitor optator
nemo obtingere potuit. XII. 27. Splendore Equiti R. nemini
cedit. Intellige enti vel existenti; qua etiam ratione ex-
ponendum, quando cum feminis occurrit junctum. Ut
& quod ait Plaur. Pœn. V. 5. 32. Quod homines mareg
amant. At illud Ciceronis Fam. V. 17. In qua neminem
prudenciam hominem isunt delectat, & similia per pleonasmum
sunt dicta,

„par nemo reperiri potest, pro, nullum par no-
 „men. Terent. Andr. Hoc ego scio, neminem pe-
 „perisse hic.] Dicimus, nemo rex; nemo Deus:
 „& nemo dies, apud Prudentium; nemo non, id
 „est, omnis. Cic. de Nat. Nemo nec homo,
 „nec Deus: & ad Heren. Nemo rex. Virg. Turno,
 „quod optanti Divum promittere nemo Auderet, &c.

Homo.

In omni adjectivo masculino absolute po-
 sito deest, homo; ut, tu es miser, ego sum salvus;
 Petrus est albus; Cicero est Romanus. Ter. Adelph.
 Homini misero plus quingentos colaphos infregit mihi.
 Lucan. l. 2. Hic finis Mario vitæ fuit, & cæt.
 Mensoque homini quid fata pararent. „[Virg. Ve-
 „nerat antiquis Coriti de finibus Acron, Grajus ho-
 „mo. Ennius; At Romanus homo tamen est res
 „bene gesta est, Corde suo trepidat.] Cic. pro Ar-
 „chia; Ex hoc esse hunc numero divinum hominem
 „Africanum. Cic. Attic. Regnum non modo Roma-
 „no homini, sed ne Persæ quidem tolerabile: idem in
 „Orat. An victus hominum Atheniensium beneficio
 „excולי potuit oratio non potuit? Vide supra, idem
 „nomen.

Homo.

Mecænas, Sutrinus, Aquinas, Arpinas, nostras,
 adjectiva sunt, facta ex Atis, & Ate; ut, hic
 & hæc nostratis, & hoc nostrate; si absolute
 dicantur, deest homo; ut, L. Cilnius fuit Mecæ-
 „nas. Vide Varronem lib. 1. Analog. in calce.

Homo.

Amicus, familiaris, necessarius, liber, servus,
 tabellarius, nuncius, socius, maritus, „[mercenarius,]
 „rivalis, & multa hujusmodi, semper adjecti-
 „va sunt, deest homo. Cic. Nihil homine libero
 „dignius. Juven. Tu tibi liber homo, & regis con-
 „viva videtur. Ter. Homo amicus est: idem; ho-
 „minem amicum recipere ad te: idem; servum ho-
 „minem causas orare leges non sinunt. Legimus;
 „famulos greges; & famulas manus, dixit Alciat.
 „in

in emblem. Cic. 2. leg. *Easque in famulis operibus patris habent.*

Triumphalis, Prætorius, Consulæris, subaudi vir, vel homo. Vide Laurent. Vallam. lib. 4. cap. 84.

Homo,
vel vir.

Magnates, optimates, majores, minores, ceteri, mortales, subaudi homines; item * Brutij. Itali. Hispani: Cæsar: Albicos barbaros homines.

Homi-
nes.

In verbis ad famam pertinentibus, notum est deesse, *homines*; ut, *ajunt, ferunt, prædicant*; sed quia Grammatici negant alia verba poni posse in activa, sine supposito, sed statim recurrendum ad passivam, ita ut *bellum geritur*, dicatur, non, *Bellum gerunt*; † con-

tra-

* *Brutij, Itali*] Liv. I. 32. *Hominibusque prisca Latinis, cap. 59. Romanos homines optines pro bellatoribus factos. Vide & Gronov. Observ. II. 13.*

† *Contrarium adferamus*] Recte sane Sanctius. Et imperitos atque inexercitatos oportet fuisse in lectione Veterum, qui id in dubium vocare sunt ausi. Caro apud Gell. III. 7. *Cumque inter mortuos defatigatum vulneribus, æque spirantem cognovere, eum sustulere. Phædr. lib. IV. Ut mos est vulgi, passim & certatim rursus. Sic Festus: Petimma in humeris jumentorum ulcera & vulgo appellant, & Lucilius meminit. Ita Schedæ. Quapropter male & sine causâ nunc ex conjectura Ant. Augustini editur, vulgus appellat. Idem. *frutheum in mimis præcipue vocant obscenam partem virilem. Idem: Quæquetulana vira putantur significari nymphæ præsidentes que queto virescenti, quod (lego, quo id) genus sylvæ indicant fuisse intra portam, que ab eo dicta Quæquetularia. Ponuntur hæc sine præcedente Nominativo, qui tamen intelligi debet, & est vel Homines, vel Veteres. Et proinde interpretanda hæc eodem modo, ac si diceretur forma passiva *Indicantur, vocatur, &c.* De quo ne vel tantillum dubites amplius, en loca, ubi promiscue utraque locutio occurrit. *Plaut. Curcul. IV. 2. 17. Culpant eum, conspuunt, vituperant Sall. Catil. 60. Postquam eo ventum est, unde à ferentariis prælium committi possit; máximo clamore, infestis signis, concurrunt, pila emittunt, gladiis res geritur; pro concurritur, pila omittuntur scilicet non à ferentariis, sed militibus utriusque exercitus Liv. V. 32. Ne***

trarium adferamus. Juvenal. Satyr. i. Una comedunt patrimonium mensa. Curtius. lib. 4. Sed cum fornacibus ferrum, quod excudi oportebat, impositum esset, admotisque follibus, ignem flatu accenderent, sanguinis rivi sub ipsis flammis extrisse dicuntur: & infra; Apud Macedonas quoque, cum forte panem quidam militum frangeret, manantis sanguinis guttas notaverunt: ibid. Totas arbores cum ingentibus ramis in altum jaciebant; deinde saxo onerabant: rursus cumulo eorum alias arbores injiciebant. Terent. Phorm. Quid tandem mihi dicent, aut quam causam reperient? idem Adelph. Occidunt me, qui, dum nimis sanctas nuptias student facere, in apparando consumunt diem: idem Heaut. Haudquaquam etiam cessant: idem Phorm. Ubi initiabunt. Plaut. Caf. Age sibi, dum illam huc adducunt foras, &c. Virgil.

*Tunc credo, cum me arbutum vidēre Miconis,
Atque mala vites incidere falce novellas,*

Et 4. Georgicorum;

Hunc

31. Neque Deorum modo monita spreta, sed humanam quoque optem, que una erat, M. Furion ab Urbe amoverunt. Similiter Græci. Ant. Liber. fab. 34. τὸ δὲ βριφθ' αἰνόμεσσαν Ἀδώνην. Ad quam fabulam Vir Clariss. Abr. Berkelius aitata Scholiastis in Lycophronem verba, ἐστὶν εἰς δένδρον αὐτὴν μετίβαλε, emendat, reponendo θεοῖς μετίβαλον, pro ἐστὶν... μετίβαλε. Posterius profus recipio & approbo, at prius minus necessarium patem, imprimis, quia etiam præcessit mentio θεῶν. Sic porro Act. XXII. 25. οἷς δὲ πρότερον αὐτὸν θεοῖς ἰμῶσσι, εἴτε πρὸς τὸν ἱερωτὰ ἑκατόνταρχον ὁ Παῦλος. Legendum omnino, & recipiendum ex Variantibus Lectionibus, πρὸς τὸν αὐτὸν, scil. illi, qui à Centurione adhibiti fuerunt ad dutorquendum & extendendum Paulum. Confer §. 29.

— *Hinc angustique imbrice tecti
Parjetibusque premant arctus, & quatuor ad-
dient,
Quatuor à Ventis obliqua luce fenestras;
Sic positum in clauso linqunt, & ramea costis
Subjiciunt fragmenta.* —

Et in facris; *Stulte, hac nocte repetent à te ani-
mam tuam: ibidem; Nec mittunt vinum novum in
utres veteres.*

Adolescens, & juvenis, „[& servus, serva,] *Homo,*
adjectiva sunt, deest *homo, vel mulier.* Cicero
i. Orat. *Adolescentes homines.* Terent. Hecyr.
Adolescens mulier fecit, mater quod suasit sua. Ovi-
dius 7. *Metamorph. Furvenes annos.* Pers. Sa-
tyr. 6. *juvenes jacas.* „[Vide, Servus.]

Horatius; *Ad quartam jaceo, subaudi horam:* *Hora.*
idem; *Quot a Pelignis caream frigoribus.* Sic dici-
mus; *sonus prima, tertia, nona.* Et Ecclesiasti-
co; *ad primam, ad tertiam.*

Cicero pro Quinctil. *Non ad solarium, non* *Horo-*
in campo, non in convivio versatus est, subaudi *gium.*
horologium. Romanis solarium horologium statuisse,
Plin. lib. 7. cap. 60.

„[*Pomarius, veteribus in usu erat, teste Cha- Hortus.*
rificio, ut scilicet subaudiatur Hortus; in plurali
„*Pomaria, nempe Loca, vel Septa.* Monet idem
„*Charif. Pometa dici, ubi poma nascuntur,*
„*pomaria autem, ubi poma servantur: Cicero*
tamen, & alii, pro Pometa; dicunt Pomaria. * In

E e Vi

* *In Vineaque subauditur Hortus.]* Nentiquam ego qui-
dem heic accesserim Scioppio. Hortus enim, seu locus
multis vitibus obstrus dicebatur *Vinetum;* unde *sua vine-
ta cadere.* Est tamca *vinea* revera Adjectivum; dictum
non

„Vinea, quoque subauditur Hortus, quod olim
„dubii erat generis.]

*Facu-
lura.* Virgilius; *Missilibus certant*, subaudi jaculis.
Missilia etiam dicebantur munera, quæ à prin-
cipibus populo spargebantur; ut, tessera fru-
mentariæ, vestis, aurum, argentum, gem-
mæ, margaritæ: sed tunc deest *negotia* id est,
res missiles, „ [vel *munera*, ut ex Sen. epist.
„ 75. apparet.] Sueton. Calig. *Sparsit & missi-
lia variarum rerum.*

*Factu-
ram, vel
nomine.* Cic. in Topicis; *Si quis damni infecti promisse-
ram, vel vit: Briffonius supplet nomine, vel causa: * ego
dicerem, deesse jacturam.*

Pli-

non à Vino, quod vini ferax sit, ut apud Festum vult
Verrius, sed à Vite quasi vitinea. Verum intelligitur in eo
non Hortus, sed vel Arbor, vel Porticus. Ut hoc poste-
rius maxime intelligi putem, facit machina bellica, qua
testi milites in obsidionibus opus militare faciebant (Vi-
de Sall. Jug. 9.) & quæ formam cujusdam porticus ex-
hibebat, unde & hoc porticus nomine a Cæsare insignitur.
Ex quo apparet veterum vineas proprie dictas fuisse item
quasi in porticus arcuatas.

* *Ego dicerem deesse jacturam*] At ego vix percipio, quid
hoc supplemento velit significari Sanctius. Nam quid
sibi vult, *promittere jacturam damni infecti*. Si quid vult,
longe illud certe alienum est à phræseos Ciceronianæ sen-
su, qui est, *in negotio seu causa damni infecti promittere
prestionem damni*. Sed quid multa? Genitivos istos eo
modo, quo voluit Briffonius, supplendos & construendos,
patet non modo ex frequentissimo usu istius Ellipseos in
talibus Genitivis, sed & ex ipso edicto Prætoris, ubi de
damno infecto agit. Servatum nobis ex Ulpiano id edi-
cti fragmentum l. 7. Dig. de damno inf ubi reperiuntur
illi ipsi Genitivi non modo cum verbo *promittere* conjun-
cti, sed & cum *Satisdare*. *Damni infecti suo nomine promitti,
alio satisdari jubebo*, h. e. in causa seu nomine dam-
ni infecti, jubebo reparationem damni promitti à singu-
lis suo tantum nomine, at si quis alieno velit promittere,
jubebo illum satisdare. Er ne dobitis recte statui Geni-
tivos hosce cum istis verbis junctos regi à *te* nomine,
non

Plinius; Equo fere qui homini morbi: idem³ Idem.
Tarando magnitudo quæ leoni, pro, eadem quæ
leoni.

Juvenal. Semper ego auditor tantum, nunquamne Idem, vel
reponam? * subaudi idem, vel vicem, id est, vicem,
vicem reddam. Cic. Ne tibi ego idem repo-
nam.

Dolent intestina, subaudi ista; si inveniatur Illia.
intestinus, † deest ileos, masculinum, Latinè
convolutus, Hispanè, torçon, significat etiam
gracile intestinum: Potest & intelligi colon,
quod idem est.

Valla lib. 3. cap. 34. Potiri verum, in geni- Imperio.
tivo dici affirmat, cum aliis nominibus in ab-
lativo; ut, potiri victoria, Dupliciter fallitur:
nam & alios genitivos admittit, ut, potitus
Asia, Gallia; & Adherbalis potiretur, apud Sal-
lust. & ille genitivus non à verbo, sed à no-
mine pender, * imperio puta. Vidit hoc Af-
census in epitome ejusdem capituli, Cæsar r.
Gall. Totius Gallia sese potiri posse sperant: & pau-
lò antiè; Totius Gallia imperio potiri. „Subaudi-
„ri etiam potest, summa: dicitur enim, sum-
„mam regni adipisci. Nepos in Eumene;

E e 2 „ Sem-

non quidem illo istic expresso, sed alio per Ellipsin sup-
presso, ecce tibi in eod. fragm. paulo post expressum
hoc ipsum supplementum: Si as eo, qui in possessione erit,
damni infecti nomine non satisfabitur.

* Subaudi idem vel Vicem] Vel simpliciter aliquid,
† Deest ileos masculinum] Quod tamen non proprie ali-
quam intestinorum partem significat, sed dolorem. Vide
Hidorum Orig. IV. 6.

* Imperio puta] Vel communioris usus & significationis
vocabulo Negatis. Veluti cum dicitur petitus servituti,
Potitus hostium, passive, potitus imperii ut loquitur Nepos
Ages. 2. & Enn. 7. De vera verbi significatione & natu-
ra egimus supra ad pag. 166.

„Semper habiti sunt fortissimi, qui summa imperii potē-
rentur.

Imperio. „Dicto audiens, * subauditur imperio. Plaut.
„Amph. act. 3. sc. 4. Eum sequor, ejus dicto im-
„perio sum audiens.]

Insula. Delphica Delos, Phæbea Rhodo, subaudi insula:
nam quamvis Delos, ex terminatione possit
esse fœmininum, libentius tamen adjectivum
respicit nomen generale. Virgil. Est in conspe-
ctu Tenedos notissima fama Insula. Plautus Rud.
Totam Siciliam devoraturum insulam. Vide Urbs.

Iter. „Quo is? Quo tendis? Quo pergis? subaudi iter,
„[vel cursum. Lucret. 3. Stravit, iterque dedit
„legionibus ire per altum. Prop. Concessum nulla le-
„ge redibit iter.] Lucan. Quo tenditis? inquit. Vir-
gil. Tendit iter velis. Sallust. Maturavere iter perge-
re. Valer. Flaccus lib. 4. Pergere iter. Stat. 2.
Theb. Quo tendis iter?

Iter, s. „[Sen. Sidera contrarium mundo intendunt iter.
via. „Plaut. Rud. Verba facimus, it dies. Catull. Sed
„mo-

* Subauditur imperio] Nihil minus. Neutiquam perspe-
xit sensum & constructionem loci Plautini Scioppius,
quando existimat in eo secundum convenientiam Substan-
tivi & Adjectivi dici *me dicto imperio*, & proinde obi-
vis, cum *dicto audiens* occurrat, subaudiri *imperio*; cum sint
diversi prorsus Dativi, seu *in imperio* accedat huic phra-
si, eodem modo quo eidem plures alii Dativi. Veluti
ibidem loci apud Plautum, Ego sum Jovi dicto audiens,
Liv. I. 40. Servio populum dicto audientem esse jubet. Cic.
Fam. VIII 8. Virum C. Caesar Senatui dicto audientem futu-
rus esset. Immo sicuti hic dicitur, *dicto audientem esse im-
perio Jovis*, sic plane apud Corn. Nep. Ages. 4. *Tanta
modestia dicto audiens fuit jussi absentem Magistratum*. Vi-
des hic prorsus conciderc observationem Scioppianam,
& proinde in *eo dictum* heic intelligendum idem,
quod alibi in eo, ut & in *factum* &c. Subauditur,
quando substantive videntur poni, videlicet nego-
tium.

moraris; abis dies, * subaudi viam, vel iter.

E c 3

Liv. I.

* Subaudi viam vel iter] In alia sane ego sum sententia, ut qui existimo, quodcumque *iter* vel *viam* exprimitur cum verbo *Exandi*, & Compositis, aut aliis similis naturæ & significationis, exponendum id esse per Ellipsin Præpos. *καθ᾽*, seu *Per*, ut satis prolixè ostendi supra pag. 124. quando egi de τῷ *Ambulare viam*. Ceterum quæ mox subiungit Scioppius de Verbo *Petere* & Compositis, eorum ut vera intelligatur ratio, emenda est primitiva istus Verbi significatio, quæ alia est, quam vulgo putatur. Etenim vulgo deducunt cum Scaligero & Vossio τὸ *petere* à Græco *πετᾶ* desidero. At si hæc prima Verbi significatio, unde igitur ortæ sunt illæ, quæ ex antiquitate in Compositis reperiuntur residuæ? Potius ergo, sine ullius insuper literæ mutatione, à Græco *πίτω*, & *πέττω* hujus Verbi originem repero, quod significat *adionem citatissimæ impetu, seu motu, ruentis*. Hinc apud Hesiod. Asp. v. 308. dicitur *ἐπιπετοῖσιν πίττω* *ἀγέεσσι*, h. e. *curruis tanto cum impetu & strepitu agitari, ut quasi volare videantur*. Nam in *Volandi* & *Cadendi*, actionum, quæ citissimi sunt motus, significatu exprimendo in primis illud Verbum suas quasi sedes fixit. Ad priorem adhibetur Passivum seu Medium *πέτομαι*, ad posteriorem Activum, *πίτω*, sed pro quo invaluit *πίττω*, plane uti pro *γίω* prævaluit *γίγγω* & *γίγγωμαι*. Residuum tamen antiquum illud *πίτω* in Temporibus τῷ *πίττω*, & in Compositis Adjectivis. Ab hoc itaque Verbo repetenda est prima origo τῷ *peto*, & prima ejus significatio, quæ est *studiosè eundi ad aliquid, citatum ad aliquid motum facienti*. Antiquissimam hanc esse ejus significationem colligitur ex eo, quod illa ex antiquitate maxime erui debeat, & ita porro desuetudine denique exoleverit, ut in folis jam Compositis supersit. Hinc ergo est, quod *appetere* dicitur *Tempus*. Partitudo apud Plaut. Aulul. I. 1. 5. h. e. *appropinquare*. Hinc, quod *Competere* pro *Convenire*, congruere alicui, simul ire cum aliquo ponitur. Suet. Cæsar. 40. *Ut neque messium feræ astat, neque vindemiarum autumno competere*. Liv. XXII. 5. *Ut vix ad arma capiendâ aptandaque pugna competere animus*. Unde explicandæ sunt locutiones *Salustii* & *Taciti*, *Non competere animas, auribus, oculis, lingua*, Scilicet, ad ageudum id, quod ageudum erat. Quæ ma-

le

3, Liv. I. *Sipendii*, vel *induciarum dies novdum*
 3, *exierat*, puta *iter suum*: quod etiam in *Va-*
 3, *aere*, *Evadere*, *Evenire*, *Appetere*, & *Expetere*,
 sub-

le promde & imperite explicantur ex Nonii cap 4. per
 rei cuiusque memuisse, vel constanter valere. Porro jam
 Expetere in aliquem pro evenire, incidere passum positum
 reperias. Pl. Amph. II. 1. 4. *Mendacia ista expetent in*
tergam tuam. Liv. I. 22. *Ut in eum expetant huiusce cla-*
des belli. Sic Pl. Pœn. III. 3. 23. *Boo si quid malefacias,*
atam expeti, scil. in te, h. e. ejus maleficii poena tibi
 perpetuo evenit. Jam *Impetere aliquem* est invadere, ire
 in aliquem. Plaut. Amph. III 13. *Impetivisti uxorem meam*
impudencia. *Opvetere panem*, *pestem*, *morium* eodem mo-
 do dicitur, quo *Obire*. *Repetere ad Vada*, pro redire, ex
 Virgilii Calice attulit Scioppius, & similia in Indice Apu-
 leji Barthius. Denique *Suppetere* pro subvenire, sic sup-
 peditare passum occurrit. Liv. XL. 56. *Si vita longior sup-*
petisset. Pl. prol. Amph. *Lucrum ut petenne vobis suppetat*,
 Afri. I. 1. 41. *Non suppetunt deditis data* h. e. non subsce-
 quantur, non conveniunt. Sall. ad Cæs. orat. 1. *Animus*
ferox, uti consuevit non succurrit, fertur in socios. Hinc jam
suppetit pro auxilio, quod alicunde subvenit, frequen-
 tissimi usus vocabulum. Sic autem vidimus per singula
 Composita superstitem primitivam hujus Verbi, & ab sua
 origine repetitam significationem, à qua dein deducenda
 est altera illa, quæ deinceps invaluit. Nempè *impetus*
 iste ad aliquid ruentis, in homine quidem manifeste præ-
 fert intentum studium & desiderium ejus rei, ad quam
 tendit, unde factum, ut omne illud, ad quod quis ita
 tendit, vel quod desiderat, simpliciter *petere* dicatur.
 Ergo *petere locum aliquem* proprie significat, magno studio
 moveri & ferri propter seu ad locum illum obtinendum,
 contendere ad eum locum, per Ellipsis præpositionis in
 ornati Motu ad locum satis usitatum. Notum est illud Vir-
 giliii *Spuluncam Dido, Dux & Trojaniis eandem Devenere*. Sim-
 pliciter *Petere aliquid* primo quidem notat moveri pro-
 pter aliquid, & isto motu ferri ad aliquid, dein vero
 simpliciter aliquid desiderare, cupere, rogare. Plane si-
 cuti illud ipsum *Disiderare* primitus ex originis suæ ra-
 tione significare debuit, sidera studiose intueri propter ali-
 quid, & sic ejus rei, quam in votis quis habet, succes-
 sum explorare: ac vero deinde ad significatum cupiendi
 & expetendi illud ipsum, propter quod sidera intuebatur,
 constanter vit adhibitum.

subauditur. Terent. *Quo vadis? Licentia illa*
 „ *evadet in magnum malum.* Cic. *Vereor ne idem eve-*
 „ *niat in meas literas; id est, meis literis: idem;*
 „ *Mibi somnium evasit, id est, evenit quod som-*
 „ *niaram.* Plaur. *Appetit merities, nequiter penè*
 „ *expetivit parasitatio: In servitute expetunt multa*
 „ *iniqua, id est, exeunt, evadunt, eveniunt;*
 „ *in quibus omnibus subauditur viam: sicut*
 „ *enim Ire, vadere, venire viam, similiter &*
 „ *Petere viam, iter, vel cursum dicebant.* Virg.
 „ *Sic Turno quacumque viam virtute petrosit.* Cic.
 „ *Ille incertus ubi essem, alium cursum petivisti: idem*
 „ *pro Planco; Iter à Vibone Brundisium terra pe-*
 „ *tere contendi: ibid. Dyrrachium petere contendi.*
 „ *Jam, Expetere viam, est idem, quod, Eva-*
 „ *dere viam, id est, pervadere, finire: sicut*
 „ *Eludere lusum, elugere luctum, est ludo, & lu-*
 „ *ctu finem facere. Similiter Repetere ad locum*
 „ *aliquem, pro, Redire dicitur, subaudito viam.*
 „ *Virgil. Cul. de capris; Inna susurrantis repe-*
 „ *tebant ad vada lymphæ: ubi Scaliger perperam,*
 „ *repebant, invitis omnibus libris reponere co-*
 „ *natus est. Livius quidem lib. 35. plena ora-*
 „ *tione dixit; Viam, qua venerat, repetere me-*
 „ *lius visum.*

„ Subauditur quoque iter in hoc Cicero-
 „ nis; *Incitata semel in proclive labuntur.* Liv.
 „ *Quo magis successeris in arduum, eo facilius per pro-*
 „ *clive pelli poteris.* Simili modo, *Via acclivis*
 „ & præceptum dicitur: nam *Iter est Via.* Liv.
 „ 36. *In illa valle iter est non latius quam sexagin-*
 „ *ta passus.]*

Cicero Attic. *Nos in castra properabamus, quæ Iter, vel*
aberant tridui, subaudi itnere, vel via: idem via, vel
 12. epist. *Nunciatum esse, quatruidui iter à Laodicea spatium,*
abfuisse: idem Planco; quon abesset aliquot die-

rum viam: idem 10. epist. Bidui spatio abest ab eo. Cæsar; Cum tridui viam processissent: idem lib. 6. Non longius bidui via aberant: idem 2. Civ. Biduique iter progressus. Livius libro 30. Zama quinque dierum iter ab Carthagine abest.

Judices. Mittere in consilium, inquit Asconius, est, perorare. nam mittere iudices in consilium, est, dimittere iudices ad sententiam dicendam, ubi allegatis omnibus argumentis, orator dixit, Dixi. Cic. 3. Verr. Testibus editis, ita mittam in consilium, ut etiam, &c. * Valer. Max. expressit lib. 6. cap. 2. Jam de tuo prius, quam de Manili capite in consilium iudices mittam.

Judicio, vel jure. Sallustius; Falso queritur genus humanum, subaudi iudicio. Terentius; Sororem falso creditam, &c. Cic. pro Balbo; Pompeji decretum, iudicium de consilii sententia pronunciatum recognoscimus. Adverbia in o. debent omnino corripri, † aliter adjectiva sunt nomina; ut, imò; crebro; cito;

* Valerius Max] Et Cælius Famil. VIII. 8. Mittit in consilium eosdem illos iudices. Similiter Plinius Paneg. sed alium tamen accusativum adhibens, omnibus annis in consilium de te Deos mittis, Deos scilicet tanquam iudices, qui de tua salute inter se consilium agitent.

† Alii r. ad. Cliva sunt] Immo pene omnia sunt Adjectiva. Ablativi casus; certe illa crebro, cito, sero. Nec obstat, quod illorum ultimæ aliquando etiam corripiantur. Idem enim accidit Gerundis in DO, licet & illa omnino sint Participia Ablativi casus. Vide me supra pag. 86. Ratio autem istius mutationis, quæ evenit in quantitate ultimæ syllabæ, est, quod ipsi Veteres sæpe non attendebant ad naturam Grammaticam istorum vocabulorum, sed simpliciter ad usum. Ne dubites, ipsum illud Quomodo, quod utique dubitare nequis, esse Ablativos Adjectivi & Substantivi secundam solitam constructionem inter se convenientes, in postremâ correptam sæpe deprehendes, quod fieri non potuisset, si ad vocabulorum naturam attendissent semper veteres. Ceterum in his Adverbialiter positis Adjectivis intelligi putem non tam Iudicio vel jure, quam, Modo vel Negotio.

estò; serò. Cic. pro Marcell. quod ei quidem merito, atque optimo jure contigit.

„[Justo subauditur, in nominibus comparatis; ut, Est liberior, est ad rem attentior. Nepos in Themist. Liberius justo vivebat, & rem familiarem negligebat. Quintil. Membrum justo longius Sicut Horat. plenius aequo laudare merces suas. Livius 8. Cultus justo masudior.]

Justo.

Ovid. 3. Metamorph. Dextraque molarem sustulit, subaudi lapidem. Stautius lib. 5. Vestrae sedes, fractique molares. Vide, Dens.

Lapis.

Cur mihi detrahis? * supple laudem. Cic. Nec vera laus ei detracta. Hor. Neque ego illi detrabere ausim Haerentem capiti multa cum laude coronam.

Laudem.

Sallust. Jugurt. † Per Saturam sententias exquisitis. Sic Julia, Oppia, Manilia.

Lex.

Cic. Attic. scriptum est in tuo annali, subaudi libro. Virgil. Et vacet annales nostrorum audire laborum. Dicitur etiam lex annalis, & annale tempus.

Liber.

Diurnus, aliquando accipitur pro libro, in quo singulorum dierum rationes notantur. Juven. Sat. 6. Et cedens longi relegit transacta diurni. Sueton. in Claud. c. 41. Extat talis scriptura in plerisque libris, ac diurnis, titulisque operum. Vide, Cibus.

Liber.

Pugillaris, adjectivum est; ut, Vitelliani, ebori, citrei, duplices, triplices, subaudi libelli. Vide, Tabellæ.

Libelli.

E e 5

„[Vir-

* Supple laudem] Vel potius vulgatum illud Aliquid scilicet negotium. Sic certe apud Nep. Euth. 1. Multum ei detraxit inter eos viventi, quod aliena erat civitas. Cic. Famil. VI. 18. Quantum de illo libro, eundem de meo iudici fama detrahitur. De Offic. III. 6. De alterius commodu detrabere. &c.

† Per Saturam] Vide Schottum Observ. I. 2;

Libido. „[Virgil. *Nec sit mihi credere*, * subaudi
 „ *libido*, pro, nec libeat mihi credere. Propert.
 „ *Nec tibi sit duros montes*, & *frigida saxa adire*,
 „ pro, ne velis adire. Tibul. *Tunc mihi non ocu-*
 „ *lis sit rimuisse meis*: idem; *Nec tibi sit duros acuisse*
 „ *in praelia dentes*.

Libra. Falluntur Grammatici, qui credunt, *Pon-*
do, significare libram; imo vero ubi est *pon-*
do, deest *libra*; ut si dicas, *corona centum pondo*,
 aut *mille pondo*, deest, *librarum*. „[Festus; *Gen-*
 „ *tenas pondo dicebant antiqui*, referentes ad *libras*,
 „ † ut *Pondo* significet, ratione ponderis,
 „ Cic. *Auri quinque pondo abstulit*, id est, quin-
 que

* *Subandi Libido*] Nihil ego hic subaudio. Sensus est,
 ne mihi eveniat illud credere, ne tibi eveniat illud ipsam,
 ut adeas &c. Sapissime Verbum Substantivum ita abso-
 lute ponitur cum Infinito, ubi certe nullo modo possis
 subaudire *libido*, & ubi Auctor ipse aliud quid subau-
 diti vult, Vide, supra *Datum*. Porius explicacione hæc
 juvanda sunt, ut satis commode queunt. Liv. XLII. 47.
Verbo objecta Verbo negare sit, h. e. detur mihi; sit mihi
 per vos illud negare. Pl. Trucul. II. 6. 20. *An me male-*
ficio vincere est? scilicet, cuiquam, h. e. an cuiquam suppet-
 tit illud vincere me. Geil. VII. 20. *Est adeo invenire and*
Poëtas hujusmodi multa, Notum & illud Virgillii, *Si mihi*
susceptum fuerit decurrere manus, h. e. evenit, contigerit.
 Aliquando tamen etiam aliquid subauditur, Veluti *ope-*
ra pretium, ut in illo Petronii; *Nunc erat à torva sub-*
mittere cornua fronte, Plura hujus generis vide apud Gron-
 nov. Observ. IV. 8. Tum imprimis *Negotium*, quod intel-
 ligitur maxime, quando Verbum Substantivum prorsus
 absolute ponitur sequente quod, vel *quum*, vel *Cur*, vel
Ut. Ciceroniana sunt, *est quod gaudeas*. *Plano est quod gra-*
tias agas. *Ubi non sit*, qui fueris, non est, *cur velis vivere*.
 Sic Auct. ad Herenn. IV. 26. *Est*, *quum non est satis*.
 Plaut. Capt. II. 2. 77. *Est etiam*, *ubi damnum præset sa-*
cere, *quam lucrum*, III. 3. 1. *Nunc illud est*, *quum me fuisse*
maurum.

† *Ut pondo significet &c.*] Est ergo *Pondo* Ablativi Casus
 ab obsoleto *Pondus*, *pondi*. Et dicitur *pondo* *tot libra* iti-
 dem ut *Numero* *tot homines*. Vide hæc doctissime, ut so-
 let, demonstrantem Gronovium de pec. vet. I. 6.

que libras auri. Plaut. Afin. Quot pondo te
 censet nudum? id est, quot librarum pondera-
 lium.] Nam Romanis duplex erat libra, ut
 Galenus ait lib. 1. & lib. 6. de compositione
 medicamentorum; altera ponderalis, mensura-
 lis altera. Quum igitur ponderalem indicabant,
 addebant, pondo; quum mensuralem, mensura.
 Livius lib. 4. decad. 1. Dictator coronam auream
 libræ pondo ex publica pecunia, populi iussu, in Ca-
 pitolio Fori domum posuit: idem lib. 6. decad. 3.
 Patere aurea fuerunt CCLXXVI. librales feruæ
 omnes pondo. Plaut. Pseud. Eo laserpiti libram
 pondo diluunt: idem Rud. nec piscium libram unam
 iam hodie pondo cepi: idem Menech. Huic addas
 auri pondo unciam: idem ibidem; Pondo duum num-
 mium. Columell. lib. 12. cap. 20. item myrrhæ
 quincunx, calami pondo libram, aromati pondo quadrans:
 ibid. cap. 57. Mellis adjicies pondo semunciam. De-
 liratur igitur Valla lib. 3. cap. 13.

Ad incitas redactus sum, subaudi lineas. Vide Linea.
 Adag. Ad incitas; & Josephum Scalig. in Var-
 ronem, 200.

„[Litem, vel causam, vel rem * subaudi- Litem,
 tur, vel cau-
 sam.

* Subaudiatur in iudicare] Est & hoc Verbum ejus Gene-
 ris, ut natura sua & origine sit Neutrum, actionem ip-
 sam suo significato absolvens. Compositum quippe est
 ex Verbo & ipso Accusativo Nominis. Quid enim
 aliud est iudicare, quam sui dicere? Ne ergo alium re-
 quiramus Accusativum in natura hujus Verbi indaganda,
 & quam maxime proprie dictum putemus, iudicare de
 re aliqua hoc vel illo modo. Sic Plaut Trin. II. 2. 102.
 Istac iudico h. e. in istam partem. At vero deinceps usu
 translaturum quodammodo videntur in significationem Tran-
 sitivam, seu transeuntis Actionis. Ut adeo iudicare litem,
 rem significet dijudicare; iudicare hoc vel illud de aliqua
 re idem sit, quod existimare, censere. Quamvis hie qui-
 dem Accusativus, si naturam hujus locutionis consideres,
 revera per Ellipsin præp. *re* primum fuerit huic Ver-
 bo

„tur, in *Judicare*, vel cognatus accusativus
 „*Judicium*. Cic. *de re aliqua inter aliquos judicare*;
 „*Res judicata, cognitaque*. Plaut. *Rem istam perfi-*
 „*diōse judicasti; Tres mihi lites judicandae sunt*. Poë-
 „*ta vetus apud Cicer. i. Divin. Pars judicavit*
 „*judicium inclutum inter tres Deas.*]

Litera. In illis, *vocalis, consona, muta, liquida, deest*
litera. Vide, *Avis*.

Litera. Cic. *Attic. Et paulo post triplices remiseras, sup-*
ple literas: idem; Nam triduo abs te nullas acce-
peram: idem l. 7. epist. Quo mitterem, aut cui
darem, nesciebam: idem; acceperam autem à Lentu-
li triumpho datas. Tacitus in vita Agricolæ;
Ne laureatis quidem gesta profecutus est, supple liti-
ris. Sic & duplices, triplices. Vide, Tabellæ.

Litus, vel „In *Continens*, subaudiri potest *litus*, vel
terra. Liv. 44. *Pars eorum, qui propiores erant*
 „*continenti litori, enādrunt.*]

Locus. Livius lib. 1. *Et castris in apertis positis, sub-*
audi locis. Plaut. hic senex de proximo. Virg.
compulerantque greges Corydon, & Tyrstis in unum:
idem 3. Georg. Exsilit in siccum: & 4. Sic posi-
tum in clauso linqunt. Plaut. *Mostell. Ab humi-*
li ad summum. „[Virgil. 1. *Æneid. Classem in*
 „*convexo nemorum Occulit: ubi Serv. In convexo,*
 „*subaudimus loco; si dixisset, Convexum nemo-*
 „*ris classem occulit, subauditur, locum, sicut in*
 „*Inviuum, Avium: Prisci enim dicebant, Locus*
 „*& Locum, unde loca, Lucr. Avia Pieridum per-*
 „*agro loca. Etiam in profectus peregrè, subaudi-*
 „*tur locum, pro, in locum peregrè seu pere-*
 „*grinum: & esse peregrè, pro, in loco pere-*
 „*gri, seu peregrino. Etiam in Cavus, subau-*
 „*diri potest locus, ut significetur græca rima.*
 „*Ho-*

bo additus. Ut ita *judicare* hoc sit dictum, quasi *judi-*
care ad hoc negotium, seu ad hunc modum.

„Horat *Mætra carum repetes arctum*, quem ma-
 „*era substi.*] Plaut. Aul. Nam *compressit eam ado-*
lescens de summo loco. Val. Max. lib. 5. *in desertum*
locum. Juven. Satyr. 5. *Primo fige loco.* Sic dici-
 mus; primo, secundo, quarto, quæ Grammati-
 ci inepte adverbia vocant. Vide, Sermo,
 Spatium.

Averna, supera, infera, inferna, secreta, rosa-
ria, pomaria, tesca, æstiva, hyberna, adjectiva
 sunt, deest *loca.* Actius apud Varronem;
Quis tu es mortalis, qui in deserta, & tesca te appor-
tes loca? Supera loca dixit Varro. „ [Et Propert.
 „ 2. El. 28. *Sunt apud inferos tot millia formosa-*
 „ *rum, Pulchra sit in superis, si licet, una locis:*
 „ *pro apud inferos locos.* In urbium quoque,
 „ provinciarum, & insularum nominibus in
 „ Genitivo positus, * *locus*, subaudiri potest;
 „ ut, *Natus Romæ, Cretæ sepultus.* Virg. *Hic lo-*
 „ *cus urbis erit.* Horat. *Non est aptus Equis Ithacæ*
 „ *locus.*]

Cede majori; concede præceptoris, decede calori, tu
mibi succedes; † *subaudi locum.* Virg. in Bucol.
Nec seræ meminit decedere nocti. Cic. *Decedere fu-*
rori tribunitio. Stautius; *Hortantur, ceduntque locum.*
 Cic. 2. Nat. Deor. *Videtur quasi locum dare, &*
cedere; idem; *in dando & cedendo loco:* idem in
 toga candida; *An oblitus es, te ex me, quum*
præturam peteremus, petissè, ut tibi primum locum
concederem. Hinc fortè Juvenalis Satyr. 3. *Hic*
ubi nocturnæ Nupta constituebat amica: idem Satyr.

6. *Nam*

* *Locus Subaudiri potest*] Vel potius *Urbs* aut *Regio.* Vide
 infra *Urbs.*

† *Subaudi locum*] Immo vero hic Accusativus, quando his
 Verbis additur, additur per Ellipsin præpositionis. Ut
 adeo *cedere locum alicui* sit idem dictum pro *cedere alicui*
 quod *ad locum.* Vide me supra pag. 224.

Loca.

Locum.

6. Nam si constituit, id est, si venire ad constitutum locum decrevit. Vide Lamb. Oda. 6. lib. 2.

Loquor. „[Loquor, vel dico subauditur, in * Ita, „affirmantis. Plaur. Pseud. act. 4. sc. 7. *Mist* „te herus tuus? HA. ita dico. BA. miles? HA. „ita loquor. BA. Macedonius? HA. admodum.]

Ludis. Virgil. *Magnis Circensibus atq;is, subaudi ludis.* „[Ascon. in C. Antonium; *Cum Sulla post vi-* „*toriam, Circenses faceret.*] Sic *Megalesis, secu-* „*laribus, funebribus, [compitalitiis.]* Vide, Sa- „*cra.*

Lumen. „[Lumen subauditur, in *Funali, † & Ceres.* „Cicero de Sen. c. 13. *Duilius delectabatur* „*crebro funali & tibiocine: idem; Lumina dimiserat-* „*mus, id est, faces, nec satis lucebat.* Plaur. „*Curc. Tute tibi luces cereum.*

Lychnus. „Lychnus subauditur, in *Cereus.* Martial. „*Hic tibi nocturnos praestabit cereus ignes.*

Maceratus. Terent. Eunuch. *Quo pacto ex jure hesterno* „*panem atrum vorant.* * Donatus supplet, *macerat-* „*um,*

* Ita affirmantia] In hac particula subauditur plerumque Est. Integra est responsio, *res ita est, uti rogas.* Plaur. Curcul. V. 1. *res ita est.* Cic. Famil. III § Quod certe non ita est. Sed & idem in initiis Epistolarum saepe adhibet, *ita est.* Similiter in interrogationibus. Petron. *Itane est? etiam dormire vobis in mente est?* Desiderari porro in tali responsione, *uti rogas,* patet ex solenni formula, qua utebantur Cives Rom. in respondendo ad legum rogationem. Nam si acciperent eas suo suffragio, simpliciter dicebant, *uti rogas.*

† *Ex cereo.*] Adhibere Veteres hoc vocabulum in masculino potissimum Genere. Cic. de Offic. III § 0. *Omnibus vicis statua, ad eas vitas. & cerci, Festus, Cereos Saturnalis muneri dabant hamiores potentioribus.* Eodem ergo Genere positus videtur etiam Accusativus *Cereum* in Verbis Plauti, statnendaque Ellipsis, quam vult Scioppius.

* Donatus] Si ulla hic Ellipsis, potius supplerem *sumptum, positum ex jure hesterno.*

2127, vel emollitum, vel madidum. Frequens est hic loquendi modus apud Plin. & Cornelium Celsum; ut, *radix ex aceto, ossa ex vino.*

Hor. *Ibis Liburnis inter alta navium Amice propugnacula,* * pro, Amice magne. Curius ad Cic. *Sed amice magne noli hanc epistolam Attico ostendere.* Juvenal. *Magni delator amici: idem; Calcas conjugis Urinam magnos visurus amicos.* Vide Turneb. lib. 2. cap. 24. Adversar.

Vitandi omnis causa multa subdicebant antiqui, è quibus illa sunt præcipua; *Cave tibi, timo tibi, metus à te, de te, pro te, subaudi malum, vel damnum, vel incommodum.* Plaut. Mostell. *Lubet cavere malam rem: ibid. Tamen malum metuunt.* Cic. 1. Orat. *Quam sit bellum cavere malum.* Alii etiam accusativi frequenter adhibentur. † *Ridiculi sunt Grammatici, qui hæc verba nunc activa, nunc neutra faciunt, & multarum, ut vocant, specierum.* Inepti igitur Valla lib. 3. cap. 45.

Dextra, sinistra, læva, adjectiva sunt, supple manus. Catullus; *Non belle uteris manu sinistra.* Cic. *Cum lævam manum admoveret.* Plaut. Menech. *Demam hanc coronam, atque abjiciam ad lævam manum.* Sueton. Nerone; *Dextra manu Pythiam.* Vide, Pars.

Adagium, In tranquillo est; & Tranquillo quilibet gubernator esse potest, subaudi mari. Virg. *vel e Terris jactatus & alto: idem; Et cæcula verrunt. quor.* Plaut. Cistell. *Tranquillo mari.* Georg. 4. *Et se jactu dedit aquor in altum.*

Plin.

* *Pro amice magne*] Ineptum sane, ubi *Amicus* occurrit, velle intelligi *Magnus.* Immo vero quoniam *Amicus* naturalis est Adjectivum, subaudiendum potius Substantivum *Homo,* sicuti ipse Sanctius supra docuit. Vide *Hmo.* † *Ridiculi sunt Gramm.*] At vide, quæ disputavimus supra pag. 222, 223, & 227.

Membrum. Plin. lib. 10. *Cuniculus averſa genitalia*: idem; *Pulpis maſcula genitale*, ſupple *membrum*. Ovid. 2. *Amorum*, eleg. 3. *Qui primus pueris genitalia membra recidit*.

Melodia. *Muſica*, nomen eſt adjectivum, ut *Rhetorica*, & *Grammatica*: deeſt igitur *melodia*; ex *Ariſt.* lib. 1. *Polit.* in princip.

Menſis. Nomina menſium faciunt Grammatici maſculina, ſed falſo: Adjectiva enim ſunt, deeſtque *menſis*. Idem ſentit *Valla* in *Raudenſem*. Sed accipe teſtimonia. *Cic.* *Attico*; *Vario* nunc ad menſem *Januariam*. *Martial.* lib. 10. *Menſe novo Jani*: & lib. 12. *Jani menſe*. *Horatius*; *Qui dies menſem ſindit Aprilem*. *Adag.* *Menſe Majo nubunt male*. *Junius*, * *dictus quaſi Junonius*. *Varro*; *Fanum Fortune dedicavit Junio menſe*. *Martial.* lib. 12. 32. *O Juliarum dedecus Kalendarum*: idem lib. 6. 59. *Menſe vel Auguſto*: idem lib. 10. 87. *Octobres age ſentiat Kalendas*. *Horat.* 1. *epiſt.* *Sextili menſe caminus*: idem; *Septembribus horis*. *Cic.* *Attic.* lib. 6. *ibi quom Junium menſem conſumpſiſſem*: *ibid.* lib. 1. *menſe Septembri*. *Varro*; *cujus ferie Octobri menſe*. *Adag.* *October equus*, apud *Festum*. *Cicero*; *Naviges de menſe Decembri*. *Horatius*; *Age libertate Decembri Utere*: idem 3. *Carmin.* *Quom tibi Noſta redeunt Decembres*. *Martial.* lib. 5. 18. *Decembri menſe*.

Mens. *Pendeo animi*, *diſcrucior animi*, *infelix animi*, *Budæus* aſſerit, *Græcas eſſe formas*; quod ego non inficiarer, ſi ille fateretur * deeſſe præ

* *Dictus quaſi Junonius*] Immo potius *Majus* à majoribus, *Junius* à junioribus, prout omnis civitas Romana diviſa erat in centurias ſeniorum & juniorum.

† *Deeſſe præpoſ. Æc.*] Nihil hoc eſſe oſtendimus ad pag. 116, 117.

præpositionem *en*, quæ genitivum regit. Sed placet potius ad antiquam consuetudinem recurrere, * quæ duo hæc nomina, *Mens*, & *Animus*, copulabat; ut, *discrucior mentem, vel mente animi*. Catullus ad Ortalum; *Nec potius est dulcis Musarum exprimere fatus Mens animi*. Plaut. Cistell. *Nullam mentem animi habeo, ubi sum, ibi non sum, ubi non sum, ibi est animus*: idem Epid. *Pavor territat mentem animi*. Lucret. lib. 3. *Denique cur animi nunquam mens, consiliumque Gignitur in capite*. idem lib. 4. *Nec ratione alia, cum somnus membra profudit, Mens animi vigilat*, idem lib. 5. *Animi vix mente videmus*: idem lib. 6. *Perturbata animi mens in morore, metuque*: „[idem „lib. 1. *Nec me animi fallit hoc esse difficile, sub-* „audi mens.] Virg. 4. *Æneid. isque amens ani-* „mi, subaudi mentem, vel *en*.

Martial. lib. 12. *Argentum, atque aurum non simplex Delphica portat. Politianus in Rustico; Nec Maurusiacos pulchra testudinis orbis Delphica sustentat, sc. mensa. Valerius Maxim. lib. 4. cap. 4. Extracta deinde magni ponderis aurea Delphica mensa. Cicer. Ver. 6. Mensas Delphicas è marmore, crateres ex ære pulcherrimos abstulit.*

Cic. *Quum illius diei venit in mentem, subaudi mentio, vel recordatio. Valla lib. 1. cap. 15. sic ait; Ubi quidem volunt accipi genitivum pro nominativo, mibi potius placet subintelligi conditio, status, qualitas illius diei. Hæc ille. Sed melius intelligitur recordatio, vel memoria.* „[Dicitur „lib. 3. *Veniat in animum recordatio parentis tui.*]

F f

Huc

* *Quæ duo hæc nomina.*] Sed aliquando etiam ipse Genitivus *Mentis* in simili locutione occurrit. Plaut. II. 4. 33. *Satin tu sanus mentis aut animi tui. Intellige igitur negotio vel parte h. e. illa tui parte, quæ consistit in animo.* De constructione ipsa actum jam supra pag. 119.

Huc refer omnia verba memoriae; ut, *memini*, *recorder*, *obliviscor*, si genitivum habeant; ut, *memini tuorum consiliorum*, scilicet, *recognitionem*: vel Græco more deest, *en.* „[Præ-
„stat tamen subaudiri *meminisse* seu *memorian*.
„Plautus. Capt. *Qui fueris, & qui sis, meminisse*
„*ut meminevis*: *ibid. Ne monueris, facile memoria*
„*memini tamen*: & Trin. *Tribusne poteris te me-*
„*moria oblitum?*]

Mensura. Trita suntilla, *Altus septem pedum, decem pedum profundus, subaudi mensura*. *Lentulus in epist. Cic. Naves onerarias, quarum minor nulla erat autum millium amphorarum.*

Mercator. „[Plaut. Capt. *De pacto rem gerunt, quasi in Velabro olearii, subaudi mercatores.*]

Milites. *Triarii, hastati, pilati, lancearii, sagittarii, ferentarii, peltati, cetrati, &c. subaudi milites.*

Modium. *Horat. Saryr. I. Millia frumenti tua triverit area centum, * subaudi modium: medimnorum, supplet Porphyrio.*

Modo, vel pacto. *Quum dicimus; Quo pacto istud fiet, intellige modo, id est, quo pacto modo; nam pactus adjectivum est: Item quum dicimus; Qui fieri potest, subaudi modo, vel pacto: nam, Qui, in sexto casu adjectivum est; ut semper. Plaut. Aulul. *Aut thure, aut vno, aut aliqui semper sup- plicat: idem Stich. Quadrigas qui vebar.* Sic dicimus, *Inveniam viam, quomodo me expediam.* Plaut. Epid. *Ipsi hi mihi dant viam, quo pacto a se argentum auferam, id est, qui Terent. Pro se quisque facere, quo mihi illam lenrent miseriam; id est, qui. Grammatici exponunt quo, pro ut;**

* *Subaudi modium*] Recte Sanctius, male Porphyrio. *Modius* enim erat usitatissima Romanorum mensura, quæ proinde intelligitur, quando nulla certa exprimitur, sicuti *sestertium* in re nummaria.

ut; frigidè, ut omnia. Hor. *Quo pessime pacto?*

Horat. *Quir me funesto properent arcere veterno,* Morbus,
supple morbo. Catull. *Non est sana puella, nec ro-*
gate, qualis sit; solet hæc imaginofum, subaudi
morbum pati. Morbus imaginofus, est phre-

nitis. *Dare gladiatorium,* subaudi *Mumus*, ut notat Mumus,
Afcon. Pædianus ex Philip. 9. & lib. 2. epist.
ad Attic.

Juven. Magnus civis obit, & *formidatus Otho-* Mortem,
ni, subaudi *mortem.* Virg. *Quis ante ora patrum*
contigit oppetere, supple *mortem.* Terent. *Ea obiit*
mortem. Cic. pro Mil. *Primum illud vulnus acce-*
pit, quo teterrimam mortem obiret. Virg. *Morte obita.*
Cic. 1. *Divinat. Æquius esse censuit, se maturam*
oppetere mortem, quam, &c. idem 1. *Officior.*
Ajax traditur milites mortem maluisse oppetere, quam,
&c. *Mortem accumbere,* passim legis. „[Apud
„Ciceronem tamen Tusc. in plerisque vete-
„ribus libris scriptum legitur; *Qui pro patria*
„*morte non dubitaret accumbere,* ut *Occumbe-*
„*re sit velut occidere, procumbere, à mor-*
„*te velut caufa. Obire valet adire, nam ob,*
„*pro ad,* dicebant, teste Festo. Est ergo
„*Obire mortem, vel diem suum, ad con-*
„*stitutam mortis diem adesse, adire mor-*
„*tem, ad mortem pervenire. † Oppetere,*
„*pro appetere, hoc est, adipisci: nam Pete-*
„*re per Metonymiam antecedentis dicitur,*

F f 2

pro

* *Morte non dubitaret*] Patet hinc, non magis ergo in-
telligi Accusativum, quam Ablativum in hoc Verbo sim-
pliciter pòsito, quum eadem ratione uterque casus illi
accedat, quippe Verbo significationis vere Neutralis. Vi-
de supra pag. 205. & 392. ubi data est ratio *16*, *Mo-*
ri mortem & morte.

† *Oppetere pro Obire.*] Immo potius significat magno impetu
ruere ad mortem. Vide me ad pag. 437. 438.

„pro accipere, fumere. Virgil. I. Æneid.
 „Seu versare dolos, seu certa occumbere morti, pro,
 „morte. Liv. I. Cacus clava iectus morte occubuit.
 „Ovidius 15. Metamorph. Credulitate patris,
 „scelerata & fraude noverca Occubuisse neci; pro,
 „nece.]

Mons. *Altus Ossa; præaltus Ida; ignivomus Ætna;*
 supple *mons*: item, *Aventinus, Palatinus, Quirinalis, Viminalis.* Cretæa *Ida*, dixit Ovidius, *secutus terminationem; & Lucan. lib. I. Sicula Ætnæ ora.*

Morem, Terent. Andr. *Optime hospes pol Crito antiquum*
vel Inge- *obtime*: ubi Donatus, per ellipsin supplet *morem*,
niium. *vel ingenium.* Plaut. Mostell. *Antiquum obtime*
obtime hoc tuum, tardus ut sis, supple ingenium.
 Terent. Hecyr. *At tu Eccestor morem antiquum,*
atque ingenium obtime: idem Eunuch. *Non cognosco vestrum tam superbum*: ubi Donatus; *subaudimus vel ingenium, vel animum, vel morem, vel institutum.*

Munus- „[*Missilia in vulgus sparguntur, subaudi munus-*
scula. „*scula, ut ex Seneca discimus epist. 75. Vide*
 „*jaculum.*

Munus. „Plaut. Menech. *Date mihi præconium.* Cic.
 „*Facere præconium, * subaudi munus, sive officium præconis.]*

Navis. Virg. 5. Æneid. *Centaurus vehitur magna, supple navis.* Vide, *Avis.*

Navis. Plaut. Afin. *Quo hanc celocem conferam? supple navem*: *celox enim à celeritate adjectivum est.* Plaut. Pœnulo; *obsecro hercle operam celocem hanc mihi date.* Varro; *Nautæ remi vagam movent;*

* *Subaudi munus*] Mea sententia substantivum potius est id vocabulum formæ Græcicæ, in quo proinde nihil subaudiatur. Sic *Manganum* à *mangone* pro artificio ipso; sic *τελευτιος* à *τελευτης* & *familia*.

vent celocem. Apulejus; Qui celocem regere nequit, onerariam petit. Livius lib. 7. decad. 4. Naves quinquereemes celoces: ibid. Naves longæ 160. celoces, 12. Huc adde liburnicas, prætorias, rostratas, triremes, quadriremes, „[onerarias. Cic. In aliam, quam onerariam corpendum est.] Cæsar 2. Civil. Conspicitæque naves triremes duæ, navem D. Bruti: idem 3. Civil. Navesque triremes duas, quas Brundisii faciendas curaverat. Horat. Ibis Liburnis inter alta navium, subaudi navibus: & lib. 1. Oda 37. Deliberata morte fevocion, sævis Liburnis scilicet invidens deauci, &c. sic enim legunt Victorius, & Lambinus, subaudito navibus. „[Etiam in Corbita, quæ à Corbe videtur dicta, navis, subauditur. Lucill. Quam malus navi corbita maxime, ximus ultra.]

Solvit e portu; conscendit statim; * appulit ad portum; subaudi navem. Plaut. Mercat. confestim navim solvimus: „[& Mil. Nisi eat, se solutum esse navim: & Amph. hac nocte navis nostra soluta est e portu Persico.] Juvenal. Satyr. 6. Durum est conscendere navim. Cic. Haberesque in animo navem conscendere. Cæsar 1. Civil. Milites silentio naves conscendere jubet. Valer. Maxim. lib. 1. cap. 7. Quum ad litus navem appulisset. „[Cic. Cum ad villam nostram navis appelleretur: idem; Nos ea die canati solvimus: Mercatores Alexan-

F f 3

„ dria

* Appulit ad portum, [subaudi Navem] Recte: quoniam ille Accusativus maxime additur huic Verbo. Sed tamen, quod monent Erasmii, & ipsi Lexicographi, dicendum semper appellit Navim, non navi, nec appellit navu, id falsum usu & lectione deprehendi. Etenim Suet. Tito 5. Cuius Tutellos oneraria nave appulisset: intellige autem se, vel cursum. Tac. An. 11. 24. Sola Germanici triremis Chaucorum terram appulit. IV. 27. Cum velut munere Deum tres triremes appulera. Cic. Verr. V. 16. Quæ essent navigii appulsi Sall. Jug. 25. Brevi Uiscam appulsi, scil. navibus,

„aria soluisse, Quod è portu solventibus præcipitur.]
 Ovid. Certus es Ænea cum fœdere solvere navem.
 Græcè ἐὼν. „[Cic. Tu velim quam primun
 „conscendas, ad neque venias: idem; Conscende
 „nobiscum, & quidem ad puppim. Dictys lib. 6.
 „Postquam impositis, quæ singuli bello quæsi-
 „rant, adscenderunt ipsi, solutis anchoralibus navi-
 „gant.]

Nego- Negotium sæpiissime idem est, quod Græcè
 sium. *νεγώγιον* seu *ἔργον*, aut Res, „[Factum, Opus.
 „Unde sæpius apud Plautum legitur; Ita ne-
 „gotium est; Ita mihi res est, eodem sensu, pro,
 „ita opus est. Scipio Africanus apud Festum,
 „Ut negotium natum erat, pro quo Plaut. Ut res
 „nata erat: Trucul. Ut rem natam video, acci-
 „piendum est quod datur. Dictys libro 2. Ubi ani-
 „madvertit procul magnam vim classium, ratus ut ne-
 „gotium erat, propere suos instruit: & lib. 4. Ar-
 „mati, instructique pro negotio pugnam aggrediuntur,
 „id est, pro re nata, ut res ferebat, Plau-
 „tus diceret; Pro re, pro copia: Aul. act. 3. sc.
 „5. Pro re nitorem habere, & gloriam pro copia,
 „id est, secundum rem familiarem, & se-
 „cundum copiam, seu facultatem. Lucretius. 6.
 „Quisque suam pro re consortem mæstus hunnabat.]
 Negotium Græcè, & Latine desideratur in
 omni neutrali adjectivo. Virg. Parvoque poten-
 tem Fabricium. Terent. Aliena ut cures. Cicero
 4. Verr. A quo mea longissime ratio, &c. Ubi
 Ascon. A quo, à qua re, à quo negotio. Terent.
 Adelph. act. 3. Utinam hoc sit modo defunctum:
 ubi Donatus supplet, negotium. Val. Max. Leta
 quidem, & prospera negotia. Cic. lib. 15. epist. 1.
 Ad tanti belli opinionem, quod ego negotium, &c.
 Plaut. Casina; Timeo hoc negotium. „[quid est,
 „pro, quid hoc sit negotii.] Horat. 2. Serm.

Alio-

Aliena negotia curo, Excussus propriis: idem; Fortuna sevo leta negotio. Plaut. Pcenul. Id negotium institutum est. Cic. Attic. Magnum negotium est navigare. Val. Max. lib. 3. cap. 7. Ut de frumento emendo, atque ad id negotium explicandum. Sic dixit Cic. lib. 12. ad Attic. Unam rem ad me scripsisti Sic * Triste lupus stabulis; malum videtur esse mors; tua refert; nostra non interest; subaudi negotia. Sic strata viarum, abaita rerum, opaca domorum, pessima munerum, ad sacra vatium, Beata Seraphim. „[Lucret. Duētores Danatū Dele-

„Ti, prima vivorum.
 Similiter in istis, *Negotium, seu Res deest. Nego-*
 „Plaut. † *Mille nummum mihi credidit. Lucill. tium.*
 „Tu mille nummum potes uno quereve centum: idem;
 „Ad portam à porta est sex inde Salernum, subaudi
 „passuum. Cato; *Inde est ferme mille passuum. Cic.*
 „In fundo ejus facile mille hominum valentium versa-
 „batur: nam negotium, sive res mille homi-
 „num, nihil est aliud, quam mille homines;
 „sicut apud Terent. Phorm. *Res talentum decem,*
 „idem est, quod talenta decem.]

Deest & in neutrali relativo; ut, *Virga tua, Nego-*
 F f 4 *et ba-tium.*

* *Triste lupus stabulis*] Sic Cic. de Offic. I. 4. *Commune amantium omnium est conjunctionis appetitus. Ter. Heaut. III. 2. 1. Idem visa est tibi hæc meretrix? supple negotium. Eadem etiam est Ellipsis in his, quæ Adverbia creduntur, interea, præterea, postea. Sall. Jug. 47. Inter hæc negotia. Vide supra Fella.*

† *Mille nummum mihi credidit*] Intelligendum in his esse negotium, clarioribus etiam locis evincam, ut quæ præterunt Adjectivum ejus Substantivi. Ter. Heaut. III. 3. 40. *Hæc drachmarum mille dederat munum. Ubi quid aliud subaudire queas, quam negotium? Cic. Parad. III. 1. Deposita auri pondus decem reddere. Integrum est, depositum negotium decem auri librarum pondus.*

Et baculus tuus * ipsa me consolata sunt : item ;
Lunam, & Stellam, quæ tu fundasti. Nec in hac
 parte audiendi sunt Grammatici, cum sua
 inepta syllepfi. Terent. *Qui habet + salem,*
quod in te est, subaudi negotium. Vide Syllep-
 fin.

Nego-
 tium.

In illis, quæ vulgo vocantur adverbia com-
 parativa; ut, *melius, pejus, brevius, doctius, &c.* sup-
 ple *negotium*; ut, *Doctius scribit Cicero, quam Ca-*
to, id est, æquè doctius negotium. Hoc apud
 Græcos vulgare est. Vide Hellenismum.

Nego-
 tium.

Non est quod agas gratias, id est, non est
negotium, ob quod agas gratias. Plinius lib.
 2. 63. Ob hoc quod. Nam dictio *quod*, ubi-
 que locorum est relativa; ut, *quod scribis de pec-*
uniis, parata sunt, id est, respondeo ad illud
negotium, quod scribis de pecuniis. Ita Thom.
 Linacer. Plaut. *Paucis est quod te volo, supple*
negotium. Terent. And. *Quo æquior sum Pam-*
philo, id est, [à quo nomine, id est, qua
de causa,] in quo.

Quid

* *Ipsi me consolata sunt*] Sic Cic. Famil. VII. 20. *Tuam*
domum, tuosque agros, eaque remoto loco X. 34. Si
meam viam, studiumque perspecta habes. Liv. XXVI.
 21. *Merico urbs ægerque jussu dari.* Sall. Catil. 10. *I-*
gitur primo pecunia, dein imperii cupido crevit, &c.
quæsi materies omnium malorum fuerit. Cap. 31. *Ex las-*
cia atque lascivia, qua diuturna quies pepererat. Tac. An.
 IV. 5. *Quoniam terrarum viginti finis ambitur, quatuor*
legionibus cæcisa. Obseq. cap. 78. *Sacrarium & laurus ex*
medicis ignibus inviolata steterunt. Vide & Gronov. Ob-
 serv. III. 2.

+ *Salem, quod in te est*] Sic Cic. Famil. XVI. 4. *Ne sum-*
ptu parcas ulla in re, quod ad valetudinem tuam opus sit,
pro, ulla in re negotii, quod negotium &c. Nep. Cim. 3.
Testamentum suspiragium, quod illi ἐσπασίονος vocant, eiectum
est. Cæcilium apud Fest. in *Relare* : *Ut aurum & ve-*
stem, quod matris fuit, reluat; quod viva ipsi opposuit pi-
gnori.

Quid rerum portas? supple negotium: falsum Negotium enim est quod ajunt, quid, id, aliquid, [nihil] tium. esse substantiva, regereque genitivum: nam adjectiva sunt, & genitivus regitur ab nomine subintellecto negotium, etiam si dicas, quid* negotium negotii. Et esse adjectiva, multa probant testimonia; sed accipe pauca. Plaut. Aliquid, Pseud. Sed quid est tibi nomen? Terent. Nam Antidriae illi id erat nomen. Valer. Maxim. lib. 4. Nul- Id, Quod, lo ad id negotium accedente, Terent. Imo id genus hominum est pessimum. Valer. Maxim. lib. 4. cap. 1. Non fore ut postea id officium ab illis praestari possit. Plaut. Menech. Nisi occupo aliquid mihi consilium, „[Sic, Nihil pensi habere, aut ducere, aut face- re, subauditur Negotii. Plaut. Epid. Si plus „dederis, referam, nihil in ea re capto. est. Sym- mach. lib. 1. epist. 69. Nihil negotium est rebus „cognitis immorari.]

† Moris est; pessimi exempli est; non opis est nostrae; Nego- supple negotium: Ita est, subaudi negotium, Plaut. tium. Mil. Ita negotium est. Vide, Res.

Horat. Est, ut viro vir latius ordinet arbusa, Nego- „[pro, ejusmodi est negotium, ita res se ha- tium. „bet:] idem; Non est, ut copia major ab Forve donari possit tibi. Terent. Adolph. Si est, facturus

F f 5

ut

* Negotium negotii] Tale certe est illud Ciceronis, si sup- pleatur, de Offic. III. 2. Si discendi labor est virtus, quare vo- npta. Integrum enim est, si negotium discendi negotii est labor &c. Simile etiam, quod modo attulimus ex eodem nullo in re, quod ad valetudinem etiam attinet. Et ita Plaut. Aulul. IV. 12. 40. De alia re te reficisse censui, quod ad me attinet. Sed in primis versu 72. Quid hu- jus veri sit; h. e. quid negotium hujus negotii sit nego- tium veri negotii, Similiter Caes. III. 2. 26. Si quid eius esset.

† Moris est? Cic. Famil. III. 12. Non horum temporum, non horum hominum est moris negotium est. Similes Genitivos, qui reguntur ab intellectu negotium vel res, vide in No- tatis ad pag. 117.

ut sit officium suum: idem Hecyr. Nam saepe est, quibus in rebus alius ne iratus quidem est, cum de eadem causa est iracundus factus inimicissimus: idem Phorm. Sin est, ut velis illam manere apud te, dos hic maneat, subaudi negotium. » [Cic. 14. » epist. fam. 9. Ejusmodi spero negotia esse, ut vos » istic commodissime sitis, pro, spero esse, ut ist- » hic commodè sitis: idem 9. Attic. 11. De » Domitio opinor esse, ut in Cosano sit, & consilium » ejus ignoretur, pro, ita negotium esse. Plaur. » Poen. act. 5. sc. 2. Si ita est, ut tu sis Iaccho- » nis filius.

Negotium loco infiniti. In participiis neutralibus, deest negotium, id est, infinitum ipsius verbi; ut, lectum est, legendum erit, id est, hoc negotium, quod est legere, lectum est. * Vide supra in Regulis generalibus.

Nuncium. Renunciare vitæ, subaudi nuncium. Sueton. Galba, 11. Non multum absuit, quin vitæ renunciaret. Quinctil. Mea quidem sententia civilibus officiis renunciabit, subaudi nuncium, vel repudium. Plaut. Aulul. Is me nunc renunciare repudium iussit tibi. Virg. Æneid, 11. sed gnato manes perferre sub imos, supple nuntium.

Numero. Cic. Mario lib. 7. Sed eo vidisti multum, quod præsumisti, quo ne pluris emerem, id est, † numerum,

* Vide supra in regulis] Sed imprimis, quæ nos disputavimus pag. 318. &c. Quibus adde notabilem Terentii locum, Heaut. I. 1. 106. peccatum à me maximum est. Sic habent optimi codices, Vaticanus & Bembli. Sequiores nonnulli hic adhæserunt ut & Interpretes. Sentus est & integra constructio, peccatum à me negotium, est maximum peccatum negotium.

† Numero, quo numero] Immo vero, negotium, quo negotio ne &c. Pater id utique ex verbis Livii, Cautum erat, quo ne plus auri. Nam in quo subaudiendum omnino illud ipsum, quod in plus subauditur. At vero in

rum, quo numero ne, &c. Livius lib. 4. dec. 4. Cautum erat, quo ne plus auri, & argenti facti, quo ne plus signati, & aris domi haberemus. Suetonius in Julio. 10. Cautum est de numero gladiatorum, quo ne majorem cuiquam habere Roma liceret; „[Etsi Quone, sicut apud Terentium „Quine, dictum accipi potest pro, Quomo „done, Utne.]

Quaternarius, quinaris, denarius, adjectiva Numus, sunt Charisio, in quibus ait deesse numus: ali- vel nu- quando intelligitur numerus. merus.

Avellana, Basilica, Juglans, Pineae, Persica, Nux. subaudi nux. Virgil. Castaneasque nuces. Plinius lib. 15. cap. 22. Nuces juglandos, quae & regiae dictae sunt Nuces pineae, Martial. lib. 13. ibid. Nux Persica.

Terent. Eunuch. Ego limis aspecto sic per flabellum clanculum: vide Donatum, suppletem oculis. Plaut. Bacchid. vident, limulis ut obscuro intueantur: idem Mil. 4. 6. 2. Aspicio limis oculis. Plin. lib. 8. cap. 16. Nec limis intueantur oculis.

Regis est gubernare, patris est filios erudire, vel Officium regium est. & patrum est, supple officium, munus, vel Munus. Terent. Andr. Neutiquam officium esse nus. liberi puto. Cic. Oratoris officium est de iis rebus posse dicere, quae res, &c. idem I. Orat. Oratoris officium est dicere ad persuadendum accommodatè: idem I. Offic. Est igitur proprium munus magistratus. Ter. Andr. Nunc tuum officium est, has bene ut assumules nuptias: idem Adelph. Meum officium facio: idem Phorm. isthuc viri est officium. Plaut. „[Truc.

eo certissime subauditur negotium. Alia est ratio loci Suetoniani, qui provinciae non evincit statendam ubique Ellipsin τὸ Numerus in similibus ex parte locutionibus.

„[Truc. Non amantis mulieris, sed sociæ fidentis
 „ officium fuit, facere quod hæc fecit mihi: &] Most.
 Matronæ, non meretricum est, uni inſervire amanti:
 idem Caſ. Non Matronarum eſt officium, ſed mere-
 tricum, alienis viris blandiri. Vide, Opus.

Officia. Regis intereſt gubernare, tua intereſt docere, * ſub-
 audi officia, id eſt, eſt inter officia regis, &
 inter officia tua: tunc enim intereſt, com-
 poſitum non eſt, ut notavimus in conſtru-
 ctione præpoſitionis. Hoc ſentit Cæſar
 Scaliger, hoc Cælius Calcagninus in Episto-
 lis.

Opera Terent. Adolph. Scire eſt liberum ingenium, at-
 pretium. que animum. Sic dicimus; Videre eſt, cernere eſt,
 ſupple operæ pretium. Cicero 4. Finib. Opera
 pretium eſt conſiderare. Terentius Andr. Audire
 que eorum eſt operæ pretium audaciam. † Vide, Po-
 teſtas.

Opera. Rhetorica, Bucolica, Georgica, adjectiva ſunt;
 in quibus deest Græcè τῆς ἔργων, id eſt, opera;
 ut, opera phyſica, in Rhetoricis, in Geor-
 gicis.

Opere. „ [Mutuo amare, ſubaudi opere; ſicut Maximo
 „ opere, ſummo opere amare; mirari, erra-
 „ re, edicere, expetere, cenſere, facere,
 „ quærere: Poſteſt etiam ſubaudiri * amore,
 „ vel animo. Catul. Mutuus animis amanti, aman-
 „ tur.]

Cic.

* Subaudi officia] Potius negotia. Nam τῶν officia ſemper
 intelligi in hiſce nequit, veluti, mea intereſt illud fieri.
 At tum heic, tum ubivis commode ſubaudiri poſteſt &
 debet τῶν Negotia. Vide & ſupra pag. 303. 304.

† Vide Poſteſtas] Ut &, quæ notavimus ad Ellipſin, quam
 ſtatuit Sanctius, τῶν Libido.

* Amore vel animo] Vel etiam modo. Suet. Aug. 53.
 Officia cum multo mutuo exercent. Cic. Famil. V. 1. Sa-
 lutino videatur hiſ omnibus rebus tuis adventus mutus re-
 ſponſiſſe.

Cic. in officiis; *Est igitur adolescentis, majores natu vereri, supple opus, munus, vel officium; idem pro Archia; Sed enim hoc non solum ingenii, ac literarum, veram etiam naturæ, atque virtutis fuit.* Quintil. lib. 12. cap. 3. *Cognitionis sunt enim non inventionis: & paulò inferius; Sed etiam si nosse, quid quisque senserit, volere, lectionis opus est; id est, munus, & officium: [idem l. 1. c. 2. Ipsius etiam magistri hoc opus est, temperare vires suas, non statim onerare infirmitatem discipulum, id est, magistri officium est, hoc opus, seu munus habet magister, ut temperet vires.] Illud Planci in Epistolis Ciceronis l. 10. malè intelligitur à Grammaticis; sed aliquantum temporis, & magni laboris, & multæ impensæ opus fuit: * putant enim, opus, regere genitivum. Sed hos genitivos regi à particula aliquantum, quis non videt? Sic in Apuleji lib. 9. corruptè legitur; Sed mihi operæ ejus opus est, pro opera, Ergo, opus, hic pro negotio, vel labore sumitur, quasi dicat; opus, & negotium fuit & temporis, & laboris, & impensæ. Sic Ovid. Non minor est virtus, quam querere, parva tueri; Casus inest illis, hic eris artis opus, id est, negotium, & labor artis.*

Mar-

* *Putant enim Opus regere Genitivum*] Sic tamen etiam post Sanctium putat Vossius, nec fatione destituitur. Quidni enim æque ἀναλόγως dicatur, opus est mihi impensæ; ac in impensæ. Vide Voss. de Construct. cap. 8. In verbis Ciceronis unus ille Genitivus temporis regitur ab aliquantum, reliqui ab opus. Idem Vossius è contratio rejicit Accusativum cum hoc vocabulo conjunctum, & proinde in illo Plauti, Opus est p. bro cibum, suspicatur τὸ Cicum esse obsoletum Nominativum neutrius generis. At vero sic idem Plautus Trucul. l. 1. r. 71. Quid istis p. p. s. i. m. p. u. e. n. opus p. e. s. t. i. m. e. Neque etiam huic locutioni valde repugnat analogia. Nam sicuti si Ablativus adjungitur τῷ Opus, intelligenda præpositio In vel Cum, sic eidem Accusativus accedere potest Ellipsin per τὸ Ad.

Martial. *Non fuit hoc artis, sed pietatis opus.* Plaut. Mostell. *verum id videndum, id viri docti est opus,*
 „ id est, vir doctus hoc efficere, & præstare
 „ debet. Vide, Opus, infra de analogia signi-
 „ ficationum.

Opus. „ Etiam in *Tectorium*, subauditur opus. Vi-
 „ truvius 2. cap. 8. *Parietes ita tectoris operi-*
 „ *bis expositi, ut vitri perluciditatem habere videantur.*
 „ Varro 3. rei Rust. 2. *Villa polita opere tectorio*
 „ *eleganter.* Inscriptio lapidis Salernitani: *Pavi-*
 „ *menta marmorea, opus tectorium.*

Opus. „ Cum legimus, *Hoc age*, similiter opus sub-
 „ audimus. Horat. 1. epist. 6. *Si virtus hoc una*
 „ *potest dare, fortis omittis, Hoc age deliciis: & mox;*
 „ *Hoc primus repetas opus, hoc præremis omittas.* Sic
 „ lib. 1. epist. 3. *Hoc opus, hoc studium parvi pro-*
 „ *peremus & ampli.]*

Oppidum. Horat. *Aptum dicit equis Argos, ditæque My-*
 „ *cenæ: idem; Impositum saxis latè candentibus An-*
 „ *xur.* Virg. *Altum Præneste*, supple oppidum;
 „ & oppidum ita passim exprimitur, à Pli-
 „ nio præcipue, ut supervacuum fit indicare.
 „ Solet ille etiam conjungere multas civitates,
 „ deinde subdit in plurali; *civitate à Romanis da-*
 „ *nata, vel libera, vel stipendiaria, supple oppida.*
 „ Vide, Urbs.

Oratio. *Prorsæ, non versibus scribit, subaudi oratione.*
 „ *Prorsæ, ut ait Donatus, à prorsus dicitur, non*
 „ *prosa quasi profusa. Prorsum antiqui rectum ap-*
 „ *pellabant: unde prorsus limites, apud Festum;*
 „ & *Prorsam deam* vocabant, quæ rectos partus
 „ educeret. Esse adjectivum hinc collige. Colum-
 „ mella lib. 10. in præfat. * *Prorsæ oratione pri-*
 „ *ori-*

* *Prorsæ oratione]* Sic Suet. Aug. 85. *Alta varii gene-*
 „ *ris prosa oratione composuit.* Dicitur autem *prorsus*, qua-
 „ si porro *versus*, ut ait Festus & Donatus ad Ter. And.
 „ III. 2. 30.

oribus subnectentur exordis. „[Ex Prosum po-
„steriores fecerunt Prosum, sicut Sursum &
„Susum.]

Vir claris natalibus; homo loco obscuro; supple
ortus, vel oriundus, vel natus ex vel de &c. Liv. Ortus,
oriundus,
natus.
lib. I. Turnus Herdonius ad Aricia: „[Omnes La-
„tini ab Alba oriundi.] Sic in sacris; Joseph ab
Arimathea. Sic dixit Virgil. Pastor memorande ab
Amphriso.

Postico falle clientem, subaudi ostio: posticus Ostium.
enim adjectivum est, „[à Post; sicut ab Ante
„anticus: unde antiquus, pro quo barbari, An-
„terior] Perius; Postica occurrere sanne. Plin.
Postica pars mundi. Posticus vicinus, & Posticum
ostium, apud Festum. „[& Plaut. Stich. act. 3.
„sc. 1.] Vide, Pars.

Gallina, vel aves incubant, subaudi ova. Plin. Ova.
ova incubari intra decem dies edita utilissimum: idem;
Quarto die postquam capere incubari.

Virgil. Centum lanigeras macerabat risé bidentes, Oves.
subaudi oves: idem; Non insueta graves tenta-
bunt pabula fetas, Nec mala vicini pecoris contagia
Ledent. Sic enim hæc dispungo carmina. Vide,
Rastrum.

„[Cic. Merces fucose, chartis & linteis delatae, Pannus.
„subaudi pannis. Catull. Tollis lintea negligentio-
„rum, subaudi strophia.]

Plaut. Ut decimas solveret Herculi. Cic. pro Pars.
Flacc. Nec Herculi quisquam decumam vorit un-
quam. Sic antica, & postica. Sueton. Othon.
Postica parte. Cato in verficulis; Fronte capil-
lata; Postica occasio calva: sic enim legendum
est, subaudiendo parte postica. Arnob. lib. 5.
* Ex parte postica. „[Cum dicitur, Sivaniam re-
„gii adipisci, subaudimus partem Vitruvius
lib.

* Ex parte postica] Adde his Festum in voce Posticum.

lib. 4. cap. 1. *Summam imperii partem Fovi ad-*
derunt.]

Pars, vel *libra.* *Quadragesima, Quinquagesima, Septuagesima, sub-*
audi pars. Sueton. Vesp. Publicanum quadrage-
sime in Asia egit: idem Calig. 40. Pro litibus,
atque iudiciiis ubicunque conceptis, quadragesima sum-
mæ, de qua litigaretur, exigebatur. Plinius lib.
14. cap. 20. Cæsi parte quadragesima.

* „[*Pars subauditur, in Doctrina, & Disci-*
plina, quæ natura sunt Adjectiva, sicut me-
dicina, furrina, rexrina, pistrina: alius
partem capit Doctoris, quæ est Doctrina,
alius partem Discipuli, quæ est Disciplina,
quasi Discipulina.]

Parte. *Admiror pro virili, age pro virili, subaudi parte.*
Cic. 13. Phil. Plus quam pro virili parte obliga-
tionem puto. Tacitus in vita Agricolæ; Pro vi-
rili portione, Cic. 5. Verr. Plus etiam, quam
pars virilis postulabat. Apul. 7. Meram. Pro sua
parte. Sic dicimus, prorata, scilicet parte,
vel portione. „[Vitruv. lib. 4. cap. 1. Capitu-
rum alitudines efficiunt eas pro rata altiores.]

Partes. *Cic. Et si utrique primas, priores tamen dese-*
rerunt Lælio: idem; Cui prima sine controversia
deserebantur. Colum. lib. 10. Mustum quam
dulcissimi saporis decoquitur ad tertiam. Cic. 3. ad
Q. Frat. Tibi istius generis in scribendo priores par-
tes tribui, quam mihi. Terent. Non posteriores
feram, supple partes: idem; Primas partes qui
aget, is erit Phormio. Horat. Ne forè seniles
mandentur juveni partes, pueroque viriles.

„[*In Qua, Hac, Ea, illac, subauditur*
parte mundi, id est, loco. Ovid. Quaque
erat

* *Pars subauditur.]* Hæc Ellipsis si unquam in his voca-
 bolis fuit agnita, usu certe prorsus est oblitterata. Si
 quid tamen subauditur, vel olim subauditum in his fuit,
 putarem id esse *ars vel scientia*.

erat & tellus, illic & pontus, & ether. Liv. 37.
 Insulam, qua regnum Hieronis fuerat, tueri iussit.
 Tibull. eleg. 2. lib. 2. Gemmarum quicquid felici-
 bus undis nascitur, Eoi qui maris unda rubet.
 Virgil. Jupiter hac stat, pro, ab hac parte.
 Lucr. Nam quacumque vacat spatium, quod mane
 vocamus, Corpus ea non est, pro, ibi non est
 corpus. Prop. 3. eleg. 20. Omnia sunt tentata
 mihi quacumque fugari Possent, & ex omni me pre-
 mit ipse Deus. Horat. Qua parte debacchentur ig-
 nes, Qua nebula pluviique rores, Qualibet exsules
 in parte regnanto; id est, in quo vis loco, ubi-
 cunque vis. Prop. Et disco, qua parte fluat vin-
 cendus Araxes. Sallust. Creta altior est, qua parte
 spectat orientem]

Cæsar de Britannia; Hujus est longitudo lateris, Passuum.
 ut fert illorum opinio, septingentorum millium, sup-
 ple passuum. Horat. Millia tunc transi tria res-
 psumus. Cæsar 1. Civili; Pons qui erat ab oppido
 millia passuum circiter tria. [Lucill. 3. Sat longe
 tria millia passuum.]

Ignosco tibi, subaudi peccatum. Virg. Parvum si Pecca-
 Tartara noissent Peccatum ignovisse. tum.

Quintil. lib. 4. Insulari repetendarum. Ta- Pecunia,
 citus lib. 4. Postulare aliquem repetundis. Valla
 lib. 1. cap. ultimo, in hoc gerundio, ut ipse
 vocat, nescio quas ineptias texit. Participi-
 um est, quod cum suo substantivo Cicero
 protulit pro Cluentio; teneri lege pecuniarum re-
 petundarum; idem 6. Verr. Ferre legem de pecuniis
 repetundis, idem pro Cluent. Ab aliqua rationem
 repetere de pecuniis repetundis. Sic in expensis, &
 impensis, subaudimus, pecuniis.

Juvenal. Substitit ad veteres arcus, madidamque Porta.
 Capenam, subaudi portam. Sic Collina, Viminia-
 lis, &c.

G g

Non

Pretio. Non minoris, nec plurius, sed tanti, quanti tu, emi, supple pretio: integrum erat; Tanti aris pretio emi. Vide, Æs. Horat. i. Serm. Unius assis, Non unquam pretio plurius licuisse. Plaut. Epid. Quantie emi potest minimo: & paulo post; Ad quadraginta fortasse eam posse emi minimo minas. » [Virg. » Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atrida: » Ubi Serv. Magno, id est, pretio. Afcon, in 3. » Verr. Asiatici magno pretio aestimant equos. Lucill. 27. Trado ego illis minimo, quod mihi constat » carius. Horat. Luscinias soliti impenso prandere cotentas. Cæsar 4. Gall. Fumenta quæ Galli impenso » parant pretio.] Livius lib. 2. decad. i. Hic modus magis placuit, quoniam pretio minori redimendi captivos copia fieret. Plaut. Menech. Ego tibi redimam bis tanto plurius pallam. Martial. lib. 6. Parvo quum pretio diu liceret. Valla lib. 3. cap. i. docet, licere dicere, emi magno, & magno pretio, non autem magni pretii, sed magni, tantum. Rectè quidem ille, sed causam ignoravit hujus locutionis; ea vero est hæc: In verbis pretii, si sit genitivus, à nomine pretio, regitur; ut, emi magni, subaudi pretio. Ovid. lib. i. Amorum 10. Et pretium, quanti gaudeat ipsa, facis, supple pretio. Terent. Eunuch. Quid facias, nisi ut te redimas captum quam queas minimo; si nequeas paulo, at quanti queas. Quum vero dicis; emi equum magni pretii, alia res est: non enim significatur emptio, sed laus. Terent. Agrum in his regionibus meliorem, neque pretii majoris nemo habet; perinde est ac si dicas; est bonna magni ingenii.

Pretium. Perius; Lunæ portum est opera cognoscere civis, supple pretium. * Vide, Operæ pretium. Plaut.

* Vide Opera pretium] Et quæ notavi ad Ellipsis 18 Libido.

Plaut. Caf. Dum mea facta itero, est opera auribus accipere. Valer. Maxim. lib. 1. cap. 6. Non est opera inter patrem & filium, &c. „ [Curtius 8. „ Multa & alia traduntur, quibus morari ordinem rerum haud opera videbatur.]

Plaut. Persa; Quasi juream esse jus decet colliricum: sic enim est legendum. Cato cap. 82. ta. Placenta
Rust. Spheritam sic facito, supple placentam.

Virgil. Nec non & Tityon terræ omnipotentis alu- Potestas,
muntum Cernere erat, supple potestas, vel datum, vel concessum. Vide, operæ pretium: idem; Non fugis hinc præceptum dum præcipitare potestas Plin. lib. 5. cap. 23. Non est fateri, rerum natura largius mala, an remedia genuerit: & cap. 37. Suspensio, ac fame necatur, aliter non est occidere: idem lib. 9. cap. 31. Tantæ velocitatis, ut consequi non sit. Virgil. Bucol. Tu procul à patria, nec sis mihi credere tantum. „ [Horat. lib. 1. Satyr. 5. Man- „ fari oppidulo, quod versu dicere non est.] Hujusmodi locutiones innumeræ sunt apud Plinium; sed Valla in Raudensem illas damnat, sed fallitur.

Porcelli quum lactari desierunt, Nefrendes dicunt. Porcelli-
zur, eò quod subam nondum frondere, id est, fran-
gere possunt. Varro 2. Rust. „ [Similiter & puer,
„ in Nefrendis subauditur, ut apud Festum ex
„ Livio Andron. Quem ego nefrendem alui, la-
„ steam immulgens opem.]

Venit in Tusculanum, Pompejanum, Perustinum, Præ-
Suburbanum, supple prædium, vel agrum, vel dium.

„ [Præmium deest in Corollarium, quasi quod Præ-
G g 2 „ de- miun,

* Præmium deest in Corollarium] Substantive potius hoc vo-
cabulum usu & significatione adhibetur, licet natura sua
sit, & primitivo usu fuerit Adjectivum, in quo intellige-
ba-

„detur ad parandas sibi corollas. Cic. *Ne sine*
 „*Corollario tam festiva acroamata de convivio disce-*
 „*derent. Seneca ; Opificii vilissima mercis, & in*
 „*diem se locanti, corollarium adspargimus, & aliquid*
 „*supra constitutum adjicimus. Petronius, Indisium,*
 „*dixit, pro præmio ei dando, qui fugitivum*
 „*indicasset.]*

Preditus. *Vir magna doctrina, sed pravus moribus, * supple*
præditus. Donatus supplet natus. Terent.
Ita dissimili argumento sunt factæ. Cic. I. Verr.
Homo singulari cupiditate, audacia, scelere præditus.
Falsum igitur est, partes corporis, & animi,
poni in ablativo, vel genitivo : nam, vir
magna doctrina, subaudito præditus. Vir magna do-
ctrina, possessive dicitur. Terent. Hecyr. Ego
sum animo leni natus. Vide Donatum.

Propositum. *Cic. Quam animo haberem navigandi, supple*
propositum, mentem, voluntatem. Valla lib. I.
cap. 25. [Plaut. Trin. act. 3. sc. 3. Si operiri
 „*vis adventum Charmidis, quod longum est, huic du-*
 „*cendi interea abscesseris: subaudi voluntas.]*

Puer, Infans, à non fando, adjectivum est, id
 „*est, puer, vel puella. Falluntur, qui hoc no-*
 „*men commune duobus appellant. Horatius ;*
 „*In-*

batur aurum. Nempe Imperatoribus, qui bellum in pro-
vincia quadam feliciter confecerant, eaque gratia trium-
phaturis, solebant olim à provincialibus coronæ aureæ
 „*ad ornandum eorum triumphum dari ultra id quod legi-*
 „*timis rationibus tributi, prædæ, aut alio quo nomine*
 „*inde Romam deportabatur. Postea vero pro ipsis coro-*
 „*ronis aurum coronarium Imperatoribus dari cœpit, & que va-*
 „*riis tandem de causis, sed semper extra ordinem. Inde*
 „*factum denique videtur orollarium, eaque voce absolute*
 „*posita appellatum omne, quod extra ordinem acce-*
 „*debat ad id, quod legibus vel pacto, atque ex more*
 „*debeatur.*

* *Supple præditus] Vel Existens, scilicet Ens in magna doctrina.*
 „*Vide supra Ens.*

Infans namque pudor prohibebat plura profari. Ovid.
 in Ibin. Gutturaque imbuerunt infantia lacte canino.
 Horat. lib. 2. Satyr. 5. Seu rubra cancula findet
 Infantes statuas. Cicero pro Sylla; Quum puero-
 rum infantium veniebat in mentem: idem 2. Ora-
 tor. Nutrices infantibus pueri in os inferant. Val.
 Maxim. lib. 1. cap. 6. Puerum infantem seme-
 stre in foro boario triumphum proclamasse „[Lu-
 „cill. Ut pueri infantes credunt signa omnia abena
 „vivere, & esse homines.]

Tèrent. Andr. Ego postquam te emi à parvulo, Puer
 supple puero. Plaut. Stich; Quia jam inde à
 pusillo puero ridiculus sum: idem Merc. à puero
 parvulo.

Juvenal. Virve bidentis amans, supple rastris, Rastrus
 vel ferri: nam bidens, tridens, quadridens, adje-
 ctiva sunt. Cato cap. 10. Rust. Rutra quinque,
 rastris quadridentes duos. Virg. 2. Georg. Et du-
 ros jactare bidentes: idem in Ciri; Ferroque ma-
 nus armata bidenti; 5. Aneid. Rastrisque tridenti-
 bus: sic enim legi debet, non, stridentibus. De
 Neptuno metaphorice dicitur, rastrus tridens,
 pro sceptro. Virg. Levat ipse tridenti: idem;
 Non illi imperium pelagi, sœvumque tridentem, sed
 miki sorte datum. Poteris autem, si libet, quum
 de Neptuno dicitur, sceptrus, vel sceptrum sup-
 plere. Vide, Oves.

„Catull. Hoc falsum esse putas? fugit te inapte, Ratio
 „subaudi ratio: idem; Istud quod modo dixeram
 „me habere, Fugit me ratio. Plaut. Amph. Fugit
 „te ratio, id est, falsus fuisti, errasti.]

Horatius; Ad summam sapiens uno minor est Ratio
 fove. Virg. Hec summa est, naviges, supple vel res.
 ratio. Varro lib. 5. ling. Lat. Ideo ratio putari
 dicitur, in qua summa fit pura. Cic. 2. Philip.

Quod quidem erat magnum, de *summa* re dissentientes
Sic in *Expensa*, & *Impensa*.

„ [Plautus *Truc. act. 4. sc. 2.* *Solus summam*
„ *hic habet apud nos*, subaudi *rem*, id est, potissi-
„ mus amator est domi nostrae. Prop. In *Vene-*
„ *ris tabula summam sibi ponit Apelles*, id est, prae-
„ stantissimum operum suorum iudicat esse
„ *Veneris picturam*. Plaut. *Capt. act. 4. sc. 2.*
„ *Mihi rem summam credidit cibariam*: Merc. act.
„ 5. sc. 6. *Ubi loci res summa nostra est publica*.]

Rationes. Juvenal. *Satyr. 7.* Sic *Pedo conturbat*, *Matro*
deficit. Martial. *Conturbabit Atlas*, subaudi *ra-*
tionem, Cic. *Quinto fratri*; *Ad quem ego rescripsi*,
nihil esse, quod posthac *arcae nostrae fiducia conturbaret*.
Conturbare, est *ferorum*, aut *trapezitarum*,
cum *rationibus crediti paria non facere se spe-*
rant. *Hispane Algarse*.

Res. *Paupertas est laudanda*; *avaritia est vituperanda*,
supple *res*: nam *adjectivum non respicit sub-*
stantivum, si *verbum in medio sit*: *Verbi*
gratia; *Mors est bonum*, & *mors est bona*: illic
deest, *negotium*, hic *res*: idem enim sunt. Vi-
de, *Negotium*.

Res. *Bene est*, *bene habet*; *bene procedit*; „ [male eve-
„ niat:] *bene vortat*; *bene conveniebat inter eos*;
subaudi *res*. Terent. *Adelph. Quae res tibi ver-*
„ *tat male*. „ [Sallust. *Jug. Sed ea res longe aliter*
„ *ac ratus erat*, *evenit*.] Vide, *Negotium*.

Res. Virgil. *Non opis est nostrae*, supple *res*. Caesar
lib. I. *Civil. Doceri sui iudicii rem non esse*: ibid.
Nec sui iudicii, *neque suarum esse virium discernere*,
supple *res* Vide, *Negotium*.

„ [Apud Plautum legimus; *Non mihi est ope-*
„ *ra*, subaudi *res*. Est autem *Res operae*, non
„ aliud quam *Opera*: sicut *Res voluptatum*,
„ Plauto est *Voluptates*: Itaque idem alibi di-
„ cit;

cit; * Non est mihi opera, id est, non habeo
 operam, quam dare tibi possim: similiter
 idem in Mil. *Aliter ut facias non est copia,*
 subaudi res: in Aulul. autem dicit; *Nec lu-*
dos te facio, nec si cupiam, copia est: & Capt.
Nec me Salus si vult servare potest, nec copia est.
 Similiter dicitur; *Cura mihi est, & Cura est*
mihi: & Cause est, pro, res causæ, seu causa.
 Cicero; *Quod non affuisses, valetudinem causæ,*
non mestitiam fuisse. Livius lib. 38. *Cum Scipio*
excuset morbum esse causæ fratri, cur abesset, satis id
sibi videri Gracchus respondit. Potest tamen, Cause,

G g 4

in

* Non est mihi opera] Sic certe Merc. I. 1. 14. *Si opera*
est auribus, atque ad advertendum huc animum adest benig-
ntas. Verba, quæ mox Auctor tanquam ex Plauti Mi-
 lite adfert, occurrunt in Mercatore V. 4. 30. Similiter
 Bacchid. III. 3. 18. *Nego tibi hoc annis XX fuisse copia.*
 Ceterum non equidem rejicio hanc constructionis ratio-
 nem, quam adfert Scioppius, ut videre est supra ad
 pag. 457. Quibus addo & istius generis locutiones, *Quan-*
ti est sapere: Ter. Eun. IV. 7. h. e. quanti negotii res est
 sapere. Et proinde accipio sane, quod ad rō opera,
 Scioppianam expositionem, ut *Non est mihi opera,* simpli-
 citer dictum, sit idem, ac *non est mihi aliquid operæ,*
quod tibi dem. Quam Livius ait lib. IV. *Neque Consuli-*
bus, quum sit bella imminerent, opera erat id negotium age-
re, vult dicere, id negotium non fuisse Consulibus ne-
gotium operæ, quam darent Reip. At *mi Cura, Cause,*
 immo & *Copia* haud dubie sunt dativi. Nam primo si-
 milis Dativi constructio frequentissima est. Pl. Mil. III. 1.
 77. *Quibus me esse sollicitudini.* Truc. 1. 2. 14. *Est itis*
pugna & virtus de predonibus prædam cavere. Sic ergo &
 Trin. III. 2. 3. *Si videatur hoc esse gloria aut fama.* Sall.
 Jug. 69. *Civitas magna & opumis pæna cuncta aut præda*
fuit. Porro eodem plane modo dicitur, *Hoc mihi en-*
ra est. & Hoc mihi cura habeo. Sed & ne ullo modo du-
 bites, Dativum esse etiam in priore locutione, clarissi-
 ma sunt Ciceronis loca, quibus addit Adjectivum. Fa-
 mil. VI. 2. *Tuas res omnes non minori mihi cura esse, quoniam*
meas. XI. 27. *Quid tibi majori cura fuit, quam ut es-*
sem &c.

„in dandi casu dictum videri, pro quo alibi
 „Livius in causa esse, usurpat; ut lib. 40.
 „Non suam segnitiam, sed vim morbi in causa esse,
 „quo serius proficiscerentur.

Regio, „Cicero ad Attic. E navi recta ad me venit;
 „subaudi regione, vel via. Livius 21. Cum Al-
 „pes peteret, non recta regione iter instituit, sed ad
 „laevam flexit. Terent. Phorm. Eo recta via qui-
 „dem illuc. Vide, Via.

Rem. „Cic. Misimus qui pro vectura solueret, sub-
 „audi rem, vel argentum, pecuniam. Plautus
 „Carc. Pugnis rem solvunt, si quis postcat durius:
 „idem Aulul. Ubi res soluta est omnibus.]

Rem familiarem. Cic. 2. Philipp. Tenesne memoria preteritatum
 te decoxisse, supple rem familiarem.

Rem. In illis, postquam, antequam, * mihi vide-
 tur deesse, rem, ut in post quod, deest negotium,
 nisi malis deesse, finem, ut in Haftenus. Vide;
 Finis.

Res. Solebant antiqui peregrè advenientes sic ro-
 gare; *satin' salve?* subaudito *res*. Terentius
 Eunuch. act. 5. sc. 6. *Satin' salve?* Livius lib. 1.
 dec. 1. *Quarentique viro, satin' salve?* minime,
 inquit Lucretia: idem lib. 10. *satin' salve?* inquit
 L. Pollexmi: „[idem lib. 3. *Rogitans satin' salve*
 „essent omnia; quo loco planum sit, † falli
 „eos,

* *Mihi videtur deesse rem*] Immo vero deest *Horam*. Vide
 me ad pag. 151.

† *Fallit eos, qui etc.*] Sine ullo dubio quam rectissime dicitur,
satin' salve scilicet *res tuae sunt?* Neque tamen propterea au-
 sum rejicere proflus alterum illud *satin' salve?* Quod uti-
 que eadem ratione & modo dici potuit, quo *satin' recte?* ut
 loquitur Terent. And. IV 3. 9. Et *Recte omnia?* de quo
 vide Brissonium in Formulis. Et *satin' omnia ex sententia?*
 quomodo Ter. Phorm. II 1. 26. Intelligi autem in his non
Agis, vel *Agunt*, sed *Res tuae se habent*. Sic Ter. Eun.
 IV, 7. 30. *Uf tibi res se habent* Phorm. II. 3. 82. *Bene ha-*
bent

„ eos, qui, *Satin' salve*, scribant.] Plaut. Me-
nech, act. 5. *Salva sis: salvone?* „ [Terent.
„ Andr. *Me in tuis secundis respice*, subaudi re-
„ bus.

„ *Rus* subauditur, in *Pascuum*. Lucret. 5. *Rus*
„ *Pandere agros pingues, & pascuam reddere vira.*
„ *Columella; Anser esuriens mittatur in pascuam.*
„ *Livius; Lucus leta in medio pascuam habuit. Si-*
„ *militer in Arva, subauditur vira. Plaut. Non*
„ *arvus, sed pascuus est hic ager.]*

Diales, Martiales, Quirinales, Salii, & in re- Sacerdo-
liquis hujusmodi, quis non intelligit *sacerdotes?* res.

Lupercalia, Bacchanalia, Terminalia, „ [Sue-
„ *ovetaurilia,] subaudi sacrificia, vel sacra. Vide*
Festa. Sed in Bacchanales, Saturnales, intellige
ludos, vel dies. Vide. Ludi, „ [Ascon. in Di-
„ *vin. Censores Sueovetaurilia sacrificia faciebant.*

G g 5 „ Fa-

hant tibi principia. V. 4. 1. Letus sum, ut mea res se habent,
Fratri obtigisse, quod vult Plaut. Cal. II. 3. 30. Opinione
melius res tibi habeat tua. Aul. I. 1. 8. Scin, quomodo tibi res
se habet? Sall. Catil. 2. Equilibrium & constantius se se res hu-
mano haberem. Cic. de Offic. II. 6. Male se res habet, cum
quod virum effici debet, id tentatur pecunia. Cael. Famil. VIII. 8.
*Rekte hoc par habet. Sic ergo etiam *satin' rekte? satin' salve?**
quum dicitur, intellige, tui se res habet, vel tua res se habent.
*Et sane sic videtur locus Plautus Stich. I. 1. 10. *Multa toto**
*lo tecum loqui de re Viri, resp. *salven' amabo? h. e. an salve se**
*habet vel Vir, vel Res viri? Trin. V. 2. 5. *Satin' salve?**
*dic mihi resp. *Rekte. h. e. an salve se res habet; respon-**
*sio est, *rekte se habet.* Agnovit etiam hanc locutionem jam*
*olim Donatus ad Terent. Eun. V. 5. 8. *diserte tradens *ro***
salve Adverbium hic esse, & per Adverbia explicans. Sed
& Appulejus, quod adverbialem hanc locutionem supplere
*vult per *ro* Agere, licet forsan non satis recte id fecerit,*
eo ipso tamen nobis quodammodo declarat, etiam
adverbialiter olim eam esse prolatam Qui sequitur
apud Sanctium locus Plauti ex Menæchmis, aliter se ha-
*bet Editur *salva sis, salvone advenio?* sed legendum est,*
*ut voluit Gronovius ad Stichum I. 1. 10. *Salva sis: salva-**
*na (per Dativum) *advenio?**

- Sacra.* „Facere vitula, bove, agno, subaudi sacra.
 „Plaut. Stich. Quot agnus fecerat? CR. illa qui-
 „dem nullum sacrificavit. Virg. Cum faciam vitu-
 „la pro frugibus. Sed & Accusativum effere-
 „bant, Hebræorum more. Plaut. Aul. Faciam
 „fidei mulsi fideliam. Liv. 10. Pocillum mulsi vorvit
 „se fore facturum.]
- Salaria-
 rium.* Juvenal. Satyr. 6. Sunt qui tortoribus annua
 præstent, subaudi salaria Sueton. Tiber. Sed &
 peculio concesso à patre, præbitisque annuus, fraudavit
 per speciem publici juris: idem claris Gramm. de
 Palamone; Quamquam ex schola quadringenta annua
 caperet.
- Scriptor.* Librarius, adjectivum est; ut, librarium gum-
 mi, apud Plin. & cella libraria. Cicero tamen
 absolute dicit: ut, mihi librarius mitat, sub-
 audi scriptor. Horat. in atte; ut scriptor si peccat
 idem librarius. „[Varro 3. Rust. 2. Scriba libra-
 „rius libertus ejus, qui apparuit Varroni, Vulgo
 Amanuensis.]
- Scriptum.* Cic. Attic. lib. 1. In ea Pompeji epistola, erat
 in extremo, supple scriptum: idem; Quod epistola
 librarii manu est, subaudi scripta; idem; Que
 quidem erant manu tua, supple scripta: idem].
 16. epist. Tu istic, si quid librarii mea manu non
 intelligent, monstrabis, supple scriptum.
- Seclura.* „[Seclura subauditur, in Ferraria, Araria,
 „Argentaria, Auraria, &c. Cæs. 3. Gall.
 „Multis locis apud eos araria seclura sunt: & 7.
 „Gall. Apud eos magne sunt ferrarie. Liv. Vecti-
 „galia magna instituit ex ferrariis, argentariisque.
 „Tac. Aurarias sibimet Tiberius seposuit. Vulgo
 „Mineræ.]
- Securis.* Virgil. Crebrisque bipennibus instant. Ovidius;
 Sevanteque inhibere bipennem, supple securim. Vide
 Festum, in Anceps; & Nonium Marcell. in

Bipennis, qui citat ex Varrone; *Ferens ferream humero bipennem securim.* „[Virgil. dixit, *ferro bipenni.*

* „*Segetes subaudi, in Novales.* Virg. i. Georg. *Segetes.*
„*Alternis tonsas cessare novales.*]

Lucan. lib. 3. *Prætor adest, vacuæque loco cessere Sella,*
curules, subaudi sella. Liv. lib. 2. *Sella curuli*
septies ac vicies sedit. Javenal. 10. *Atque illi sellas*
donare curules.

„[*Consiliarius, † subaudi senator.* Plaut. Epid. *Senator,*
„*tam senatum in corde convocabo consiliarium.*

„Virg. *Stat conferre manum Æneæ: Stat casus Senten-*
„*renovare omnes, * subaudi sententia, vel consilia.*

„*lium: quoadu enim deliberatur, consilium*
„*vacillat, & sententia fluctuat; ubi certum,*
„*ac statutum est, quod quis facere vult, con-*
„*sistit consilium, & stat sententia.* Terent.
„*Eunuch. Stat sententia; idem; Peñore consistere*
„*consilii nihil potest.* Cic. *Nec adhuc stabat, quo*
„*potissimum me converterem: Modo nobis stet illud*
„*una vivere in studiis: Levatur omnis cura, cum*
„*aut consistit consilium, aut cogitando nihil explica-*
„*tur.]*

A pedibus, à secretis. „[*Circumpedes,*] *subaudi Servus.*
homo, vel servus, vel famulus, vel minister. Sueton.

* *Segetes subaudi*] Potius pro diversis Generibus, *Terras,*
Agros, Rura. *Festus Novalis ager, novæ velidus sementi.*
Virg. Ecl. 1. *Impius hæc iam culta novalia miles habebit.*
scil. *rura.* Vide & infra *Sanctium* in voce *Terras.*

† *Subaudi senator*] Non omnes *Consiliarii, Senatores.* Erenim *Consiliarii* sunt etiam *privatorum,* tum *singulorum Regum & Principum.* At *Senatores* *liberæ Reip* *Proceres.* Malim itaque intelligere *Homo.*

* *Subaudi sententia*] Non necesse *subaudiri* hic aliquid. Actio illa, quæ *Instituto* exprimitur, *stare* dicitur h. e. certo esse decreta. Patere eam locutionis rationem arbitror satis clare ex illo *Ciceronis; Modo nobis stet illud una vivere in studiis.*

ton. lib. 1. Philemonem à manu servum. Terent. Forte ibi hujus video Birrbiam, supple servum. Cic. 3. Verr. „[Circumpedes autem homines formosos, suos esse dicebat.]

Mart. *Esse sat est servum, jam nolo vicarius esse.*
Servus. Vicarius propriè est servi servus. Paulus de noxal. actio. Si servus tuus navem exercuerit, ejusque vicarius servus &c. Horat. Utque sacerdotis fugitivus liba recuso: idem; Tu mediastinus, supple servus: idem lib. 2. satyr. 7. Sive vicarius est, qui servo paret. Et Venales servos intelligimus. Quintil. lib. 8. cap. 2. Plaut. Aul. Etiam introduce vel gregem venalium: & Novitios; Varro 7. ling. Latin. Etiam novitii servi empti in magna familia. „[Similiter in „Major domus, quod potiores induxerunt, „servus, subauditur. Donat. in Phorm. act. „2. sc. 1. Columnella apud veteres dicti servi majores „domus.]

Sermo, Catullus; *Quum subito adfertur nuncius horribilis,* supple sermo, vel rumor. Cæsar; *Ut talem nuncium attulisse viderentur.* Unde Plautus in Milite, longinquus sermo, pro nuncio, dixit. Aliquando intelligitur homo, ut diximus ante. *Sermones perferri,* tritum est. „[Nuncius, adjectivum est. Nuncium, subaudi verbum, vel „dictum. Nuncia, supple fama. Virg. volitans „pennata per urbem Nuncia fama ruit. Ovid. epist. „Parid. Uror; habes animi nuncia verba mei: „Prima fuit vultus nuncia fama tui. Livius 5. Vo- „cis nocturnæ, quæ nuncia cladis audita fuerat.]
Sestertium. Horat. Callidus huic signo ponebam millia centum, * supple sestertium. Sic in illis, debet decies, accepit centies. In

* Supple sestertium] Quod in ista quidem locutione accipi debet pro sestertium. At in istis debet decies, intellige sc

In dies, in naves, in milites, in viros, subaudi *Singuli.*

singulos. Horat. *Mutatur in horas.* Juvenal. *Horreat, inque dies septenis oderit horis.* Plinius; *Cinnamo pretia quondam fuisse in libras denarium mille.*

Cic. & in illa, in dies singulos. „[Sic in Pan-
„dectis, *Quinis emti servi*, id est, singuli quin-
„que: sic, *Quini solvissent*, pro singuli quin-
„que.] Vide Vallam lib. 3. cap. 68. „[&
„Briffon. in *Parergis.*]

Puteolanus, Tarentinus, Issicus, supple *sinus.* Cre-
diderim deesse *sinus*, quum *Adria* effertur ma-
sculinè: nam mare *sinus* est, & civitas in ipso
finu *Adria* dicitur, sed effertur fœmininè. *Si-*
lius lib. 10. *Stat hunc cœcata Vomano Adria.*

Virgil. *Cœant in fœdera reges*, * subaudi *Societas.*
societatem. Cicero; *Utinam societatem aut nunquam*
coisses, aut nunquam diremisses: idem; *Cum parva*
squilla quasi societatem cois: idem pro *Sext.* *Socie-*
tas coitur: idem *Ruffo*; *Ad coevendam societatem*
periculi.

Oriens, & Occidens, participia sunt, in qui-
bus absolutè prolatis intelligitur, *Sol.* *Cæsar*
1. Gall. *Spettant in Septentriones, & Orientem so-*
lem Belgæ, „[*Ennius*; *A sole exoriente ultra*
„Meoti paludes.] *Plaut. Bacch.* *Ante solem exo-*
rientem: idem *Menech.* *Nunquam ad solem occa-*
sam visserem *Plin. lib. 21. cap. 17.* *Ante solem*
occidentem: Cicero in *sonn.* *Quis in reliquis orien-*
tis,

festivum singularis Numeri, neutrius Generis, Vide *Gro-*
nov. de pec. vetere.

* *Subaudi societatem* Immo vero *cœre societatem* quando
occurrit, dicitur per Ellipsin pro *Coire in societatem*, ut
Coire in fœdus apud *Virgilium* Sic *Convenire* aliquem om-
nino dicitur pro *convenire ad aliquem*, licet & hæc phrasis
in passivam à *Veteribus* conversa sit. *Velati Liv. 1. §3.* *Ab nunci-*
o conventus fuit Cic. *Famil. VI. 19.* *Tamis doloribus affeci-*
entur, ut se convenire nolis. Vide & supra de *Adire* pag. 108.

tis, aut obeuntis solis ultimis partibus. & in XI I. Tabul. Sol occasus suprema tempestas esto. Gell. lib. 2. cap. 2. Post solem occasum.

Sol, Plaut. Mostell. Hoc* die crastini quum herus reseruerit. Gellius lib. 10. cap. 24. & Macrobius lib. 1. cap. 4. Saturn. putant, die crastini, die pristini, die proximi, die noni, adverbia esse. Ego contendo deesse, Solis, Vide Dies.

Solum, Virgil. in Moieto, Fusus erat terrae frumenti pauper aceruus: ibidem; Et terra condit aratrum. Aeneid 9. Stant terra defixa hastae: Aeneid. II. Sternitur & toto projectus corpore terrae: Georg. 2. Terra defigitur arbor: Corpora multa virum terra infodiunt. Ovid. 2. Metamorph. Quum vellet terrae procumbere: „[& 5. Metam. Procubuit „ terra mactati more iuueni.] Plinius lib. 14. cap. 21. Infodiuntque terra tota. Apul. lib. 9. Ille terra concidit, Julius Rufinianus, Terrae, inquit, pro, in terra, positum est. Sed ego assero deesse, solum; quia saepe legimus apud Ciceronem, sola terrae, & saepius apud Lucretium: „[Virgil. „ I. Georg. Terra pingue solum fortes inuertant iauri, „ Varro 1. Rustic. 5. Quae ad solum pertinent terra, „ ra.] Sallust. Jugurth. Aliisque generibus arborum, quae humi arido, atque arenoso gignuntur. Sic legit Priscianus in calce lib. 8. & Aldus in Sallust. & intelligunt, Loco, „[Virg. Fusus „ humi. Ovid. Prostermit humi iuuenem, sub „ audi in solo] Silius lib. 1. Adfigunt prona squallentia corpora terrae. Vide, Terra. [Subauditur „ quoque Solum, in hoc Caesaris 4. Gall. Cum „ illi aut ex arido, aut paulum in aquam progressi „ audacter sela conicerent: ibid. Nostris simulat- „ que

* Die crastini] Sic Pl. Men V. 9. 95. Vis conlatari an-
Ejoneum fore? quo die? M. SV. die septimi ME. Auctio fiet
Menachmi mane sane septimi.

que in arido constiterunt. ibid. Naves in arido
 dum subduxerat. Virgil. Impius hac tam culta
 novalia miles habebit, subaudi sola; quod
 etiam subauditur, in Arva: nam Ager ar-
 vus, sicut & pascuus, à Plauto in Trucul.
 dicitur, * qui arvitur, id est, aratur, sicut
 duere, est dare.

In susurrus, subauditur sonus, cum sit
 Adjectivum. Ovid. 7. Metam. Procrin adit,
 linguaque refert audita susurra, pro, susur-
 rante.]

Sonus.

Virg. In medio mihi Caesar erit, subaudi spa-
 tio, vel loco, [ut Servius notat in Æneid.
 I.] Caesar i. Civil. Atque in hoc fere medio spa-
 cio tumultus erat. Vide, Locus.

Spa-
tium.

[Bubile, equile, ovile, suile, subauditur
 stabulum: manifeste enim sunt adjectiva.
 Itaque Plautus, Bubilem dixit in Perfa, ubi
 suppleendum est, stationem, vel stabulationem.
 vel causam, quæ, teste Servio, est anima-
 lium receptaculum.]

Stabu-
lum.

Meruit sub Annibale, subaudi stipendium, vel
 ara: Vide Vallam lib. 4. cap. 110. Horat.
 Hic meret ara liber Sosis. Ovid. 1. Amor. Fustis
 in castris ara merere suis: ibid. Non decet im-
 belles ara merere Deos. Turneb. lib. 25. cap. 18.
 scribit, Donativum, esse adjectivum, in quo
 subauditur stipendium. Cic. pro Mur. Meruisse
 vero stipendium in eo bello.

Stipen-
dium,
vel ara.

[Stridor subauditur, in sibilus. Virg. Ve-
 niens sibilus Austri: nam sibilus adjectivum
 est. Virgil. de serpentibus; Sibila lambebant
 linguis vibrantibus ora. Serv. in. 1. Æneid.

Stridor.

PRO-

* Qui arvitur h. e. aratur] Immo vero simpliciter arvus
 ab arando deducitur, ut pascus à pascuo, vacuus à vaco,
 contingit à contingo, &c. similia,

„*Proprie in funibus stridor est ; stridor autem est
„sibilus.* Lucret. 5. *Zephyrisibila, subaudi fla-
„mina.*

Scu- „*Stuprum, vel Flagitium subauditur in
prum.* „*Incestum.* Cicero de Arusp. resp. *clodium ex in-
„cesto stupro emissum ; & pro domo ; Incesto fla-
„gitio. & Stupro polluit carimonias.]*

Tabella, „*Tabella olim à materia, vel à numero folio-
vel co- rum nominabantur ; ut, eborea, citrea, du-
dicilli.* „*plices, triplices.* Erant & *laureata,* quas Im-
peratores victoria potiti ad senatum mittebant.
Ovidius 1. Amor. *Ergo ego vos duplices rebus pro
nomine sensi.* Sueton. Aug. *Et Gallum praetorem
in officio salutationis, tabellas duplices, veste tectas
tenentem.* Liv. lib. 5. dec. 5. *Ad foros publicos
laureatas tabellas populo ostendit : ibidem, lau-
reatas literas dixit.* Apud Martialem tituli sunt,
*pugillares citrei ; pugillares eburnei ; pugillares
membranei ; subaudi codicilli.* Et Catul. dixit,
nostra pugillaria, subaudi codicilla, vel epistolia.
Vide, *Literæ.*

Tabula. „*In duodecim, quum legimus, facile, tabulis,
intelligimus.* Id adnotarunt Revardus, & alii.
Cic. *Discebamus pueri duodecim, ut carmen ne-
cessarium, quas jam nemo discit.*

Taber- „*Sutrina, pistrina, medicina, teste [Var-
na.* „*rone 7. de lingua Latin. &] Donato ad act.
4. sc. 2. adjectiva sunt, & deest taberna, [vel
„ars.* Seneca epist. 90. *Pistrinum, & Sutri-
„num dixit, subaudiendo opificium.]* Plaur.
*In medicina, in tonstrinus, apud omnes ad eis sa-
cras : idem, Curcul. sub veteribus, subaudi
tabernis. sub novis, Varro lib. 5. ling. Latin.
& Liv. lib. 2. & 25. Plin. lib. 25. cap. 12. Vi-
de, Ars.*

„*Augustale, est ducis tentorium : ergo*

* in

* intellige *tabernaculum*. Quintil. lib. 8. *Tabernaculum*. cap. 2.

Homo *illiteratus*, sed cui paucos *anteponas*, subaudi *Talis*, & *talis*: teste Laurentio, & Linacro. Item in *tantus*. *Qualis*, & *Quantus*, deest *Talis*, & *Tantus*.

Penetrabile, quum absolute ponitur, testam *Testa*, desideratur. Virg. 1. Georg. *Sapientis* & *testis* vel *Te-penetrabilibus* extulit ova: idem; *Penetrabilia* *testa* *gmina*.

„ [Vide, *Culmen*. In *Lacunar*, quod est *La-*
„ *cunare*, subauditur *tegmen*.

„ In *posterum* *providere*, subaudi *tempus*, vel
„ *diem*.]

Terent. Hecyr. *Illic non licebat nisi praefinito lo-* *Tempus*
qui, † subaudi *tempore*, teste Donato: idem,

Andr. *Prope adest, quem alieno more vivendum est*
mih. „ [Ovid. 1. 4. Trist. eleg. 8. *Nunc erat, ut*

„ *posito deberem sine laborum vivere, me nullo sollici-*
„ *tante metu, subaudi tempus*. Liv. 21. *Galli cum*

„ *ad id dubios servasset animos, coacti ad vindices de-*
„ *clinant*. Cæsar 1. bell. civ. *Quoniam ad id tem-*

„ *pus facultas colloquendi non fuerit: & lib. 3. Hæc*
„ *ad id tempus Cæsar ignorabat*. Similiter in *Ad-*

„ *huc*, pro, *adhuc*, subauditur *tempus*. Terent.
„ *Eunuch. act. 3. sc. 5. Nunc est profecto, inter-*

„ *fici quam perpeti me possum; subaudi, tempus*
„ *illud*. Cicero; *Nunc ipsum sine te esse non possum;*

„ *subaudi ad hoc tempus*, ut significet, *nunc*,
„ *hoc ipso temporis articulo: ipsum quippe*

„ *tempus dicitur, quo nullum dari potest oportu-*
„ *nium*. Lacret. 1. *Ut nubendi tempore in ipso*

„ *Hestia concideret matris læta parentis, pro quo*
„ *dici potest, tunc ipsum, sive ad ipsum nu-*

H h

„ ben-

* Intellige *tabernaculum*] Idem intellige, quoties occurrit
prætorium. Sed Vide infra *Tentorium*.

† Subaudi *tempore*? Quidni potius *modo*? sic certe ego cen-
seam.

„bendi tempus.] Sic dicimus; Non ignara futuri; Sero sapiunt Phryges; Optato advenis. Virgil. Impius ex quo Tyndes; idem; Ex illo fluere spes Danaum: idem; Collecta fatigat edendi ex longo rabies: idem i. Æneid. Tempore jam ex illo. Plaut. Mostel. Velut harno messis magna: & apud Nonium; Harno curavi. Cicero Catil. i. Quibus te brevi tempore confectum esse senties. Horat. Lætus in præsens animus: idem in arte; Et præsens in tempus omittat. „[Plin. paneg. Quot non in præsens „tantum, sed in æternum repressisti, subaudi tempus, „vel ævum.] Cicero pro Balbo; Ante hoc tempus. Quid, ante expectatum? idem i. Catil. Si minus in præsens tempus, at in posteritatem impendeat: idem Verr. Brevi postea mortuus est. „[Lucret. in perpetuum, subaudi tempus. Perpetuo, „subaudi tempore. Martial. Nil agis, & serum „est alium mihi querere regem, subaudi tempus.] Virgil. Per sudum rustilare vident: idem; Vise sub obscurum Lunæ. Cicero; Horologium mittam, & libros, si erit sudum, subaudi tempus: nam sudum vocabant quasi sine udo: potest & deesse cælum.

Tempora. Post illa, postea, antea, præterea, antehac, post hac, vel post hæc, subaudi tempora, vel negotia. Terent. Eunuch. Tute scis, post illa quam intimum habeam te. Cicero; post illa tempora quicumque temp. agitavere. Sic quapropter, id est, propter quæ.

Tempus. Erit, quum fecisse nolles, subaudi tempus. „[Jam „aderit, cum se quoque oderit.] Virgilius; Turno tempus erit magno quum optaverit emptum Intactum Pallanta. Cic. pro Milone; Erit, erit illud profectò tempus, & illucescet ille dies. Plaut. Aulul. Hanc domum multos annos est quum possideo, id est, * est tempus.

• Est Tempus &c.] Immo vero sensus est: Est jam tempus multum.

tempus, quum possideo multos annos hanc domum. Horat. *Præsens in tempus omitat.* Vide Lambinum.

„[*Hoc noctis, hoc ætatis, id ætatis; supple ad Tempus,*
 „vel *circa tempus, vel in tempus: item in præsens*
 „tempus, pro præsentis tempore. Similiter hoc
 „noctis tempus; hoc noctis tempore dicitur.
 „Plaut. *Afin. Ibi ad hoc diei tempus dormitasti:*
 „idem *Men. act. 5. sc. 2. Hic ero usque ad vespe-*
 „ram, saltem intronittar domum. Cicero; *Ad quam*
 „diem redibit. Cæsar; *Missio ad vesperam Senatu. Li-*
 „vius lib. 5. *Ad æstatem deintegro exsudandus erit*
 „labor, id est, circa tempus ætatis, venientis æsta-
 „te; Cic. 3. ad Quint. frat. epist. 5. *Noftrum hoc tem-*
 „pus ætatis forensi labore jactari, pro quo dicere po-
 „terat, nos hoc ætatis jactari. Plaut. *Trinum.*
 „Denique diei tempus non vides? Cicero *I. de leg.*
 „*A primo tempore ætatis juri studere te memini.* Terent.
 „Hecyr. *Dum ætatis tempus tulit, perfumcta satis*
 „sum.]

Domi, bellicque clarus, * supple tempore: nam
domi, apud antiquos pro pace, aut quiete usur-
 H h 2 pa-

torum annorum, quum possideo hanc domum. Multos an-
 nos refertur ad *Est*, non ad *Tossideo*. Sic Pl. *Perfa. I. 3.*
57. jam sexmenses est, quum huc veni.

† *Supple Tempore*] Nihil minus. Nec *domi* significat pa-
 cem aut quietem, sed patriam cujusque, h. e. suæ domi
 locum seu terram. Et propterea non tantum belli opponitur
 τῷ domi, sed & alia. Cic. *Famil. III. 10. Ex estimationem*
ejus oppugnare in provincia, cujus laudem domi defenderis.
VIII. 1. Quam gratum peregrinantibus sit, minime gratum quo-
rum, qua domi gerantur, fieri certiores. Nepos *Milt. 4.*
Dami creati X. prætores h. e. non in pace, (erat enim gra-
vissimum bellum) sed in patria Urbe, opposita auxilio foris à
Lacedæmoniis petito. Intelligi autem in his arbitrer in
loco, vel, ut mox in τῷ Hami intelligit ipse Sanctius,
in terra, vel denique in rebus. Cic. de Off. II. 24. Qui-
buscunque rebus vel belli vel domi poterunt, augeant Remp.
impetio, agrù.

pabatur, ut sæpè apud Livium; nunc vero, quum dicimus *domi est*, deest in *edibus*, ut diximus. *Militiam belli*, dixit Columella in praefatione,

„ [Liv. 34. *Daret talenta centum in presenti, & quinquaginta talenta in singulos annos, per annos octo; subaudi tempore. Brevi senties; Optato advenis; sero sapiunt; subaudi tempore.*]

Tenens. *Jovem lapidem jurare*, in adagiis rectè explicat Erasmus; sed syntaxin pauci intelligunt: integrum est; *Lapidem silem tenentem jurare per Jovem. Verba Festi sunt; Lapidem silem tenebant juraturi per Jovem, hæc verba dicentes; si sciens fallo, tum me Diespiter, &c.* Sic Turnebus lib. 30. cap. 23.

Tentorium. *Erat in prætorio, subaudi tentorio, vel tabernaculo: nam prætorius vir dicitur, & navis prætoria. Vide Afcon. Pæd. 4. Veri.*

Tentoria. *Virg. Hic sævus tendebat Achilles. Ovid. Illic vel pelles. Æacides, Illic tendebat Ulysses, deest tentoria, vel pelles.*

Terra, *Reliquit patriam, subaudi terram, vel domum, Solin. cap. 22. Relicta domo patria. Plaut. Stich. Quia vos in patriam domum rediisse video. Virgil. Et patria decedens ponere terra. Sallust. Jugurth. Exsul patria domo, solus: idem; Extorris patria domo.*
„ [* *In vinea quoque, subauditur terra.*]

Terra, *audi terras. Alexander Tyrum continenti annexuit; vel rura. supple terra: nam sic dicimus, imber continens; labor continens; & ædificia continentia.* „ [Varro, citante Charisio; *In terra continenti.*] *Quum Virgil. dixit, Culta novalia, intellige arva, vel negotia.*

fa-

* *In vinea quoque*] Vide quæ notavi supra ad pag. 4334

Facet humi, pone humi, subaudi in terra humi: nam terra dividitur in humum, & aquam. D. Augustinus loquens de Varrone, lib. 7. de Civit. Dei, cap. 6. sic ait; Sed ut plures etiam introducat, adjungit mundum dividi in duas partes, cælum, & terram: & cælum bifariam, in æthera, & ærem; terram vero in aquam, & humum. Terra igitur latius patet, quàm humus; etiam si idem Varro dicat in libris de ling. Latin. Terra, ut putant, eadem & humus: nam hoc non ex sua, sed ex aliorum opinione dicit. Vide, Solum.

Swmpst prætextam, subaudi togam. Cicero 3. Verr. Neque te commovebat, quod ille cum toga prætexta, quàm quod sine bulla venerat. Livius lib. 4. dec. 4. Toga prætexta.

Antiquitus ad nomina virorum Rom. adhibebatur tribus; ut, C. Septimius Quirina. M. Oppius Terentina, supple. ex tribu. Horat. Hic multum in Fabia valet, ille Velina. Vide Afcon. Pæd. „[& Serv. in 3. Æneid.

„Tuba subauditur, in Buccina, si Capro Grammatico credimus, qui Buccinum ait esse canorem ex tuba buccina editum.]

Virgil. 1. Æneid. In brevia, & Syrteis urget, subaudi vada. Senec. in Hercul. Fur. Deprensus hæsit Syrtion brevibus vadis.

Ausonius; Fiftilibus fama est canasse Agathoclea regem. Juvenal. Sed nulla aconita bibuntur fiftilibus, subaudi vasis, vel testis. Martial. Sic Irrevidine violant Crystallina teste. Virgil. Virgea suggeritur costis undantis abeni, subaudi vasis. Valer. Maxim. lib. 4. cap. 3. Fiftilia se in ejus mensa vasa vidisse. Sic Corinthia vasa, ut Corinthia æra, sic etiam atramentarium dicimus, subaudientes vasculum.

Virgilius; Creberque procellis Africus, subaudi

Terra.

Toga;

Tribus;

Tuba.

Vada
Opp. Al-
tun.

Vas.

Ventura.

ventus. Cicero I. Natur. Volucres angues vento Africo invehas. Sic Favonius, Subsolanus, &c.

Verba. Terent. Quid multis moror? idem; quid multis? idem; Paucis te volo, subaudi verbis. Cic. sed hæc satis multa, vel plura potius. Terent. Di- Etum sapenti sat est. Cic. Tuo liberto pluribus verbis scriptas pridie dederam. Plaut. Curcul. Respon- dit mihi paucis verbis. Ovid. Ego sum qui iussa per auras Verba patris porto. Vide, Præire verba, apud Adrianum Cardinalem.

Vestes. Quum absolute dicimus, sericas, bombycinas, undulatas, intelligimus vestes: „[sicut Vesti- „menta, cum legimus Pexa, Trita, Mutato- „ria, Lugubria. Seneca; Quædam matres amissis „filiis imposta lugubria nunquam exuerunt.]

Via, vel Regio. Terent. Cur non recta introibas? idem; Hæc, illac circumcirca, subaudi via. Hæstenus, Quate- nus, Eatonus, scil. via. Virgilius Æneid 5. Hæc Trojana tenus fuerit fortuna secuta. Terentius Phormio; Eo recta via equidem illuc: idem Heaut. Immo ut recta via rem narret ordine. „[Plaut. Caf. „Ubi intro novam nuptam deduxi via recta, clavem „obduxi.] Cic Recta via perge in exsilium. Vide, Finis, & Regio.

Via. Horat. Minus est gravis Appia tardis, subaudi via. Juvenal. Dum pervolat axe citato Flammiam, Cic. 2. Catil. Aurelia via profectus est.

Via. Plaut. Caf. Si tu jubes, imbitur tecum, * sup- ple via. Virgil. Decus hoc inibit te consule ô Pollio, supple viam: „[idem Georg. 3. Primus & ire „viam, & fluvios tentare minaces Audet.] Sic, ineunte vere, ineunte atate, subaudi viam. Ci- ce-

* *Supple via*] Immo isto certe loco, qui est Caf. III, 6. v. ult. non *Via*, sed *Domus*. Quomodo autem hæc locutio *inire viam, domum*, &c. sit expedienda, satis superque ostendimus pag. 224. & seqq.

cero pro Muræ. *Inire viam : præsto aderat sapiens ille, qui inire viam doceret : redite viam : eodem duce redibant. Vide, Iter.*

„[*Alternis, subaudi vicibus. Virgil. Alternis Vicibus. dicetis : amant alterna Camæna. Seneca ; Alternæ inter cupiditatem, & pœnitentiam nostram vices sunt.*]

Ovidius 4. *Fast. Præmia de lacubus proxima Vinum, musta tuis, supple vina. Mustum, inquit Nonius, non solum vinum, verum novellum quicquid est, rectè dicitur. Nævius Gymnast. Utrum est melius, virginem an viduam uxorem ducere? virginem, si musta est. Cato cap. 114. Raft. In vinum mustum veratri atri manipulum conjicito. Plautus mustam juvencam dixit. In nomine quoque merum, deest vinum : „[nam & Mera aqua dicitur. Ovid. 15. Metamorph. Gaudetque meris abstemius undis : idem ; Haud aliter titubatur, quam si* mera vina bibisset.] Virgil. Hic duo rite mero libans carchestia Baccho. Deest & in illis, „[Calenum, Cæcubum, Albanum,] Falernum, Fundanum, Campanum, Massicum, Vejentanum. Petron. Arbit. Vino etiam Falerno invidamur. [Horat. Qui miscet fœce Falerna Vina : Massica si cælo supponas vina sereno : Plenus Albani cadus : Cæcuba dignior ; & lib. 1. Oda 31. Premant Calena calce, quibus dedit Fortuna vitem. Sic ibi lego : † nam vulgatum, Falce, est absurdissimum : quomodo enim falce premantur vina Calena ? Calce premere, est calcare, pressare : idem ;*

H h 4

Vina

* *Mera vina bibisset.* Sic Plant. Amph. I. 1. 274. *Vini meri hurnæ. Stichus I. 3. 116. Vinum submerum.*

† *Nam vulgatum Falce &c.* At tu videtis Torrentii notas ad istum Horatii locum, & sic deprehendes, rectè legi *Calenâ falce*, quâ Horatius non *vina*, sed *vitæ premi* ait h. e. putari. Est enim istic *vî Calena* sexti casus.

„Vina Torquato consule pressa: Pressum Calibus ducere Li-
 „berum. Propert. Et nova pressantes inquinet uva
 „pedes. Tibul. Pressaque veloci candida musta pede.
 „Ovidius; Stabat & Ausumnus calcatis sordidus
 „uvis.]

Vir, vel Conjux meus, subaudi vir; Conjux mea, sup-
uxor. ple uxor: Conjux enim, (ut consors, & com-
 par) adjectivum est. *Juges*, inquit Festus,
 ejusdem jugi pares; unde & *conjuges*, & *sejuges*.
Injuges boves, vel bestiae, (Macrob. lib. 3. cap. 3.
 Satur.) quae nondum jugum passae sunt. Apulejus;
*Quinque conjuges copulae in ordinatae vicibus attrin-
 tur*: idem 7. Metam. Nec istud puauit, me cum meo
 famulo, meoque veltore illo equo factum conseruum,
 atque conjugem. *Fugales annos*, dixit Martialis
 libro 10. Virgil. in hortulo; *Faecunda vitis conja-
 ges ulmos gravat.*

Vir, vel Eadem est ratio in *maritus*, & *marita*, ut
uxor. subaudiatur vir, vel uxor. *Maritus*, esse adjecti-
 vum multa probant testimonia: legimus enim
 per *maritas domos*; *thovos maritos*; *marita sacra*; *Ve-
 nerem maritam*; *legem maritam*. Catull. *Vitis ulmo
 conjuncta marito*; ubi ulmus masculinae positum
 est. Cato in Rust. *Arbores facito uti bene marita
 sint* Plinius lib. 17. cap. 11. *Maritas ulmos Au-
 stumno serere utilius.*

Viri, vel *Majores, minores, optimates, magnates, prima-
 faminae.* *res, adiles, subaudi viri, vel familiae.* Cicero
 Trebat. *Optimates matronae.* Catullus; *Primores
 Argivorum.* Plaut. Stich. *Ergo oratores populi,
 summates viri senni decumbent, ego infimatis infi-
 mus.* „ [Livius 6. in fine; *Ut duos viros adiles ex
 „ patribus Dictator populum rogaret.*] Vide, Ho-
 mines.

Vir, vel *Pater tuus est bonus, supple vir; mater tua est
 femina.* *optima, subaudi femina, Cic. Matrem tuam opti-
 mam faminanam.* Ho-

Horat. Dii bene fecerunt, inopis me, quodque pu-^{Vir, vel}
silli Finxerunt animi; supple virum, vel hominem.^{homo.}
Sic in illis; Plato fuit magni ingenii, variaeque do-
ctrinae: Aristoteles fuit diversae factionis. Sueton.
Cassium diversae partis conspexit. Horat. Notus in
fratres animi paterni. Cic. Neque te monere audeo
praestanti prudentia virum, neque confirmare maximi
animi hominem.

Rudem accipere, supple virgam, id est, liber-^{Virga,}
tate donari; unde rude donatus. Virga autem
illa erat rudis, & impolita: * alio nomine,
vindicta, seu festuca dicebatur.

In Agere, & peragere, & Tractare, saepe deest
vitam, vel aetatem: quod notius est, quam ut
indicari conveniat. , [Horat. Vitamque sub dio,
„ & trepidis agat in rebus. Cic. Mibi videor eorum
„ consuetudinem usui, tractandoque cognovisse, † sub-
„ audi vitam, vel tempus: idem; Vita alicubi
„ honeste tractata: reliquum temporis spatium ab utro-
„ que dissimili ratione tractatum. Lucret. Vulgivaga
vitam tractabant more ferarum,

H h 5

„ In

* *A' in nomine Vindicta*] Auctor noster duo diversa con-
fundit Rudem, & Vindictam seu Festucam. Rudem accipie-
bant gladiatores, non, ut libertate donarentur, sed ut
solverentur necessitate decertandi in arena. Unde ve-
tus Scholiastes Horatii: Rudis est Virga, quae datur gla-
diatori in signum missionis artis gladiatoriae. Dimissi vero &
rude donati plerumque siebant lanistae in ludo gladiato-
rio. At Vindicta erat virga, qua Praetor servos in liber-
tatem mittendos percutiebat, atque hoc modo libera-
tem justam illis conferebat. Porro Rude donabantur illi
ipsi gladiatores, qui solvebantur exercitio artis gladi-
atoriae, ut ea virga deinceps in ludis instruerent, & coer-
cerent tyrones. Vindicta vero dabat libertatem servis, non
dabatur manumittendis. Cic. pro Rabir. Servos meum
superiorum benignitas Dominorum una vindicta liberat.

† *Subaudi Vitam vel Tempus*] Immo vero haec potius in-
telligit Ea, quorum scilicet consuetudinem se dicit cognov-
isse.

Unguentum. „ In *Nardinum*, *Telinum*, *Amaracinum*, &
 „ *similibus*, deest *unguentum*. Jul. Cæsar; Cor-
 „ *pus suavi Telino unguimur*, id est, unguento,
 „ *quod conficitur in Telo insula*. Lucret. De-
 „ *nique amarinum fugitat sus*, & *timet omne Un-*
 „ *guentum*. In *Olivo* similiter *unguen subaudi-*
 „ *mus*, Horat. *Unger olivo.*]

Urceus. *Aqualis*, & *aquale*, sicut *Aquarius*, a, um,
 quod ad aquam pertinet. Plaut. *Dato aequalem*
cum aqua, subaudi *urceum*. Varro; *aqualis ab aqua*.
 „ [Marius apud Agell. 10. cap. 24. *Aquarium*
 „ *urceum unicum domi fregit*. Plaut. Mil. act. 3.
 „ *sc. 2. Aequalem in foeminino dicit*, ubi subau-
 „ *ditur amphora*, vel *hama*.]

Urbs, vel oppidum. *Narbo*, ex terminatione masculinum est;
 ut, *Sulno*, & *Hippo*, vel *Hippon*. Sed *barbara*
Narbo, subaudi *urbs*: *magna Tarentum*, supple
urbs: *magnum Tarentum*, subaudi *oppidum*. Pli-
 nius; *Cydnus Tarsum liberam urbem procul à mari*
secans. Livius lib. 7. Maced. De *Solois urbe que*
in Cicilia est, egerunt: idem lib. 3. dec. 1. *An-*
tium propinquam, & *opportunam*, & *maritimam ur-*
bem, *coloniam deduci posse*. Plin. *Volsinii*, *oppidum*
Tuscorum opulentissimum. Justin. lib. 3. *Byzantium*
nobilem, & *maritimam urbem*. Pompon. Mela;
Non longè ab Ilio, urbe fama, excidio, &c.

In nominibus urbium, provinciarum, &
 insularum, fit genitivus, deest *urbs*, vel *op-*
pidum, *provincia*, *insula*, vel *locus*; ut, *Roma na-*
tus, *Aegypti nutritus*, *Sicilia sepultus*. Neque
 enim vera docent Grammatici, quum ex hac
 doctrina, nomina provinciarum, & insularum
 excludunt.

Urbs, &c. Varro lib. 1. cap. 7. Rust. Itaque, *Cretæ ad*
Cortyniam dicitur platanus esse. Cic. in Verr. *Si-*
ciliæ quum essem: idem Attic. *Quum Corcyæ epu-*
 la-

lati essemus. Virg. 3. Æneid. Aut Cretæ jussit con-
 fidere Apollo. Valerius Maxim. lib. 4. cap. 1.
 Duos egregie indolis filios suos à Gabinianis militi-
 bus Ægypti occisos cognovit. Sallustius Jugurth.
 Romæ, Numidiæque facinora ejus memorat. Sed jam
 quod desiderari contendimus ostendamus, Ci-
 cero pro Flacco; Nam honestior est civitas Per-
 gamena, quam Smyrnæ? idem Attic. lib. 5. In
 oppido Antiochiæ: idem 4. Philipp. Albe constite-
 runt, in urbe opportuna: idem pro Arch. Antio-
 chiæ, loco celebri: idem pro Rabir. Sed Neapoli,
 in celeberrimo oppido: idem 7. Verr. Cujus duo fa-
 na duabus in insulis posita, sociorum, Melitæ, & Sa-
 mi. Homer. 6. Odys. *ναυπηγῶν ἰθάκης*. Virg.
 Quis Trojæ nesciat urbem? idem urbem Patavi, &
 urbem Butroti dixit: & 6. Æneid. Mediamque
 per Elidis urbem: sic enim legendum, non;
 Medisæque. Palladius; In oppido Cumarum. Sed si
 licet dicere, ut Scaliger annotavit, urbs Spar-
 tana, & oppidum Tarentinum, cur non licebit,
 urbs Spartæ, & oppidum Tarenti? Cur etiam non
 dicam; Natus est Toleti, celeberrima Hispaniæ Urbe?
 Virgil. 10. Æneid. Hic locus urbis erit. „[Ho-
 „rat. Non est aptus equis Ithacæ locus, pro,
 „non est Ithaca equis apta, Vitruv. præfem.
 „lib. 1. Nobili Græcorum, & ampla civitate * Ephe-
 „si, lex dicitur constituta.]

Cicero; Omnino semiffibus magna copia est, sup-
 plemente usuris. Sic dextantes, besses, centesima.

Consulo, tibi prospicio tibi, + subaudi utile, vel
 com-

Usura,

Utile.

* Ephesi] Adde, quæ tradita sunt supra pag 120,

† Subaudi utile] Immo vero nihil. Est enim hoc verbum
 ejusdem naturæ, cujus consultare, & proinde significat sim-
 pliciter deliberare de re aliqua querendo consilium. Cum
 itaque dicitur, Consulo tibi, significatur, me tua gratia
 & in tuam rem consulere, seu consilium querere, &

commodum. Cicero in passivo dixit; *Ego tibi ab illo consuli mallem.*

Vultum. *Nupsit regi,* supple *vultum,* vel *seipsam:* *Nubo* enim proprie *operire* significat; & *novæ nuptæ* *flammeum* ante oculos ferebant, ob pudorem. „[*Caper de Orthogr. Mulier nubit, quia*
„*pallio obnubit caput, genasque.*]

Uxor. *Lucan. lib. 2. Liceat scripsisse Catonis Marcia,*
subaudi uxor. Sic Tullia Ciceronis, subaudi filia.
Vide, Filius, vel Servus.

De Verborum Ellipsi.

Est, esse, fore. **V**ERBUM EST, ita passim subauditur, ut supervacuum sit illud admonere. *Quid graculo cum fidibus?* supple *est.* *Virgil. Haud mora, festinant jussi,* subaudi *st,* vel *fuit:* idem; *Promisi ultorem,* supple *fore.* *Terent. Ne dicas tibi non prædictum,* supple *fuisse:* idem; *Factum volo,* subaudi *esse.* „[*In Quot annis,*
„*quot Calendis,* subauditur *sunt.* *Cic. Siculi*
„*quot annis tributa conferunt,* pro, *annis, quot*
„*sunt,* seu *quotquot sunt anni,* hoc est, *om-*
„*nibus annis.* *Horat. Si tricenis, quotquot eunt*
„*dies Plutona tauris places.*]

Est, vel erit. *Væ* particulam, ineptè jungunt dativo Grammatistæ: nam subauditur verbum *est,* ut si dicas, *malum tibi.* *Plaut. Cal. Væ tibi. St. Imo istud tibi erit.* *In sacris, Proverb. cap. 14. Cui væ? cuius patri væ? cui forevæ?* & *Epist. 1. cap. 8. ad Corinth. Væ mihi est, si non evangelizavero.* *Job. cap. 10. Et si impius fuero, væ mihi est.* *Livius lib. 5. Auditaque intoleranda Romæ vox,*
Væ victis esse. In

inventum exsequi; cum *consulote,* me apud te consilium querere, *Ellipsi Græca,* & *Græcis* frequenti præpositionis *æros.*

In Apophesei Rhetorum * incertum verbum eleganter deest. Terent. *Egone illam? quæ illum? quæ me? quæ non?* ubi Donatus Ellipsin, & Apophesein agnoscit. Plautus Mostel. *Quod ego nunc faciam, si amicus Demipho, aut Philonides? Virg. Quos ego; sed motos, &c.*

Idem contingit in orationibus animi affecti. Decet, Virgilius; *Mene incepto desistere victam? supple æquum est, vel decet?* Horat. Epod. 6. *Inultus le, ut tu riseris Cotyttia?* idem lib. 2. Satyr. 5. *Urna tegam spurco Dædalus? subaudi decet, vel monesne.* Ita legit Lamb.

Infinitum dicunt accipi pro imperfecto præterito; ut, *populus ea mirari*, pro, *mirabatur*: sed deest *capit*, vel simile aliquid, ut rectè docet Quintilian. libro 9. cap. 3. & Donatus Hecyr. sc. 2. Et Servius 10. *Æneid. Ire prior Pallas.*

Ut, dicunt accipi pro *Quamvis*; sed falsò: *Esto, vel nam deest esto, vel fac.* Ovid. *Protinus ut redeas fac, vel facta videbor anus*, id est, *fac ita esse, ut statim devenias*, jam tamen facta videbor vetula. Hor. Satyr. 6. lib. 1. *Namque esto, populus Levino mallet honorem, Quam Decio mandarè novo.* Sed hic rursus deest *ut*, sicut in illo Ciceronis 2. de Finibus; *Esto, fecerit, si ita vis, Torquatus propter suas utilitates.* Plautus Amph. *Nunc tu divine fac ut huc adsis Sofia.* Quintilian. lib. 12. cap. 1. *Da nunc ut crimine manifesto prematur dux bonus.*

Ut,

* *Incertum verbum*] Non tantum in Apophesei, sed & frequentissime in Adagiis, Proverbiis, Interrogationibus, Increpationibus, tum jocosò & Familiari sermone, Exempla passim obvia, quæ de singulis congerere ut non necessarium, cum passim occurrant, sic operosum nimis.

Oro, vel precor, vel opto. Ut, dicunt isti, accipi pro *Utinam*. Terent. Adelph. Ut Syre te cum tua monstracione magnus perdat Juppiter; sed falluntur: nam deest oro, vel precor, * vel *quæso*. Terent. Andr. Deos *quæso*, ut sis superstes. Cic. 2. Catil. Deos immortales precari, venerari, atque implorare debetis, ut urbem defendant. Catullus in coma Berenices; Juppiter ut Chalybum omne genus pereat. Horat. 2. Serm. Juppiter, ut pereat positum rubigine ferrum. Livius lib. 1. Juppiter pater, si est fas hunc Numan Pompilium, cæt. ut tua signa nobis certa ac clara sint, subaudi precor, vel oramus. Plaut. Curcul. Meliorem quam ego sum, suppono tibi. CA. operam ut det. PA. Dabit. supple oro. Terentius Phorm. Id ut conficerem: confeci: adfero. Tibul. Dii meliora ferant, nec sint insannia tanti, id est, ora ut non sint. Virgil. 6. Æneid. Ipsa canas oro.
 ,, [Plautus Menech. Si ego hoc feci, omnium
 ,, miserorum exopto ut fiam miserimus. Cicero;
 ,, Male mihi sit, si unquam quicquam tamen inveni
 ,, tus scripsi: Ne vivam si: Sollicitat me, ita vivam,
 ,, valetudo tua: Ne sim salvus, si aliter scribo, ac
 ,, sentio: Moriar si; Moriar nisi te puto consuli malle,
 ,, quam inavari. Prop. Atque ita sim salvus, ma-
 ,, gno contendis Homero: quæ sunt elegantes jurandi
 ,, formulæ.]

Audio, O, particulam, dicunt regere tres casus, quum nullum possit regere; ut, ô curas hominum: ô Pamphile: ô vir fortis, atque amicus. Sed vocativus non indiget ulla particula, in reliquis est signum admirationis, & deest verbum aliquod: & vero, si enuncies hos accusativos interrogando, quomodo regentur ab illa

* Vel *quæso*] Vel Est, ut velim, Ter. Adel. IV. 1. 3. Utinam ita se defatigavit velim. Quod aliter suppleri nequit, quam Est ita, ut velim, utinam se &c.

illa particula, quæ ne intelligi quidem potest? ut si dicas; *Hæcine flagitia? hocine seculum?* Aut in respondendo; ut, *ô fortunatam, natam, me consule, Romam; Te consule fortunatam Cicero? imo infelicem, & miseram.* Ter. Heaut. *Quid ait? CL. Se miserum esse.* CHR. *Miserum? Deest igitur verbum Dico, audio, vel narro.* Terent. Phorm. *focularem audaciam: Deest, inquit Donatus, audio ex te, vel dicis; potest & intelligi narrat: Terent. Andr. Bonum ingenium narras adolescentis.*

Simile est, *Deum, atque hominum fidem: Imploro, ubi isti supplet, O vel Proh, quia sæpe ap- vel obseponitur. Sed deest imploro, „[vel obsecro, cro, vel nuncupo,] Cicero; Ille implorare Deum, atque hominum fidem. Terent. Proh Dii immortales, obsecro vestram fidem. Liv. lib. 3. Omnes Deum, hominumque implorabimus fidem, „[Pa- „cuv. Aegypti tibi fidem nuncupantes, conciebant populum.]*

Horat. *Quo mihi fortunam, si non conceditur Paro, uti? subaudi paravi: idem; Unde mihi lapide vel simidem? unde sagittas? supple inveniam, vel parabo. Cic. Attic. Martus vero signum, quod mihi pacis auctori, supple parasti, vel emisti. Quintil. Quod, per fidem, divitias cæco; subaudi censes, vel putas. Juvenal. Unde tibi frontem, libertatemve parentis? Non defunt imperiti, qui annotent, Unde, & Quod, regere accusativum, quasi sint novæ præpositiones, „[Po- „test etiam in istis subaudiri, opus putas, vel „opus est. Cic. Non quero unde hæc habueris, sed quod tibi tantum opus fuerit.]*

En, Ecce, accusativo, & nominativo jungunt Grammatici; ut, *En quatuor aras; Ecce vel vi-hominem, vel homo: ineptè utrumque: nam deo, in*

in accusativo deest *vide*, in nominativo, *venit*. Lucan. lib. 1. *Ecce videt capiti fibrarum in-
crescere molem*. Virg. l. 6. *Conspicit ecce alios de-
xtra, lavaque per herbam*. Plaut. Mercat. *Eccillum
video*. Mart. l. 2. *Ex me Casareum prospicis ecce
tholum*. Terent. Eunuch. *Sed eccum Parmeno-
nem incedere video*, idem; *Atque eccum Phidip-
pum optimè video*: idem; *Atque eccum video ip-
sum ogredi*: idem; *Sed eccam Thaidem ipsam vi-
deo*. Ovidius 2. Metam. *Aspice vultus ecce meos*:
ibid. *Tostos en aspice crines*: idem ad Liviam;
Quemque premat sine testernitur ecce torus: idem
15. Metam. *Aspice en*. Plaut. Menech. *Treis
eccos nummos habes*.

*Adest,
vel ve-
nit.*

En Priamus, *Ecce homo*; supple *adest*, *vel
venit*. Ovid. *Ecce Lycaonia proles ignara parentis,
Arcas adest*: ibid. *Ecce venit rutilis humeros pro-
tectâ capillis Filia Centauri*: idem 3. Metam.
*Ecce viri faulrix superas delapsa per auras Pallas
adest*. Virgil. 6. Æneid. *Ecce gubernator sese Pa-
linurus agebat*: idem; *Ecce autem Inachiis sese re-
ferebat ab Argis Sava Fovis conjux*. Ter. Adolph.
Ecce autem hic adest senex noster. Virg. 10. Æneid.
Chorus ecce suarum Occurrit. [Plaut. Mercat.
,, prolog. *Ecce ad me advenit mulier*.]

Narro.

Cicero Attic. lib. 12. *Male Hercule de Atha-
mante*: ibid. *Malè de Sejo*, supple *narras*: idem
Attic. lib. 16. *Malè mehercule narras de Nepotis
filio*. Terentius; *Bene narras*, *nam illi faveo
Virgini*.

Moneo. Imperitè addunt imperativis, *Ames, legas;
vel fac, amet, legat; ametis, legatis; ament, legant;
amaveris, legeris; amaveris, legerit; amave-
rint, legerint; ut, nil mihi rescribas*: nam deest,
moneo, vel fac ut, vel volo ut. Plaut. Mercat.
*Ito hinc ad villam, atque istos rastros villico prasto
ipfi*

ipſi facito coram ut tradas in manum; uxori facito ut nuncios, &c. „ [8c Cistell. act. I. sc. I. mun- 3, quid me vis? L. ut valeas, subaudi volo.] O- vid. Lac facitote bibat. Terent. Hecyr. Puer ut satiretur facito: idem, Adelph. Bono animo fac sis Sofrata, & istam, quod potes, fac consolare: ibidem; Quæſo facito hoc tecum cogites. Plancus Cicer. Fac valeas, meque mutuo diligas: idem Dolabellæ lib. 9. Fac ut diligentissime te ipsum, mi Dolabella, custodias. Plaut. Cistell. Facito ut facias fluitiam sepelibilem.

Plin. in præfat. Subsecivis temporibus ista cura- mus, ne quid vestris putetis cessatum horis, subaudi hoc dico, ne quid &c. Cic. Satiari delectatione non possiam, ut mea senectutis requiem, oblectationem- que noscatis. Virgil. Nec sum adeo informis, nuper me in littore vidi. Terent. Andr. Quasi tibi non renunciatum sit. id. Hecyr. Quasi non turmulto ma- lis: ubi Donatus * supplet, ire.

I i

3, [In

* Supplet Ire] Rescribe Ita dicit, pro isto Ire. Vide Donatum ad Hec. I. 2. 35. Ceterum nihil frequentius, quam per Ellipsin omitti verbum dicere, aliave propin- que significationis. Liv. XLV. 34. Lit-ris missis, Senatorem prædam Epri civitatum exeratui dedisse, evocavit &c. In- tellige, que dicerent, docerent. Sic Sall. Jug. 25. Lite- ras ad Jugurtham mittunt: quam scissime ad provinciam ac- cedat, se ad eum ab Senatu missos. Cato apud Festum in v. Oratores: Propterea quod complures venerant: Aetolos pacem velle. Sulp. Sev. l. 2. Hist. sac. Ahibito eos terrore interceptat; quis impensa consumeret? scilicet rogitans, dicent. Sic Sall. Jug. 44. Mandata dat, quo consilio servitia repen- dit? Cic. Tusç. quest. II 17. Autunt etiam vulnibus confecti ad Dominos, qui querant, quid velint? suscitatum is si? se jam velle decumbere. Sic enim distingo. Mirtum scilicet eos, qui ista querant, addantque se jam &c. Ita Sall. Catil. 47. Omnia aperit: sepauis ante diebus adscitum intellige, additque: Auct. ad Herenn. IV. 50. Negat se ac- cedere; se, nec adificia etiam nunc audere; tamen si Tu- sculano quidem capite insurre, & in istam fundamentis ad- ficia.

Hoc dico;
vel ita
dico.

Attinet. „[In *Quantum ad*, *Quod ad* : subauditur verbum attinet. Ovid. *Quantum ad te Theſeu*, „*volacres Ariadna marinas Pavit in ignoto ſola relicta loco*. Liv. 8. *Ocium inde, quantum à Volſciis*, „*ſuit*. Varro I. Ruſt. 9. *Quod ad culturam*, „*fert, utrum terra ſit macra, an pinguis*. Hoc non „*intelligentes, duobus locis Varronem cor-* „*ruperunt, ex Quod ad, facientes Quoad,* „**quod eſt plane barbarum.]*

Ire. Cic. Mario; *Cum Libone tuo, vel potius noſtro, in Pompejanum ſtatim cogito: idem Attic. Inde ad Taurum cogitabam, ut cum Mophagone ſignis collatis, ſi poſſem, deeſt ire, & conſtigerem: idem Attic. Rhodum volo puerorum cauſa, inde quam primum Athenas.*

Reſpon- Cicero Attic. † *Quod epistolam meam ad Bru-*
deo. *tum poſcis, non habeo ejus exemplum. Quinſtilia-*
nus; Sed ſi confeſſionem culpæ meæ exigitis, ego ſui
pater durus, & patrimonii tenax cuſtos, ſubaudi
reſpondeo, vel confeſteor. „[Varro libro 8. de „*ling. Latin. Quod rogant, ex qua parte oportet*
„ſi

ficare. Intellige in poſterioribus Inquis, vel Adlitque. Sall Jug. 109. Fabet, ac ſe nihil decreviſſe. ſcil. addit, dicit. Juſtin. XXXIV 3. 6. Senatum adit, obſid. inque ſe vivo fratre veniſſe &c. ſcil. dixit. Eodem modo Phædr. fab 29. Repreſſit iram, & ſaciliæ vincula eſt mihi, ſubaudi iterum dixit. Nam male ſollicitari à viro Docto Obſerv. II. 20. Et pater ex Salluſtii & Juſtini Verbis. Quin immo apud Liv. I. 35. omittitur diceret præmiſſo Quum: Is primus orationem dicitur habuiſſe ad conciliandos plebis animos, quom ſe non rem novam petere &c. Intellige diceret.

Quod eſt plane barbarum] Nempe ſi adhibeatur pro tō Quoad. Ceteroqui fatiſ Latinum eſt.

† *Quod Epistolam meam &c.] Ego potius hæc & ſimilia ſupplerem hoc modo: Reſponſum ejus negotii, juxta quod negotium poſcis epistolam &c. eſt huiusmodi: Non habeo &c. Sic mox, Conſiſſi mea culpæ, ſi confeſſionem &c. exigitis, hæc eſt: Ego ſui &c. Pluribus, & ſæpius ſupra jam egimus de tō Quod.*

„simile esse verbum, à voce, an à significatione; respondemus, à voce: ibidem; Rogant, cur malimus habere lectos ex ebore, ex testudine; ad quæ dico, nos dissimilitudines quoque sequi.]

Terentius; Quid is fecit? Quid ille fecerit? subaudi rogas: idem Eunuch. Non vides? videam obsecro? quem? idem; Quid ergo narras? quid ego narrem?

Rogo.

Virgil. Gallo, Ab te ne frigora ledant: Ab Timeo; tibi ne teneras glacies secet aspera plantas; supple vel cave, timeo, vel cave. Terentius Adelph. Ne nimium vel vide, modo bone tua iste nos rationes, Mitio, & tuus iste animus æquus subvortat Ubi Donat. Subvortat, legendum est, ut subaudiamus timeo, vel aliquid tale. Perfius Satyr. I. Quare ne mihi Polydamas, & Troiades Labeonem prætulerint, subaudi metuo. Horat. I. Carm. Terruit gentes, grave ne rediret Sæculum Pyrrhæ, id est, ita terruit gentes, ut timerent, ne rediret. Ovidius I. Metam. Me miseram, ne prona cadas, indignave ladi Crura notent sentes, subaudi timeo, vel cave, vel vide. Terentius Heaut. At ut satis contemplata sis, mea nutrix, subaudi vide: idem; verum illa ne quid titubet, subaudi vide, vel cavendum erit idem Phormio. Vereor ne istæ fortitudo in nervum erumpat.

Mehercule, Mecastor, Medius fidius, supple amet, Amet; vel adjuret; quasi dicas, me Deus filius adjuret: me Hercules amet. Et mehercule, pro me Hercules dictum esse, autor est Cicero in Oratore. Festus in voce, Mecastor; Me Castor & me Hercules, jusjurandum erat, quasi diceretur; ita me Castor, ita me Hercules; ut subaudiatur juret. Vide eundem in voce, Medius fidius, & in voce, Ita. Vide etiam Petrum Crinit. lib. 21. cap. 6.

I i 2

Plin.

Facio, Plin. in epist. *Studes? an piscaris? an venaris?*
vel disco, an simul omnia? subaudi *facis*. Quintilian. * Nil
 aliud quam reuict Martialis; Nil aliud, bulbis
 quam satur esse potes. Sic in illis, Bene Ennius;
 Prudenter Scipio; subaudi *dixit*, vel *fecit*: item;
 Dii melius, Dii meliora. Tibull. *Dii meliora ferant*,
nec sint insomnia vera. Terent. *Bona verba quæso*,
subaudi dic.

Crederet. „[Lucret. *Sed vix adducor, ut ante Non quie-*
runt animo presentire, atque videre, pro, vix ad-
ducor, ut credam.]

Reliqua sunt faciliora: ut; *Quid multis?*
Quid multa? Scit fidibus, subaudi canere: scit La-
tine, puta loqui. De his hactenus; hæc hactenus;
 „[subaudi *egimus, diximus, dictum sit.*]

De præpositionum Ellipsi.

Præpositionum Ellipsis duabus regulis
 continetur. Prima; *Nullus non ablativus à*
præpositione pendet. Altera; *Accusativus, qui*
nec sit infiniti suppositum, nec Activorum apposition,
à præpositione pendet. „[Priscianus extremo lib.
 „18. *Frequentissima est hæc figura apud auctores, in*
 „*qua Præpositio deficit.*]

De-

* Nil aliud &c.] Frequentissime hæc occurrant, ut in-
 telligatur verbum *Facere*. Vel in uno Suetonio Caf. 10.
Ut domo abditus, aliud nihil, quam per edicta obnunciaret.
 Calig. 4. *Nihil autem amplius, quam Admignio in ded-*
tionem recepto. Claud 16. *Alium nihil amplius quam ad-*
monuit. Claud, 10. *Fluctnantes, nec quicquam adouc, quam*
stementes,

De nominibus urbium, provinciarum, & insularum.

IN nominibus non solum urbium, sed & ^{Ad, in,} insularum, & provinciarum, atque etiam ^{ab, de,} aliorum locorum, sepe deest Præpositio: ut; *Tendit Romam, Ægyptum, Italian, Cyprum, Elyfios, Rus, & domum: Venio Roma, Ægypto, Cypro, rure, domo, agro.* Longum esset, quod jam feci aliquando, si testimonia velim congerere, ubi adhibeatur præpositio: hoc verè a se affirmare, sæpius inventri nomina urbium cum præpositione, quam sine illa; nam Titus Livius * fere sine præpositione non loquitur. Neque audiendus est Quintilianus, qui solœcisimum credit esse; *Veni de Susi in Alexandriam.* Sed absurdius delirant, qui contendunt aliud esse, *Eo Romam*; aliud, *eo ad Romam*; sic *venio Roma*, & *venio à Roma*: dicunt enim, sine præpositione locum ipsum significari; cum præpositione vero, juxta, vel propè. Delirat igitur Livius lib. 5. decad.

I i 3

* Fere sine præpositione] Notabilis in hæc rem est locus Suetonii in Aug. cap. 86. ut ex Cod. Salm. à Viro Summo I. G. Grævio, emendatur: *Neubi Lectorem vel Auditorum obscuraret ac moraretur, neque Præpositiones Urbibus addere, neque conjunctiones sæpius iterare dicitur, q. a. de tracta adferunt aliquid obscuritatis, nisi gratia exigent.* Ceterum ex præpositionibus alia frequentius exprimitur ante nomina Urbium, alia rarius; quas fortè vel maxime est IN. Sed tamen & hæc sæpe occurrit apud Platum. Veluti *Curcul II. 3. 62. Equem in Epidaurum traxeratam nostrum. IV. 4. 6. Salus quam advenit in Epidaurum. Mil. II. 4. 41. Venisse Athenis in Epistum cum suo ematore.* Sic alibi sæpius. Ita quoque Livius XLII. 26. *Evmentum in Asia, Antiochum in Syria. Ptolemæum in Alexandria se convenisse. Suet. Aug. 96. In Phisippis Thessalus quidam et de futura victoria nunciavit.*

cad. 1. qui sæpè nunc *Vejos*, nunc *ad Vejos*, eodem sensu dicit. Græci dicunt; *Noctuas in Athenas*; Latini, *Noctuas Athenas*. Nec mihi etiam in hac parte placet ipse Cicero, quum lib. 7. epist. 3. Attico sese excusat, quod scripserit; *In Piræa quum venissem*: nam ipsemet nobis autor est, ut addamus, si libuerit, præpositionem. Cicero I. Acad. *venisse ab Roma*: idem de Senect. *Miles profectus sum ad Capuam*, quintoque anno post ad Tarentum questor. idem Phil. 8. *ut ab Alexandria discederet*. Innumera alia sunt in epistolis ad Attic. Propertius lib. 3. *Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas*. Martial. *Tibur in Herculeum migravit nigra Lycoris*: idem lib. 13. *Hec de vitifera venisse picata Vienna*. Et multa sunt proverbia; ut, *Naviges in Massiliam*; & *de Massilia venisti*.

Accipe rursus contra istos, ellipsin præpositionum in nominibus provinciarum, & insularum, aliorumque locorum. Virgil. *Italiam fato profugus, Lavinæque venit littora*: idem; *At nos hinc alii sitientes ibimus Afros, Pars Scythiam, & rapidam Crete veniemus Oaxem, Et penitus toto divisos orbe Britannos*: idem; *Eoliam venit, loca fata furentibus Austris*: Æneid. 6. *Devenere locos lætos, & amœna vireta Fortunatorum nemorum, sedesque beatas*: ibidem; *Hæc iter Elysium nobis*: ibid. *Hæc limina tendere adegit*: ibidem; *Finesque canebat Venturum Ausonios, Etiam portaretur, dixit Catullus*. Sed statim objiciunt imperiti, poetarum testimoniis non standum, qui causa carminis cuncta conturbant. O ingenia putida, & infelicia. Sed age, accedant Oratores, & alii. Cicero pro lege Manil. *Inde Sardiniam cum classe venit*: idem pro Muræna. *Qua ex pugna quum se ille eripuisset, & Bosporum*

confugisset : idem 3. Verr. Samon , Tenedon ,
 & Delon , nunc cum præpositione , nunc si-
 ne illa scribit : & alibi Sardiniam , Siciliam ,
 Cyprum , Coreyram , idem Attic. Si Pom-
 pejus Italia cedit. Sallustius , citante Frontone ;
 Tum verò Bithyni propinquant jam amnem Tartan-
 nium. Papinianus lege 75. ff. de cond. & de
 monst. Quum Asiam venisset. Suetonius Au-
 gust. Decedens Macedonia : ibid. 17. Ab Alio quam
 Samum insulam in hyberna se recepisset : idem Vesp.
 Ut eo tempore Judea profecti rerum potirentur. Va-
 lerius Maxim. lib. 1. cap. 6. Pænorum exercitum
 Italia pelleret : idem libro 5. cap. ultimo ; Epi-
 rum portanda dedit. Justinus lib. 20. Egyptum pri-
 mo profectus , Cretam contenderat. Mela libro 3.
 cap. 9. Egyptum tendere : ibidem ; Egyptum ex-
 portat. Tacitus libro 2. Germanicus Egyptum pro-
 fescitur ; & libro 4. Cretam amoveretur. Livius
 libro 5. decad. 5. Exercitum Egyptum induxisset :
 ibidem ; Cyprum extemplo classem misit. Plautus
 Curcul. Quia parastus non rediit Caria Teren-
 tius Phormio. Qua profectus causa hinc es Le-
 mnium Chremes ? antea dixerat ; iter illi in Le-
 mnium ut esset. Apulejus lib. 9. Metam. Lavem
 reveni meum : ibid. proximam civitatem deducere
 consueverat : ibid. Baculo se vix sustinens , civita-
 tem adventat. „ [Plaut. Pœnul. act. 3. sc. 6.
 „ Utinam hinc abivis malam crucem. Catullus ;
 „ Cur non exsilium , malaque in oras Isthis ? Attius
 „ Phœnis. Fuisse profecti exsilium quo vis gentium.
 „ Varro 1. Rust. 55. Olea dominum , & balneas ,
 „ & gymnasium sequitur , pro ad , vel in balnea.
 „ Plaut. Merc. Mittere aliquem ad mercatum , &
 „ Ire mercatum : & Redii exsilio : & Pœn. Malam
 „ crucem ibo potius : & Stichus ; Jam per hortum
 „ amicam transibo meam , pro , ad amicam. Fan-

„nius, citante Charisio; *Villam venit*, pro
„*In villam*.]

Nunc videamus *Rus*, & *domum* cum præpositionibus, in singulari, & plurali. Livius libro 9. decad. 4. *Fam ubi vos dilapsi domos, & in rura vestra eritis.* Cic. Tusc. *Quum in sua rura venerint.* Asconius in Miloniana; *Qui forte ex rure in urbem revehebatur; In domo Caesaris; in domo Lentuli; in domo Leccæ trita sunt apud Ciceronem.* Cicero 6. Verr. *Ad prætoris domum.* Verr. 3. *Ad eam domum, in qua ipse dirversabatur, profecti sunt;* Verr. 7. *In Chelidonis domum præturam tuam contulisti: idem Parad. 3. In quamcumque domum stuprum intulerint: idem 2. leg. In ipsius patris domum detulimus: idem 5. Tuscul. Socrates philosophiam, & in urbibus collocavit, & in domos etiã introduxit.* Terent. Eunu. *Si in domum meretriciam deducar.* „[Livius 8. *Classe qua advecti ab domo fuerant, multum potuere: & lib. 9. Accitis ab domo novis militibus, Fabius cum novo exercitu ab Roma advenit.* Plaut. Aulul. *Disruciior animi, quia ab domo abeundum est mihi: & Epid. Num ab domo absum?*] Apulejus lib. 4. *Quippe quidam procurvens e domo procerus, & validus: ibid. Nam visa sem mihi de domo, de thalamo, de cubiculo, de thoro denique ipso violenter detracta: idem 1. 5. Psyche procurrit e domo: & 1. 7. Petitis e domo feramentis: & lib. 8. Ac ille novitium susceptum famulum trahent ad domum.* Cic. 1. Tuscul. *Quasi in domum suam venerit.* Ascon in Milon. *Attulit ad domum Scipionis.* Licet ergo dicere, *in mea domo; in tuis domibus; ab domo egressus; de domo; ex domo; in domum; ad domum: quorum testimoniis, quia innumera sunt, ne fastidio sum, supersedeo.*

„ [Non

„ [Non autem in Nominibus modo, sed
 „ etiam in verbis Infinitis, nominis substan-
 „ tivi vim habentibus, Præpositio subauditur:
 „ cum enim dicit Terentius, *Eamus visere*, sub-
 „ auditur *ad*, quod Lucretius sic expressit,
 „ *Ad sedare sitim fluvii, fontesque vocabant.*]

De Ablativo, quem falsò absolutum
 vocant.

QUOTIES imperium, sive præfecturam
 in pace, in bello, in literis significa-
 mus, *Sub*, vel potius Græca *ὑπὸ*, de-
 sideratur. Perseus Satyr. 5. *Marco sub iudice pal-
 les?* Martial. lib. 1. *Quos decet esse hominum tali
 sub principe mores?* idem lib. undec. 2. *Sub te præ-
 sidente Nec non licet: ibid. 8. Penelope licet esse tibi
 sub principe Nerva: & lib. 12. 5. Sed tu sub prin-
 cipe duro: ibid. 63. Sub quo pigra quies.* Propertius
 lib. 2. *Cæsare sub magno cura secunda fores.* O-
 vid. 14. *Metam. Rege sub hoc Pomona fuit.* Livius;
Sub Asdrubale imperatore meruit. Æneid. 8. *Sub
 te tolerare magistro militiam discat.* Horat. *Sub
 patribus duris.* Valer. Maxim. lib. 4. cap. 2.
Factum, ne sub Calio quidem autore repudiandum:
 idem lib. 6. cap. 5. *Nam cum L. Atracino, sub
 quo duce aciem nostram, &c.* Ovid. 13. *Metam.
 Mænia qui forti Trojana sub Hercule cepit: „ [idem
 „ 4. Pont. 12. Sæpe ego correxi sub te Censore li-
 „ bellor.]* Statius in Syl. *Cerealia dona coronæ, Te
 sub teste tuli.* Claudian. 4. *Conf. Honorii;
 Tum conspicuus, gratiusque seretur Sub te teste labor.*
 Plinius lib. 18. *de murib. Sub autore Aristote-
 le.* Cornel. Celsus in præcæm. *Sub autore
 Themisone contenduntur: „ [& lib. 6. cap. 18.
 „ Si vetustiora sunt, sub auctore Dionysio, impergen-
 „ da*

Sub.

„da sandaraca est.] Ovid. 13. Metamorph. An quod in arma prior, nulloque sub indice veni, Valer. Maxim. lib. 4. cap. 6. Sub magno iudice damnatum. Virgil. Sole sub ardenti resonant arbuta cicadis: idem; Qualis apes aestate nova per florea rura Exercet sub sole labor. Lucan. lib. 1. Et quamvis primo nutet caesura sub Ewo: idem lib. 2. Quaeque sub Herculeo sacratu nomine portus. Et in Symbolo; Passus sub Pontio Pilato. Multa hujusmodi prætereo.

A, vel sub. A, solet capi pro Post; ut, à cana, secundus à rege. Ovid. 4. Trist. 10. Nec stirps prima fui, genito sum fratre creatus. Cic. Cujus à morte hic tertius, & tricesimus est annus. Sub etiam, (ut notat Servius in illo Æneid. 5. Quo deinde sub ipso) capitur, pro Post. Ovid. 2. Metamorph. Surgit ab his folio, id est, post hæc, Plaut. Pœn. Fam ab re divina credo apparebunt domi. Sic dicimus, Ab urbe condita, vel à condita Roma, Quum ergo dicimus; capta urbe triumphavit, deest à, vel sub: &, letis tuis literis venimus in senatum, sc. à, vel sublectis. „[Liv. 4. Mæstæ „civitati ab re male gesta, Postumius reus obiectus: „& lib. 23. Ab re bene gesta letum exercitum.] Lucanus libro 1. Moremque sinistrum Sacrorum Druidæ positus repetistis ab armis: eodem sensu idem Lucanus libro secundo dixit; Quas est vulgata per urbes Post me Roma ducem. Et Horatius; Post ignem ætheria domo subductum. Ovidius 2. Trist. Hic tibi sic redeat superato miles ab hoste.

Cum. Deo duce; Musis faventibus; subaudi cum, Græcè οὐδ. Plautus, Persa; Sequere hac mea gnata cum Diis volentibus. Livius libro 1. decad. 3. Agite cum Diis bene juvantibus. Ennius apud Ciceron. Doque volentibus cum magnis Diis.

Ca-

Cato cap. 14. Ruft. *Circumagi cum Divis volentibus.*

Aliquando etiam deest *In* : ut, „ [Lucretius 6. *Esse apud Ammonis fanum fons luce diuina* „ *Frigidus, ac calidus nocturno tempore fertur; sub-* „ *audiendum esse in, mox hoc versu monemur: Frigidus hanc ob rem fit fons in luce* „ *diurna.] Virgil. Orpheo cantante, cantando rumpitur anguis. Terent. In cognoscendo tute ipse aderis:* „ *idem; In denegando queis est pudor.* „ [Plautus, Menech. *Ego hic in lamentando pereo.* Varro „ 3. Ruft. *In supponendo ova, observat ut sint numero imparia.* Plaut. Trin. *In re perdita, quam* „ *in re salva factus est frugalior.] Cicero 2. Natur. Itaque salem istum, quo caret vestra natio, in* „ *irridendis nobis nolite consumere: „ [& 15. Attic. „ 11. Multo inde sermone querebatur amissam occasionem: & Attic. 12. Huic ego in multo sermone* „ *epistolam Caesaris ostendi.] Ovid. 2. Metamorph. Mens antiqua tamen facta quoque mansit in urfa.* „ *Lucan. lib. 2. * Toto quamvis in corpore caeso Nil anime lethale datum.*

In.

De instrumenti præpositionibus.

IN instrumento significando, deest *Cum*, Græcè *ἔν*: sed vitandæ ambiguitatis gratia non adhibetur: quum enim dicis; *Tetigi illum cum basta*, nescitur, an illum, & hastam tetigeris, an vero instrumentum signifi-

Cum

* *Toto quamvis &c.] Sic Nepos Pausan. 2. In quo facto domum revocatus, capiti accusatus absolvitur. Sall Jug. 74. Novorum fidem in tanta perfidia Veterum periculosam ducebat. Sic passim *Solis occasu, Sereno, Ludo, Mmere, Comitibus, Censu, Nuptiis*, plane uti Græci, *ὄλουπιᾶσις, πύδισις, ἰογῆ*, &c. cum Ellipsi præpos. in vel ἔν.*

fices : sed ubi dubia non est oratio, * venuste apponitur; ut, *Vidi gladium, cum quo se percussit.* Ovid. 1. Metamorph. *Concussit terque, quaterque Caesariem, cum qua terram, mare, sidera movit:* idem in epist. Acontii; *Testis & Ablaon, quondam fera creditus illis, ipse dedit letho cum quibus ante feras:* idem 4. Fast. *Hæc modo verbebar raro cum pectine pratium.* Aldus aliter emendavit, quod non probo. „[Liv. 9. *Legatis missis ad pacem cum precibus petendam, triste responsum à Consule redditur.* Epitome Livii 81. *Athenas, cum maximo labore expugnavit.*] Plinius libro 9. cap. 28. *Cæteri cirri, cum quibus venantur:* Sic habet antiqua lectio. Paul. Orosius libro 7. *Ipsè Imperator cum sagitta saucius.* Et quid elegantius, quam illud non incelebris auctoris; *Gladium, qui cum se percusserat, eduxit?* quod imperitè damnat Valla libro 2. cap. 6. „[Virg. 2. Georg. *Sufficit ipsa oleis fruges cum vomere tellus.* Ubi Servius, cum vomere, explicat, *per vomerem.* Lucill. *Acribus inter se cum armis confligere cernit.* Catull. *Ista cum lingua lingere carbatinas.*]

Sub, Ab, Aliis etiam præpositionibus videtur instrumentum exprimi. Virgil. 2. Georg. *Aut presso exercere solum sub vomere.* „[Propertius; *Hæc postquam querula mecum sub voce peregit:* idem; „*Nil moveor lacrimis, ista sum captus ab arte.*] Ovid. 5. Fast. *Pectora trajectus Lynceo Castor ab ense:* idem 2. Trist. *Neve peregrinis tantum defendar*

* Venuste apponitur] Pl. Capt. IV. 2. 22. *Quid incipit facere cum 2 utis mihiis, Anulul IV. 9. Cum animo certum investigare nego.* Liv. I. 51. *Instructus cum conspiratorum manu.* Pl. Rnd. V. 3. 7. *Quibuscum inveni filiam meam, h. e. quorum opera, seu Meas, ut vulgus ait. Sall. Jug. 85. Quantum cum vestro maximo beneficio negotii sustineam; ubi Sine causa in malis Giacconius,*

dar ab armis, id est, cum: ibid. Quam nuptæ possent fallere ab arte viros. Columella lib. 9. cap. 1. Semperque * de manu cibos, & aquam præbere. In sacris vero ex Hebraismo exprimitur In; ut, Visitabo in virga peccata eorum: prævaluit David contra Philistæum in funda, & lapide: Deuteronom. cap. 18. Lapidabit eos in lapidibus. Lucæ. cap. 22. Domine, si percussimus in gladio? &c, si sal evanuerit, in quo salietur?

De Comparativi Præpositione.

DEesse præpositionem in ablativo comparativi, comprobant omnium linguarum idiomatica, Hebrææ præcipuè, quæ nomina comparativa non habet, sed comparisonem † per hanc particulam, MI, enunciat: sicut Græci per H; Latini per QUAM; Hispani per MAS. Mihi, quantum ex veterum lectione observo, in præpositionibus, non in nominibus, videtur esse vis comparisonis: nam & in verbis, & positivis, comparativis, & superlativis apparet comparatio, virtute præpositionis. In verbis: Terentius Eunuch. Hic ego illum contempsi præ me: ibid. Ludum, jocumque fuisse illum alterum dices, præut hujus rabies quæ dabit. Plaut. Mostell. Video te nihil pendere omnes homines præ Philolache. Horat. Cunctane præ campo, & Tiberino flumine sordent? In positivis: sic Plaut. Aulul. Sed hoc etiam pulchrum est, præquam ubi sumptus petunt: ibid. Pa-

Præ.

Comparatio in Verbis.

Comparatio in Positivis rum nominibus.

* De manu] Non hæc sane præpositio instrumenti, sed quæ notat, unde quid fimitur. Conjunge igitur in construendo, non præbere de manu, sed cibos de manu, scilicet, fumendos.

† Per particulam MI] Immo potius per particulam *Min*, vel literam *D*.

rum etiam, prout futurum est, prae dicas. Horat. Epod. 3. Ut Argonautas praeter omnes candidiorum Medea mirata est ducem, Virgil. O felix una ante alias Priameia virgo: Æneid. 3. Unum illud tibi nate Dea praeque omnibus unum Praedicam: idem; Fugit ante alios exterritus Aruns, Propert. lib. 2. eleg. quæ incipit, Jupiter; Num sibi collatam doluit Venus? illa peraeque Prae se formosis invidiosa dea est Livius lib. 1. Parvam Albam praer ea, quæ conderetur, fore. Cicero Sulpitio; Non tu quidem vacuus molestus, sed praer nobis beatus. Apul. 9. Metam. Fabulam denique bonam praer ceteris ad

Compara- aures vestras adferre decrevi. In comparativis: **ratio in** sic Plaut. Aulul. Jam minoris omnia facio, praer

Compa- quam quibus modis me ludificatus est; „[& Me-

rativis. „nech. Modestior nunc est de verbis, prout dudum „fuit.] Sallust. Ceterum ante hos, te fugurtha, qui atate, & sapientia prior es. Virgil. 1. Æneid. Pygmalion, scelere ante alios immanius omnes. Suetonius Galba; Praer ceteras altiore, & dealbatam crucem statui iussit: & Psalm. 18. Dulciora

Compa- super mel, & favum. In superlativis: sic Virg. **ratio in** 7. Æneid. Petit ante alios pulcherrimus omnes Tiar- **Superla-** nus. „[Nepos in Attic. Et unus ante alios fuit **tivis.** „carissimus.] Suetonius Vitell. 13. Famosissima super ceteras fuit cæna ei data. Plinius libro 27. cap. 7. Herbae facillima, atque inter ceteras utilissima. Ovid. 4. Pont. 10. inter omnes maximus.

Plinius libro decimo tertio; Inter omnes potentissimus odor. Si igitur in praerpositione significatur comparatio, necessario in ablativis comparationis deest, Praer, Plaut. Epid. Atque me minoris factum praer illo; „[ubi per Ellipsin dici „poterat Minoris illo.] Apulejus libro octavo Metam. Neque ulla caprea, neque parvens damula, neque praer ceteris feris mitior cervæ, sed aper immannus,

nis, atque
cætris, &
pore ca
Unu e
fipater
format
Et h
Kai d
id est,
melli
& rap
cib reg

Sed quid
que etiam
Plaut. M
rum: ide
idem M
est porcu
est quig
Nec est

* Special
Mofell
ro nego
zites ta
speculo
idem Pla
III. 1. 1.
pfs, lic
nis pra
mol, par
cæque me
quærit. M
bill Cerill
Necor com
cæ. Cæ. Pa
minimæ
ca. 1. 2. 1.
minimæ
idem non
phorum, de

nis, atque inustatus exurgit; ibid. Sed unus præ cæteris, & animo fortior, & ætate juvenior, & corpore validior exurgit alacer: idem libro decimo; Unus è Curia senior præ cæteris; comperta fidei. Sospiter Charifius lib. 1. de comparat. Et confirmat præ illo neminem esse doctiorem: & infra; Et habent alios præ se doctiores. Esdræ 3. cap. 4. Και ἀληθία μεγάλη, & ἰσχυροτέρα πᾶσι πάντα. id est, veritas magna, & fortior præ aliis. Danielis cap. 1. Apparuerunt vultus eorum meliores, & corpulentiores præ omnibus pueris, qui vesebantur cibo regio.

Sed quid mirum in comparativis deesse Præ, quæ etiam in positivis, & superlat. desit? Plaut. Mostell. * Speculo claras ædes, clarorem merum: idem Amph. Nullus est hoc meticulosus æquè: idem Mostell. Quo nemo adequè antehac habitus est parcus: idem Afin. Nec me Athenis alter hodie est quisquam, cui credi rectè æquè putent: idem Cas. Nec est, neque fuit me senex quisquam amator adequè mi-

Præ.

* Speculo claras ædes] Nulla in his verbis, quæ occurrunt Mostell. III. 1. 111. est Ellipsis præpos. præ: immo vero neque speculo est sexti, sed tertii casus. Sensus est, ædes tam claras, ut possint esse in speculum, seu pro speculo, ædes claras usque ad speculi claritatem. Sic idem Plaut. Curcul. IV. 4. 22. Lintum extersu. Mostell. III. 1. 1. Argentum sanari. Sed neque in seqq. exemplis, licet istic jam sint Ablativi, Ellipsis est præpositio- nis præ, sed cum, quæ solet sequi Adverbia, simi, pariter, juxta, æque, adæque. Plant. Afin. II. 2. 66. Æque mecum feres. Prol. Pœn. 47. Æque ut mecum sis ignaves. Men. V. 1. 45. Ego te simul novi cum Parthone. Sall. Catill. 58. Juxta mecum omnes intelligis. Jug. 68. Pariter cum oculo solis educis expeditos. Ubi vide Ciaccon. Cic. Famil. II. 13. Genia institutorum nostrorum dissimilitudinem aliquam habet cum illius administratione provin- cie. Patet ex his Ablativum junctum τῶν Æque, regias intellectu cum, & male facere Scioppium aliosque, qui Idem cum illo, & similia, tanquam perperam dicta explodunt, de quo alibi.

miser. Matthæi cap. 3. de grano sinapis; quod minimum est omnibus seminibus. Arnobius lib. 2. contra Gentil. Quia omni vero verissimum est, certoque certissimum, subaudi præ. Vide inf. in adverb. Ellipsi, Quam pro.

De pretii præpositione.

Pro. **N**on bene pro toto libertas venditur auro. „ [Lucilius apud Charisium in „ re; Plure foras vendunt, quod pro mi- „ nore emitum.] Plaut. *Asin. Par pari datum hostimentum est, opera pro pecunia: idem Aul. Pro vapulando abs te mercedem petam. Colum. l. 5. c. 1. Pro quibus nulla merces dependitur. Æneid. 5. Hanc tibi Eryx meliorem animam pro morte Daretis persolvo. Cæsar l. Civ. Pecuniam pro iis rebus solvit. Cic. 4. Fin. Æstimatione aliqua digna, eaque pro quantum in quaque sit ponderis, esse æstimanda. Sall. Nemo nisi victor pro pace bellum mutavit. Valer. Max. l. 4. c. 6. Qui conjugis fata pro tuis permutari passus es: „ [& l. 5. c. 2. „ Pro Leonico omnes hostium captivos permutavit. „ Cic. Ennius pro Afris immutat Africam.] Terent. Eunuch. Par pro pari referto. Sic enim legunt peritiores. Cic. 1. Verr. Pro quo frumento pecunia omnis soluta non est. Sallust. Jugurtha; pro metu repente gaudium mutare. Nec refert Latinitatis, utra in parte adhibeatur præpositio, utroque enim modo pretium significatur, vel æstimatio; ut, Dedi leporem pro denario; vel dedi pro lepore denarium. Terentius; Heri minas viginti pro ambobus dedi. Horatius; Dedit hic pro corpore nummos. Virgil. Vitamque volunt pro laude pacisci. Hinc illa trita, pro nihilo putare, pro nihilo pendere, &c. „ [Horat. Nec ver-*

„ bunt

1, bura verbo curabis reddere fidus Interpret. Ubi
 2, subauditur pro: dicit enim Cicero, Verbum
 2, pro verbo reddere.]

De verbis copia, & inopia.

IN verbis copiae, & inopiae, causa cernitur *A*, vel
 tur velut efficiens, ideo deest à, vel de. *De.*

Cæsar 3 Civil. Hæc à custodibus classum loca
 maxime vacabant. Cicero 5. Attic. Locus à frum-
 mento copiosus: idem pro Flacc. Usque ro orba fuit
 ab optimatibus illa concio: idem pro domo; *A*
 magistratibus nuda Resp. ibid. Ab amicis inops:
 idem in Officiis; Adhibenda est vacuitas ab an-
 goribus: idem pro Deiot. Sed tamen quicquid à
 bello Populi Ro. vacabat. Livius; Ne quando à me-
 tu, ac periculis vacarent. Virgil. Culice; Viduus à
 lumine Phæbi Sallust. Catil. Omnes qui de reb. du-
 biis consultant, ab odio, amicitia, ira, misericordia
 vacuus esse decet. Cic. De quibus volumina impleta
 sunt: idem; De nugis referti libri Martial. Hos
 nisi de sterva loculos implere moneta, Non decet. Di-
 citur; Sanguis manat à vulnere, vel de vulnere.
 Itaque, Egeo pecuniis, est, Egeo egestatem à
 pecuniis, hoc est, à parte pecuniarum. Te-
 nus subauditur in, Fine inguinum intrare in
 mare. Hac fine ames, tanquam osurus. Vide
 Finis.]

De variis aliis prepositionibus.

QUUM Modum significamus, varias *Cum, in,*
 prepositiones aut apponimus, aut in- *de, ex.*
 telligimus; ut, lento gradu; longa veste;
 hac lege, ordine: vel, cum lento gradu; cum longa
 veste; sub hac lege, & conditione; ex ordine, vel
 K k in

in ordin. Terent. Eunuuch. Pace quod fiat tua; subaudi cum, teste Donato. Lucanus lib. 1. Aut hic errat nulla cum lege mundus. Sallust. de Repub. Multi præterea cum bona spe adolescentēs, sicuti hostiæ, mactati sunt. „[Cæcil. Quid narras „barbare cum indomitis moribus? Ennius; Optima „cum pulcris animis Romana iuventus. Plaut. Poen. „Cognosco cum quibus ingenius finus: idem Trin. „Amicus probus, & cum magna fide: & Rud. „Cum istiusmodi virtutibus, & operis qui natus sit. „Claudius Quadrigarius in Annal. Silentio factus, cum voce maxima inclamat.] Plaut. Menech. Magna cum cura ego illum curari volo. Cicero de Senect. Neque vero in armis præstantior, quam in toga. Virgil. Horridus in jaculis: idem; Cæsis prius de more iuvenis: idem; Cunctis ex more vocatis: „[idem; Pugnatæque in ordine „bella fecerat. Cicero; Collocare aliquid ex ordine; Sententiæ ex ordine dictæ: Si in ordine stantes notos videris. Plaut. Rud. Responde ex ordine.]

Per, vel ante, vel in. In tempore, si sit accusativus, deest *Per, ante, vel in.* *Ante*, ut, *Centum vixit annos: Quarto Calendas.* Cic. *Hunc per decem annos aluimus contra nos.*, [In Priapejis; *Per noctes aliquot, diesque cesso.* „Propert. *Furabo bis sex integer esse dies, pro, „per dies. Ab hinc tres annos, subaudi ante; „Ab hinc tribus annis, subaudi in.*] Hæc docet Priscianus lib. 18. Fallitur igitur Erasmus in copia *Rer. & Ver.* cap. 150. Horat. *Quod in unum vivat, & plures:* idem 2. epist. *Sed in lingua tamen ævum Manserunt.* „[Plaut. Bacchid. *Meretricem sibi conduxit hunc annum.*

Ad, vel Circa. „In accusativo temporis, deest etiam *Ad, Circa.* Plaut. Amph. *Qui hoc noctis solus* „ann-

ambulem, pro, circa hoc tempus noctis:
 ,, idem Afin. Ad hoc aiei tempus dormitasti in otio:
 ,, non pudet hominem id etatis sycophantias struere:
 ,, pro quo alias dicit, Homo ista etate. Cicero;
 ,, Venit ad me id temporis, ut retinendus esset: Ve-
 ,, nias ad id tempus, quod scribis: Ad breve tempus
 ,, durare.]

Si tempus sit in sexto casu, deest In, vel In, vel
 De; ut, tribus annis; hora prima. Cic. in Topic. De.
 Si filius natus esset in decem mensibus. Cæsar; De
 tertia vigilia. Terent. Andr. In diebus paucis qui-
 bus hæc acta sunt, ,, [Chrysis moritur, id est, post
 ,, dies paucos. Propert. Venturum paucis me tibi
 ,, luciferis, pro, in paucis diebus, hoc est,
 ,, post paucos dies, vel potius, Cis paucos dies,
 ,, ut Plautus loqui solet; cujus etiam sunt ista
 ,, ut Poenul. Aruspez dixit nos paucis diebus fore libe-
 ,, ras: & Pseud. In hoc triduo evolvam tibi hoc
 ,, argentum: & Trucul. Ego faxo me in diebus
 ,, pauculis crudum virum esse dicat.]

In Distantia, si sit accusativus, deest Per, Per, vel
 vel Ad; ut, sex pedes altus; patet ulnas quatuor. Ad.
 Lactant. de Phoenice; Per bis sex ulnas eminet ille
 locus. Varro lib. 3. cap. 5. Rust. Est lapis à fa-
 lere pedem, & adrantem altus, ipsum falere ad duo
 pedes altum à stagno, latum ad quinque.

Si Excessus, vel Modus sit in sexto casu, In,
 deest In; ut, paulò majora canamus. Cicero
 4. Acad. Democritus huic in hoc similis, urberior in
 cæteris: idem pro Balbo; In quo erat accusatoria
 interpretatio indigna responsione.

,, [Vocare aliquem nomine, subaudi Ex. Plaut. Ex.
 ,, Stich. act. I. sc. 3. Nam Miccotrogus nomine ex
 ,, vero vocor.]

Afficio te honore; prosequor te odio; subaudi Cum.
 Cum. Livius lib. 9. dec. 4. Prosecuti cum donis

legatos sunt: idem lib. 2. dec. 1. Decedentem domum, cum favore ac laudibus prosecuti sunt. Cic. Q. Frat. lib. 2. Publicani Domitium cum equis prosecuti sunt. Plinius epist. 159. Mentionem alicujus cum honore summo prosequi. „[Diety's libro 3. „Non ejecistis, non cum detestatoribus extra muros „prosecuti estis.]

In. Ibam via sacra, subaudi *In*. Cicero 2. Tusc. Qui miser in campis marens errabat Ales. Terent. Eunuch. Haud convenit una ire cum amica imperatorem in via: idem Heaut. Qui nuper fecit seruo currenti in via deesse populum. Virg. Et victus dominabitur Argus, subaudi *in* Argis. Lucan 1. Rarus & antiquus habitator in uribus errat.

A, vel *Ab*, vel *horres frigore*. „[Plaut. Cas. Mihi inanitate infima murmurant. Catull. Corpora cornu siciora „sole, frigore, & esuritione. Liv. 10. *Ab* ultima „spe dimicantes: & lib. 7. Linguam ab irrisu exse- „rens. Plaut. Capt. Satis dolui ex animo: & Cist. „Doleo ab animo, doleo ab oculis, doleo ab agritu- „dine.] Cic. Acad. Mare nunc, quia à sole collucet, albescit, & vibrat. Ovid. 1. Metam. Pluviaque madescit ab Austro: ibid. Postquam vetus humor ab igne percaluit solis: idem 2. Fast. Sed tamen à vento, qui fuit, unda tumet. Silius lib. 6. Lenta proclamat ab ira. Sic horreo à frigore. Apulejus lib. 4. Metamorph. Sed à gloria non perivit. Terent. Andr. Laborat e dolore.

Ab. Terent. Stulto intelligens quid interest, id est, ab stulto. Cicero; Negant à falsis interesse visa. „[Paulus Jurisc. leg. 21. ff. quando dies legat. „cedat; Nec multum interesse tale legatum ab hoc, „si heres erit, dabo: & leg. 4. §. penult. ff. de „doli except. Distat ali quid doli exceptione.] Horatius; Absit virtute disertis Messala, id est, à vir-

virtute. Ovid. 4. Trist. eleg. 1. *Imus ad insignes urbis ab arte viros.* Cic. lib. 12. epist. 1. *Ab illo sordidissimo periculo tuti futuri.* Plaut. Truc. *Ab ingenio est improbus.* Terent. Phorm. *Ociosum ab animo.* Sic dicimus; *Virtute præditus, subaudito ab, vel cum.*

Movere hominum facis; amicorum consilio feci; Mea sententia; meo iudicio, supple de. Cicero; *De amicorum sententia Roscius Romam confugit: idem; idque de meo consilio: idem Attic. Nihil faciam, nisi de sententia tua: idem; Flere de morte alicujus.* Plaut. Capt. *Rem de compacto geri: idem Menech. Fube te piari de mea pecunia: idem Epid. Quibus de signis agnoscebas.* „[Virg. Composito rumpit vocem, subaudi de.

„Virgilius; *Me discedere sivit, subaudi ob, Ob, vel* „*vel propter.* Plautus; *Mæstus est, se has ædes* „*vendidisti. Egrotus est te videre.* Terentius; „*Desine Deos obtulere gratulando, inventam esse gna-* „*tam tuam, id est, propter inventionem fi-* „*liæ.* Livius 29. *Civitatem religio irruisse pro-* „*pter crebrius eo anno de calo lapidatum, subaudi* „*esse.]*

Adverbiorum & conjunctionum Ellipsis.

Æ *Quæ in comparationibus parium sub-* „*auditur: Plaut. Bacchid. Quem ami-* „*cum ratus sum, atque ipse sum mihi: &* „*Petf. Tu meum ingenium fans non ducisti, atque* „*infans.* Catull. *Cur non pistrino traditur atque* „*asinus? pro, æquæ atque, aut, sicut asinus.* „*In Priapejis; Quæ succo caret, atque petra pu-* „*mex, id est, sicut pumex, instar, pumicis.* „*Lucil. Calidissima, & olerum bene plena atque an-* „*seris collis, idem; An ego te equam atque animo-*

K k 3

„sam;

Æquæ.

„*sam, Theſſalam, & indomitam, frenis ſubigamque*
 „*domemque?* pro, ſicut equam animoſam. Pri-
 „*ſcianus lib. 18. teſtatur, Latine dici, Facio,*
 „*atque feci ante, pro, ſicut feci ante.]*

An, vel Terentius; Melius, pejus, proſit, obſit, nihil
ne. vident, niſi quod lubet, ſubaudi an, ne, vel. Pli-
 nius; Studes? an piſcaris? an ſimul omnia? pro,
 ſtudeſne?

Aut, vel Velis, nolis; ſcias, neſcias, ſubaudi aut, ſeu
ſeu. ſive. Cic. quatuor, ad ſummum quinque ſunt inven-
 ti, qui Milonis cauſam non probarent.

Enim, vel Terentius; Hec quum illi Micio dico, tibi dico,
Nam, vel tu illam corrumpi ſinis, pro, tu enim. Virgil.
Quia. Nec ſum adeo informis, nuper me in litore vidi: idem;
 Alba liſuſtra cadunt, pro, Quia.

Et, vel Hac, illac; extra, intra; æqui boni; optimus
Atque. maximus; uti frui; dare legare; ſubaudi &. Vide
 Adrian. Card.

Etiam. Non ſolum elegans, ſed facetus, ſubaudi etiam.
 Vide, Non.

Igitur, Ovid. Hunc quoque ſiderea qui temperat omnia
vel Ergo. luce Cepit amor Solem, Solis referamus amores, id
 eſt, Solis igitur. Terent. Hac non ſucceſſit, alia
 aggrediemur via.

Ita. Faciam ut jubes, ſubaudi ita, vel ſic. Horat.
 Ut tu Fortunam, ſic nos te Ceſe ſeremus. Plautus;
 Ut velis eſſe me, ita ero.

Hic acriter advertendum eſt, non poſſe in
 oratione poni ita, vel ſic, quin continuo ſub-
 audiatur ut, vel uti: nec item poſſe poni ut,
 cui non reſpondeat ita, vel ſic. Virgilius
 4. Georg. Ut binæ regum facies, ita corpora gentis.
 In illis porro tritis; Ita Neptuno viſum eſt; Sic
 viſum Supernis; Sic fatur; Ita fatur; etiam deest
 ut, quaſi dicas; Ita fatur, ut diximus, aut
 dicemus. Item quum precamur; Sic tibi ſit fe-
 licis

„potuit imitari: ubi subauditur, neque quisquam
„alius. Vide, Vel.]

Non.

Post *Non modo*, *Non solum*, *Non tantum*, dum
Oratio dubia non fit, deest *Non*, ut si dicas;
† *Alexander non modo parcus, sed etiam fuit liberalis*,
id

* *Alexander non modo &c.*] Valde tamen ego dubitem
de sinceritate istius locutionis seu Ellipseos, in qua post
Non modo sequitur affirmativa, seu *sed etiam*. Nam huic
quidem nulla subest ratio, quæ abunde adest, quum se-
quitur negativa, *sed ne*. Etenim quum dicitur, *ista non*
modo homines, sed ne pecudes quidem ipsæ passuræ videntur,
vò Ne exponi seu dividi debet in *Etiam non*, & vò *Non*
referri ad verbum ipsum *videntur*. Jam vero sicuti, si
affirmando dicam, *Ista non modo pecudes, sed etiam homi-*
nes videntur passuri, eorum in constructione & exposi-
tione, verbum illud *videntur passuri* quali bis positum
haberi debet. Sic negando, *Ista non modo homines, sed*
ne pecudes quidem, vel, quod idem est, *sed etiam pecudes*
non videntur passuræ, bis illic quoque positum censetur
Verbum cum sua negante particula; atque adeo in prio-
re parte intelligitur, ut per Ellipsin omissum, non tan-
tum *Non*, sed integrum illud *Non videntur passuri*. Ma-
nifesta sic est hujus Ellipseos ratio. At quam mihi dabis,
ut in priore parte intelligam non modo Verbum, quod
in posteriore exprimitur, sed etiam negationem una cum
Verbo, quæ tamen istic nulla conspicitur, nec ex natu-
ra vocabulorum, aut locutionis hujus recte potest peti.
Adferuntur tamen exempla tum hic à Sanctio, tum à
Mureto in Variis. At ego vero illa, cum sint paucissima re-
spectu aliorum, nullus dubio vel corrupte edi, vel per-
peram citari, vel male explicari. Varronis locus haud
dubie corruptus est, desideratque voculam *Non*. Quæ
Muretus adfert ex Cicrone de Officiis, alterum ex lib.
II cap. 13, alterum ex lib III c. 8, aliter hodie, cer-
te in ed. Græci eduntur; scilicet ut Negatio in priore
parte bis exprimitur. Dno alia loca, quæ hujus generis
sola supersunt, perperam exposuit. Veluti Catil. I. *Nihil*
agis, ubi militis, nihil civitas, quod ego non modo au-
diam, sed etiam video. Sensus esse debet, si sic legatur:
quæ tu in secreto agis, ea non modo scio, ut audita,
ac ab aliis relata, & ita quodammodo adhuc incerta,
sciri solent, sed etiam adeo cito & certo rescisco, qua-
si præ-

id est, non modo non parcus. Cicero i. Catil. Ut jam ista non modo homines, sed ne pecudes quidem mihi passuræ videantur: ibidem; Sed ita ut non modo civitas, sed ne vicini quidem proximi sentiant: idem Orat. Nam si, ut in epularum

K k 5 rum

si præsens interesset & viderem omnia. Minus utique est audire res ab alio gestas, quam præsentem videre eas, & idcirco recte in his per non modo, sed etiam, procedit Auctor. Sed tamen & hic rectius non Non repetitur non modo ante Andiam, sed & Vidam tum in ed. Gruteri, tum in Vet. libb. Cujacii, Observ. XII. 32. Et certe utrobisque eodem modo vel abesse vel adesse debet. Alter locus est ex orat. pro Cælio: Hac genera virtutum non solum in moribus nostris, sed vix jam in libris reperiuntur. Non inspexi locum, quia verba per se mihi patent aliter interpretanda; Scilicet ut in Negativis locutionibus. Resolvenda enim & hic est significatio $\tau\zeta$ Vix in pene non, æque ac Sed ne, quum sequitur, in sed etiam non; & sicuti sæpe, alias faciendum esse constat inter Eruditos, maxime vero in Negativa ejusmodi sententia; Ut exempli gr. Negat in expositione & constructione accipiendum sit, tanquam si scriptum esset, Non dicit, vel dicit non esse. Auct. ad Heren. IV. 20. Negat se accedere posse, nec edificare etiam nunc audere. Suet. Claud. 15. Negat cognitionis rem, sed ordinarii juris esse. Clarum hæc exponi non posse, nisi ut resolvantur negationem complectentia vocabula, ut ita non integra eorum significatio, sed dimidia pars ad alterum quoque membrum possit referri. Sic igitur & in Ciceronis loco pars significationis $\tau\zeta$ Vix quæ est Non, conjungenda cum ipso Verbo, & ita cum isto Verbo intelligenda in priore istius loci membro, quasi dixisset, non solum in moribus nostris non reperiuntur, sed ferme iam in libris non reperiuntur. Restat locus ab Auctore nostro allatus ex Ciceronis Oratore. Is vero perperam simul exponitur & describitur. Commendat istic Cicero parcimoniam Oratori in adhibendis figuris, sed ita, ut tamen permittat & commendat simul delectum. Proinde ait: Nam sicut in epularum apparatu à magnificentia recedens non se parcum solum, sed etiam elegantem videre vult; et iter, quibus utatur. Nempe Oratorem à tumore recedentem vult Cicero non solum, nec simpliciter esse parcum in figuris, sed etiam & vel maxime elegantem, seu eligere, quibus utatur. plane sicuti qui à magnificentia in epulis apparandis recedit, non id simpliciter agit, ut parcus, sed etiam & inprimis, ut ele agans videatur.

rum apparatu, non se parcum solum, sed etiam elegantem videri vult: lib. 10. Attic. epist. 7. Regnum non modo Romano homini, sed ne Persæ quidem cuiquam tolerabile: idem in Orator. Neque solum in scientiam meam, sed ne verum quidem magnitudinem perspicit: & I. Tusc. Mortuorum non modo vita commodis, sed ne vita quidem ipsa quisquam caret. Varro lib. 8. ling. Lat. Dicam de universa analogia, cur non modo videatur esse reprehendenda, sed etiam cur in usu quodammodo sequenda. Latius hæc Muretus libro 10. cap. 7. variarum. Accipe rursus testimonia integræ locutionis. Cicero de Senect. Quia non modo vituperatio nulla, sed etiam summa laus senectutis est: ibid. Nec solum non molesta, sed etiam jucunda: ibidem; Sed videtis, ut senectus non modo languida, atque iners non sit, verum etiam operosa, & semper agens aliquid, & moliens: idem pro Cœl. In quo non modo crimen non hærebat, sed vix diserti adolescentis cohærebat oratio: idem pro Dejot. Non modo tibi non succenset, verum omnem tranquillitatem, &c. idem 2. Philip. ut non modo non cohærentia inter se diceret, sed maxime disjuncta atque contraria. Nec tibi ego auctor sum, ut semper post, non modo, non solum, non tantum, suppleas negationem: nam sensu integro poteris dicere; Non solum dives est, sed etiam doctus. Cicero pro Planc. Manlium non solum ignobilem, verum sine virtute, sine ingenio. Hæc verius, quam Valla lib. 3. cap. 27.

Non so-
lum. Quintil. Quam Ciceroni dormire interim Demosthenis oratio, verum etiam Homerus ipse videatur, subaudi non solum. Cic. Urget illo quidem & Philotimus, & Cincius, sed etiam ipse crebro interviso.

Olim, Horat. in arte; Tibia, non ut nunc orichalco vin-

Est

Ea, tubaque emula, sed, &c. id est, Tibia olim non erat ut nunc.

Livius; *Quadringentesimo anno, quam Urbs Roma condita erat, * id est, postquam: „ [idem; „ Is duodecimo die quam conscenderat navem, Phalaram tenuit:] idem; Anno tricesimo altero quam Roma condita erat: idem; Altera die quam à Brundisio solvit. Cicero Terent. Postridie intellexi, quam à vobis discessi.*

Sæpè deest † particula Prius, ante vocem Quam. Terent. Eunuch. *Omnia experiri, quam armis sapientem decet: sed ibi legitur nunc; Omnia prius. Plaut. Amphit. Gravidam ego illam hic reliqui, quam abeo. Ita legit Janus Gulielmus in quæst. idem Plaut. Trinumm. Confit cito, quam si tu objicias formicis papaverem. Vide, Magis.*

Terent. Adelph. *Plus quingentos colaphos interfregit mihi, id est, plus quam. Varro Rust. Non minores oportet iniri bimas, ut trime pariant, id est, quam bimas: idem; Videndum ne sint minores trime, majores decem amorum: „ [idem „ 2. Rust. in fine; Non minus habemus in centenas „ oves hirtas, singulos homines; in pellitas, binos; „ pro „ non minus quam singulos, quam bino, nos.] Terent. Eunuch. Accede ad ignem hunc, jam calefces plus satis, id est, plus quam satis sit.*

* *Id est, postquam] Vel plenius, post illam horam, ad quam. Vide supra pag. 151. Sed & aliquando, licet rarius, omittitur similiter Ante. Plaut. Men. prol. v. 62. Eum heredem fecit, quam ipse diem obiit, h. e. ante illam horam, ad quam diem obiit. Adde seq. paragraphi exempla, præter ultimam.*

† *Particula prius] Vel potius. Plaut. Men. V. 1. 26. Quis vidua vivam, quam tuos mores perferam. Gell. Noct. Att. II. 7. Declamanda sensim, quam respicienda. Deest aliquando etiam Aliter. Suet. Galb. 8. Nunquam iter ingressus, quam ut secum ferret.*

Post.

Prius.

Quam.

UE

ut notat Quintil. quamvis Donato videatur pleonasmus: idem ibid. *Plus milles audivi.* Plin. lib. 10. *Plus vicenaquima ova incubanda subijci vetant.* Livius; *Capta amplius duo milia hominum,* minus duo milia circa muros caesa. Cicero pro Rosc. comœd. *Amplius sunt sex mensis.* ibid. *Amplius triennium est:* ibid. *Triennium amplius in adversariis jacere pateris.* Plaut. Epid. *Plus jam sum libera quinquennium.*

Quam Deest & *Quam*, post aliqua comparativa. *ante.* Virg. *Tristior, ac lacrimis oculos suffusa.* Et, *Faciam te certiore, subaudi, quam antea eras.* * *Nec audiendus est Quintilianus, & alii, qui putant, comparativum posse accipi pro positivo.* Terent. *Liberius vivendi fuit potestas,* supple *quam antea*

Quam Docent Grammatici, quasdam esse comparationes obliquas, vel improprias; ut, *pro.* *distor opinione, tristior solito, cogitatione citius, calcens major pede.* Sed in his, & similibus † *credi-*

* *Nec audiendus est.]* Vide & supra pag. 161. & quæ nos istic noravimus.

† *Crediderim deesse quam etc.]* Non male hoc quidem, sed tamen & illa solennis Comparationi Ellipsis præpositionis *Præ*. statui in his quoque potest ac debet. Vide me ad pag. 35 136. Nec ulla est ratio, quare hic admittere nolimus illam, quam vocant Grammatici obliquam, comparationem, cum sæpe in aliis locutionibus manifeste deprehendatur. Veluti apud Justin. I. 7. *Nullus tamen fortuna Candaali comparandus.* Sall. Jug. 85. *Comparati enim cum illarum superbis me hominem novum.* Vid. Gronov. Observ. IV. 8. Immo vero dantur hujus locutionis seu comparationis exempla, quæ respiciunt supplementum ab Auctore propositum, nec aliud recipiunt, quam usitatum illud *Præ*. Sallust. ad Cæs. *Ita sibi quisque alterius potentia certior erat.* Neutiquam potest hic intelligere *Quam pro*, sed necessario debes *Præ*. Sic ergo & *distor opinione* est idem ac *præ opinione*, seu *quam est opinio hominum*; quod utrumque eodem sensu & æque recte dicitur.

diderim deesse; *Quam pro.* Cic. 13. Philip. Plus etiam quam pro virili parte obligatum puto. Livius lib. 10. dec. 3. Major quam pro re letitia: idem lib. 1. dec. 3. Pluribus ignibus quam pro numero manentium factis: idem lib. 5. decad. 3. Major quam pro numero hominum editior pugna. Q. Curtius lib. 5. Ventus majorem quam pro flatu sonum edebat. Integre itaque dicemus; vestis major est quam pro corpore; calcens laxior est quam pro pede, *vel quam præ pede.

Particula *Tamen*, adversantem aliam desiderat. Cicero pro Arch. *Qui sedulitatem mali potest duxerit, aliquo tamen premio dignam, id est, quamvis mali: idem pro Mil. Qui nondum libera civitate, tamen populi Rom. comitibus liberatus est: idem in epist. Tamen à malitia non discedis. Val- la lib. 2. cap. 4. Vide, Tamen.*

Horat. *Nec verbum verbo curabis reddere fidus Interpres, id est, quasi fidus; hoc enim est officium fidi interpretis, ut verbum verbo reddat: idem; vixisset canis immundus, id est, quasi, tanquam, seu, veluti canis. Vide, Tanquam.*

Catull. in Phasello; *Læva, sive dextera, pro, Sive, sive læva, sive dextera. Hor. Cantamus vacui, sive quid vivimus: idem; Quo non arbuter Advia major, tollere seu ponere vult freta: idem; Et Sibehnelus sciens pugne, sive opus est imperitare equis, [Propert. 2. eleg. 26. Seu mare per longum mea*

* *Vel quam præ pede.*] Hoc vero ineptum, nec ullum habet sensum. At cum dicitur *Calcens est laxior quam pro pede*, sensus est, calcens est laxior præ ea mensura, ad quam esse debebat latus pro pede, seu pro pedis magnitudine, h. e. ut aptus sit pedi. Auctor noster confundit in Comparisonibus *præ* & *pro*, tanquam ejsdem, licet revera diversæ istius significationis præpositiones, Vide & supra pag. 135. & quæ ibi notavimus,

Quam-
quam.

Quasi.

„ cogitet ire puella, Hanc sequar. Et fidos una aget
 „ aura duos. Ubi seu, semel tantum ponitur,
 „ * & significat, etiam, sicut vel, semel po-
 „ situm. Vide, Vel.]

Sed. Horat. Qui sit Macenas, ut nemo sua sorte con-
 tentus vivat, laudet diversa sequentes? pro, sed
 laudet: idem; Multis ille quidem flebilis occidit,
 nulli flebilior quàm tibi Vergili, pro, sed nulli:
 idem in Arte; Ex noto fictum carmen sequar, ut
 sibi qui vis speret idem, sudet multum, frustra que
 laboret, ausus idem; pro, sed fuder.

Si. Horatius; Decies centena dedisses huic parco,
 subaudi si dedisses. „ [Carullus; Utor tam bene,
 „ quam mihi pararim, subaudi si. Plaut. Pseud.
 „ Si mihi dare vis pecuniam, magis erit soluta,
 „ quàm ipsi dederis, pro, quam si. Lucretius;
 • Scipio ossa dedit terra, proinde ac famul infimus
 „ esset, pro, ac si: idem lib. 6. Ubi se quisque
 „ videbat Implicitum morbo, morti damnatus ut
 „ esset, pro, ut si esset damnatus.] Cic. pa-
 rad. Poscit, dandum; ejicit, abeundum; mina-
 tur, extimescendum; id est, si poscit. Te-
 rent. Negat quis, nego; ait, ajo: idem Phorm.
 unum cognoris, omnes noveris: idem Heaut.
 Rectum est, ego ut faciam; non, ut deterream,
 id est, si rectum est, ut ego itidem faciam; si
 non est, ut te deterream: sic enim ego ante
 Faernum dispunxi. Horat. i. Carm. Sapias,
 vina liques, id est, si sapias.

Sic. Horat. epist. 18. Ut matrona meretrici dispar
 erit, atque discolor, infido scurra distabit amicus,
 id

* Et significat etiam] Immo aliquid amplius. Scilicet ponitur pro Vel si, h. e. etiam si, licet Sic Vel si apud Cicer, Famil. V. 12. Quæ vel si nulla sint, nihilo sunt tamen obscuriores clari Viri, Jam ex Vel si composita & contracta sunt si ve & seu.

id est, sic infido: idem Satyr. I. *Dives, ut metiretur nummos*, id est, sic dives, vel ita dives, ut infra; *ita sordidus, ut se*, &c.

Terent. Adelph. *Quaquam est scelestus, non committere hodie iterum ut vapulet*, id est, non tamen committeret, „ [Virgil. *Quod cum me saepe rogaret, Non tulit Antigenes, & erat tum dignus amari, pro, & tamen erat.*]

Tamen.

Apud Horatium, „ [& Virgil.] *sæpè, & elegantissimè deest, Tanquam, vel quasi.* „ [Virg. „ I. Æneid. *Ipse ignotus, egens Libya deserta peragro: ubi Servius; deest Quasi: nam contrarium est, quod paulo prius de se dixerat Æneas; Fama super æthera notus. Facit autem hoc frequenter Virgilius, ut hanc particulam subtrahat; ut, Medias inter cædes exultat Amazon, pro, quasi Amazon: nam Camilla Volscæ fuit.]* Hor. Oda. 7. lib. I. *Sic tu sapiens finire memento tristitiam: epist. 2. lib. I. Quasi cum socius stultus, cupidusque bibisset, id est, tanquam stultus; Ulysses enim non dicitur stultus: Ode 26. l. I. At tu nauta vaga ne parce malignus arena particulam dare; id est, tanquam malignus: Ode 13. libro 4. Ludisque, & bibis impudens: epist. 15. lib. I. Quod me Lucane juvenem commendet amica, id est, tanquam juvenem; nam senex erat: lib. I. epist. 2. Vivendi qui rectè prorogat horam, Rusticus expectat dum defluit annis, id est, tanquam rusticus. Vide, Quasi.*

Tanquam.

Vel.

Vel particula, sæpè subtrahitur, ut diximus in particula *Aut*. Sed aliud habet etiam elegantioris considerationis: nam quum dicis; *vel stultus hæc intelligeret; vel Priamo miseranda manus; deest aliud vel, * ut fit; vel Priamo,* vel

* *Ut sit, Vel Priamo] Potius, Vel aliis, vel etiam ipse Priam.*

vel aliis hostibus. Scio Donatum accipere
Vel, pro, *Etiam*: Budæus in commentariis
 exponit pro, *Nam*: Donatus rursus in Phor-
 mione pro, *Saltem*. Ego vero, cui unius vocis
 unica semper est significatio, semper disjun-
 gentem particulam assero, & alterum *Vel*,
 deesse confirmo. Hoc præclare elicies ex Per-
 sio Satyr. I. *Nemo hercule*, inquit, *leget hæc*,
vel duo, *vel nemo*. Terentius Eunuch, *Hanc tu*
mibi vel vi, *vel clam*, *vel precario fac tradas*:
 tolle hinc duo *vel*, & remanebit Donati ex-
 positio, pro *Etiam*. Cic. Q. Fratri; *Sunt ista*
quidem vel magna, *vel potius maxima*: tolle al-
 terum membrum, ut in sequentibus. „ [Pro-
 „ pertius 2. eleg. 3. *Digna quidem facies*, *pro qua*
 „ *vel obiret Achilles*, *Vel Priamus*. Si tollas duo
 „ postrema verba, videbitur *Vel*, significare
 „ *Etiam*. Plaut. Merc. act. 2. sc. 2. *Vel ut scias*
 „ *me amare*, *cape cultrum*, *seca digitum*, *vel au-*
 „ *rem*, *vel nasum*, *vel labrum*, *non me movebo*,
 „ *nec secari sentiam*: & Pseud. act. I. sc. I. *Tuum*
 „ *tangam patrem*. CA. *verum si potes pietatis cau-*
 „ *sa*, *vel etiam matrem quoque*] Horat. in Ar-
 te; *Multa senem circumveniunt incommoda*, *vel*
quod Quarit, & *inventis miser abstinet*, *ac timet*
uti; *Vel quod res omnes timide*, *gelideque mini-*
strat: idem lib. 3. Ode 24. *Vel nos in Capitolium*,
quo clamor vocat, & *turba faventium*; *vel nos*
in mare proximum gemmas mittimus: ibidem O-
 de 29. *Cras vel atra nube polum pater occupato*,
vel sole puro. Itaque particula *Vel*, sola poni
 non

Priamo hosti. Nam hæc locutiones, in quibus *vel*, so-
 lum ita emphatice ponitur, accipiendæ sunt & supplen-
 dæ ad exemplum istius Tulliani; *sunt ista quidem vel ma-*
gna, *vel potius maxima*; & Plautini: *Vel etiam matrem*
quoque Vide Neque.

non potest, nisi aliud *Vel* intelligatur. Vide, Sive, „ [& Neque.]

Quintil. *Pro patre mori possum, coram patre non possum: deest verò, vel autem.* Terent. *Traditus sum mulieri, illa illico ubi me accepit, &c.* Cic. *Hæc morum viria sunt, non senectutis.*

Horat. *Ad unguem factus homo, * pro, usque ad unguem.* Virgil. *Si non exosus ad unum Trojanos; & ad unum omnes occidit.*

Terent. Heaut. *Ejus anus causa, opinor, que erat mortua, id est, ut opinor.* Cic. Tuscul. *Niobe fingitur lapidea propter æternum, credo, in lætū flentium.* Pessimè Linacæ hîc supplet, credo quòd propter: † nihil enim tam barbarum est apud Latinos, quàm, dico quòd, sequitur quòd, intelligo quòd. Deest &, *Ut*, in illis; volo facias; nolo dicas; velim desinas; rescribas ad omnia rogamus, & in illis; *Sine veniat; sine faciat.* Terent. Eunuch. *Sine ut veniat.* „ [Deest „ etiam *Ut*, in hoc Terentii, Eunuch. act. 2. sc. 2. *Næ tu istas faxo calcibus frustra insultabis.* „ * Prisci enim, *Ut*, promiscue cum indicativis, & subjunctivis verbis, quæ vocant, „ jungere solebant, cum aliud nihil significet, „ quam *Quomodo*. Itaque apud eundem Terentium legimus; *Fam faxo hic erit.* Et Plaut. Epid. act. 1. sc. 2. *Fam faxo hic aderit: idem* Cas. act. 5. sc. 2. *Faciam corvebunt qui audierint: & Epid. act. 5. sc. 2. Ego faxo scies hoc ita esse.*

L 1

„ In

* *Pro, usque ad unguem*] Vel, ad sustinendam probationem unguis, h. e. accuratissimam. Vide Perf. Sat. l. v. 65. & ibi Casaub.

† *Nihil enim tam barbarum est.*] At Vide sis, quæ pro ista locutione disputavimus pag. 362. & seqq.

* *Prisci enim ut &c.*] Potius crediderim in his locutionibus Faxo poni simpliciter pro, ut faxo, sicuti sæpe credo, opinor, pro ut crede, ut opinor.

Verò

Usgue

Ur

„ In his deest *Ur*, quod exprimitur *Afinar*.
 „ act. 5. sc. 2. *Faxo ut scias, quid periculi sit, id*
 „ est, ita faciam, quo modo scies, vel scias:
 „ *Poen. act. 5. sc. 3. Ego faxo hospitium hoc levi-*
 „ *ter laudabitis, id est, ad eum modum faciam*
 „ *hospitium, ad quem modum vos leviter il-*
 „ *lud laudetis, vel laudabitis: Bacch. act. 3.*
 „ *sc. 4. Ego faxo haud dices nacltam, quem derideat:*
 „ & act. 4. sc. 8. *Faxo se haud dicat nacltam,*
 „ *quem derideat: Amph. act. 5. sc. 1. Magis jam*
 „ *faxo mira dices: Rud. act. 5. sc. 2. Jam faxo*
 „ *exibit senex.*

Ut ante
 ze *Ne.*

Horat. 2. Serm. *Ne faciam, inquis, omnino*
versus, id est, ut ne faciam. Male Adrianus
Cardinalis docet, ut ne, idem esse quod, ut:
Imo semper in his formis, carve ne dicas; moneo ne
facias; da operam ne veniat, deest Ur. Cicero 3.
Verr. impetrant, ut ne jurent: ad Q. Fratrem li-
bro 3. opera datur, ut judiciana fiant: idem Bruto
lib. 13. Ut ne quid meorum tibi esset ignotum, anim-
advertente operam dare. Terent. Hecyr. Nempe ea
causa, ut ne id fiat palam, idem And. Principio,
ut ne ducas. Itaque dicimus eodem sensu: carve
cadas; carve ne cadas; carve ut ne cadas.

Utinam. Catull. *Tecum ludere sicut ipsa possem, * supple*
utinam. Virgil. Troum arma secutum Obruerent
Rutuli. Ovid. in epist. Me quoque qua fratrem
maclastes improbe clava. Tibul. Tunc mihi vita foret.
 „ [Sic, in *Peream si, Dispercam nisi, subauditur*
Utinam.]

De

* *Supple utinam*] Immo etiam amplius, hoc modo: *Res*
ita est, ut velim, ut possem, seu utinam possem. Vide me
supra pag. 64. extr. & 348.

De Zeugmate.

Zeugma, id est, jugatio, vel connexio, quam Fabius Synezeugmenon appellat, est, in qua unum ad verbum plures sententiæ referuntur, quarum unaquæque desideraret illud, si sola poneretur; ut, *sociis, & rege recepto: Utinam, aut hic surdus, aut hæc muta facta sit: Aquila volaverunt, hæc ab oriente, illa ab occidente.* Hoc exemplum, & alia quæ subijciam, putarunt Grammatici, esse figuræ prolepsios, quia esset generis, & speciei: sed ineptè & contra Quinctilianum, qui semper putavit esse Synezeugmenon, quoties vox posita in una oratione, in cæteris desideratur; ut, *Aquilarum alia volavit ab oriente, alia ab occidente, vel, Aquila volaverunt, alia ab oriente, alia ab occidente.* Nec verum omnino est, quod præcipiunt, in hujusmodi formis debere nos genitivo partitionis semper uti: nam Cicero per nominativum locutus est, dicens; *Bestia alia mares, alia femina: idem; Homines, postquam reus factus est, alii redditi, alii etiam nunc retinentur.* Cæsar. 3. Civili; *Tabula testamenti, una per legatos ejus Romam erant allata, altera Alexandriæ, &c.* * Livius dec. 3. lib. 4. multitudo,

L 1 2

pars

* Livius &c.] Sic Idem XXX. 24. *Oneraria, pars maxima ad Æginam, alia ad calitas aquas delata sunt.* IX. 27. *Consules, Sulpicius in dextro, Paetius in laevo cornu, consistunt.* XXI. 24. *Galli, quanquam Italia bellum inferri audiebant, tamen metu consernati ad arma, Ruscinonem aliquos populæ conveniunt.* V. 39. *Romani, quum pars major ex acie Vejos petisset, nemo superesse quenguam præter eos, qui Romam resugerant, crederent, (sic enim habent MSci) complorati omnes pariter.* VI. 41. *Galli &c. in forum perveniunt, inde dilapsi ad prædam, pars in proxima fuerunt, pars ultima perunt.*

XLIV.

XLIV. 25. Romanos quoque, quia traheretur diutius spe ipsorum bellum, & ipsos Duces & Senatum non abhorere ad finiendum bello. Immo sic passim, Milites tot millia. Liv. III. 5. Romanos cecidisse in Hernico agro quinque millia ac trecentos. XXXVIII. 26. Telesagi & Trocimi mediam tenebant aciem, millia hominum quinquaginta: Equitatum X. millia hominum ab dextro locaverunt cornu. XL. 53. Galli triamillia hominum in Italiam transgressi. XLIV. 43. Vagi è fuga quinque millia hominum capti. Sic proinde legitur XXXIII. 3. Nihil morati Aetoli, (sublata distinctione majuscula & vocula sunt, quæ hic interponitur) Phanea duce, duo millia pedum cum D. equitibus venerunt. Nec etiam ullam video causam, quare XXXV. 20. Alteri consuli duas legiones decreta, quas L. Cornelius Consul superioris anni habuisset, & socium ac Latini nominis ex eodem exercitu pedes XV. millia, & equites D; Et cap. 23. Senatui placere, tamultuariorum militum ad XII. millia pedes, & CD. equites scribere eum; Et XLII. 27. Et socios Latini nominis IV. millia pedum, ducentos Equites Brundisii adesse jubet; quare inquam his in locis cum Viro Summo pro Pedes reponam Pedum, pro Sociis, Socium, quum ex superioribus pateat, frequentissimam esse etiam Livio istam locutionem, qua pro Genitivo Partitionis, ut dicitur, adhibetur ille ipse casus, quo numerus rei numeratæ exprimitur. Quod si tamen omnino velis desiderari Genitivum, intellige vel sic, relictis locis illis integris, Hominum. Eodem enim prorsus modo dictum erit Pedes tria millia hominum, &c. quo Galli tria millia hominum transgressi, Equitatum X. millia hominum, &c. Quin immo adeo frequens fuit hæc locutio Veteribus, ut etiam ille Casus rei numeratæ (sen partitionis) conveniens cum casu Numeri, per manifestam Ellipsin sæpe sit omissus, quod factum, quando vocabulo Millia additum occurrit Masculinum plurale, hoc modo, XL. millia hominum interfecti. Id quod crebrius etiam in antiquissimis codd. occurreret, quam in vulgatis edd. Certe in suo veteri libro perpetuum id esse testatur Vinctus ad Eutropium inib. lib. 3. Livium quoque frequentissime hanc Ellipsin adhibuisse cum excurrente ultra millia numero, & non excurrente, vel ex solo capite 40. libri XXXVII. patet. Distinctionem illam memoravi, quoniam in eâ quoque multum discriminis ponit Vir Summus ad Liv. XXXIX. 7. censens, si excurrente addatur numerus, tum id quod dividitur plerumque eo casu poni, quo iste numerus, at si non addatur, tum rem numeratam semper efferri patrio casu: acque idcirco istic pro tetradrachma Attica CXXXVII. millia reponens prorsus tetradrachmum Atticum, & XXXVII. 59. pro

Vide pag.
538.

pars procurrit in vias; pars in adium vestibulis stat;

L 13

pars

nummos aureos Philippoos CXL. millia, Nummorum auro-
rum &c. Non video ullam iustam fatis servati talis dis-
criminis causam, quam five excedens numerus adficia-
tur, seu minus, utriusque locutionis eadem sit ratio &
constructio. Præterea non esse à Livio servatum id dis-
crimen, ex allatis à me & memoratis locis abunde patet.
Ceterum recte censuit Budæus hæc Græco more
dici, Dionys. Halic. lib. XI. *οἱ χαριέτατοι τῶν δημοκ-
κῶν, οἱ μὲν εἰς τὰς πλατιοχάρας πόλεις μεταστίζου-
νται πρὸς οἰκίσεις, οἱ δὲ εἰς ἀγροὺς.* Acl. Var. Hist. X. 16.
οἱ δὲ οὐδὲς αὐτῶ προσίχον. Manifeste pro τῶν δὲ. IV. 20.
*τὴν τῷ πατρὸς ἑστάν εἰς τρία μίση νενηγίσταν τοῖς
ἀδελφοῖς αὐτῷ, τῷ ἄρχύριον μόνον λαβὼν ἰφοδίου, πᾶ-
λοιπὰ τοῖς ἀδελφοῖς ἴασι.* IV. 15. *ἵνα μὴ αποδράντες*
(scil. Alcibiades & Critias) *Σωκράτους, ὁ μὲν ὄβριση-
γένηται, τυρωτικώτατος δὲ Κριτίας &c.* XII. 35. *ὅτε
δύω περσιῶδοι, ὁ μὲν σοφὸς ἦν, ὁ δὲ πόρῶν.*
Appianus Syriacis, *Ρόδιοι δὲ Ἐμμενὸς ὁ Περσῶν βα-
σιλεὺς, μίγα φρονιότες ἐπὶ τῇ κατ' Ἀπταχῶν συμμα-
χίᾳ, Εμμενὸς μὲν ἐς Ῥώμην ἰσίδετο. Ρόδιοι δὲ πρὸς
βοῖς ἐπικροῦν.* Manifesta jam hinc ratio & sinceritas
locutionis apud Anton. Liber. fab. XI. *Ἀηδῶν δὲ Ἐ-
λιδονίς, ἢ μὲν παρὰ ποταμὸς τῶν παῖδα θρῆνίς, χε-
λιδονίς δὲ ἐγένετο σύνοικον αἰθρῶποις.* Sollicitanti hæc
Doctissimi Interpretes, ille nonnulla cjeciens, hic inter-
ponens. Sed sicuti nullus codex ad id tentandum illis
præiuit, sic nihil esse in ista locutione, quod correctio-
nem desideret, exemplis aliis probavimus. Similiter ad-
hæserit & librarii & Auctor Versionis in fab. I. *ἔχρησε
δὲ Ἐ τοῖς Κεῖσις. οἱ δὲ θυεστοὶ ἀχρὶ νῦν ἐκλήθηται μὲν
Αφροδίτη, κλησυλλανθιομάχοιτες, οἱ δὲ ἄλλοι κλησυλ-
λαν Ἐκαίρην.* Omititur prorsus in versione illud *ἐκλή-
θηται μὲν*, tanquam si de omnibus Cæis prius affirmaretur,
posteriori vero de aliis extra Cæos; quam Auctor mani-
feste heic dividat omnes Cæos in Iulias, qui erant pars
Ceorum, & reliquos Cæos. Est tamen in contextu ali-
quid vitii. Lege omnino & distingue, *οἱ δὲ θυεστοὶ
ἀχρὶ νῦν, ἐκλήθηται μὲν Αφροδίτη, κλησυλλανθιομά-
&c.* hoc est, Cæi accepto illo oraculo, quod iubebat sa-
cra facere Ctesyllæ, ad hoc usque tempus ei sacrificant,
Iulie quidem appellantes eam Penereν Ctesyllām, alii vero
Ceorum Ctesyllām Dianam, scil. appellantes eam.

pars ex tectis, fenestrisque prospectant. Hæc tamen more græco dicta censet Budæus, in commentariis. Hæc de grammaticorum prolepsi. Iidem illi ineptè diviserunt Zeugma, in prozeugma, mezozeugma, hypozeugma: nam semper quocunque modo ponatur verbum, Zeugma erit. Iidem præcipiunt, verbum, vel adjectivum semper debere cum propinquiore convenire; ut, *sociis, & rege recepto.* Ego vero assero contra Budæum, & alios, rectissimè scripsisse Lucanum; *Leges, & plebiscita coacta.* Horat. *O noctes, cæneque Deum, quibus ipse, meique Ante larem proprium vescor.* Livius lib. 1. *Ego, populusque Romanus, populus priscorum Latinorum bellum indicio, facioque.* Statius lib. 7. *Fura, fidem, ac Superos una calcata rapina.* Poteris & hoc ad Syllepsin referre. Valer. Maxim. lib. 9. cap. 2. *Pedes ejus præcisos, & caput, & manus in cistam, chlamyde operos, pro munere natalitio mist.* Plancus Ciceroni; *Amor tuus, ac judicium de me, utrum mihi plus dignitatis in perpetuum, an voluptatis quotidie sit allaturus, non facile dixerim.* Cic. 2. Natur. *Quinetiam vites à caulibus, brassicisque, si propè sati sint, ut à pestiferis, & nocentibus refugere dicuntur, nec eos ulla ex parte contingere.* Livius lib. 5. *Gens est, cui natura corpora, animosque magis magna, quam firma dederit.* Julius Obsequens de prodigiis; *Cælum, ac terra ardere visum.* Gell. lib. 8. *Philippi vim, atque arma, toti Græcie cavendam, metuentamque, Demosthenis orationes notificant.* * Sallust. *At ingenii egregia facinora, sicuti anima, immortalia sunt.*

* Sallust. Sic Jug. 49. *Cum natura loci, tum dolo ipsi, atque signa militaria obscurati;* cap. 50. *Sin opportunior fuga collis, quam campus, fuerat. Ubi contra codd. fuerant editur.*

sint. Hom. 2. Iliad. *At vestra uxores, & pignora
nescia fraudis, sub telis resident sole.* Quod male
adducit Linac.

Eleganter desideratur idem verbum, sed in
alia significatione; ut, *tu colis barbam, ille pa-
trem: Nero sustulit matrem, ut Aeneas patrem.*
Justinus; *Provoluta deinde genibus Alexandri, non
mortem, sed ut Darii corpus sepeliant, dilationem
mortis deprecantur: idem; Egregius adolescens, &
eadem patris, & necem fratris, & se ab insidiis
Artabani vindicavit.* * Ovidius; *Pariterque ipso-
que, nefasque sustulit.*

† Sæpe plures orationes uno verbo claudi vi-
den-

L 1 4

* Ovidius] Sic Metam. XIV. 36. *Unoque duos nescere fa-
cto.* Nempe *nesci* dicimur tum illum, in quem, tum
istum, propter quem ultio exercetur. Videmus hinc etiam
uno in commato unum verbum semel positum, duplici
tamen significatione adhiberi. Petron. *Parata erat in tra-
stium turba, quæ & injuriam meam vindicaret & dignitatem.*
Sallust. or. 1. ad. Cæs. *quomodo scorta aut convivia excurrunt*
nonnulli. Cic. Catil. II. 2. *Jam pridem ego L. Catilinam non
modo invidia mea sed etiam vita periculo sustulisse.* Ubi
male ingenium suum periclitatur conjectando Lambinus.
Sensus est, periculo invidia mihi constanda, & vita
amittenda.

† Sæpe plures orationes] Sic Sall. Jug. 42. *Multes morta-
les ferro aut fuga extinxit.* cap. 45. *Bellum an pacem ge-
rent.* Ubi perperam Ciacconius quid deesse suspicatur. Tac.
Ann. I. 44. *Judicium & penas de singulis in hunc modum
exercuit.* Sæpe etiam verbum refertur ad propinquius
significatione & constructione, ad remotius constructione
quidem, sed neutiquam significatione Tac. Ann. II. 20.
Quod arduum sibi, cetera Legatis permisit. VI. 24. *Ut si-
cusi nurem & nepotem, domusque omnem cadibus comple-
visset.* Suet. Tib. 24. *Principatum quamvis neque occupare
confessum, neque agere dubitasset.* Ter. Andr. III. 5. 18. *Hoc
tempus praeavere mihi me, non te nesci finit.* Nep. Hann.
8. *Alii naufragio, alii à servii ipsius interfectum eum scri-
pserunt.* Intellige in priore parte horum exemplorum,
*Sumpsit, Interfecisset, vel Vexasset, Auderet, Inbet, Per-
tuffe.*

dentur, sed ad verum sensum aliud supplendum est. Virgil. *Sacrâ manu, victosque Deos, parvumque nepotem Ipse trahit*: verbum, *trahit*, non rectè referas ad superiora; sed deest, fert, vel *portat*: idem; *Disce puer virtutem ex me, verumque laborem, Fortunam ex aliis*: ubi Servius; deest, *opta*. Plaut. Most. *Ille quidem haud negat. Th. Imo ædopol negat profectò, neque se has ædes vendidisse, subaudi affirmat, vel jurat*. Sallust. Jugurt. *Non enim regnum, sed fugam, exilium, egestatem, & omnes has, quæ me premunt, ærummas, cum anima simul amisisti, &c.* Horatius; *Sæpe velut qui currebat fugiens hastem, per sepe velut qui Junonis sacra ferret, subaudi incedebat.*

De Pleonasmò.

Pleonasmos, seu Parelcon fit, quum ad legitimam constructionem aliquid additur; ut, *Adesdum*; *Iteradum eadem ista mihi*; * *Quoad ejus fieri potest*; *Nusquam gentium*; *Ubique locorum*: quamvis in his genitivis poterit esse Ellipsis nominis. Propriè dicitur Pleonasmus, quum additur nominibus comparantibus adverbium *Magis*. Virgil. *Culice*; *Quis magis optato queat esse beator ævo?* Ovidius, five is *Lucanus* est, ad *Pisonem*, *Quodque magis dono fuerit pretiosior omni*. Plaut. *Aulul. Ita mollior sum magis, quam ullus Cincædus*: *ibid. Neque cui plus amplius malefaciam*: idem *Poenul. Verum qui dederit, magis majores nugæ egerit*: idem *Capt. Nihil magis hoc certo certius*: idem *Stich.*

Vide ad
pag. 161.

* *Quoad ejus fieri potest* In hac locutione tantum abest, ut sit Pleonasmus, ut certa in ea sit Ellipsis. Vide supra pag. 309. De reliquis vide infra in Hellenismo.

Stich. Imo enim hic magis est dulcius: idem Bacchid. Magis amiciosem. Hinc illud in sacris, quod imperiti damnant; Magis plaris estis vos. Julius Ruffinianus Rhetor, Pleonasmus vocat, vivere vitam, pugnare pugnam, seruire servitatem, nocere noxam, furere furorem. Cui facile assentior, dum ne credat, Pleonasmus esse, Longam vitam vivere, & hunc furere furorem: nam ut, Vidi oculis, Pleonasmus crit; ita, his oculis vidi, Pleonasmus non est. Additur quoque Superlativis adaugens particula. Columella; Apis, si seruit, * maxime pessima est. Sic dixit Horatius; Græcorum longe doctissimus.

De Syllepsis.

Concordia vocum versatur in generibus, numeris, & casibus; at vero discordia casuum ferri non potest, sed in generibus, & numeris tantum, quæ per syllepsin excusatur.

Syllepsis, id est, conceptio, fit, quoties generibus, aut numeris, videntur voces discrepare.

Syllepsis generis est, quum aliud genus proferimus, & aliud concipimus. Cic. pro Sext. Duo importuna prodigia, quos egestas &c. 22 [Plaur. 22 prolog. Pœn. Scortum exoletum ne quis in pro-

L 1 5

,, scæ-

* Maxime pessima est] Sic verpolitissima Auct. ad Herenn. IV 32. Tum Pomp. de Or. Juris §. 45. Perquam brevissimos libros. Curt. IV. 7. Bessum quoque Balthavorum Ducem, perquam maximo posse exercitus coactis, descenderet ad se jubet. Ubi non arbitrer temere à codicum fide recedendum, qui si omittant Ducem, refer Balthavorum ad Exercitium. Certè cur ita profus displiceat perquam maximo, non video.

„scenio sedeat, * pro, ne quis cinædus exoletus:
 „nisi tamen, Quis, priscè, omnium generum
 „fuisse dicamus.] Virgil. 7. Æneid. Pars ar-
 „dus altis pulverulentus equis furit. Livius lib. 10.
 Capita conjurationis virgis cæsi: idem; Latium,
 Capuaque agro multati: idem; Samnitium cæsi duo
 millia trecenta. Florus; Duo millia electi, qui
 mori juborentur. Curtius; duo millia crucibus
 affixi. Et in Sacris; Duodecim millia signati; quod
 Valla ineptè carpit. In relativis quoque genus
 videtur discrepare. Terent. ubi illic scelus est,
 qui me perdidit? idem; Dii illum senium perdant,
 qui me hodie remoratus est: idem; Aliquid monstri
 alunt, ea quoniam nemini obrudi potest, &c. Est
 & Syllepsis, ut quibusdam placet, cum no-
 minibus epicœnis aliud genus damus, quam
 terminatio ipsa præfinit; ut, Talpæ cæci, &
 timidi damæ; canis fæta; boves meas; elephanta gra-
 vida; nova miles; & multa hujusmodi: sed ego
 ad Ellipsin refero. Catull. ad Manlium; Nec
 tantum niveo gavisæ est ulla columbo Compar. Vide,
 Fœmina.

† Syllepsis numeri est, cum ex singulari plu-
 rale concipimus, aut contra. Virgil. Pars in
 frustra secant. Ovid. Pars volucres facta. Terent.
 Ape-

* Pro ne quis cinædus &c.] Vel potius, ne quis existens
 scortum exoletum &c. Vide supra in Ellipsi Nominum
 Eni. Vel etiam, ne scortum exoletum, ne quis hominum
 ejus generis. Sic certe explicandum videtur illud Cato-
 nis apud Festum in Prohibere; Servi, ancilla, si quis
 eorum sub centone crepuit, nullum mihi vitium facit. Simi-
 liter Terentiana illa, Aperite aliquis actum ostium. Vide
 & quæ notavimus ad Zeugmas.

† Syllepsis numeri] Sic Cic. Famil. X. 30. Cornu frustis
 pedem referre cœperunt. Liv. l. 41. Clamor concursusque po-
 puli mirantium. Sall. Catil. 23. Pleraque nobilitas invidi-
 a stuebatur. & quasi pollus Consulatum credebant. Vide omni-
 no Gronovium de Pecunia Vetere II. 4.

Aperite aliquis, Sallust. Capere se quisque magis extollere. Virgilius; Alterum in alterius mactatos sanguine cernam. Et in sacris; Alter alterius onera portate. Terent. Eunuchum dixit velle se, quia sole his utuntur regine: idem Heaut. Nam parentum injuria iniusmodi ferme sunt, paulo qui est homo tolerabilis. Boetius; Nil infelicius homine, quos morsus muscarum necat. Est & syllepsis numeri, quum plura singularia feruntur in pluralem, suppositi dignitate servata; ut, ego & tu valemus; ego & vos sedemus; tu & pater jubetis.

Syllepsis * per genera & numeros simul, talis est. Sallust. *Pars in carcerem asti, pars hostibus obiecti. Livius; Maxima pars ab equitibus in flumen asti: idem; Pars per urbes dilapsi: idem; Tunc enim vero omnis atus currere obviu. Virgilius 6. Hic manus ob patriam pugnando vulnera passi: idem; Pars mersi tenere ratem. Stadius lib. 7. Subeunt Tegea juvenis Auxilio tardis.*

Est & audacior quaedam Syllepsis numeri, quum unus tantum casus, texto comitatus fer-

* *Per genera & numeros*] Sic Sall. Jug. 48. Magna pars vulnerati aut occisi. Cap. 105. Cohors Patignis vicinibus armis, non secus atque a iis armis adversus tela hostium, quod ea levia sunt, muniti. Quem locum perperam sollicitat Urfinus. Senlius est, Pelignos aequo hitce levibus armis ac si alia & graviora haberent, fuisse munitos adversus tela hostium, quoniam & illa tela item sunt levia. Orat. 1. ad Cael. Cetera multitudo alius alium fecit. Or. 1. Draso semper consultum fuit summi ope nisi pro nobilitate, ut quae viliam rem agere intendit, nisi illi auxilios fierent. Ael. Var. Hist. X. 21. *εποδὸς πεδιστῶν καὶ δισκοῦ*. Vide & Gronov. d. 1.

† *Quum unus tantum casus*] Sic iterum Sallust. Jug. 107. Boetius cum patricius postremam aetatem invadent. lib. III. Histor. in Ep. Pompeji, Dux hostium cum Valentinio & exercitu delit. Liv. XXI. 60. Dux cum aliquot Principibus appinuar. Ubi vide Gronovium.

fertur in pluralem : ut si dicas ; *Mata cum liquida ancipitem reddunt præcedentem vocalem*, Ovid. *Ilia cum Lauso de Numitore sati* : idem *Metam. 1. Littora, cum plausu clamor, superasque Deorum implere domos* : idem 2. *Metam. Sors eadem Ismarios, Hebrum cum Strymone, siccat*. Virgil. *Alterum in alterius mactatos sanguine cernam*. Terent. *Heaut. Syrus cum illo vestro consurrant*. Virg. 2. *Æneid. Divellimur inde, Iphitus, & Pelias necum*. Curtius lib. 4. *Pharabazus cum Apollonide, & Athenagora vinciti traduntur*.

Quemadmodum in Syllepsis numerorum, ad nomen primæ personæ recurrimus, deinde ad secundæ, quia digniora sunt; ita in Syllepsis generis, * ad masculinum, si inter alia fuerit, recurremus. Terent. *Quam pridem pater mihi, & mater mortui essent*. Ovid. in *Fast. Mulciberi capti, Marsque, Venusque, dolis*: ibid. *Fane fac æternos pacem, pacisque ministros*. Potest & hoc esse Zeugmatis. Virg. *Cæsarque reportant Almonem puerum, sædatique ora Galesti*. Plin. l. 17. c. 11. *Seriores supradictis, narcissus, & lilium*. Livius lib. 7. *Maced. Decem ingenii, decem virgines, patrum omnes, matrumque ad id sacrificium adhibiti*. Cic. 1. *Offic. Propter summam & doctoris auctoritatem, & urbis, quorum alter te scientia augere potest, altera exemplis*: idem de senectute; *Quod si hæc apparent in bestiis*,

* *Ad masculinum &c.*] Idque ita, ut etiam uno masculini sexus & generis nomine comprehendatur femininum quoque genus. Tac. Ann. XI. 38. *Cum filios marentes adspiceret*. Atqui Claudius, de quo loquitur, unicum habebat filium Britannicum. Intellige ergo sub hoc vocabulo etiam Filias. Sic XII. 4. *Fratrumque non incestum, sed incestivum amorem*, h. e. fratris & sororis. Vide & ibi Gronov.

volucris; agrestibus, natantibus, suis; cicuribus, feris, primum se ut ipsi diligant, &c. Virgil, 4. Georg.

Hinc pecudes, armenta, viros, genus omnis ferarum,

Quemque sibi tenues nascentem arcessere vitas.

Dicunt Grammatici, genus neutrum concipere cetera, dum non sint verè masculina; ut, *virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.* Sed id falsò docetur; nec enim hic Syllepsis est, sed Ellipsis: deest enim, *negotia*, græcè *Pragmata*: quasi vero in propriis masculinis id fieri non possit: nam recte dicas; *pater tibi, & mater sunt vilia, præ lucro.* Tacit. lib. 5. *Parentes, liberos, fratres vilia habere.* Solinus; *Polypus, & Chamaleon glabra sunt.* Ovid. *Classe, virisque potens, per que fera bella geruntur.* Cic. 1. Tuscul. *Dic queso, num te illa terrent, triceps apud inferos Cerberus, Cocyti fremitus, transvectio Acherontis, mento summam aquam attingens siti enectus Tantalus.* * Sallust. præ-

* Sallust. præterea] Sic Liv. XXVI. 21. *Metrico urbs egerque in Sicilia iussi dari.* Obseq. cap. 78. *Sacrarium & lanrus ex mediis ignibus inviolata stetero.* Cic. Famil. VII. 20. *Tuam domum, tuosque agros, eaque remoto loco.* X. 34. *Si meam vicam studiaque respecta habes.* Sall. Catil. 10. *Fis otium, divitie, optanda aliis, oneri miseriaque fuere.* Lege optanda, ex MSto, quem habuit Vir Amplif. Theoph. Hogerius, Daventriensis de Athenæo Professor, de Civitate Consul optime quondam meritis. Sic cap. 36. *Otium atque divitie, que prima mortales putant.* c. 54. *Hic genus, etas, eloquentia prope equalis fuere.* Jug. 8. *Ultero illi gloriam & regnum ventura.* Sic lego, quum in Codice, quem Bibliothecæ Daventriensis quondam comparavit Pater meus, sit *venturam*, in vulgatis edd. *venturum.* Cap. 38. *Nox & præd castorum hostes remota sunt.* Ita & alibi passim. Decl. Latronis adv. Catil. *Nec Sp. Malo favor civitatis; nec*

Sa.

præterea divitiæ, decus, gloria, in oculis sita sunt. Lucrer. lib. I. Ductores Danaum delecti prima virorum. Cic. I. Divin. Annus salubris, & pestilens contraria, supple negotia, id est, res contrariæ.

Dé Hyperbato, & ejus partibus.

Hyperbasis, sive hyperbaton, est verbi transgressio, & ordo perturbatus, præter grammatices rationem.

Anastrophe, est dictionum præposterus ordo; ut, *mecum, tecum, secum*; quibus de rebus; * *intereſt mea*; *adigere arbitrum*, pro, *agere ad arbitrum*. Cic. in Topicis.

Timesis, id est, sectio, quando composita, vel conjuncta dictio dividitur; ut, *Septemque triones*; *maximo te orabat opere*. Horat. *Quo me cunque rapit tempeſtas, deseror hospes*. Virgilius; *Nascere, præque diem veniens age Lucifer alnum*.

Parentheſis, est sensus sermoni, antequam absolvatur, interjectus. Virgil. *Tityre, dum redeo, (brevis est via) pascere capellas*.

Synchysis, est ordo dictionum confusor; ut, *Quinquaginta, ubi erant centum, inde occidit Achilles*; ordo est, ubi erant centum, inde occidit quinquaginta. † *Multus in hac figura est Horatius*,

Saturnino ius sacro sancta dignitatis auxiliata est. Dele omnino *to Est*, & intellige *sunt*.

* *Intereſt mea, adigere arbutum*] In his non tam *Anastrophe*, quam *Ellipsis*, per quam repeti debet præpositio, quæ Verbo est conjuncta.

† *Multus in hac figura*] In Horatianis his locis, quæ adferuntur ex *Porphyrione*, non omnino opus patem ad *Synchysin* confugere. Certe ea manifestior longe est in

reliquis plerisque. Sed & apud alios Auctores videas saepenumero ordinem vocabulorum confusorem, & separata, quæ conjungenda erant. Ex Terentio nunc quidem adferemus nonnulla, ut inde alia ejusdem loca paulo intricatiora explicemus, & sic usum talium observationum ostendamus. Andr. I. 1. 54. *Qui tum illam amabant, forte filium Perduxere illic secum, ut una esset, MEUM. II. 3. 2. Si id succentat nunc, quia non dat tibi uxorem Chremes, Ipsi sibi esse injurios videatur neque id injuria; Prinsquam tuum, ut sese habeat, animam, ad nuptias, perspexerit.* Duplex hic Synchysis. Altera in eo consistit, quod postremus hic versus non subjungitur primo, quem ut statim subsequeretur, constructionis ordo postulat. Ordo enim est, si ob id, quod Chremes non dat tibi uxorem, tibi nunc succentat pater, prinsquam &c. Altera est, quod *ad nuptias* separatur ab *is*, ut *sese habeat*, interjectum aliis. Phorm. III. 2. 27. *Nequeo exorare, ut me maneat, Et cum illo ut mutet fidem, Triduum hoc.* Phædræ amicam Leno venderat Militi, qui eam sequenti die erat abducturus. Rogat itaque Phædras lenonem, ut militi non servaret fidem, & se opperiretur per triduum, seu differret venditionem mulieris in triduum, intra quod tempus pecuniam se daturum pollicebatur. *Triduum hoc* respicere illa, à quibus distractum est, ut *maneat me*, clarum ex v. 4. ubi Phædras obsecrans interrogat ipsum lenonem, *Nequeo te exorare, ut maneat triduum hoc?* Ex his jam explicari velim ultima prologi Andriæ, in quibus adhæresere Interpretes, *Favete, adeste equo animo, Et rem cognoscite. Ut pernoscatis, equid sibi sit reliquam, Posthac quas faciet de integro comædias; Spectandæ, an exigendæ sint vobis prius.* Turbat hæc interpretes *ad prius*, & idcirco nonnulli in ultimo versu exponunt *ad Spectandæ*, alii *ad Exigendæ* per *Probandæ*, *Examinandæ*. Ego vero non dubito, utrumque hic sumi eo sensu, quo solet, quando agitur de fabulis, & ut vult etiam hoc in loco Poeta, sensu sibi maxime contrario. Spectabatur per silentium comædia, quæ placebat; Exigebatur & explodebatur, quæ displicebat. Per Synchysin autem distractum est *ad Prius*, interpositis nonnullis aliis, ut in superioribus locis etiam factum vidimus, à *ad pernoscatis* quo erat referendum. Sensus itaque est, *Adeste; ut pernoscatis ex hac comædia, prinsquam reliquæ à Poëta componentur, equid sperandum sit vobis de illis reliquis, quas posthac Poëta de integro faciet, utrum ear, quum proferentur in scenam, sint vobis spectandæ, an vero statim exigendæ.*
Po.

Populus comœdias, antequam agerentur, non probabat aut examinabat prius, quod sequitur ex vulgata distinctione, & interpretatione, sed alii. Similiter exponendum nullus dubiro locum Heaut. I. 2. 11. *Quam vellem Menedemum invitatum, ut notissem esset hodie amplius, ut hanc lætitiæ primus ei obijcerem domi, Atque etiam nunc tempus est.* Buchnerus in Thesuro Fabri priora hujus loci adferens in voce *Amplius*, exponit eam ipsam *Lantius*, & *magis occipere, quam domi solet.* Secundum hanc ergo expositionem simpliciter diceret Chremes, *Quam vellem Menedemum invitatum*, quasi antea invitatus plane non fuisset; Atqui invitatus jam antea fuerat à Chremete I. 3. 110. *Nunc si commodum est, hodie apud me sit volo, &c.* Præterea non nova hæc esse poterat ratio Chremeti, ut secum lantius ederet Menedemus, quam domi solet, quare nunc denno veller Menedemum invitatum. Nam cum eum antea jam invitavit, debuit id sane ea de causa fecisse, cum hæc pene communis & inter tales certe præcipua sit omni tempore invitandi causa. Nunc autem nova aliqua requirebatur, quæ antea non fuisset, quæque nunc erat, & quidem, ut hanc lætitiæ reversi filii Menedemum primus obijceret. Quid ergo? Accipe hunc locum, ut dicat Chremes, se velle Menedemum Amplius fuisse invitatum, quam erat factum: Nam cum ille recusasset venire, destitit Chremes ulteriore invitatione. Proinde additur *Atque etiam nunc tempus est*, non simpliciter invitandi, quod jam factum erat, sed denno & amplius. Porro ut nobiscum esset hodie, intellige eodem modo, quo illa, *hodie apud me sit volo.* Similiter apud Græcos. Ael. Var. Hist. I. 15. *ὁ ἄρην ἐμπύει τοῖς νεοῖσι ἀπελευθῶν αὐτῶν τὸν Φθόρον, ἵνα μὴ βασκανῶσι, διὰ τὰ τῆτο.* Varie sollicitant & emendare aggrediuntur hunc locum Interpretes, ut in notis videre est. Sed nihil omnino mutandum; Decepit eos quod non animadvertunt, referenda posteriora ad τὸ ἀπελευθῶν. Scilicet Masculus inspicit columbis, abigens per illud ipsum ab ipsius invidiam, &c. Durior adhuc synchysis cap. 24. *ἢν ἐν οἴᾳ ἱκὸς πόλιμι ὁ τῆς Ἡρακλῆος Ἀιγρίας ἐκ τῆς τοιαύτης συμβαλῆς.* Construe οἴᾳ ἱκὸς ἐκ τῆς τοιαύτης συμβαλῆς. Sic in Actis V. 18 39. *ἀπέστη δὲ τῶν ἀνθρώπων τῆτων, ἔἴσατε αὐτῶς, οἳ οἶον ἢ εἰ ἀνθρώπων ἢ βελῆ αὐτῆ, ἢ τὸ ἔργον τῆτο καταλυθῆσεται, εἰ δὲ ἐκ θεῶ ἐσιν, εἰδύνασθε καταλυταί, αὐτῶ, μὴ ποτε ἔθρομαχοῖ ἐυεβῆτες.* Refer hic τὸ μὴ ποτε cum Pricæo ad εἴσατε αὐτῶς.

Quartus

De Figuris. 549

tius, ut in Arte; Qui variare cupit rem prodigialiter unam, Delphinum silvis appingit; id est, Delphinum silvis appingit prodigialiter: ibidem; Chorusque turpiter obticuit sublato jure nocendi ordo est, & chorus obticuit, sublato jure nocendi turpiter. Hæc ex Porphyrione: id em Horatius; Et male latus in pede calceus hæret, pro, malè hæret: idem in Odis; Inultus ut flebo puer! idem i. Sermon. Ubi sedulus hospes penè macros arsit dum turdos versat in igne: idem; Sæpè velut qui currebat fugiens hostem, id est, currebat velut fugiens hostem: & Satyr. I. At hunc liberta securi divisit medium fortissima Tyndaridarum; ordo, liberta fortissima divisit hunc medium securi Tyndaridarum: quem locum ego nostris temporibus ex Sophoclis Electra primus animadverti: & Satyr. 4. Ac veluti te Judei, cogemus in hanc concedere turbam, id est, cogemus te, veluti Judæi, subaudi, cogunt.

* Anacoluthon, id est, inconsequens, proxime

M m me

* Anacoluthon] Sic Plant. Pœn III. 3. 46. Tu, si te Dii curant, agere tuam rem occasio est. Rud. II. 7. 14. Ille qui confute, docte, atque astute cor et, diutine tui bene licet partem bene. V. 2. 4. Illic sceleratus liber est, ego qui in miri prehendi rete a que excepi vidulam, dore ei negatu quicquam. Cic. de Offic. III. 26. Utile videbatur Ulyssi, ut quidem Tragicis prodiderunt, nam apud Homerum nulla talis de Ulyse suspicio est, sed insimulant eum Trojanis, simulatione insimulant militiam subterfugere voluisse. Abertavit hic Cicero manifeste ab ea elocutione, quam ceperat, nec enim eadem constructione persequitur exponere, quid utile fuerit Ulyssi. Sall. Jug. cap. I. Sin animus captus pravus cupidinibus ad voluptates corporis pressandatus est, pernicioso libidino paulisper usus, ubi per securiam vires, tempus, ingenium diffluxere, nature infirmitas accusatur. In his quoque non videntur respondere primis postrema. Frequentissime similia occurrunt apud Græcos, quæ ne longior sim, afferre nunc superledeo.

mè accedit ad Solœcismum; sed magis Rhetorum est. Terent. Eunuch. Cur ego in his te conspicio regionibus? *Th. vobis fretus.* Cicero pro Mur. Prætor interea, ne pulchrum se, ac beatum putaret, atque aliquid ipse sua sponte loqueretur, ei quoque carmen compositum est. Terentius Hecyr. Nam omnes nos, quibus est alicunde aliquis obiectus labor, omne quod est interea, tempus, priusquam id rescitum est, lucro est. Donatus hic aliquid deesse affirmat; * mihi videtur deesse *notæ*, id est, circa.

De Hellenismo, sive Antiptosi.

Hellenismum, sive Græcam constructionem nominamus, quoties auctores sic græcissant, ut latina norma defendi nequeant. Hellenismum in infinita genera deducit Linæcer; nos tantum *Antiptosin* persequemur, quum hæc sola latinos canones excedere videatur.

Antiptosi Grammaticorum nihil imperitius, quum doceant, quemvis casum pro alio posse poni; ut, *venit in mentem illius diei*, pro, ille dies. Quod figmentum si esset verum, magna nos

* *Mihi videtur deesse notæ*] Non absurde. Sic forte Plaut. Bacchid II. 2. 36. *Etiams Epidicum, quum ego fabulam æque ac me ipsum amo, Nullam æque inuitus specto, si agit Peltis.* Expone etiam Epidicum, immo nullam æque inuitus. Vel etiam, quod ad *notæ*, Epidicum ipsam, nullam &c. Rud. IV. 3. 23. *Vidulum istum, cuius ille est, novi hominem.* Manifeste pro, quod ad *vidulum istum*. Men. II. 2. 37. *Nummum istum, quem mihi dudum pollicitus dare, jubeas porculum afferri tibi.* Sensus est, vel, quod ad *nummum istum, quem &c.* jubeas eo porculum &c. Vel *Nummo isto, quem istam nummum mihi pollicitus, jubeas tibi afferri porculum.* Vide & supra Notas ad pag. 130. & 145.

nos sollicitudine liberaret: frustra enim quæremus, quem casum verba regerent.

Græci non raro è duobus casibus, si se mutò respiciant, alterum tantum regunt, alterum illi adjungunt, ita ut alter ab altero trahatur; ut, *ἄξι λόγων ὧν ἔλεξα*, id est, de verbis quibus dixi, pro, quæ: *κράμαι οἷς ἔχης βιβλίοις*, id est, uti quibus habeo libros, pro, quos. Huc potest referri illud ex Pandectis libro 30. l. 114. §. Divi Severus, & Antoninus rescripserunt, eos, qui, &c. * Lego, ii qui, pro, eorum qui,

M m 2

Exo

* *Lego ii qui*] Immo vero referri potest hoc exemplum ad Anacoluthon, æque ac quæ istic notata sunt. Vel si quid mutandum, lege cum Glossa *Eor. qui h. e. Eorum*. Locus integer sic se habet, *rescripserunt, eos qui testamento quid vocant alienari, nec causam exprimunt, &c. nullum momenti esse scripturam*. Huc autem pertinent, quæ relativum habent positum non in eo casu, quæ requirebat verbum, sed in eo, quo positum fuit id, ad quod refertur, ut *λόγων ὧν ἔλεξα*. Et proinde alienum quod ab hoc loco est, quod Auctor adfert ex Luca cap. 21, referendumque & illud ad Anacoluthon. Similiter & Luca cap. 1. hinc excludo, nisi, ut heic locum habeat, legendum sit cum, & ex Theophylacto, *ὁ οὐκ ἔ*, Ceteroqui si vulgatam nunc lectionem volumus tueri, refero ad Ellipsin *πρῶτοφ. καὶ α*, ut *ὁ οὐκ ἔ* positum pro *καὶ ὁ οὐκ ἔ*. Ex Latinis duo priora sola sunt hujus loci & generis. Quibus adde Sallust. *Histor. l. in oratione Philippi*. *Nan pro sua, aut, quorum simulat, injuria h. e. aut pro eorum injuria, quos simulat*. Gell. *II. 26. In iis coloribus, quibus modo dixisti, denominandis*. Cic. *Famil. II. 15. Cum in quo accusabar, culpa vacarem, in quo autem desiderare te significabas meas literas, pro te ferres fidium &c.* Heic tò in quo ortum inde, quod in priore contractionis ordine identidem præmittitur, licet per Ellipsin suppressum, in eo. Crediderim tamen pene, etiam hæc locutiones ortas primitus ex Ellipsi, qua tamen non animadversa à posteris, factum, ut sæpe eas ad exemplum aliorum adhererent, sed perperam eo modo, quo nulla statui potest Ellipsis. Nam apud Ciceronem cum

di

Exodi cap. 2. *Επί τῆς γῆς ἀγνῆς, ἧς κῆρυξ ὁ θεός σε δίδωσι σοι*, id est. In solo terræ bonæ, cuius Dominus dabit tibi, pro, quam. Et Lucæ cap. 1. *Καὶ μνηθῆναι διαθήκης ἀγίας αὐτοῦ, ὅρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραάμ*, id est; ut memor esset testamenti sui sancti, iurandum quod iuravit ad Abraham, pro, iurisjurandi, quod: Lucæ cap. 21. *εἰπε ταῦτα α διαβριτε, ἐλευσονται ὑμεῖς, ἐν ἧς ἕκ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ λίθος ἐπὶ λίθου*, id est, Dixit, hæc quæ videtis, venient dies, in quibus non relinquetur lapis super lapidem, pro, ex his, vel horum. Demosthenes; *ὅτι τῶν ἐπιστολῶν, τῶν ἐκείνῃ κενόδοξου, ὡς εἰς Πελοπόννησον ἔπεμψε*, id est, ex epistolis eius cognoscetis, quibus in Peloponnesum misit, pro, quas. Lucejus ad Ciceronem lib. 5. epist. Quam scribas, & aliquid agas eorum, quorum consuevisi, pro, quæ. „ [Livius I. Raptim quibus „ quisque poterat, elatis exhibant: ibid. Mitterei cum „ imperio quem ipsi videretur, * pro, eum qui. „ Cic.

dicitur, Aliquid ages eorum, quorum consuevisi, possis supple, agere aliquid; Apud Livium raptim quibus quisque poterat elatis exhibant, non absurde item suppleas, vel explices, quibus elatis quisque poterat exire; Sed tamen quia non semper ita liquido res procedit, putem posteriores Græcorum Latinorumque Ellipticam hanc locutionem corrupisse, vel aliter, quam oportuerit, protulisse.
* Pro, Eum qui] Minime gentium, Ellipsis in his est, quæ verbum semel positum repeti jubet, hoc sensu, eum quem ipsi mittere videretur. Similiter continuo, quam ipsi videretur, supple dicere. Miror Sanctium & Sciponium credidisse aliquid insoliti & peregrini in his inesse, cum passim ita loquantur veteres, Cic. XIII. 10. Famil. Si me tanti factis, quanti Varro existimat. h. e. quanti te facere me Varro exist. L. 9. Magnus animorum motus factus est, cum illorum, quorum oportuit, tum &c. Intellige, quorum animorum motum fieri oportuit. De Offic. I. 21. Ajax, quo animo trahitur, nullius mortem oppetere maluisse. Expone, Ajax præditus eo animo, quo animo præditus fuisse traditur. II. 22. Ne illam quidem consequuntur, quam putans gratiam scilicet, se consecuturos,

„ Cic. Consulibus Senatus permittit, ut his rebus le-
 „ gem, quam ipsa videretur, dicerent] * Plaut.
 Curc. Sed istum, quem quaris, ego sum: idem
 Amph. Naucratem, quem convenire volui, in na-
 vi non erat: idem Aul. Pici divitiis, qui aureos
 montes colunt, ego solus supero: † alii emendarunt,
 Picos. ibid. Quasi pueri, qui nare discunt, scirpea
 inducitur ratis: quidam legunt, pueris. Horat.
 I. Serm. Occurunt animæ, * quales nec candidiores
 terra tulit, pro, qualibus: quod non intelle-
 xit Lambinus. Idem epod. 5. Nardo perunctum,
 quale non perfectius meæ laboraverunt manus, pro,
 quali: hoc quoque ignoravit Lambinus. Hu-
 jus generis sunt illa; Non vacat mihi esse securo.
 Martialis; Nobis non licet esse iam disertis, pro, *Vid. Voss.*
 disertos: „ [sicut Cic. Civi Romano licet esse Ga- de Con-
 „ ditumum.] *struct. c.*

Trahitur etiam casus inter duo verba, à non ^{20.}
 suo verbo. Plaut. Amph. Atque ego te faciam, ut
 miser sis: idem, Pseud. Satis si hanc hodie mulie- *Vide ad*
 rem efficio ut tua sis: ibid. Eia, scimus nos quidem *pag. 130.*

M m 3

re

* Plant. Curcul.] Hujusmodi loca attulimus, & aliter
 explicavimus supra ad pag. 130. & 146. denique & superiori
 capite ad Anacoluthon.

† Alii emendant picos] Ego potius id referrem ad synchy-
 sin, & construerem hoc modo: Ego solus divitiis supe-
 ro picos, qui pici aureos montes colunt. Vide supra San-
 ctium, ubi agit de synchysi, nec minus confusi ordinis
 loca ex Horatio adfert. Simul autem & hoc & sequens
 exemplum refero quoque ad Ellipsin, per quam Substan-
 tivum nomen ante Relativum Pronomen supprimitur,
 cum eo exprimitur: ut sensus sit posteriori, quasi pueris,
 qui pueri nare discunt. De qua Ellipsi vide pag. 146. &
 quæ ibi Norata.

* Quales nec candidiores] Sensus videtur esse & constru-
 ctio: Quales terra tulit unquam optimas, neque eas ta-
 men candidiores his. Sic mox, Quale meæ manus la-
 boravit optimum, non tamen perfectius eo, quod nunc
 laboravi.

te qualis sis : idem, Aulul. Sed servum meum Stro-
philum miror ubi sit : ibid. Nimis herclè illum cor-
vum ad me veniat, velim. Cic. Q. Frat. Hæc me,
ut confidam, faciunt. Terent. Adelph. illum, ut vi-
vat, optant, pro, optant ut ille vivat : idem
Phorm. Metuo lenonem, nequid suo suat capiti,
pro Metuo ne leno suat ; idem, Eunuch. Hanc metui ne me criminaretur tibi : ibid. Metuo
fratrem ne intus fiet, pro, frater : nam sequitur,
Pater autem ne rive redierit : idem Heaut. Atque
istud quicquid est, fac me, ut sciam.

Trahitur etiam per Hellenismum, genus à
genere ; ut si dicas, *vidi templum, quale est mons*,
pro, qualis. Hor. Epod. 8. *Sed incitat me pectus,
& mamma putres, equina quales ubera*, id est,
qualia : * unde illa trita ; *est stella, qui Mars dicitur* :
Est locus in carcere, quod Tullianum apella-
tur.

* Unde illa trita] Diversa sunt hæc à superioribus, sed
tamen vel sic ad Græcismum recte referuntur. Plura
ejus generis vide apud Voss. de Construct. cap. 55. Adde
iis hoc Ennii apud Festum in Sublime : *Aspice hoc sub-*
lime candens, quem vocant omnes Jovem. Sall. Jug. 18. *Oc-*
cupare ea loca, que proxima Carthagine Numidia appella-
tur. Orat. adv. Sallust. *Si fuerim in Rep. vigilans, quam*
tu proscriptionem vocas. Referam quoque huc pronomina
demonstrativa, sensu id, quod præcessit, respicientia,
sed constructione id, quod sequitur. Sall. Catil. 7. *Eas*
divitias, eam bonam famam, magnamque nobilitatem puta-
bant. h. e. eas res, quas memoraverat, putabant esse
divitias. Male Ciacconius & Ursinus ea præferunt, re-
ctius faciente Rivio, qui scripturam codicum tuetur. Liv.
I. 57. *Eaque ipsa causa belli fuit,* pro, id ipsum. Plant.
Pæn. V. 4. 84. *Nunc quod boni mihi Dii dant, vobis, ve-*
straque matri, eas est æquum nisi Diis gratias agere sempiter-
nas ; eas gratias pro, ejus boni nomine. Plura hujus ge-
neris concessi in Animadversionibus Historicis cap. 2. De-
nique huc refero etiam Participia passiva, genere vel
numero cum posteriore substantivo convenientia, à priori
discrepantia. Liv. I. 37. *Loca illa sunt appellati fori.* Qua-
lia occurrunt etiam Vocativis addita, veluti, *Lactulo de-*
licio saclo beate meo, Vide supralib. II. c. 6.

Virgil. Saxum antiquum, ingens, campo qui forte jacebat Limes agro positus. Hæc enim Græca sunt.

Cupio esse clemens; Laboras videri doctus, ita tritus est Hellenismus, ut Grammatici Latini regulam constituerint, quam non intelligunt. Regula vero est, ut semper post hujusmodi infinita sequatur accusativus; ut, cupio dici doctum; ratio est, quæ semper accusativus præcedit expressus, aut subintellectus: sed quia Græci non raro ante infinitum collocant nominativum, inde factum est, ut nominativus sequatur. Græcè dicitur; Ajunt rex hoc fecisse; Dicunt tu esse dives: unde Latini dicunt, Vis videri probus, quasi integrum esset; Tu vis videri tu esse probus. Hoc autem Græcè dictum esse, Budæus in Commentariis, Muretus in Catullum, Lambinus in 2. Od. Horatii adnotarunt. Sed nemo Græcam phrasin melius expressit, quam Ovid. in Fast.

* Seu genus Adraſti, seu furtis aptus Ulyſſes,
Seu pius Æneas eripuisse ferunt.

Sed nihil avidius arripuere Latini, quam Atticismum illum, ubi, *κατά* subauditur; ut, fractus membra; cætera Grajus; albus dentes, pan-

M m 4

di-

* Seu genus Adraſti] Locus ille Faſtor. VI. 433. aliter eſt editus à Magni Nominis Critico, Nicol. Heinfio. Scilicet eripuisse datur. Certe non putem vel ita locutum Ovidium, vel ita conſtrnenda ejus verba, ut vult Sanctius. Nam ſi maxime iſta ſic eſſent ab Ovidio profecta, aliter tamen ordinanda & explicanda cenſerem. Nempe, Ferunt aliquem eripuisse eam Trojæ, ſive id fecerit genus Adraſti, ſive Ulyſſes, ſive Æneas. Ceterum pro hoc diſticho aliud in iſtius locutionis probationem adferam ex eodem libro v. 123. Tunc mihi poſt ſacras monſtratur lunius Iaus, Utilis & nuptus, utilis eſſe vis.

ditur artus ; purgor bilem ; posco te pacem ; doceo te artes ; doceris artes ; multa sese incusans ; latus unas duas ; absuit totum mensem ; pendit libras centum. De quibus formis in Ellipsi præpositionis *Karà*.

Ex.

Præpositio *Ex* quæ genitivum regit, ita passim desideratur apud Græcos, ut multi apud eos crediderint, verba aliqua genitivum regere : dicunt enim ; *Imperti me divitiarum* ; arripuit illam pedis : gustavit mellis : audivit musicae ; & multa hujusmodi. Sed quis est tam hebes, qui non videat, illa Horatiana * excedere Grammaticos Latinos canones ? *Absine irarum, calidæque rixæ ; Desine mollium querelarum ; Agrestium regnavit populorum, Lassus maris, & viarum, militiæque ; Patiens pulveris, atque solis ; Integer vitæ, scelerisque purus ; Nec medici credis, nec curatoris egere.* Sic illa trita ; *curarum plenus ; implentur veteris Bacchi ; securus amorum ; vacuus laborum ;* „ [*arves agri, frugum, pabulique latus ager,*] deest *ex*, id est, de : nullum enim nomen adjectivum, aut verbum Græcè, aut Latinè regit genitivum. † Huc etiam illa referuntur : ubique gentium ; *nisquam locorum ; huc vicinæ ; pridie, & postridie ludorum.*

Regula
observa-
tione di-
gna.

De

* *Excedere Grammaticos Latinos canones*] Non excedere patet ex observatione Ellipseon Latinis usitatarum. Sed jam satis superque errare Auctorem, quum putat in his desiderari Græcam præpos. *ex*, demonstravimus supra lib. II. c. 3. p. 115. 116. 119.

† *Huc etiam illa referuntur*] Immo etiam hæc Latinæ dicuntur Ellipsi & Constructione. In prioribus intellige *Negotium*. Ubique gentium idem est ac ubique in negotio gentium, vel in numero gentium. Vide de istis Voss. de Construct. c. 64. *Prædie ludorum* dicitur pro *die præ*, vel *præ ludorum*, h. e. qui præcedit ludos ; ut *postridie* pro *de posteri ludorum*. Jam *die posteri* plane, ut *die crastini*. Vide supra ad pag. 105.

De Ellipti præpositionis *κατά*, id est, *Juxta*
vel secundum, vel per.

ASserunt Grammatici, multa esse verba, quæ duos possint regere accusativos. Hoc est falsissimum: nam in altero eorum deest præpositio Græca *κατά*, id est, *per, vel in, vel juxta*; quæ in verbis activis, & passivis, & participiis, & adjectivis nominibus solet suppleri; ut, *Pasco te pacem; frangitur membra; fractus membra, cetera Grajus; albus dentes.* „[Horat. Docte sermones utriusque lingue.] Solet item intelligi non raro in temporis, & aliarum rerum mensuris; ut, *Totum diem dormire, vixit annos centum; patet janua tres ulnas; perdit aries libras triginta*; de quibus sigillatim disseramus.

Ac primum illud verissimum præmittamus *Nomina*, oportet, quod & doctissime admonuit *Thomæ* Linæcer, nullum in republica literaria esse adverbium, quod faciem nominis habere videatur; ut, *multum, paulum, plus, plurimum, melius, pejus, nihil, aliquid, id, quid, & similia.* Nam *docte, sancte, modo, profecto, præterea, interea,* quum adverbia sunt, in quantitate ultimæ syllabæ suis primigeniis variant: at *melius, pejus, doctius, facile, breve,* nunquam erunt adverbia, sed accusativi adjectivorum, in quibus deest *κατά*, & substantivum *negotium.* Vide Ellipsin. Horat. 2. epist. *Quinetiam canet indoctum, sed dulces bibenti.*

Porro præpositio *κατά* subintellecta, tantum lepōris apud Græcos obtinuit, ut vix reperiat appōsita: sed accipe nihilominus aliqua testimonia. Quod Aristophanes dicit, *Προμηθεύς*, Plato solet dicere, teste Budæo in
M in 5 com-

Partim,
non est
Adver-
bium.

comment. Κατὰ τὴν ἐμὴν, id est, juxta meam sententiam : & Homericam illa clausula est frequentissima ; Κατὰ φρένας, & κατὰ θυμὸν, id est, ut mea mens, & animus est ; aut, secundum meam mentem, & animum. Quum dicis ; urbs partim capta, partim incensa, deest κατὰ, & * partim accusativus est a recto antiquo Partis. Ovidius 11. Metamorph. Partem damnatur in unam: Græci dicunt, Ἔ κατὰ μίρον. Aristoteles libro 1. Rhetor. ἐστὶ ἡ τῆς ῥητορικῆς ἕιδη τρία, τὴν αἰριθμοῦ, id est, Sunt tria Rhetorices genera, numerum. Porphyrius cap. de Specie ; Πρῶτον μὲν εἰς εἶδος, ἀξίως τυραννίδος, id est, Primum quidem speciem dignos imperio, ubi bis deest κατὰ, ut sit, circa primum, & circa speciem : nam sic legendus est locus. At vero ubi suppletur, κατὰ. teste eodem Budæo, ex innumeris accipe nonnulla, Theocritus ; Ἀλλῶ τὰν κεφαλάν, doleo caput. Plato sæpè, τὸ ἐμὸν, & τὸ ἐμὸν παρόνομα, pro, τὸ κατὰ ἐμὸν, pro eo quod ad me attinet : idem 2. de Repub. disertè explicuit duos accusativos ; Ταῦτα δὲ, & ταῦτα ἐγκωμιάζεισι δικαιοσύνην, hæc & similia ipsi laudant Justitiam Apertius etiã Theognis ; Αἰσχρὸν ἢ μὲν ἐκ ἰθὺλοῦτα ἐστίν, & πολλὰ διδάσκεις, turpia autem me nolentem, & invitum multa doces. Æschines ; Τίναδε ἢ μοι μικρὸν χρόνον τῆν δεινόωναν, Adeste nunc mihi mentem exigua temporis ; hic bis deest κατὰ. Synesius ; Ταῦτα θεῶν, ταῦτα ἀνθρώπων μαρτύρομαι, hæc Deum, hæc homines testor. Multa alia, si voles, apud Budæum leges : ex quibus velim elicias, nullum om-

* Partim Accusativus est.] Hinc sæpe respondet τῷ Alias. Gell. 11. 22. Legebatur Historia partim Græcæ linguæ, alias Latine. Sed & sæpissime construitur prorsus ut Substantivum Nomen, Sall. in fragm. Quorum malorum alia conleravi, partim repuli. Vide Gronov. Observ. 111. 2.

Qui purgor bilem : idem ; *Agræstem Cyclopâ movetur.* Stautius lib. 9. Theb. *Figitur ora Lamia.* Tacitus lib. 21. *Neque quicquam prius imbuuntur, quàm contemnere deos :* idem lib. 3. *Sane gravaretur aspectum civium senex imperator :* idem lib. 18. *Uxorem quoque ejus Saloninam, tanquam læsi, gravabantur.* Quintil. lib. 1. *Quapropter præcipienda sunt optima, quæ si quis gravabitur, &c.* idem lib. 4. *Quod quam auditur iudex, cætera, tanquam supervacua, gravari solet.* Sueton. August. *Ampla, & operosa prætoria gravabatur.* [Plaut. „Epid. *Ne gravetur quod velis :* idem Rud. Cur „tu aquam gravare amabo, quam hostis hosti commodat.] Horat. lib. 1. epist. *Quis magna coronari contemnat Olympia ?* expressit illud usitatissimum ἔστειλε δὲ ἀλόμπια : idem Oda 6. libro 3. *Morus doceri gaudet Fonicos Matura virgo ;* quod Aristophanicum est in Concion. Τὸ δὲ δὴν λαιὸν τρεῖς πόνε ἔλαυνα κνηστῆας, id est, *Misella pruris mac Fonicum modulum.*

Sed etiam si solem in manibus gestemus, sunt tamen nonnulli ita obæcati, ut ad hanc clarissimam lucem caligent, enixèque postulant, sibi tradi testimonia, ubi hæc præpositio ponatur expressa. Iniqui sanè, qui velint sibi in lingua Latina ostendi, quod autores, ut minus elegans, soleant subterfugere. Quis ignorat, præpositiones nominibus præponi debere ? At vero postquam Latinis auribus dicere semel placuit, *mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum,* jam nemo dicere audebit, *cum me, cum te, &c.* Sed tamen, ut obstinatis auribus satisfacerem, operam dedi, ut undiquaque, si qua essent, testimonia perscrutarer.

Per. Ea sunt hujusmodi. Virg. in Culice ; *Pinus*
hitt-

hirsuta per artus. Terent. Eunuch. Neque sciebat, nec per aetatem dicere poterat. Livius; Per ea tempora perire literæ fuerunt. Cic. Per insidias interficere: idem; Per legem illam hoc mihi licet. Persius; Per me equidem sint omnia protinus alba. In his omnibus Græci dicerent, *κατά*. Hinc patet syntaxis in illis Ciceronis ad Attic. *Amariorem me senectus facit, stomachor omnia: & ad Marium; Utrumque Lator, & sine dolore te fuisse, & animo valuisse: idem; Stoici, qui de virtutibus disputant, magnam partem in his partiendis occupati sunt: & i Offic. Maximam autem partem ad injuriam faciendam aggrediuntur nonnulli, ut adipiscantur ea, quæ concupierunt: & in epist. Magnam partem consulatus tui abfui: & in Orator. Magnam enim partem ex jambis nostra constat oratio. Livius; Clamor tandem ab sollicitis vicem impera-Ob, senatoris, militibus sublatus est, „[pro, Ob vicem. Propter. „Curt. 7. Mæstus non ob suam, sed fratrum vicem, „propter ipsam periclitantium,] Rursum Liv. suam quisque vicem officio functus est: idem l. 3. Ut hoc insigne regium in orbem, suam cujusque vicem, per omnes iret. „[Cic. Ipse se nostram vicem ultus est „Plautus; Quis patietur se excruciarimeam vicem, „subaudi in. Est autem, In meam vicem, idem „quod meo loco. Sueton. Claudio; Præsedis „nonnunquam spectaculis in Caji vicem.] Terent. Domum ire pergam, ibi plurimum est. In omnibus his deest *κατά*, id est, per.*

* Interdum *κατά*, explicatur per AD. Cic Ad. At-

* Interdum *κατά* explicatur per Ad] Possunt quidem sæpe & *κατά* Græcorum, & Ad vel In Latinorum promissive adhiberi: sed tamen, si attendas, diversa est utriusque vis & significatio. *Κατά* adhibetur ad notandam vel causam, propter quam aliquid fit, vel quietem & mo-

ratiz

Attic. lib. 4. epist. penultima; *Dicis, quid mihi hoc monumentum proderit? ad quid laboramus res Romanas?* idem 6. Verr. Nam & situ est munito, & ex omni aditu, vel terra, vel mari, præclaro ad aspectum: idem Curioni; *A te vero bis, terve ad summum, & eas perbreveis accepi: idem pro Mil. Quatuor, ad summum quinque sunt inventi. Huc referendæ sunt illæ phrasæ;* „[*Abest trium dierum viam:*] *Pendis aries libras triginta: Pariet latus decem ulnas, id est, *κατά*, hoc est, ad, vel per.* Varro lib. 3. cap. 5. Rust. *Est lapis à falere pedem, & dodrantem altus, ipsum falere ad duos pedes altum à stagno, latum ad quinque. Laçant de Phœnice; Per bis sex ulnas eminet ille locus.*

Circa. *Quin & ipsa præpositio Circa, pro *κατά*, invenitur. Corn. Celsus lib. 7. cap. 15. Circa singulas heminas, id est, in singulis heminis. Liv. l. 9. c. 23. * Nam & circa omnia defecerunt. Quintil. in procem. 8. Præcipue circa partis hujus præcepta elaboravit.* „[Sallust. 2. hist. Mode-

„*sus*

ram in aliqua re. At vero *Ad* & *In* progressum, quousque aliquid fiat, denotant. Sed tamen, ut dixi, promiscue sæpe adhibentur.

* *Nam & circa omnia defecerunt*] Alienus hic locus, ut in quo *circà* adverbialiter ponitur, nec proinde regitur *omnia*. Sic Liv. I. 19. *Omnium circa finitimarum.* I. 44. *Locum, qua murum ducturi erant, certis circa terminis consecrabant.* I. 58. *Cum satis omnia inta circa viderentur.* Obseq. c. 61. *Roma & circa plurima decussa.* c. 57. *Procellosa tempestate in Capitulo ades Iovis & circa quasi-fata.* Cerge ex his Vellejum, ut jam faciendum censuit Doctissimus ille Lipsius, II 68. *Dum in acie Pharsalica Africaque de summa rerum Cæsar dimicat, M. Cælius &c.* Etenim diversis annis in Macedonia, ubi Pharsalos, & Africâ dimicavit Cæsar, nec quum in Africa dimicavit, accidit illud, quod de Cælio refert Vellejus, sed antea. Lege itaque cum Lipsio *circaque* pro *Africaque*. Nam illo Pharsalici prælii anno variis in locis bellum gessit Cæsar, in Epiro, Macedonia, Aegypto, Asia.

,stus ad alia omnia, nisi ad dominationem. Potuif-
 , set dicere, cetera modestus, pro, ad cætera,
 , quantum ad cætera attinet: nam & Sanctus
 , alia, idem Sallustius dixit, teste Servio,
 , Græca locutione; sicut Cætera Grajus.]
 Frequentior usus est præpositionis In, pro
 , nam quod passim dicitur, Eternum vale:
 & quod Æn. 6. dixit Virgilius; Sedet, ater-
 numque sedebit Infelix Theseus: in alibi expressit; In
 eternam clauduntur lumina mortem. Liv. lib. 4. In
 eternum urbe condita, & in immensum crescente.
 Virgilius Bucol. Causando nostros in longum ducis
 amores. Livius lib. 39. Nihil autem in speciem fal-
 lacijs est, quam prava religio. Ovid. 11. Metam.
 Cætera sunt hominis, partem damnatur in unam.
 Plin. l. 10. c. 36. Solutus columbarum volatus est
 in multum velocior, , [subaudi res, id est, mul-
 , to velocior.] Plautus Asinar. Agefis, tu in
 partem nunc jam hunc delude, atque amplectare hanc,
 id est partim, & vicissim; Græcè, *partia mē* &
 id est, in partem. Horat. 2. Epod. Quod si pudica
 mulier in partem juret domum. Propert. lib. 4.
 Nanus & ipse suos breviter curvatus in artus. Li-
 vius; Obsidio vix in paucos dies tolerabilis. Plin. in
 Panegy. Si denique in tantum diligo optimum Prin-
 cipem, in quantum invisus pessimo fui. Plin. lib. 8.
 cap. 16. Et malè credi libertas ei, cui in tantum
 cessisset etiam feritas: idem lib. 10. cap. 53. Ali-
 quæ in tantum, ut effæta moriantur. Horat. Quod
 & in hanc annum vivat, & plures: idem 2. epist.
 Sed in longum tamen manserunt. Hinc illa tri-
 ta; Tuam vicem doleo; invicem dolere. Dicimus
 itaque; Ero tibi perpetuum, vel in perpetuum ami-
 cus, subaudi tempus. Præterea Donatus in
 illis Terentianis; Quid venisti; Id viso; neque
 tu id indignari posses; supplet ob, vel propter,
 con-

contra ineptissimos Grammaticos, qui docent, *id, aliquid, nil, nihil, quid*, esse accusativos extravagantes.

Unius vocis unica est significatio.

SI quis primo intuitu nos paradoxon, non veram sententiam proponere arbitretur, audiat Aristotelem, quem sententiæ nostræ præcipuum facimus adferentem; qui res naturæ diversas, uno nomine posse quidem vocari docet, sed per analogiam, id est, comparisonem, vel proportionem.

Homonyma, quid solum nomen commune est, ratio verò naturæ circa illud nomen, alia atque alia; ut, animal, quod est homo, & id quod pingitur. Quo in loco

perperam vertit Boëtius, Equivoca dicuntur: nam, neque equivocum, vox Latina est, neque satis ad Aristotelis mentem accommodata: Homonymon enim, concors in voce, seu simile in voce, significat. Itaque tolerabilius verteret, Analoga dicuntur, &c. Ego certè, si nominibus barbaris uti liceret, quæ isti vocant æquivoca, univoca nuncuparem; & rursus, quæ illis univoca, mihi essent æquivoca: „[sic] Priscianus super versus Virgilio lib. I. quibusdam visum testatur, cum ita scribit; Cum „nomen, Arma, sit Homonymon, quod quidam Univocum dicunt. Et varias res significet;] id quod Aristoteles exempla ostendunt planissimè. Quæ si hebes Dialecticorum acumen considerasset, non inter tot tenebras hactenus versarentur. Priscianus lib. 9. Synonymiam vertit, ancipitem significationem. Nec quisquam mihi jure objiciet tot temporum curricula, in quibus

bus temper
habita;
Jurecon
Nobis, inq
mus, p
per se
finus Arbo
alias, sed
venna esta
inquit, id
lib. I. cap. 2
anem. Ego
bus adduco
tem extirp
I. * Si

* Si
fed inep
Phon & S
intraria F
in Craey
Wras, &
Dus, &
Alex. Str
ræ Cæus
tione cum
quam, in
primicia l
da vocabul
ia, ut ip
nificatione
quo modo d
sed Spew, te
hæc quæstio
fama semper
Archæol. N
que citam P
hæc hæc fa
mas inq
to etiam pe

bus semper hæc ita tradita sunt, & pro veris habita; nam possessor malæ fidei, ut est apud Jureconsultos, nunquam potest præscribere. Nobis, inquit D. Augustinus, qui ratione vincimus, frustra consuetudo objicitur, quasi consuetudo major sit veritate. Divus certè Thomas, diligentissimus Aristotelis, & veritatis interpres, sæpè aliàs, sed in illo præcipuè Porphyrii; Si quis omnia entia dicat, æquivoce nuncupabit; æquivoce, inquit, id est, analogicè. Rudolphus Agricola lib. 1. cap. 23. Homonyma vertit, agnominationem. Ego verò quatuor potissimum rationibus adducor, quibus æquivoca ista radicitus putem extirpanda.

Nulla sunt Æquivoca,

I. * Si voces, (ut ait Plato in Cratylo; & N n Au-

* Si voces &c.] Verus fuit hæc inter philosophos quæstio, sed inepta & nullius usus, utrum nomina rerum sint *Φύσει ἢ Ἰστοι*, h. e. ut exponit Gellius, *naturalia an arbitraria*. Fuerit sic sane, quemadmodum loquens inducitur in Cratylo Socrates, *ὅτι τὰ πρῶτα ὀνόματα οἱ θεοὶ ἔδωκαν, ἔδῃα τὸ ὄρθως ἔχει*, prima nomina imposuisse Deos, & propterea rell. se habere: vel potius ut Clemens Alex. Strom. lib. 1. *Ἀδάμ ἐπί τῆς γυναικὸς, ἐπὶ τῆς ζωῆς ὀνομασίας προέδεικνύσκει*, Adamum in cognominatione cum uxoris, cum animalium vaticinatum: Fuerit, inquam, ita, sed vel sic, fuerit id necesse est tantum in primitiva lingua. In qua quidem facile largior commoda vocabula animalibus ab Adamo imposita, nec tamen ita, ut ipsò sono, sed ut derivatione, & proinde significatione ex aliisjam vocabulis petita, naturam eorum aliquo modo declaraverint Ceterum sic tamen essent non *Φύσει* sed *Ἰστοι*, seu non ab *natura*, sed ex *instinctu*, inter quæ in hac quæstione vere differentia est constituenda, & constituta semper fuit, adeo ut vere cum Platone pugnet Aristoteles. Nam Plato, & qui eum sequuntur, inter quos etiam Pontus Tyardæus Episc. Cabilonenfis initio hujus seculi fuit, libello ea gratia scripto *de rell. nominum impositione*, illi vero sentiebant, vocabula non ex ullo etiam peritissimorum hominum instituto, sed ex naturali

Quomodo
voces na-
tura, &
ex insti-
tuto signi-
ficent.

Aulus Gellius libro 10. cap. 4. & divinæ literæ nos passim docent,) *natura* significant; quoniam, obsecro, pacto, uno eodemque nomine diversæ naturæ nuncupabuntur? sin autem, (ut docet Aristoteles, qui cum Platone non pugnat, modo rectè intelligatur) significant ex *instituto*; seu ad placitum; institutum autem, intelligo prudentium virorum, qui rerum in-

spe-
rali inter eorum sonum motumque labiorum in pronun-
ciando, ac res ipsas convenientiâ formata, & proinde
ori hominum sua sponte indita, sicuti patet ex inepta
illa argutia naturalis discriminis, quod inter *nos & vos*,
michi, & *tibi* statuit Nigidius apud Gellium X. 4. Certe
ineptissima sunt hæc omnia in hodiernis linguis, & quas
superstities in Libris habemus, quæ omnes ex prima for-
mata: sunt non sine magna pronunciationis mutatione,
nec ulla naturæ rerum habita ratione, quippe formatae
ex incerto usu, & sortuito arbitrio vulgi, alio atque
alio tantem modo, immo & sensu, quæque vocabula
enunciantis. Ut adeo inane profus sit fingere hic con-
sensum prudentum virorum, quasi Senaturn quendam
Reip. literariæ, qui *rerum inspecta natura* iis nomina im-
ponere soleant, tanquam si linguæ pleræque sua vocabula
ex se, non aliunde habuerint, & antiquissimis tempo-
ribus, quando singulæ sunt ortæ, tanta fuerit copia vi-
rorum peritorum, aut cura formandorum vocabulorum
naturæ rerum convenientium. Cum Romani primum ele-
phantos in Lucania vidissent, non novo nomine ex na-
tura animalis formato eos appellaverunt, sed primum
Lænos boves, quia aliquo modo bubus gravi incessu &
vasto corpore similes videbantur, licet cetera dissimilimi-
dein vero peregrino vocabulo *elephantos*, quod ipsum ex
Oriente ab Ἐλεφαντος *bos* deductum. Atque ita se in omni-
bus linguis, certe ubi à prima discesseris, res habuit, ut vo-
cabula aliunde formata sint casu quodam, & arbitrio ho-
minum vulgariurn, qui tamen vel sic noluerunt res na-
turæ contrarias sine ulla analogia, quam sibi saltem non
finxerint, uno designare vocabulo. Sic enim quum vo-
cabulorum verus usus sit distinguere quodam sono res
diversas, seu quum vocabula sint signa *διωριστικὰ*
rerum, confudissent omnia, & colloquia sua vix eluda-
bili ambiguitate implicuissent,

spesta natura, nomina solent imponere; de-
mentem & insanum impositorem vocum judi-
cemus oportet, qui *mensam*, & *librum* uno no-
mine nominari præceperit.

2. * Præterea si essent *Æquivoca*, id est,
quæ ex æquo, & æqualiter plura significarent,
perpetuo nobis esset utendum adjectivis nomi-
nibus, aut aliqua alia distinctione, qua res in-
ter se differrent; nec enim satis esset dicere,
vidi canem, aut *mordet canis*, nisi adderes *terre-
num*, vel *caelestem*, vel *marinum*. *Canis*, etiam
in talis jactus est.

3. Adde quòd negligentem, & deminutum
judicaremus Aristotelem, si nullam analogiæ
regulam tradidisset, quæ ita erat ad syllogi-
smos necessaria, quàm quæ maximè. Sed nul-
lam aliam nobis, præter hanc, præscripsit:
neccessè est igitur illam sic interpretemur;
Analoga dicuntur, &c.

4. Postremò, me movent doctissimorum
testimonià. Cicero enim lib. ultimo, epist. 17.
docet, verborum domicilium in re una esse
proprium, migrationes in alienum multas.
Aulus Gellius libro II. cap. 12. *Chrisippus ait*,
*omne verbum ambiguum natura esse: quoniam ex eo-
dem duo, vel plura accipi possunt. Diodorus autem*,
eius Crono cognomentum fuit, nullum, inquit, verbum
est ambiguum, † nec quisquam ambiguum dicit aut

N n 2

sen-

* *Præterea si esset &c.*] Non video quæ vis in hoc argu-
mento sit magis contra *Æquivoca*, ut dicunt, quam
contra *Analoga*. Nam & hæc indigent aliqua distin-
ctione, unde cognoscatur, an adhibita sunt in sensu pri-
mitivo, an vero in analogico, seu figurato. Sæpissime
id quidem cognoscitur ex re ipsa, de qua agitur, aliis-
que, quæ ad perficiendam sententiam adjunguntur. Sed
& ita se res haberet in *Æquivocis*.

† *Nec quisquam ambiguum dicit*] Sensus philosophi esse de-
bet,

sentit : nec aliud dici videri debet, quàm quod se di-

bet, nunquam ambiguitatem esse in dicente, licet sæpe oriatur in audiente. Vocabula enim omnia præfinita sunt significationis, ut linguæ peritus directâ locutione dicere possit, quod velit, & scire ac sentire queat, quid dicat; atque adeo nunquam evenit, ut dicens aliquid præter suam voluntatem sciens prudensque dicat duo vel plura. Evenit tamen sæpe, ut dicens aliquid, aliud dicere putetur, quam voluerit dicere, ejusque verba aliam, quam voluerit, eamque veram & rectam patiantur interpretationem, & sic imprudens duo vel plura dicat. Sed hoc Diodorus censet *obscurare* potius dictum, quam *ambigere*, scilicet, ut arbitror, respectu dicentis. Ceteroquin enim in ipsis vocabulis, de quibus hic agitur, in hunc vel illum modum conjunctis, quum duplicem & diversum possunt recipere sensum, utrumque analogiæ & genio linguæ convenientem, revera inesse ambiguitatem negari nequit. Nonne ambigue est dictum, quod ita auditum vel lectum diversimode potest secundum verborum usum explicari? Quapropter ab animo dicentis non ambiguo perperam argumentatur philosophus ad tollendam verborum ambiguitatem h. e. potestatem recipiendi usitata & legitima eorum interpretatione duplicem sensum. Aliud omnino est *sentire*, aliud *dicere*, & sæpenumero verba ab homine prolata aliud dicunt, quam ipse sentiebat, id quod sufficit ad demonstrandam eorum ambiguitatem, licet non naturalem. Præterea sæpe quis sciens volensque iisdem verbis duo diversa dicit. Veluti Cicero, quo melius emptum sciat, *Tertia deducta est*. Volebat enim, hæc à nonnullis intelligi, tanquam si dixisset, *ut etiam vilius hoc emptum sciat*, *tertia pars pretii tam exigui insuper deducta est*, ab aliis, ut sciat & cognoscatur tanto melius emptorem hanc, *deo iusti pretii Tertia Servilia Filia ad concubinum Cesaris est deducta*. Non ambiguus in his Ciceronis animus, ut qui sciebat sua verba recipere duplicem hanc interpretationem, eaque causâ istis utebatur: ipsa tamen revera erant ambigua, æque ac quum Græce diceret de Crassi Filio, sed qui credebatur genitus ab Axio quodam, illam esse *Ἀξίου Κρατῶος*. Nihil igitur causæ est, cur non hujusmodi explicationum & distinctionum argurias systematicis labentes relinquamus. Male tamen & aliter philosophus *omne verbum natura esse ambiguum* tradidit. Immo uti pleraque dici possunt, sed per analogiam significationis, ambigua, non autem natura. Nam natura sua simplicem habent significationem.

cere sentit is, qui dicit: at cum ego, inquit, aliud
 sensi, tu aliud accepisti, obscure magis dictum, quam
 ambigue videri potest: ambigui enim verbi natura illa
 esse debuit, ut qui diceret, duo, vel plura diceret:
 nemo autem duo vel plura dicit, qui sentit unum dicere.
 Hæc Gellius. Scaliger in calce libri De cau-
 sis linguæ Latinæ, rectè carpit Nonium Mar-
 cellum, & alios, qui cum, De sermonis proprie-
 tate, libros inscripserunt, multa significatorum
 monstra uni eidemque voci designarunt: tunc
 subdit; Unius namque vocis una tantum sit significa-
 tio propria, ac princeps; cetera aut communes, aut
 accessorie aut spurie. Foreirus Lustanus super
 Elaiam multis in locis, sed præcipuè cap. 8.
 in principio; Ego, inquit, in hac semper fui sen-
 tentia, * ut non nisi unam habere significationem ver-
 ba Hebræa existimarem. Joannes Mercerus in an-
 notationibus dictionarii Pagnini, in voce אבא
 abad, inquit; Semel admonitum illud oportuit: ubi-
 cumque plura, aut diversa ejusdem vocis significata
 feruntur, fere prima esse propria, ac genuina, cate-
 ra metaphorica; vel ad quæ per similitudinem magis
 quandam, & linguæ dilatationem dictio proposita ex-
 tendatur. Idem ferè ait Rabbi Mardocai in
 concordantiis Hebraicis. Valla lib. 6. cap. 3.
 contra Nonium Marcel, sic ait; Nam quis cre-
 dat, autores uni dictioni tot significata, & quidem
 pro se quemque nova, dare voluisse, tanquam linguam
 ipsam confundere cuperent? Vide eod. lib. cap. 5.
 §. II. 12.

Sed antequam ad exempla transeo, sex
 præmittendæ sunt regulæ, quibus totum nego-
 tium dilucidè explicabitur, & assertio nostra
 constabitur.

N n 3

I. Hæc

* *Ut non nisi unam &c.*] Scilicet propriam & genuinam
 & figuratas & analogicas sæpe multas.

1. Hæc doctrina in nominum, & verborum *rectis* intelligitur: hi enim sunt propria rerum nomina. *Catonis, & Catoni*, inquit Aristotel. *non sunt nomina, sed casus nominis: sicut sanabitur, & sanabatur, non sunt verba, sed casus verbi.* Frustra igitur mihi objicis, *ducis, duces*, esse nomina, & esse verba, ac proinde ambigua: sic *legis, legi, leges*: sic *avis*, nomen & verbum: sic *avis*, quæ volat, & *avis* dativus, ab avus: sic *satis*, adverbium, & à *sata satorum*: sic *canis*, verbum, & *canis* nomen: quanquam antiqui, *hæc canes*, ut *hæc vulpes*, dixerunt. Sub hac etiam doctrina volo comprehendere *rectos plurales*, qui aliis singularibus assimilantur; ut, *prudencia* in plurali, cum *prudencia, &* sic *temperantia, continentia*, & alia hujusmodi. Quanquam & his alia commodior potest reddi ratio: quia nomina adjectiva non facient cum substantivis ambiguitatem, utpote quæ sola in oratione sine substantivo non ponantur; & ita multum differt, *auditus sermo*, ab *auditus*, us; & *census homo*, à *census*, us; & *gustatus cibus*, à *gustatus*, us: sic *multa*, pro pœna, & *multa virtus*: quamvis *multa*, aliqui scribant. Denique adjectivum, & substantivum unum quiddam esse censentur, non duo.

2. Inspicienda est diligenter *prima nominum forma, & impositio*: nam aliter multa mihi objicies, etiam in *rectis*, quæ omnino ambigua videantur; ut, *ligo, onis*, & *ligo, as*; sic *lens*, pro verme, & legumine: *frons*, pro folio, & parte capitis. Cui objectioni sic respondeo; *Antiquitus*, teste Sosipatro Charisio, & M. Varrone, *nullum nomen in duas consonantes desinebat*: unde etiam sæpe legimus, *hæc*

scq

De vocibus Homonymis. 567

sepes, trabes, plebes, sortis. Testimonia lege apud Priscianum lib. 7. Varronis accipe verba ex lib. 9. *Videmus, inquit, ex his verbis, trabes, duces, de extrema syllaba, E, literam exclusam, & ideo in singulari factum esse trabes, dux.* Hæc ille. Ego addo; cum E, vel I, auferatur, si tres remanent consonantes, perit penultima; ut, hæc *frondes, frons, hæc frontes, frons, hæc lentis, lens, hæc lendes, lens.* Non tamen omittenda est Charisii differentia; *Fros, inquit, sine N. litera, ne faciat, inquit Plinius, frontis; citatque bis Varranem sic, ulmos, & populos, unde est fros: item, fros, fœnum, messis.* Vide Lipsium lib. 4. cap. 19. Variarum. Ego tamen apud Lucretium, *fruns, & frundes,* semper invenio; & ita legendum apud Virgilium, & Ovid. Servius, & alii contendunt. At de *Ligo,* inquis, quomodo te expedies? Inspice, inquit, primam formam, *ligon, cudon, udon, harpagon, mangon:* nam legimus apud poetas, *cudonas, & harpagonas.* Sed Latini, ut ait Priscianus, solent auferre n, his nominibus; ut, *Plato, pro, Platon: sic Vangio, Brito, * Agamemmo.* [Milon quidem Ovidio dicitur, qui „aliis Milo, Metam. 15. *Robora fetque Milon „senior cum spectat inanes.*] Sic, *harpago, ligo, pro, harpagon, ligo;* sic *turbo, vel turbon, quod semper facit, onis,* contra Grammaticorum recentiorum differentiam: nam cum legis, *turbinis, & turbinibus,* est ab, *hic turben,* ut ex Cæsare, & Plinio diputat Charisius.

N n 4

3. Nec

* *Agamemno*] Vide Gronovium ad Senecam Agam. v. 314. ut & quæ ego notavi in *Dissertationum Triade* pag. 19. Sed & in loco illo Ovidii codices nonnulli præferunt *Milo,* testante Nic. Heinsio. Olim autem dixisse Veteres, non tam *Centurion, onis,* quam *Centurionus, onis, & sic Decurionis &c. prodit Festus in Centurionus,*

3. Nec mihi etiam fraudi sint *varia linguarum idiomata*: sæpè namque sic continget, ut una voce multa significentur. Lusitani enunciant **UM GRAN RATO**; nos item eodem modo: at illi, *magnum marem* significant, nos, *spacium temporis*.

Ergo. *Ergo*, pro causa, Græcus casus est, ab *ergon*, Latinis est conjunctio: & * fortasse semper utrumque idem est.

Hic

* *Fortassis semper utrumque idem est* } Omnino ita se res habet. Semper *Ergo* est Græcæ declinationis ab *εργος*. Nam sicuti dicitur, *Illius ergo venimus*, sic & simpliciter recte dicitur, eodemque sensu, *Ergo venimus*, h. e. illius memoratæ rei ergo, ea gratia. Plaut. Pseud. IV. 6. 22. *Malum & scelestum & perjuram ajebat esse me. Si. Pol haud mentitus est. B. A. Ergo haud iratus fui. h. e. eo ergo, vel illius ergo, quod non mentitus est. Persa, I. 1. 24. Satin' tuisque valvisti? To. Haud probe. S. A. Ergo edepal palles, h. e. coergo, eo factio, ea gratia palles. Cistell. I. 1. 74. GR. Perfidiosus est amor. Si. Ergo in mepeculatum facit. Phædr. Fab. 15. Ergo quid refert mea, cui serviam h. e. eo ergo existente, si hoc ita est. Liv. I. 37. Albano non plus animi erat, quam fidei; nec manere ergo, nec transire aperte ausus. h. e. ea re, ejus rei ergo, Immo hinc conjungitur cum *Itaque*. cap. 25. *Consideravi utrimque periculi magis presentis, quam cura expertes, quippe imperium agebat ut. Itaque ergo crecttr, suspensique &c.* Nempe *ergo* sumitur in lingua Latina, plane sicut illud *itaque*, quod idem est, ac *fidicretur*, & *ita se habente, ita re facta*. Ovid. Metam. XIII. 560. *Spectat truculenta loquentem, Falsaque jurantem, tumidâque exarsinat ira, Atque ita correptum &c.* *Involat*. Jam sicut illud *itaque* simpliciter sæpe adhibitum pro *Conjunctione*, qua ratio significatur rei, quæ sequitur: sic & *Ergo* in eundem ulum paulatim invaluit, & simpliciter transitioni rationali sæpe intervit, atque ita etiam aliquando, ut appareat, prævalente usu, rationem originis vel parum habitam, vel non animadversam, vel etiam integrum comma, cui respondet *ut Ergo*, per Ellipsin omissum. Unde & factum, ut etiam correptum aliquando occurrat, immo & Festus ipse distingnat illius significationem, & ex ea quantitatem ultimæ syllabæ. Nihil itaque mirum hujus & superioris seculi eruditos etiam diversam ei tribuere originem, sicuti videre est apud *Vossium*.*

De vocibus Homonymis. 569

Hic *seps*, pro fera, Græcum est, & à putredine dicitur; hæc *sepes*, unde *seps*, Latinis est vallum.

Seps

Græcè *mina*, unde *mina*, Latinis *mina*, pro interminatione.

Mina

Hic *axis*, pro fera, Græcum; pro parte curus, Latinum.

Axis

Liber, pro Baccho, Hebræum est, à *Li*, populi, & *Ban, pario, vel gigno. *Libar*, populorum procreator: est enim *Noë*. Sed *Liber*, a, um, Latinum est, ut libertas: at *liber libri*, pro cortice arboris, primam breviam.

Liber

Pax, Græcis est adverbium silentii, cum digitus ori apponitur, non admirantis, ut docent aliqui; † Latinis est, quies.

Pax

Hic, vel hæc *calx*, pro calcaneo, Latinum, * à calcando; hæc *calx*, vel potius *calix*, pro lapide cocto, Græcum. Aliter *Caper* de orthograph. nam pro materia, *cales*, scribit; pro parte pedis, *calx*.

Calx

Taurus, pro monte Asiae, Scythica vox est, † *Tauru*, id est, effector, sive opifex flaviorum;

Taurus

N n 5 *Tau-*

* *Ban pario vel gigno*] Quidni potius vel ברא unde haud dubie בר *filius*, vel ברה unde *pario*. Sed falsa omnino isthæc Etymologia. *Liber* pro Baccho prorsus est à λιβω, quod significat *libo* & *stillo*, Appositum utrumque. Unde λιβω & λιβω humidus, stillans. Id si Latina forma pronuncietur est *Liber*, *Liber*, à um deduce cum Vossio ab ἐλευθερος. Modum etymii & similia exempla ille adfert. *Liber*, *ri* cum eodem à Græco λιβω vel Aeolico λιβω *cortex*.

† *Latiniis est quies*] vel potius *padio* quietis, quæ inter homines fiebat data dextra, seu conferta invicem manu. Est enim à *paço*, pro quo posteriores dixerunt *panes*.

* *A calcando*] Contrario modo se res habet. Vide Vossii Etymologicon.

* *Tauru id est effector* &c.] Forte voluit deducere ab Hiphil ejus radicis, unde Hebr. תורני *rivus*. Sed rectius Bochartus à תור *Taur*, & *Thara*, quod Chaldaeis & Syris montem notat.

Taurus, pro animali, Græcum est, Ταῦρος, unde Latinè Taurus.

Fucus. * *Fucus*, pro ape, Latinum; *fucus*, vel *phucus*, pro purpura, Græcum.

Gallus. *Gallus*, cum est vox Phrygia. fluvium significat, ubi Cybeles sacerdotes, ob id dicti Galli, emasculabantur. Vide Plinium libro 5, cap. 32. idem lib. 35, cap. 12. *Samia testa matris Deum sacerdotes, qui Galli vocantur, virilitatem amputant.* Vide Ovid. 4. Fast. ex illo loco; *Cur igitur Gallos, qui se excidère, vocamus, cum tantum à Phrygia Gallica distet humus?* Gallus, apud Græcos, album significat, inde Gallorum gens vocata, quia corporibus albis sint præditi. Unde Virg. l. 8. *Æneid. de Gallis; Tum lactea colla Auro innectuntur.* Gallus Latinis avis est nota; sed qui Latinè loquuntur solent addere, *gallinaceus*, propter ambiguitatem, Xenophon in Homonymis.

4. † *Syllabæ quantitas* apud Romanos satis super-

* *Fucus pro ape*] Haud dubie est idem vocabulum. Etenim sicuti *fucus* mentitur nativum colorem, sic *faci* sua similitudine mentiuntur veras apes.

† *Syllabæ quantitas &c.*] Syllabæ quantitas & Accentus distinguunt quidem vocabula, ut rectius in audiendo intelligantur; sed eo ipso non faciunt, ut vere diversa sint, id quod præstat sola vocabulorum origo, quæ hic præ omnibus his regulis est spectanda, ut ex qua vocabula naturales seu primitivas suas significationes accipiunt, sæpe etiam diversas syllabarum quantitates. Neutiquam igitur pro iisdem sunt habenda, quæ origine discrepant, licet iisdem plane constent literis, eandem habeant per omnia formam, ut & syllabarum quantitates. Veluti *Liber* pro Baccho, & pro homine sui juris, *Tilare* pro densare, & pro furari; *Oleris* pro odorem spargere & pro crescere. Sed tamen si in vocabulo diversa significationis diversa etiam sit Prosodia, iustissima datur nobis ratio statuendi diversam etiam originem, licet eam ceteroquin, ut sæpe fit, satis exploratam non habeamus, & sic porro dividendi unum illud vocabulum in duo diversa,

perque distinguebat voces, quod nos, nisi in carmine non sentimus. Hujus generis sunt, *populus*, pro arbore, ; prima longa; pro turba, brevi; *Palus, udis*, prima brevi; *palus, i*, prima longa. *Uter, tris*, prima longa; *uter, a, um*, prima brevi. *Labor*, nomen, prima brevi; verbum, longâ. *Colo, as*, producit; *colo, is*, breviat. *Sinus*, pro gremio, brevi; pro vase, longâ. *Pila luforia*, prima brevi, * à *πιλῆα*, æquo; *pila*, pro mortario, prima longa, quasi pinfa, † vel pifa, à pinfendo. Sed *Æneid. 9.* ubi legitur; *Saxea pila cadit*, * libentius legerim; *Saxea pyla cadit*: πύλη enim columnam etiam significat; *Compilare* vero à nullo horum ducitur, sed à Græco, teste Turnebo; nam *piletem*, *Æoles* furem vocant, *Hesiodus philetēn*. Vide Josephum Scaligerum, in *Festum, compilare*.

† *Plaga*, pro funibus illis, quibus retia tenduntur circa summam & imam partem; aut pro mundi regionibus, quæ Græcè *climata* dicuntur, breviat; pro vulnere, producit.

Plaga,

Anus,

* *A πιλῆα*] Immo potius à πύλη, quod significat *sphæram*, unde *Aeoles πύληα*, Latini, qui maxime sequebantur *Aeolicam* dialectum, & porro olim literas non geminabant, *pila*, cujus vestigia etiam nunc occurrunt, & sic tandem *pila*, sicuti pro conis dixerunt *cinis*. Vide *Vossium*.

† *Vel pifa*] Immo à *pifa*, deminutive *pifilla*, & inde *pila* sicuti *qualus* à *quasilus*. Vide supra pag 50.

* *Libentius legerem pyla*] Nihil minus. *Festus, Pila, que parietem sustinet*. *Suer. Claud. 20. Congessitque pilis altissimam superposuit turrim scil. moli portus.*

† *Plaga pro funibus*] Haud dubie à Græco πλάγιος *obliquus*, quod à πλέω. Unde & *plagula* lecticarum, & *papyri*. At *plaga* pro regionibus cæli & terræ ab Hebr. *גבול* *divisit*, unde *גבול* *pars, classis*, vel à Chald. *גבול* *tractus, regio*. Denique *plaga* pro vulnere à Gr. *πλάγη*.

Anus, pro vetula, breviat; pro podicē, producit. *Acer*, e' is, pro arbore breviat; *Acer*, *acris*, & *acre*, producit.

Os oris, unde *osulum*, producit; *os ossis*, breviat; teste Divo Augustino in libro de Grammatica, lib. 3. cap. 3. doctr. Christian. Lucretius lib. 3. *Exos*, & *exanguis* tumidos perfluctuat artus.

5. *Accentus* mirè distingebat ambiguum. Nec hinc loquor de ridiculis illis, *sane*, *palam*, *porro*: hi enim nec erant apud antiquos, * ante Quinctiliani tempora, nec poterant amphiboliam parere, ut in prima regula admonuimus, præsertim cum *porro*, pro *deinde*, merè sit Græcum; sed de aliis secretioribus, & qui nostras aures omnino fugiunt: aliter enim enunciabant, *seps* Græcum, aliter *seps* Latinum; quoniam illud per *eta*, id est, *e longum* scribitur Græcè; hoc per *epsilon*, id est, *e tenue*. Sed hoc illustremus doctorum testimoniis.

Lustra. *Lustra*, inquit Festus Pomp. significant lacunas lutasas, quæ sunt in silvis, aprorum cubilia; à qua similitudine, ii qui in locis abditis, & sordidis, ventri, & desidie operam dant, dicuntur in lustris vitam agere. At quum ejusdem vocabuli prima syllaba producitur, significat nunc tempus quinquennale, nunc populi lustrationem; † illud à *luto*, hoc à *luendo*.

Adeo,

* *Ante Quinctiliani tempora*] Sed nec eo tempore videntur figure hæ Accentuum in usum inductæ. Tantummodo refert ille Lib. l. c. s. inter vitia pronunciationis, quod nonnulli figerent tonum in ultimis quorundam vocabulorum, ut distinguerentur ab iisdem alio sensu adhibitis.

† *Illud à luto*] Cum apud Græcos *λυτρον* à *λυω* significet aquam fordidam, qua quis ad lavandum usus, hinc

Adeo, inquit idem, duas habet significaciones; *Adeo.* nam cum prima syllaba acuta effertur, idem significat quod accedo; ut cum dicimus, adeo prætorem: cum autem secunda, idem est, quod usque eò; non quidem secundum rationem, quia, ad, præpositio accusativis accommodata est, sed vetusta quadam loquendi consuetudine. Vide Festum in vocibus, Ergo, Muscerda, Parret, Pone, Sagaces, Quando; & Aul. Gellium lib. 6. cap. 15. de, Quiesco.

Quidam, inquit M. Varro, reprehendunt, quod pluit, & luit dicamus in præterito, & præsentì tempore, cum analogiæ sui cujusque temporis verba debeant discriminare. Falluntur, nam est, ac putant, aliter; quod in præteritis, U, dicimus longum, luit, pluit; in præsentì, breve, luit, pluit. Ideoque in venditionis lege fundi, ruta cæsa, ita dicimus, ut, U, producamus.

Donatus ad illud Terent. Filium perduxere, ut una esset, notat; si productè legatur esset, significare, cibum caperet, sive ederet; Item ad illud, ut de symbolis essemus; melius, inquit, essemus; producta E littera. Ego in illis locis * corruptum existimo Donatum; sed tamen id, quod volumus, ostendit. „[Quod ipsum „ Servius monet Æneid. ad versum illum, „ Non media de gente Phrygum excedisse nefandis.] Cicerone in Oratore perfecto, docet, inclytus, prima brevi enunciari; insanus, prima longa. De

forte & apud Latinos *lustrum* à *luendo* pro *lavando* primitus significavit aquam ejusmodi sordidam, dein quia cæno & sordibus delectantur apri, aprorum cubilia, & sic denique sordida & infamia ferarum, hominumque receptacula.

* *Corruptum existimo*] Cur corruptum pronunciet Donatum nescio. Certe sententiam Donati confirmat Servius ad Æn. V. 785. Idem facere videtur Gellius cit. loco, *esito* primà longa pronuciari scribens.

De hac re vide pulchrum locum apud Aul. Gell. lib. 9. cap. 6.

6. *Euphemismos*, id est, bona ominatio, inquit Demetrius Phaler. est figura, quæ odiosas res bonis verbis edit, & impia itidem facta, piis. * Hinc multa dicuntur in contrariam

* *Hinc multa dicuntur in contrariam &c.*] Si vere in contrariam partem dicerentur multa per *εὐφημισμὸς*, ut idcirco *εὐφημισμὸς* ille inter exceptiones non servatæ in significationibus vocabulorum analogiæ referri debeat, quam proxime sane accederent illa ad *ἀντιφρασίαν*, immo dicerentur per *ἀντιφρασίαν εὐφημισμὸς*. At vero Sanctius in sequentibus summo studio & jure explodit omnem *ἀντιφρασίαν*. Quid ergo? Euphemismus neutiquam contrariam primitivæ significationem vocabulis tribuit, sed adhibet in rebus tristibus & impiis sæpe vitandi ominis causa, verba mitioris significationis per analogiam destituta à sua origine, quæ sic destituta significatio sensum plerumque exhibet sequiorem. Exemplis ab Auctore alatis rem probabimus. *Benedicere* seu Heb. *ברך* nunquam simpliciter significat *maledicere*, sed primitus *saustis omnibus aliquem prosequi*. Id vero quia fiebat inprimis in valedicendo, hinc pro *valedicere* sæpe ponitur. Jam quia quibus valedicimus, ab iis nos vel segregamus, vel eos dimittimus, hinc in omnibus pene linguis eos etiam, quos abdicamus, quibuscum nihil nobis negotii esse volumus, jubemus *valere*. Notum illud Terentii *Valiam*, qui inter nos *discidium volunt*. Serv. ad Eclog. 8. *Vivite, valete, non bene optantis est, sed renunciantis*. Aspasia apud Aelian. XII. 1. *μακρὰ χάλειν ἔμπροσθεν τοῖς ἰατροῖς* h. e. *abdicans, dimittens medicos*. Be'gice, *sergendo ben gorden dsg.* Sic ergo & apud Hebræos *Benedicere Deo & Regi* nihil aliud est, quam jubere eos *valere*, dicere te non curare Deum & Regem. Vide incomparabilis Viri, Joh. Cocceii Lexicon. Sic autem Analogia significationis quam optime servata. *Sperare* neutiquam ad *εὐφημισμὸν* pertinet, cum primitiva ejus significatio sit, *expectare*, seu præcipere animo aliquid futuri. sive boni, sive mali. Cum Virgilinus ait: *Hunc ego si notui tantum sperare dolorem, Et proferre furax vates*. quid aliud notat, quam, si potui animo præcipere, animo ut eventurum aliquando

riam significationem; ut, *benedicere*, pro ma-
 ledicere, sæpe in sacris literis: ut, 3. Reg. ^{Benedi- cere.}
 cap. 21. *Benedixit Naboth Deum, & regem.* Job.
 cap. 1. *Nisi in facie benedixeris tibi:* ibid. cap. 2.
Videbis quod in facie benedicat tibi: ibid. *Benedic*
Deo, & morere. Sic *sperare*, pro, timere: sic ^{Sperare.}
potiri hostium, & potitus hostium, apud Plautum ^{Potiri ho-}
 in Captivis, pro, captivum esse. Et in Di- ^{stium.}
 gest. l. 11. & 12. de Capt. & postlim. Et l.
 192. de verb. sign. *Sacer*, pro execrando, &c. ^{Sacer.}
 Antiqui summopere observabant auguria, sed
 illa præcipue, quæ ab hominum ore prodibant,
 quæ proprie omnia vocabantur; Hispanè,
Alfil Toledano. Cicero 1. de Divinat. *Neque solum*
Deorum voces Pythagorei observaverunt, sed etiam ho-
minum, quæ vocant omnia; quæ majores nostri quia
valere censebant, idcirco omnibus rebus agendis,
QUOD BONUM, FAUSTUM, FELIX,
FORTUNATUMQUE ESSET, præfaban-
tur; rebusque divinis, quæ publicè fierent, UT FA-
VERENT LINGUIS, imperabatur, &c. ^{Favere}
Favere autem linguis, non intelligo idem esse ^{linguis.}
 quod tacere, ut multi arbitrantur, sed bona
 verba dicere: nam credebant vitari sacra, si
 quis dura, mala, vel ominosa verba loque-
 retur. Tibull. lib. 2. eleg. 2. *Dicamus bona verba,*
venit natalis, ad aras; Quisquis ades, lingua, vir, mu-
lierque favet. Ovid. 1. Fast. *Prospera lux oritur, lin-*
guisque, animisque favete; Nunc dicenda bono sunt
 bo-

do proponere. Sall. Jug. 88. *Latissimis animis contra spem*
suam excipitur h. e. expectationem. Manifestior hæc ge-
 nuina vocabuli significatio ex ejus origine. Etenim
 antiquissimi Latini dixerunt *speris* pro *spes*. Id autem re-
 cte deduxit Vossius ab Hebr. שָׁבַר *Expectavit*, vel No-
 mine שָׁבַר *Expectatio.* *Potiri hostium* non magis huc re-
 ferendum, parebit ex iis, quæ diximus ad pag. 266. De
 reliquis suo loco mox agemus.

bona verba die. Horat. 3. Carm. Malè ominatis
parcite verbis. Terent. Andr. Bona verba, quæ
id est, Bene ominare: idem in eadem; Va-
leant qui inter nos dissidium volunt, id est, pereant.
Sed exemplis agamus.

Adolere,
adolescere.
re.

Adoleo, & adalesco, crescere est; sed in fa-
cris, ut notat Servius ad illud Virg. 4. Georg.
Panchæis adolescunt ignibus ara, incendere, &
cremare, idque per figuram euphemismon: * nam
quia victima, & altare verbenis, thure, vi-
no, & extis crescebant, & augebantur, dictum
est

* Nam quia victima &c.] Si ita, est in eo proinde analogia
significationis, non mutatio ejus, sine analogia, per
ἄποφρασην ποιοῦν. Sed si modo Verbum hoc in utroque sen-
su eisdem est originis, ego sane putem primitus & præcipue
adoleo notare in arando, dein adalesco per analogiam augeo mes-
uresco, quoniam quicquid incenditur quasi crescit, dum
flamma cum eo corpore, quod crematur, conjuncta exurgit,
& se in altum exferit. Unde apud Virgilium, adolescunt igni-
bus ara. Porro sic abolere primum active notat consumi-
re, delere, facere ut minuat, dein abolere neutraliter
ponitur pro interire, comminui. Accedit quod apud Græ-
cos ἄωσιν significet primum in arando, tum fieri, arefacio,
quod flammam & incendium præcedit, tum splendescere, quod
comitatur flammam, denique clamor & strepitus, forte quia
flamma cum strepitu & spiritu ex suo subjecto se exle-
rit. Quin & hinc forte ἄωσιν, & ἀϊξω, augeo. Cete-
rum ab ἄωσιν, si modo admittimus ἄωσιν mutari in o breve,
ipsa analogia derivationum quasi flagitat deduci illud oleo.
Nam & sic ab ὀῶσιν, ὀῶσιν, formatur alterum oleo, quod
significat odorem spargere, pro quo primi dixerunt oleo, unde
& odor, & olefacit pro olefacit etiamnum apud Fe-
stum superest, D interposito primum inter vocales, &
dein mutato in I, quod utrumque sæpissime factum, sæpe
etiam in uno vocabulo, ut in salus & salerus à σωσιν,
filii ab υἱός, sella & solium à sedeo. & hoc ab ἴωσιν,
ἴωσιν. Porro quod ad Diphthongo Græcorum, sæpe illæ,
præsertim ante vocales positæ, transeunt apud Latinos in
vocalem brevem. Sic à ποιητής Poeta, νεώσιν naves, à
γαίωσιν gævo, unde gavisus & gaudeo, ab ἐνώσιν juxta Dio-
nyf. Halic, ovo.

est *adolescere*, pro, cremare. Vide Festum, & Nonium.

Mactare, * ex eodem omine dictum est, pro, *Mactare*, interficere; cum propriè sit *augere*, hoc est, magis auctare; unde *mactus*, id est, magis auctus. Servius ad illud Virgil. *Mactant lectas de more bidentes, verbum sacrorum*, inquit, per euphemismum, ut *adolere*.

† *Reſſe*, pro nihil, aut non, aut male. Ter. Heaut.

Reſſe

O O

* Ex eodem omine] Immo per μετανομίαν seu μετέληψιν consequentis, qua consequens intelligitur ex antecedente. Nempe quia in sacris cædes victimæ semper sequitur mactationem propriè dictam, quæ consistebat in mola salsa capiti ejus imponenda. Cujusmodi translate significationis usus est quam maxime analogicus. Sed tamen cur in sacris & in hoc vocabulo ita frequentarentur ea μετέληψις, causam fuisse εὐφημισμῶν, facile largior. Id tantum volo, nunquam per εὐφημίαν mutaram simpliciter in contrarium & contra ἀναλογίαν verborum significationem. Porro *Mactus* ego quidem deduco simpliciter à *Magis*, unde forte verbum *Mago* vel *Magio*, sicuti à *Minus*, *Minuo*: & sic deinceps *Mactus*, quemadmodum ab *Ago*, *Atus*, à *pago*, *paſtus*. Nam G, frequentissime transit in C. Ab hoc ipso *Magis* est *Mactismus*, ut scribere antiquissimi. Sed & ejusdem originis cum eò *Mactus* est *Magmentum*, plane sicuti *ſagmentum* à *ſagio*, unde & *ſactus*, sed pro quibus posteriores dixerunt *ſancio* & *ſanctus*. Analogia porro significationis liquidissima. Nam *Mactus* propriè sic notabit major *ſactus*, *anctus* aliqua re.

† *Reſſe* pro nihil] Nunquam *reſſe* significat nihil, sed usus adhibetur sæpe, quo loco *Nihil* poterat responderi, quum id vocabulum, seu directum ex rei veritate, & animi sententia responsum, vitatur vel metu, vel consilio. Nam idem est, ac si loco talis responsi simpliciter responsum quis declinaret, ac proinde diceret, *noli querere, velle se res habet*. Hinc apud Terentium: *Tum quod dem ei, reſſe* est h. e. si illa me quid rogat, ut dem, loco responsi & muneris repono & do ei *Reſſe*, h. e. Belgice *hes is vel*. Hinc & simul aliquando cum eò *Nihil* tanquam divectam & distinctam in responsionibus adhibetur. Ter. A. deſe

Hæc autem tum quod dem ei recte est: nam Nihil esse mihi religio est dicere: idem Eunuch. Numquid vis? C. recte, id est, non, vel nihil. Plaut. Aſinar. Nec recte quæ tu in nos dicis, aurum, atque argentum merum est.

Sacer. Sacer, dicunt esse nomen medium, ut Græcis *Anathema*, & nunc in bonam, nunc in malam partem accipi. Sed, quid sit homo sacer, vel *Anathema*, ab antiquissima historia petendum, quam narrat Jo: Zetzes histor. 23. Chiliad. 5. Cujus carmina sic vertebam.

*Catharma quondam tale purgamen fuit;
Si pestis, aut fames, vel alia calamitas
Vexaret Urbem ira Deorum percitam,
Ad victimam deformis ante omnes homo,
Purgamen, atque pharmacus ductus fuit.
Cum ventum ad aram est, cascum, ficus, ader
Ipsi in manum dabant: deinde septies
Pudenda scillis verberabant victima,
Caprifico, & alis furculis agrestibus;
Agrestiumque webant ramis arborum
Devota membra: tum sacrum cinerem gravis
Levamen urbis ventilabant in mare.*

Hæc ille, atque alia; citatque testem Lyco-
phronem, & Hipponactem: idem Chiliada 8.
histor. 239. cineres spargi solitos, addit, per
totam civitatem. Suidas præterea in dictione

Pe-

del. IV s. 19. Perii. MI. Quid est? R. Nihil; recte; perge.
h. e. nihil est, recte se habent omnia; perge modorem
narrare. Bene itaque Donatus ad Hec. III. 1. 20. ubi
Pamphilos rogatus à matre, quid lachrymaret, aut quid
esset tam tristis, respondet simpliciter Recte, notat: sic
dicimus, cum sine injuria interrogantis aliquid reticemus. Pro
isto Recte, aliquando etiam usurpatur Bene eodem sensu
Plaut. Bacchid. I. 1. 6. Quid in consilio consultastis? B. A.
Bene q. d. noli id querere, bene se habet res,

Peripsema, addit, dicere solitos cives ad hujusmodi anathemata; Purgamen pro nobis esto, salus, & redemptio. » [Servius in illud Æneid. 3. » Auri sacra fames, ita commentatur, Sacra, » execrabilis. Alii sacra, devota accipiunt; » unde & Ver sacrum. Alii, sacrum, pro, scelestum, vel sacrilegum. Tractus est autem » sermo ex more Gallorum: nam Massilienses quoties pestilentia laborabant, unus se » ex pauperibus offerebat, alendus anno integro publicis, & purioribus cibis. Hic » postea ornatus verbenis, & vestibis sacris, » circumducebatur per totam civitatem, cum » execrationibus, ut in ipsum reciderent » mala totius civitatis; & sic projiciebatur. » Hæc ex Petronio Servius.]

Hujusmodi sacrificium Hebræis vocabatur Azazel, id est, caper emissarius; de quo Levitic. cap. 16. ab Ez, id est, caper, & Azal, id est, abiit: Græcis, Apotropæon, sive Apopompæon, id est, malorum depulsio. Dicebatur etiam propriè, Anathema. Itaque Sacer apud Latinos, idem est quod anathema Græcis, * & ita per Euphemismon, pro execrandum

O o 2

* Et ita per Euphemismon &c.] Siquidem simpliciter per Euphemismon τὸ Sacer etiam execrandum, & sceleratum notaret, foret hæc Antiphrasis, ad quam proinde figuram à nonnullis hoc quoque vocabulum refertur isto sensu adhibitum. At vero nullam ego hic agnosco ἀντιφρασίαν, aut in contrarium mutatam significationem, sed per justissimam Analogiam parumper deshexam. Cujus vera & unica hic est ratio. Quicquid decreto publico Diis erat consecratum, illud dicebatur sacrum. Jam vero quia quod sic Diis sacrabatur, id ex usu & commercio hominum penitus tollebat: & porro quia victimæ Diis Sacratæ semper occidebantur: hinc si quos homines sceleratæ populæ scisceret impune interficiendos,

203

do accipitur. Quamquam Monachus Menesius, qui de accentibus scripsit, aliter quæstionem solvit: contendit enim, in sacris Bibliis duo esse nomina, Anáthema, & Anathéma; & illud, cum accentu in antepenultima, & cum epsilo in penultima, semper accipi in malam partem, pro execrando: at cum accentu in penultima, & eta, id est, e longo, semper accipi pro donario, vel re templis dicata. Ego scripturam quidem in Bibliis Græcis sic reperiri animadverti: sed quomodo ab eodem verbo *ἀνάθεμα*, duo ducantur nomina contrariæ significationis, non

vi-
eos publice *sacrabat* Diis, tanquam victimas quasdam, quarum cædes grata Diis esset futura; ut sic impune à quolibet possent occidi, & ex sua civitate funditus tollerentur. Liv. III. 55. *Ut quis Tribunus pl. nocisset, ejus caput Jovi sacrum esset. Festus in Plorare ex Legibus Regius: Si parentem puer verberit, si olos plorassint, puer Divis parentum sacer esto. Idem in v. Sacer. Homo Sacer is est, quem populus judicavit ob malificum, neque fas est eum (proprie) immolari, sed qui occidit, paricida non damnatur. Nam lege Tribunicia prima cavetur: Si quis eum, qui eo plebiscito sacer, occiderit, paricida no sit. Ex quo quisvis homo malus atque improbus Sacer appellari solet. Non obscura hæc, ut mox Sanctius ait, sed liquida & sola vera. Similiter se res habet, quod ad *ἀνάθεμα*, significat quippe primo rem usibus humanis exemptam, & Deo repositam, sacramque, sine jure redemptionis. Jam quia quod sic erat sacram, id, quod ad homines, plane quasi interierat, seu sublatum erat, (nam etiam si facris non amplius inservire posset, tamen vel sic hominibus neutiquam restituebatur, sed potius consumebatur penitus, & abolebatur; apud Romanos in cellis subterraneis seu favillis reponebatur. Vide Festum in *Frisse*) hac igitur de causa is, qui à consortio Ecclesie prorsus erat segregatus, dicebatur *Anathema*, scil. Mortis & Inferni, quasi Sacratum Morti & Exitio, seu Inferno & ejus Principi. Hinc & aliquando separationis particulas habet sibi adjunctas. Veluti Rom. IX. 3. *ἀνάθεμα ὁ θεὸς τῷ Χριστῷ* h. e. Morti & exitio æterno devorus, cum separatione à Christo, & ejus Ecclesia, Vide omnino istic Bezan,*

video. Unum semper nomen est, anathema five anathéma, ut facer apud Latinos, Quid est igitur illud tam crebro in Conciliis repetitum; *Anathema sit?* Respondeo primum, posse dici per Euphemismon, ut benedicere, pro maledicere, quasi dicat; *Anathema sit*, id est, sit benedictus; quia viros sanctos non decet maledicere. Deinde respondeo, posse etiam intelligi juxta propriam, & genuinam nominis notionem; *Anathema sit*, id est, sit peccatum pro toto populo, sit devotio, ferat omnia populi peccata. Ita D. Paulus ad Rom. 9. *Optabat esse anathema post Christum, pro fratribus*, id est, se devovere, & hostiam fieri à Christo, id est, post Christum; quia *Christus fuit pro nobis hostia, & factus est pro nobis peccatum, cum peccatum non haberet: Et vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit.* Festus in voce *Sacer*, obscura quædam profert, quæ à Macrobio lib. 3. cap. 7. Saturn. explicantur. Illud verò Virgilii; *Auri sacra fames*, alia res est: nam Græci *ίσορ*, id est, sacrum, pro magno solent usurpare: unde *os sacrum*, id est, magnum; & *morbus sacer*, pro, magnus vel comitalis. Plutarchus de industria animalium. Unde Adag. *sacram ancoram solvere*, id est, magnam.

Sacer, pro magno.

* *Alter*, in auguriis dicebant, pro, non bono, ut ait Festus in dictione, *Altera avis*. Et in senatu dicebat consul; *Qui hoc sentitis, huc*

Alter.

O o 3

trans-

* *Alter in anguriis* | Etiam in iis de duobus solummodo dicitur *Alter*. Etenim quia vel *Læta*, vel *Tristitia* evenire auspiciantibus solebant, si lætum lignum, quod desiderabatur, non evenisset, dicebatur *Alterum* evenisse, scil. ab eo, quod desiderabatur, h' e. non lætum, non felix. *Alia omnia sentire* notat sententiam plane & per omnia diversam ab ea, quæ jam dicta erat.

transite; qui alia omnia, illuc; id est, qui negatis, vel dissentitis. Cic. lib. I. epist. De tribus legatis, frequentes ire in alia omnia, id est, dissentere: & lib. 10. Eum senatus reliquit, & in alia omnia discessit. Vide Suidam in voce Eumenides, & Callias. Et nos etiam Antiphrasi de Eumenidib. satis.

De Analogia significationum.

His regulis præmissis, ad analogiam significationum transeamus.

Jus. * *Jus*, juris, propriè significat diarium, sive portionem victus. Antiqui enim, ut inquit Valer. Maxim. lib. 2. adeo erant conti-

* *Jus juris* &c.] Neutiquam assentior Sanctio, quum præterat, *jus*, quod suum cuique tribuit, dici per Analogiam significationis ab eo *jure*, quod significat diarium. Ego utrumque ut diversæ prorsus significationis, sic diversæ putem esse originis. Certe *jus* illud prius est à *juvando*, non, ut censet Magius in Miscell. IV. 1. quia *jubet* & *precipit*, sed quia *jubetur* ab eo, qui summam habet potestatem. Nihil enim apud Romanos olim fuit *jus*, nisi quod *jussim* à populo, cujus pro sua suprema potestate proprium erat *jubere*, & *rogari* à Magistratibus. Unde & Leges sæpe *Rogationes* appellantur, & quod legibus jussis sancitum, *jus*, quasi *jussim*. Hinc Festus *Jussa*, *Jura* exponit. Scilicet antiqui dixerunt *jusa*, ut qui non geminabant literas, nec habebant literam R. Posteriores itaque in Participio, iterata sibilante litera, dixerunt *jussa*, in Nomine *jura*, sibilante conversa in caninam, ut solebant. Ictos, qui *jus* à *justitia* dictum tradunt, castigat satis superque d. l. Magius. Alterum *jus* esculentum à *juvando* rectè deduxerunt nonnulli, ut quod alimonia sua *juvat* corpus humanum. Sic à Gr *φῶς*, unde Latinum *Fas*, & *Fatum*, est etiam *Fas*: à *Μοῦσος*, non à *Μεο*, ut male Martinus, est haud dubie *Mos*, qui semper quasi movetur. Seneca Ep. 114. *Consuetudo civitatis nunquam in eodem diu stetit*. Sic *Dos* à *Do*, vel Græco *δοῶ*, *pus* à *puteo* seu *πυῶ*, *thus* à *θῆσ*.

De vocibus Homonymis. 583

inentia attenti, ut frequentior apud eos pulvis usus, quam panis esset. Plinius lib. 18. cap. 8. Pulvis autem, non pane vixisse longo tempore Romanos manifestum; quoniam inde & pulmentaria hodie quoque dicuntur. Non itaque vesciebantur carnibus, sed oleribus, aut pultibus, totumque prandium Fus vocabant. Horat. 2. Serm. Est operæ pretium duplicis cognoscere juris Naturam. Hujus autem juris in conviviiis pares dabantur unicuique partes: unde Homerus convivium, æquale ferè semper nominat. Vocabantur verò Duplicarii, ut ait Varro, quibus in conviviiis ob virtutem, duplicia ut darentur cibaria fuit institutum. Cujus rei etiam in sacris Bibliis fit mentio; nam Genes. cap. 43. major portio data est Benjamin, quam cæterorum cuilibet. Itaque propriè Fus est, quod Hispanè dicimus, Quinmon, parte, porcion, ordinario. Græcis est Chanix, id est, dimensum, ut vocavit Terentius. Hebræis est, Man, à verbo manà, id est, divisit, vel numeravit: nam ubi legitur Daniel, cap. 1. Et constituit illis rex ammonam per singulos dies, de cibis suis, Hebræicè legitur, manà. Hinc igitur metaphoricè, Fus vocatur, munus illud, quod suum cuique tribuit.

Vertex, inquit Fabius lib. 8. cap. 2. est contorta in se aqua, vel quicquid aliud simile verritur; inde propter fluxum capillorum, pars est summa capitis; & ex hoc, quod est in montibus eminentissimum. Valla lib. 6. cap. 11. Rectè, inquit dixeris hæc omnia, vertices, proprie tamen unde initium est. Quare nemini debet mirum videri, cur interdum una vox plura significet. Hæc illi. * Ego tamen

Vertex

O o 4

* Ego tamen magis assentior] Male profecto. Vide Voffium, Vertex est revera ejusdem originis, & proinde unum idem.

men magis assentior Charifio lib. I. *Vertex*, inquit, à *vertendo*; *vortex* à *vorando*; & vult Plinius *verticem* immanem vim impetus habere; ut, *ingens à vertice pontus*; *vorticem* verò, *circumactionem undæ esse*; ut, *Et rapidus vorat æquore vortex*. *Caper Grammaticus*; *Vortex fluminis est*, *vertex capitis*.

Tempus. *Tempus*, ut Varro scribit, est mundi interval-
lum, & motus, divisum in partes aliquot, ab Solis &
Lunæ cursu, à quorum tenore temperato tempus di-
ctum est. *Tempora in capite*, Hispan. *las fiener*,
* ob id dicta putant, quòd ab iis indicia pe-
ramus senectutis. Posuit enim natura in mul-
tis animantibus ætatis signa; ut, veterinis,
& ovibus in dentibus; cervis in cornibus:
sic homines in temporibus gerunt ætatem;
unde Homerus senes vocat, *Poliocrotaphous*, id
est canorum temporum, quia plurimum inde
cani incipiunt: nam priora capitis, humidi-
tatis, pituitæque plus habent, quàm poste-
rio-

idemque vocabulum, sive contortam aquam, sive quid
aliud noset. Immo si maxime scriptura discreparet, pro
diverso variæ significationis usu, vel id non obstarer,
quo minus in illa diversa scripturâ sit idem vocabulum.
Sic enim *Coitus* ac *Cotus*, *Mania*, & *Mama*, *Lavare*,
& *Luere*, immo & hodie in lingua Gallicana *Monteig-
neur*, & *Monfieur*, eadem sunt, licet diversæ significationi
diversa etiam scriptura quasi propria sit facta. Quin
& sic *Ara* & *Ansa* vix dubito diversam esse scriptu-
ram unius antiqui vocabuli *Asa*, quod significabat pri-
mitus omne id, quod ex aliqua re eminet, & quo quid
apprehenditur, unde posteriores interposita N. dixerunt
eo sensu *Ansa*. Deinde κατ' ἑξοχὴν cornu altaris, quod
apprehendere solebant supplices, unde *Ara*, S. mutata
in R. Est autem *Asa* haud dubie ab Hebr. אֵסָ אוֹרֵי.

* Ob id dicta putant] Forte à *tepes* dicta, interposita li-
gera M. ut sepiissime ante P. vel B. sic τὸ *μεπαιον* à
τόπῳ, *Campus* à *Capus*, unde *Capua*, & illud à κῆπῳ.
Cumbo à *Cuba* & κῆπῳ, *Lumbo* ab antiquo *Labo*, &
ἀπέλω & λῶπω; unde & *Labium*.

De vocibus Homonymis. 585

riora. Virgilius 5. Æneid. *Amula necdum Tem-
poribus gemmis caneat sparsa senectus.* Vide Ale-
xand. Aphrodis. problemata, & Columellam
lib. 6. cap. 29.

Nepos, inquit Charisius, significat, & certum
cognationis gradum, & rei avitæ consumptorem. Mihi
tantùm significat filiorum filium. Romani pue-
ri patris tradebantur erudiendi, & casti-
gandi; unde proverbium; *Ne sis patruus mihi:*
quia patris, etiamsi ament, nesciunt ad pec-
cata connivere. Avi contra impotentius
amant, omnia indulgent, castigare nesciunt;
inde nepotes evadunt perditissimi. Aristote-
les 3. Ethic. in calce, intemperantiam vocat
Acolasiam, id est, incastigationem; & *acolaſti*
dicuntur incastigati. Tales igitur sunt nepo-
tes. Invenio & apud Græcos, * *Nepodes* vo-
cari nepotes, quasi sine pede, hoc est, fun-
damento: quia filiis fundamentum rei fami-
liaris non erunt: dilapidant enim rem fami-
liarem. Qui deducunt à *nepa*, id est scorpione,
quia filios devorat, mihi non placent.
Vide Festum.

Nepos.

Tollere liberos; tollere onera; tollere in crucem;
tollere aliquem è medio; vel è vita; semper est
sublevare: sed tollere, pro educare, vel habe-
re filios, ex antiqua consuetudine petendum.
Antiquitus pueri recenter nati terram pri-
mùm omnium tangebant, tanquam rerum
omnium parentem, autor est Plinius in pro-
œmio libri 7. Tertulliani verba sunt; *Diem*
prima etiam consitutio infantis super terram, statim

Tollere.

O o 5

Edas

* *Nepodes vocari Nepotes*] Vide Notas Augustini ad Fe-
stum, & cognosces ipsum illud vocabulum *Nepos* etiam
in prima significatione ex Græco deduci. Recta porro
ratio alterius significationis à Sanctio est reddita,

*Edæ sacrum est. Sapientia cap. 7. Et ego natus
accepi communem aërem, & in similiter factam decidi
terram. Sic positum infantem patres solebant
statim allevare; qui autem non tollebatur,
ut abdicatus, & projectus habebatur, id-
que inauspicatum putabatur. Papinius, ulti-
ma Silva, deplorat servulum immatura mor-
te surreptum, sed antè donatum libertate,
hæc addens; Meus ille, meus, tellure cadentem Ex-
cepi. Vide Turneb. lib. 22. cap. 11. & lib. 4.
cap. 15. D. Augustin. libro 4. de Civit Dei,
capite 11. Ipse leveat de terra, & vocetur dea Le-
vana.*

Cernere. Cernere, inquiunt, est videre, est pugnare;
& cernere hæreditatem, est adire hæreditatem.
Non ita est: * nam proprie cernere, est sepa-
ra-

* Nam proprie cernere &c.] Immo vero propria & pri-
mitiva hujus Verbi significatio non est singularis facti, sed
generalis. Significat enim proprie aliquid secernere, &
diribere, sive id fiat cribro, sive forte, sive pugna, sive
oculis, sive animi nostri voluntate & judicio; deriva-
turque à Gr. κριβειν, quod item ex una generali varias
singulares, & quasi uni facto proprias, recepit signifi-
cationes. Prima ergo, ut dixi, generalis est distinguendi
& discernendi in Græco Latinoque. Hinc Hesiod. Aspid.
V. 55. κρημίνων γενεάν, h. e. diversam generationem
vocat Herculem & Iphicæa Alcmenæ liberos, sed illam
ex Jove, hunc ex Amphitruone conceptum. Similiter apud
Latinos Discernere, Excernere, Secernere, immo ipsum Cer-
nere eam significationem aperte præferunt. Liv. XLIII. 12.
Triusquam id fors cerneret h. e. dijudicaret, distingueret
provincias duas in duos Consules. Porro cernere aliquid, est ita
liquido videre, & cognoscere, ut oculis nostris quasi distin-
guatur ab aliis rebus, cum quibus, anrequam visu nostro ita
clare cognosceretur, quasi confusum erat. Inde & Certum
dicitur, quasi prorsus liquidum, & ex omni obscuritate ac
controversia protrahit in manifestam & distinctam cogni-
tionis nostræ lucem. Sed in primis hæsit hujus verbi usus,
in significanda ea Mentis nostræ vi, quæ in judicando, de-
li-

liberando, & certum aliquid statuendo consistit. Plaut. Cistell. 1. 1. *Semper te mihi amicum esse crevi*, h. e. judicavi, iudicio mentis meæ certum habui. Hinc ergo *Cremen*, quod in iudicium vocatur, quod dijudicatur. Sed & quia sæpe manibus ac pugna controversiæ dirimebantur, idcirco *Cernere* sæpe & pro pugnare ponitur. Cœl. Famil. VIII. 14. *Quamdiu civiliter sine armis cernitur*. Plaut. Cistell. 1. *Nonne specimen speciei certamen cernitur, an sis amicus*. h. e. periculum fit, experimentum in alterutram partem re ipsa sumitur, & sic dijudicatur. Similiter Bacchid. III. 2. Immo & inde usitata illa significatio Verbi *Certare*, *Discernere acie*, & *Discrimen* pro quocunque periculo. Nunc tandem videndum etiam, quæ sit ratio istius locutionis, *Cernere hereditatem*. Eadem scilicet, quæ illius, *Cernere vitam* h. e. pugnare de vita, pugnare quod ad vitam, Ennius Medea Exule: *Nam ter sub armis malim vitam cernere, Quam semel modo parere*. In quibus Nonius *to Cernere* pessime interpretatur per *Amutare*. Sicuti ergo *Cernere vitam* est certare de vita, pugnare iudicio dijudicare vitam suam, sic *Cernere hereditatem* proprie notat deliberare, certamen cernere apud animum suum de hereditate, utrum velit adire, nec ne. Hanc esse veram hujus phrasæ sententiam, manifestum ex Ulpiano, qui Tit. 2. §. 27. *Cretio*, inquit, est certiorum dierum spatium, quod datur instituto heredi ad deliberandam, utrum expedit ei adire hereditatem, nec ne; Veluti, Titius heres esto, cernitoque in diebus centum proximo: nisi ita creverit exheres esto. Sed tamen sicuti sæpe significatio consequentis elicitur ex antecedente, ita & hic *Cernere hereditatem* plerumque ponitur ad notandum actum, qui sequitur *cretionem* proprie dictam, ut adeo tum significet, re ipsa & ad eundem hereditatem, declarare suam *cretionem* de hereditate factam. Hinc ibidem Ulpianus: *Cernere est verba cretionis dicere ad hunc modum, Cum m. Marcus heredem instituerit, eam hereditatem adeo cernitoque*. h. e. *Cernere* est sententiam animi sui verbis & factis declarare circa illam hereditatem, dicere verba consilii sui & decreti in rem ipsam deducti. *Adeo cernitoque* h. e. ad eundem consilium meum expono, & *cretionem* exsequor. Cicero Famil. IX. 14. *Sinas me hanc quasi falsam hereditatem aliena gloria cernere*. Liv. XL. 8. *Hereditatem meam spe & cupiditate improba crevisis*. Hæc propria *Cretionis* h. e. deliberationis, & translata *Cretionis* in factum deductæ, & ad irone ipsa declaratae significatio distingui debebat, secus quam facie Vinnius ad Inst. de Heredum qualitate §. 6. Scaligerum erroris incensans, quod hæc distinxerit, dicendo, *Crevi non proprie significat hereditatem aucti, sed cretionem a lito hereditate*.

rare furfures à farina, id est, cribrare; Hispanè

talìa statim sequebatur. Verissime ille, quicquid obloquatur Vinnius, Nam *Crevio* proprie dicta præcedit revera additionem, licet sæpe ad eam notandam per *Μιστάληψιν* consequentis adhibeatur, quoniam additione impletur & declaratur. Sic & apud Græcos *κρίω* non modo *judico* significat, sed &, quia iudicio nostro sæpe conjungitur ejus executio, pro ea, seu pro iudicio nostro in factum deducto, h. e. pro *ulscor* & *punitio* aliquando ponitur. Genes. XV. 14. *Ἐ τὸ ἰδίῳ κρίω ἔγωγ*, h. e. *ulscor*. Similiter apud Latinos *bene* vel *male consulere alicui* proprie quidem notat consulere in commodum vel noxam alicujus: dein vero etiam, ilud consilium re ipsa exsequi, seu facere quid bene vel male alicui. Quando Nonius *Cernere* exponit etiam per *Annstore*, *Audire*, *Cedere*, inepit, nec intelligit exempla à se allata. Idem omnes *cernimus*, non notat *audimus*, sed *judicamus*. *Cernam*, *tradam exercitum* expone, *deliberabo*. *rem videbo*. Quod vero Græci *κρίω*, Latini *Cerno* dixerunt, & hi porro ab eodem verbo *Crevi*, *Cretus*, *Crimen*, *Cribrum*, & *Certus*, *Certo* formaverunt, ratio hæc haud dubie est, quod antiquissimi dixerint *κίρω*, unde *κρίω*, & contracte Latini *Cerno*, Græci *κρίω*. Sic à *πρω κρίω*, *κίρω*, à *βίω*, *βόιω*, *βούιω*, &c. Elisa itaque à Græcis primæ syllabæ vocalis, à Latinis mediæ, eademque varietate res gesta in derivatis à *Cerno*, ut dicatur tum *Certus* & *certo* ejecta secunda vocali, tum *Crevi*, *cretus*, *crinis*, *crimen* q. *cerimen*, ejecta prima. Quin immo sicuti à *cerno* derivatur *cribrum*, sic & omnino inde repetere, quod & meam sententiam confirmat, *Cerebrum*, ut quo uti credimur ad res, mentis acie cernendas, dijudicandasque. Quas alii adferunt hujus vocabuli etymologias, vel à *κίρω*, vel à *κίρω*, ex, ni valde fallor, longe huic cedunt. Sed & hinc potius, quam à *creo*, *crebit* formatum arbitror, ut proprie notet cribro excretum; Hoc autem quia multis particulis constat, hinc *crebrum* pro frequentati & denso ponitur. Denique, ne dubites illam fuisse causam diversæ pronuntiationis in Græco & Latino, sic plane se res habet in *βραδύς* & *bradus*. Nulla neque hic metathesis literarum facta, sed elisio vocalium diversis in syllabis. Nam utramque diverso modo contractum esse ex *βραδύς*, patet ex eo, quod *βραδύς* à *βραγος* derivatur.

nè, *cerner*. Plinius lib. 18. cap. 11. Posteaque gypsi pars quarta inspargitur, atque ut cohaerit, farina-rio cribro subcernunt; quae in eo remansit, exceptoria appellatur, & grandissima est, rursus quae transit, arctiore cernitur, & secundaria vocatur. Hæc Plinius. Cùm igitur *cernere*, sit propriè separare furfures à farina, non malè pro discernere, & discriminare coepit accipi: deinde etiam pro *dimicare*; quia olim lites omnes, & præcipuè de terminis agrorum, ferro decernebantur. Et Stobæus sermone 8. ex lib. De moribus gentium Nicolai hæc refert; *Umbrici cùm controversias inter se habent, pugnant armati, sicut in bello, & qui suos adversarios interemerint, justiore causam habuisse videntur*. Unde Ennius apud Ciceronem; *Ferro, non auro vitam cernamus utrique*. Et Virgil. 12. *Æneid. Inter se coisse viros, decernere ferro*. Sic enim legit Faërnus ex antiquis codicibus. Postremò, cum ait Ulpianus; *Titius hæres esto, cernitoque in diebus centum proximis, quibus scieris, poterisque; nisi ita creveris, exhæres esto*: hic *cernere*, pro deliberare accipitur: nam *cretio* est certorum dierum spatium, quod datur instituto hæredi ad deliberandum, utrum expediat ei adire hæreditatem, necne. Varro lib. 5. dum huius verbi etymon conatur indagare, tres significaciones sic ad unam reducit; *Dictum cerno à creò, id est à creando, ab eo, quod cùm quid creatum est, tum denique videtur: hinc fines capillorum discreti, quod finis videtur, discrimen*. Cernito in testamento, id est, *facito videant te esse hæredem, &c.* Hic Varro mihi non magnoperè placet, sed tamen quod volumus efficit. Ego certè multo antè docui, quod postea Josepho Scaligero placere animadverti, *cerno*, à *crimo* Græco deduci, id est,

est, judco : unde *crimen*, de quo judicatur ; & *crines* ; qui discernuntur.

Opus, si carnificibus linguæ Latinæ, id est, Grammaticis credas, in mille munia distrahitur : nunc enim substantivè indeclinabile ; nunc adjectivè indeclinabile accipiunt, & omnibus ferè casibus jungi posse asseverant : quinetiam sunt, qui *opus habeo*, pro *necessè est mihi*, dicant. Ego hæc omnia puto deliramenta : nam * nec *opus* sumitur pro *necessè* est, nec aliud unquam significat, quàm hoc nomen *opus operis* ; ut, *opera nostra*, *opera regis* : nam cum dicis ; *libri sunt mihi opus*, significas, libros esse tibi omnia Hispanè, *et todo* : cum autem dicis ; *opus est mihi libris*, dicis, totum negotium est mihi in libris : sic, *opus est factio*, id est, negotium & difficultas, sive usus est in factio. Sic Virgil. *Nunc viribus usus*, id est, nunc est usus, opus, negotium, & tota vis in viribus. Hoc melius intelligetur, si addas adjectivum. Horat. libro I. *carm. Sane quibus † unum opus est, in atriâ Palladis urbem Carmine perpetuo celebrare*, „ [pro, quidam habent hoc unum opus, ut celebrent.] Virgil. 6. *Æneid. Hoc opus, hic labor est*. Cum additur genitivus, longè alia res est, quàm Grammatici pu-

* *Nec opus sumitur pro necessè.*] Hinc Cicero distinguit Famil. I. 9. *Legem curiatam Consuli ferro opus esse, necessè non est.*

† *Unum opus est.*] Sic frequentissime Græci. Ael. V. H. 126. *γυναικα ἀκρω σελπίσας, & τὸ ἔργον ἔχει ἄμα, & τὴν ἰσθμ. III. 4. & τὸ ἔργον αὐτοῖς ἀνελισθῶν ἴσθμ. Cap. 18. γαργυρῶν δὲ & σπείρειν ἕδεν αὐτοῖς ἔργον ἴσθμ. h. e. non indigere, nihil opus est. Illa agricultura. In prioribus locis notat quod *divinum* alicujus hominis opus. Epict. cap. 31. *μηδὲ ἂν τὸ σὺν ἔργον εἴς τὸ ἀρχῆς τυχεῖον ἴσθμ. igitur tuum opus est consequi imperium, seu an id tibi unice agendum est, an in eo tibi omnia sita?**

tant. Virgil. 10. Æneid. *Sed famam extendere factis,*
Hoc virtutis opus, „ [id est, res est virtutis,
 „ hoc virtus efficiat oportet.] Ovid. epistol.
 Parid. *Teque mei scires esse laboris opus,* „ [pro,
 „ te esse *opus futuram, seu creaturam mei
 „ laborantis:] idem; *Non minor est virtus, quam*
querere, parta tueri; Casus inest illis, hic erit artis
opus, id est, in hac parte totum est negotium
 artis: [„ nisi, Opus artis dicatur, pro Ars:
 „ sicut, *Res cibi,* pro, *cibus:* idem i. *Factor,*
 „ *Hic qui nunc aperit percussit viscera tauri, In sacris*
 „ *nullum culter habebat opus;* id est, nullum opus,
 „ nullus usus cultri erat in sacris. Idem igitur
 „ significat. Nullus opus habet in sa-
 „ cris culter, & nihil opus est cultro in sa-
 „ cris; ubi, *cultro,* dativus est: sicut etiam
 „ cum dico; *Opus habeo cultro,* vel *opus mihi est*
 „ *cultro,* opus scilicet, quod culter peragat.]
 Propert. lib. 2. eleg. 10. *Magni nunc erit oris opus,*
 id est, negotium, & labor. Græci dicunt,
 ἔργον ἰνεῖν. Cicero verit, *difficile est invenire.*
 Sophocles in Ajace; ὀδὸν ἐπι ἔργον ἰεῖν, id est,
 nihil opus est. „ [Xenophon; ἔργον ἰχῶ τῆτο
 σκεπτεῖν, *Opus habeo providere, mihi opus est provi-*
 „ *dere, meum opus sive officium est providere, aut*
 „ *pendere.] Est igitur nomen opus, semper*
 substantivum. Ovid. 4. de Pont. *Quodque aliis*
opus est, hoc tibi lusus erit. Vide Opus, in El-
 lipsi.

Volo, as, & volo, vis, † valdè diversa viden-

Volo.

* *Opus futuram*] In qua scilicet meus labor versetur.
 † *Valdè diversa videntur*] Revera etiam valdè diversa sunt,
 quicquid dicat Varro. Neque sic tamen accedo Viris Do-
 ctis, qui diversa quidem, sed aliena prorsus adferunt ety-
 ma. Immo miror tam aliena adferri, quam vera sint
 in promptu & obvia. Quid enim? *Volo, volare* dicen-

dentur. Sed accipe M. Varronis verba ex lib. 5, ling. Latin. *Volo à voluntate dictum, & à volatu, quod animus ita est, ut puncto temporis pervolet, quò volit: idem libro 8. Fit enim ut rectus nunquam sit ambiguus; ut in hoc verbo volo, quod id duo significat; unum à voluntate, alterum à volando: itaque à volo intelligimus volare, & velle. Hæc verba sunt objectio contra Varronem, quorum responsio Varroniana desideratur.*

Puto.

* *Puto, as, propriè est purum facere; ut ait Varro. Hispan. podar: idè antiqui purum putum appellabant; unde disputatio; computatio; & putator, qui arbores puras facit. Idè ratio putari dicitur, in qua summa fit pura: sic is sermo, in quo pura disponuntur verba, ne sit confusus, atque ut diluceat, dicitur disputari. Hæc ferè Varro. Hinc igitur apta est translatio ad cogitationem, cum in dubiis sententiis amputamus superflua, & unam seligimus, quam sequamur.*

Vas.

Vas vadis, & vas vasis, quantum differant, notum est. Sed vas pro sponfore, antiquitus erat

dit non à *Vola*, quod ipsum potius est à *Volo*, nec ab *Ala*, nec à *πρω*, quod præfert Vossius, sed omnino ab *ἔλαω*, h. e. *agito, moveo*, sicuti *Ala* volucrum ab *ἄγω*. Qui attenderunt derivationibus Latine linguae ex Græca, norant, secundum eorum analogiam *ἔλαω* & *Volo* esse idem plane vocabulum, sicut *ἔπειω* & *Vomo*, *ἔλαω* & *Volvo*. Nihil enim frequentius, quam ut V. præponatur vocabulis à Vocali incipientibus, & E mutetur in O. *Volo*, *velle* nisi potius à *ἔλαω*, ὁ in φ, sicut hac in V transeunte, ut solent, multo item probabilius deducam ab antiquo *ἔλαω*, unde Fut. *ἔλαω*, Aor. *ἔλαον*, *capio, deligo*, quam à *βυλομαι*, ut volunt Viri Eruditi Martinus & Vossius.

* *Puto, as &c.* Vide omnino Gellium VI. 5. de prima & analogica hujus verbi significatione rectè disputantem,

erat, hic *vadis*, * à vadendo, id est, eundo: quia qui vades dabat, vadere ei in urbem erat necesse. Horat. Satyr. I. *Ille datis vadibus, qui rure extractus in urbem est, Solos felices viventes clamat in urbe*: postea verò, ex *vadis* seu *vades*, factum est *vas*. At *vas* pro poculo, antiquè *vasum* dicebatur: unde *vasculum*, & *vasa* in plurali. Nonius Marcel. in illo Ciceronis, lib. 3. Offic. *Vas factus est alter*, norat, *vas* positum pro, *vades*. Ac nescio an alibi reperitur *vas* in recto, pro sponfore.

Flamen masculinè, sacerdotem significat, & neutraliter, flatum ventorum: sed pro flatu, an in recto reperitur, dubito; in plurali tritum est, *flamina*; & aliquando in sexto casu singulari, *flamine*. Citatur in recto singulari ex Arato Ciceronis; *Inferior paulò est Aries, & flamen ad Austri Inclinatio*; sed legendum est, *flamina ad Austri*. † Quid si potius *hic flammen*, pro
P p fa-

* *A vadendo*] Haud dubie *vades* à *vadendo*, sed non omnes, qui dabant vades, ruri habitabant. Ideo verissimilius alii dicunt *Vades* appellatos, quoniam qui vades dabat, vadendi, h. e. abeundi habebat potestatem. Sed tamen etiam sic *Vades* dicerentur, non quo ipsi vaderent, sed quod alios vadere facerent. Quapropter confesam ego quidem *Vades* simpliciter dictos à *vadendo* in iudicium, unde & *vadimonum* *Vasa* deduxerim à Gr. *ναιω*, unde & *pasco*.

Nam etsi alterius quoque generis vasa erant, quod ait Vossius, tamen prima haud dubie & potissima apud antiquos fuere edulhorum vasa. Jam à potiori fieri solitas denominationes, etiam vulgo notum. *Vasum* autem pro *vas* dixisse Veteres, vel ex Plauto constare potest. Trucul. I. 1. 33. *Aut aliquod vasum argenteum, aut vasum aënum aliquod*.

† *Quid si potius hic Flammen*] Vera est omnino etymologia Dionysii Halic. Nam dicti *Flamines*, non à *silo lana*, ut ineptiunt ipsi Veteres, sed à *flammeo* h. e. velamento, quod gestabant in capite flammæ coloris, ne exprimerent colorem fulguris. Nam præcipuus *Flamen* & ab-

facerdote, scribendum sit, duplici *m*; nam, ut Dionysius Halicarn. ait, dicitur, à *flammeo*, id est, linteo rubro; non à *flamine*, ut ajunt Grammatici.

Pecus. *Pecus*, *udis*, & *pecus*, *oris*, sic distinguunt Grammatici; *Una sola pecus inficit omne pecus*: ipsi magis ad *pecudes* ablegandi. Sospater Charisius lib. I. *Alia autem, quamvis plurali numero per omnes casus declinentur, nominativum tamen singularem, vocativumque non habent; ut, dapes, preces, proceres, pecudes, fruges, fauces, vices, &c.* Itaque aut caret recto, quod ait Charisius, aut rectum erit, *hæc pecudes, is*, [*Cæ*], *far tamen in Auguralibus dixit; si sincera pecus, erit.*

e. Appello. *Appello as*, & *appello is*, apud antiquos * non differebant: nam *appellare* erat idem quod *applicare*; ut, *appellare ad molem naviculam*. Postea factum est, ut pro *imponere nomen* sit paululum immutatum: ut, *appellatus Apfricanus*, ex Nonio. Et *appellare senatum*, *appellare consules*, quasi *appellare ad majorem potestatem*

& absolute ita dictus erat *Dialis*, h. e. *Jovis*, cujus quasi proprium est *fulgur*. Hinc *Festus Flamen* *vestimento Flamini* utebatur, id est, *Dialis uxor*, & *sacerdos Jovis*, cui *telum fulminis eodem erat colore*. Nec tamen propterea opus, ut scribamus *Flammen*, quoniam antiquissimi non geminarunt literas, & proinde scripserunt etiam *flama* pro *flamma*.

* *Non differebant*] Dubitem sane. Nec absurde meâ sententiâ *Becmannus simplex* illud, unde *Appellare*, *Compellare*, *Interpellare*, deduxit ab Hebr. *ווד* *oravit*. Certe *appellare ad majorem potestatem*, ad *Tribunos*, alienum profus est ab usu linguæ Latinæ: quo dicitur quidem *evocare ad populum*, sed *Appellare populum*, sine præpositione, h. e. implorare fidem populi. Immo neque in aliis hujus Verbi significationibus præpositionem reperies unquam, ut *arbitror*, *additam*.

tem videri dictum potest : nam dicitur etiam, appellare Tribunos, & appellare ad Tribunos.

Posis, ut aliquid quoque de Græcis attingamus, varia videtur significare : nam pro potione sive haustu sapissimè accipitur, & non raro pro marito. Sed à potione ad maritum fit elegans translatio : nam quemadmodum terra potioni, sive aquæ mista, arborum, & feminum redditur foecunda generatrix : ita foeminæ mistus vir, procreandorum liberorum esse causa intelligitur. Hanc Græcam vocem Virgilium habuisse ante oculos crediderim, cum 2. Georgic. hæc scripsit ; Vere tamen terra, & genitalia semina possunt ; Tum pater omnipotens facundis imbribus æther Conjugis in gremiis læta descendit, & omnes Magnus alit, magno commistus corpore, fatus. Huc refer illud Javenalis Satyr. 10. Quot longa viros exorbeat uno Maura die. Et illud Virgil. Æneid. 3. &c.

Cælum, pro mundo, & instrumento cælandi dicunt accipi ; sed manifesto errore : nam cælum pro mundo, seu æthere, cum ce debet scribi ; quicquid dicat Aldus, & alii multi : à Græco enim Κόλον, id est, concavum, deducitur ; & id videntur verba Varonis, licet corrupta, sentire, quæ sic legit, & emendavit Joseph. Scalig. Quare à carvo carne, & caule ; & convallis, cavata vallis, & cavedium ; ut cavam sit ortum, unde omnia apud Hesiodum, à caho ; à carvo cælum. Hinc locum Plinii restituo lib. 2. cap. 4. Cælum quidem haud dubiè cavati argumento diximus, ut interpretatur M. Varro. Legitur, cælati, * pro quo supposui,

P p 2

ca-

* Pro quo supposui Cavati] Immo nihil mutandum in Plinio. Nam is omnino in ea fuit sententia, in qua & Ac-

Posis

Cælum;

cavati. Sed nemo est jam mediocriter eruditus, qui pro mundo non scribat *cælum* cum æ, pro instrumeto *calum* cum æ. Vide infra Antiphras. 9.

Mundus. *Mundus*, varia videtur significare: nam pro cœlo ipso accipitur, ut sæpè apud Cicero- nem, & Plinium: & adjectivè sumitur; ut, *mundus victus*, *mundus vestis*: & pro ornatu muliebri; ut, *mundus virginalis*. At verò mihi subtilius rimanti, semper adjectivum nomen est: * nam si etymon scruteris, à *movendo* di-

Aelium Gallum fuisse tradit Varro, *cælum* dici quasi *cælatum* à *cælando*. Patet id ex eo, quod addit Plinius, *cælum* esse *descriptum* in XII. *animalium effigies*. Interim parum accuratus in eo est, quod Varronem ipsum sic ait *interpretari cælum*. cum is id dicat ex sententia Aelii, eamque posthabeat alteri, quæ *cælum* à *cavo* vel *chaos* deducit. Hujusmodi porro ἀμαρτηματα μνημονικά etiam ipsis Veteribus accidisse, quamplurimis exemplis declaravi in *Anna. diversis*. meis *Historici*, inprimis Capite IX. Ceterum recte Varro, nisi quod tamen proxime *Cælum* à Gr. κελύος. Hoc vero à χαλός vel Κόλος. Unde & Festus monet *cælum* à Poetis etiam dici *Cœlum*, idque venire à *Chaos*.

* Nam si etymon scruteris &c.] Certe si ex Lingua Latina hujus vocabuli, quæcunque tandem genuina seu primitiva ejus sit significatio, etymon est petendum, nihil mihi probabilius occurrit, quam à *Movendo* dici *Mundus* & dein *Mundus*, sicut à *jocando* *jocundus* & dein *jucundus*. Atque ita *Mundus* primitiva sua significatione designaret universi hujus compagem, quæ in continuo est motu. Hinc vero deinceps, quia quicquid est in rerum natura, in mundo est, orta foret locutio, ut aliquid in mundo nobis esse dicatur, quod nobis imminet, quod nostra causa jam quasi natum est, vel etiam simpliciter, quod habemus. Plaut. *Epid.* V. l. 12. Cui libertas in mundo sita est, h. e. jam quasi nata est, brevi eventura. Hoc modo exponi possent ista quoque loca Plauti, quæ adfert Auctor. Jam porro *Mundus muliebris* pro instrumeto proprio mulieribus, quod illis quodammodo proprie ad cultum corporis aptum natum conceditur, & quod

De vocibus Homonymis. 597

citur, testibus Festo, & D. Isidoro. Festi Pompeji verba hæc sunt; *Mundus scribitur ornatus muliebris, quia non alius est, quam quod moveri potest.* Isidorus sic: *Mundus à movendo, vel à motu, quod in sempiterno motu sit: est enim proprie cælum ipsum, cujus elementis nulla est concessa requies.* Hæc illi. Hunc, quia Græci ab ornatu dixere *κόσμος*, Latini per translationem ad mundiciam significandam deslexere: sem-

P p 3

per

quod proinde habent in sua potestate, & ditione, dictæ eadem ratione valeret. Denique sic exculta mulier vocari *κόσμος* posset *Munda*, & inde etiam homo purus, excultus, *Mundus*. Sed tamen, quia & ego cum veteribus plerisque profus sentio, Universum hoc ab Latinis dici *Mundum* ob naturalem ejus decorem, ad exemplum Græcorum, qui & inde *κόσμος* cum appellarunt: naturalis autem decor proprie designetur vocabulo Adjectivo *Mundus*, unde etiam in *mundo muliebri* ponuntur à ICtis, non aurum, argentum, & ejusmodi exteriora ornamenta, sed quæ proprie pertinent ad corpus nativo & puro decore ac nitore excolendum: idcirco, inquam, aliunde potius & ego hujus vocabuli originem peterem. Nec absurdum fore mihi visum, quod inter alia refert Martinus, *Mundus* dici quasi aqua adpersus; & sic purificatus, à Chald. **מַנְדָּא**, unde passivum in Hebræo formari posset *Mundæ* pro *Munde*. Jam istius phrasæ, quæ aliquid in mundo alicui esse dicitur, hic item ea esse potest ratio & analogia, quam superius attuli, petenda scilicet à *mundo*, quum pro hoc universo, quod omnia nata comprehendit, ponitur; vel etiam à *mundo muliebri*, quo proprie notatur omne instrumentum, ad purificandam & excolendam muliebrem corpus pertinens, quod mulieres quasi proprie possident, utpote maxime interveniens naturæ corporis formæ excolendæ; unde idcirco & aliis hominibus in *mando* esse dicatur, quod est in ipsorum instrumento proprio. Prior tamen ratio mihi potior videtur, *Mundum rusticum* pro instrumentis rei rusticæ, quem mox ex Gulielmo adferre Auctor, non agnoscent optima & hodiernæ Plauri edd. Legitur enim in Mercat. I. 1. 63, *Mulga opere immundo rustico se exercitum.* Longè id quidem rectius, quam ut citat Gulielmus,

per tamen adjectivè, ut, munda domus. Quum ergo dicis; *Mundus muliebris*, subintellige *ornatus*, vel *cultus*. Lucretius lib. 4.

*Nam facit ipsa suis interdum femina factis,
Morigerisque modis, & mundo corporis cultu.*

Livius libro 8: ab urb. *Mundior justo cultus*. Cic. 2. Natur. Deor. *Admirabilis cali ornatus*. Virgil. *Omnis ornatus virginis*, id est, mundus: nam & pro muliebri ornatu mundus aptè dicitur à *movendo*: nam, ut inquit Festus, non alius est, quàm quod moveri potest. Est igitur arcula muliebris mobilis, ubi aurum, & munditiæ reconduntur. Janus Gullielmus libro 3. cap. 13. Verisim. sic ait; *In Apulej lib. 6. priore sic legitur; Erant & falces, & opere messorio, modus omnis, sed cuncta passim jacentia, & incuria confusa: lego, & opere messorie mundus omnis: Mundus enim, non muliebris tantum ornatus, sed cujusvis rei prompta, & parata copia est: unde vulgatum loquendi genus; In mundo esse, de eo, quod in promptu, & domi ad manum est, nec querendum foris. Ita Plautus, Mundum rusticum, dixit, pro hisdem rei rusticæ instrumentis: Mercatore; Multopere in mundo rustico se exercitum. Hæc ille. Locus autem Plauti est, in *Asin. act. 2. sc. 1. sic; Certe hercle ego quantum ex augurio auspicii intelligo; Aut mihi in mundo sunt virgæ, aut atriensi Sauræ: idem Casin. scen. Stultitia; Cui quod amet, in mundo fiet, id est, paratum, & ad manum. Et quamvis usus obtinuit, ut *Mundus, a, um, & mundior, & mundulus*, pro terfo, puro, polito accipiat: unde *mundities*, vel *munditia*: non tamen aptè ducas inde verbum *Mundo as, mundare*, nec *mundatus, a, um*. Nam locus Plinii lib. 15. cap. 6. corrigendus, & legendus**

D
dus sic est:
mundus, &
bus. 11. C
do utitur
1722 14
11. 11.

Re, mult
nius, in mo
concreta cor
piano, &
elle nomina
sententia, q
men signifi
Pro impe
quam rei
Dubius fin
Pro Ven
Postquam
pro mul
cario.
Sed ju
biles vo
quæ pra
+ Cam

* Non Ma
ricate. In
& velle fer
adhibuit
reges: M
11. Postea
11. 11. 11.
11. 11. 11.
11. 11. 11.
11. 11. 11.
11. 11. 11.
11. 11. 11.

De vocibus Homonymis. 599

Quis sic est; Ob id crebrius vasa mutanda, * non mundanda, ex Catone, & ex antiquis codicibus. „[Columella tamen, Emundandi verbo utitur libro 3. cap. 15. Et Juvenal. Satyra 14. Semodio scobis haec emundat servulus uno.]

Res, multa videtur significare: unde Ausonius, in monosyllabis quaerit; Imperium, licet, venerem cur una nolet res? Respondeo, Res, negotium, & apud Graecos, *χρημα, πραγμα*, esse nomina, quae vocant Dialectici transcendentia, quibus omnia subjiciantur: sed tamen significati variatio ex adjunctis dependet. Pro imperio sumpsit Virgilius, in illo; Postquam res Asia, &c. Pro lite Horat. l. 1. Sat. Dubius sum quid faciam, tene relinquam, an rem. Pro Venere passim apud Comicos; ut Terent. Postquam sensit me tecum rem habere. Sumitur & pro multis aliis rebus, sed eadem est significatio.

Res.

Sed jam aliqua de particulis, quas indeclinabiles vocant, addamus, nec de omnibus, sed quae praecipuae videantur.

† Cum, praepositio, & adverbium temporis

Cum.

P p 4

* Non Mundanda] Sic tamen editur sine ulla lectionis varietate. Immo videtur id non modo non respicere, sed & velle sensus loci. Emundare, si non ipsum Mandare adhibuit quoque Ulpianus l. 25. §. 10. Dig. de auro, argento; Mulieres, inquit, quae se emundaverint lotae in balneo. Posset videri non absurde, ut arbitror, illud Eorum ex repetitione. Commundare dixit Obsequens cap. 115.

† Cum praepositio &c.] Cum praepositio videtur esse vel à Graeco *συ*, vel utramque ab Hebr. *עם*. Nam *ע* Hebraeorum solet mutari in graviorem aspirationem, vel in *X*, *T*, aut denique *K*. Illa autem aspiratio saepe porro transit in sibilantem literam. Sic à *עלה* ascendit, deduxerim

ad. 2.

ris dicitur; sed magno cum errore: nam cum tempus significatur: non *cum*, sed *quum*, aut *quom*, debet scribi, antiquitus semper *Quom*. Hæc Victorinus de orthographia.

Ut. *Ut*, dicunt accipi pro *Quamvis*, sed id imperite docetur: nam *Ut*, semper & ubique similitudinis est particula, ut ostendemus. *Quum* videtur accipi pro *quamvis*, deest *esto*, *fac*, *da*. Ovid. *Protinus ut redeas, facta videbor anus*: id est, *fac* ut, *esto* ut protinus venias. Cicero 2. Finib. *Esto fecerit, si ita vis*, id est, *esto* ut fecerit. Horat. Satyr. 6. lib. 1. *Namque esto, populus Lævino mallet honorem, Quam Decio mandare*. Quintil. lib. 12. cap. 1. *Da nunc ut crimine manifesto prematur dux bonus*.

Ut. „[*Ut*, accipi dicunt pro *Postquam*. Sed falsi eos, neque *Ut*, aliud quam similitudinem significare, * vel hic Lucretii locus lib. 3. planum facit; *Tu quidem ut es leto sopitus, sic eris ævi Quod superest cunctis privatus doloribus ægris*. Et hic Livii 21. *Saguntini ut à præ-*

ἕδος, Satio: à *עורב* *corvum*, a *עור* *corium*. Similiter itaque à *עם* Græci *εὖς*, Latini dixerint *Cum* vel *Con*. At *εὖς* *Quum* adverbii, ut *&*, quod ei responderet, *Tum* eodem profus modo eruenda est origo, quomodo pag. 354. eruimus *εὖς* *Quam* & *Tam*. Etenim Accusativi sunt ex Græco formati, sicuti illi ab *ἦν* & *ἔην*, sic hi ab *εὖς* & *εὖν*. Unde & olim dixerunt *Quom* & *Tom*, atque etiamnum dicimus *Quoniam*, pro *Quon* seu *Quom iam*. Dicitur ergo *Quum* per Græcæ præpositionis Ellipsis, etiam Latinis frequentem pro *καὶ* *οὐ*, *Tum* pro *καὶ* *τὸ*; Scil. *καὶ* *τὸ*.

* Vel hic Lucretii &c. Adde Pom. Melam. I. 4. *Utinam procedat, ita pergit ad Oceanum*. cap. 18. *Et ut lux appropinquat, ita ignes coire videntur*. Sall. Jug. 81. *Post utriusque opulentissimus videtur, ita Romanis hostem fore*. Vide & Sciopp. in Auct. Mariangeli Epist. VI. pag. 49. 50.

præliis quietem habuerunt per aliquos dies, ita non nocte, non die unquam cessaverunt ab opere.]

Ut, dicunt accipi pro *Utinam*. Terentius, Adelph. Ut Syre te magnus perdat Jupiter. Catullus in Coma; Jupiter, ut Chalybum omne genus pereat. Horatius 2. Sermon. Jupiter, ut pereat positum rubigine ferrum. Sed in his, & aliis quis non videt deesse, oro, precor, queso? Ut in illo Livii libro 1. Jupiter pater, si est fas huic Numam Pompilium regnare, ut tua signa nobis certa, ac clara sint. Terent. Andr. Deos queso, ut sit superstes. Cicero 2. Catil. Deo immortales precari, venerari, atque implorare debemus, ut urbem defendant.

Ut, dicunt negare, post verba timoris; quod monstrum ita vulgare est, ut doctis etiam imposuerit: nam Lambinus, in illo Horat. lib. 1. Satyr. 3. Nam ut ferula cedas meritum, majora subire verbera, non vereor, frustra sudat, & nihil explicat; nec intelligit, Ut, significare quemadmodum, vel quomodo, ut si dicas; Literas ad te misi, vereor ut reddantur. Et post verba timoris solere apponi has particulas, quemadmodum, vel quomodo, in significatione Ut, tritum est, & pervulgatum. Cic. lib. 11. epist. 10. Timeo, quemadmodum hæc explicari possint: idem pro Milone: Efferò verò timendam, quoniam modo id ferret civitas? & libro 4. ad Heren. Tametsi vereor, quomodo accepturi sitis. Et cum aliis verbis: idem, pro Rosc. Postulatio brevis, & quomodo mihi persuadeo, aliquanto equior: idem pro Quint. Quem, quomodo nunc nitendit, ne virum quidem tunc putabant: idem Attic. Nam, quomodo nunc est, pedem ubi ponat in suo non habet, id est, ut nunc est. Qui docent, Ut; negare post verba

timoris, quid dicent, * si post *Ut*, sequatur
ne-

* Si post *Ut* sequatur *Et*.] Cum Auctor heic pugnet pro analogia significationum, idque agat, ut tollat ex L. Latina naturalem Verborum & Phrasion ambiguitatem ac significationum confusionem, non video, qui affirmare possit eandem per omnia phrasin, *Vereor ut*, sine ulla differentiae nota, modo prorsus affirmare, modo prorsus negare. Nec etiam video, quomodo regula, quam mox explicanda huic phrasi adfert, his locis ita expositis conveniat. Nam si *cum timeamus fugienda, dicimus Timeo ne*, si vero *cupita & optata, dicimus Timeo ut*, cupitum proinde & optatum fuisse debuisset Ciceroni, pro Marcello dicenti, *non perinde intelligi, atque ipse sentiat*; & ad Atticum scribenti, *Pompejum non habere firmum exercitum*. Et similiter in reliquis cum ipsius, tum aliorum locis. At vero plane contrarium volunt tum ipse tum reliqui. Quapropter vix dubito, corrupta esse isthaec loca, quae videntur Auctoris nostri sententiam à communi & constanti ceteroquin usu secedentem iuvare, facili librariis lapsu inter *Ut* & *Ne*. Cerre in Orat. pro Marcello cap. 4. aliter legit jam olim Aconius, ut heic in margine notatur, & jam dudum monitum fuit à Manutio ad Cicer. Famil. II. 1. quem omnino istuc vide. Nam locum Tuscul. II. 20. item ille sine negativa *Non* ibidem citat. Porro ad Attic. VII. 12. in optimis edd. sine ulla varietate lectionis comparat *Vereor ne*. Locus Ciceronis de Legibus alienus omnino ab hac re est, siquidem istuc *Ut* nihil pertinet ad *Vereor*, sed pender à *Committere*. In Quintiliano item non dubitem *Non* esse superfluum, & à mala manu. In Celsare equidem cum Manutio vel legerim, *ne hostium impetum*, quod confirmat Ciacconii codex, eo simul restante, & licet temere, refragante; vel deleverim *Non*, ut faciendum censer Lambinus ad Horat. Sat. I. 3. auctoritate, ut ait MStorum. In Plauto omnes, quas vidi, Edd. exhibent, *Vereor, ut hodie possim emolvir*. Sequitur tamen Sanctium Scioppini in Auctario Mariangeli Ep. VI. allatis iisdem locis, nisi quod addit Horat. Sat. I. 3. Nam *ut ferulis caedas meritum majora subire Verbera, non vereor*. Sed quae verba hoc sensu sunt accipienda, ut dicant, Horatium, postquam monnerat Stoicum, ne graviores penas infligeret merito leviores, subungere, Quod vero ad illud attinet, ut Stoicus minore & leviore poena puniret eum, qui majore erat dignus, id negotium, vel in eo negotio nihil ego, inquit, vereor, cum de tua sen-

negatio? Cic. pro Marcel. Vereor, ut hoc
 quod dicam, non perinde intelligi auctu possit, atque
 ego ipse cogitans sentio. Quem locum quia conatur
 pervertere Lambinus, alios adjungam, Iste ta-
 Cic. 2. de leg. Quocirca vereor committere, ut non scimus in
 bene provisiva principia ponantur: idem 2. Tusc. Divin.
 cap. 20. Et tamen veremur, ut hoc quod a tam ita legit,
 multis, & tot locis praeferatur, natura non patitur: ut Lam-
 idem Attic. lib. 7. ep. 12. Si manet, vereor ut binus
 exercitum firmum habere non possit. Quintil. lib. confecit.
 8, cap. 3. Oppida, quo sunt ist paulum tempore
 nostro superiores, vereor ut non jam ferat quisquam.
 Caesar lib. 5. Gall. cap. 47. Veritus, si ex by-
 bernis fuga similem profectioem fecisset, ut hostium
 impetum sustinere non posset. Quem locum per-
 vertere conatur Aldus, a Grammaticis de-
 ceptus. Plautus Bacch. 4. 5. Metuo, ut loasie

tentia, seu te id non factorum, mihi satis constat. Id
 videtur voluisse etiam Lambinus, quem ad hunc locum
 velim videas. Adde Scioppius etiam in aliis Verbis simi-
 le quid ulventire: nam eodem sensu dici, Cave ut cre-
 das, & Cave ne credas; Velas ut fleam, & Velas ne fleam.
 Ego vero posterioris Verbi istam usum, & speciatim affir-
 mantem istam locutionem nusquam reperi. Prioris di-
 versa omnino sunt, Caveo ut, & Caveo ne. Scilicet si-
 citi Vereor ut, vel ne aliquid fiat, significat in metu sum
 propterea, seu in metu sum, quia volo & cupio, ut
 vel ne id fiat, sic Caveo ut, vel ne id fiat, notat in cura &
 sollicitudine haeo, propterea ut vel ne &c. Cic. de Offic.
 III. 39. Tertium est, ut cavemus, ut ea, quae pertinent ad libe-
 ralem speciem & dignitatem moderanda sum: h. e. ut curam
 adhibeamus, quo id fiat. In Pison. cap. 12. Caveras
 enim ista sibi fortioris adules, ut si tibi provinciam dedisset,
 omnium suorum scelerum adiutorem se praeberet; h. e. diligen-
 ter & sollicite sibi providerat & pactus fuerat, ut &c.
 Liv. XXIV. 2. Optimum visum est, ad Hannibalem mitti le-
 gatum, caverique ab eo, ut Croto receptus Brutorum esset.
 h. e. caveri & data fide provideri Bruttis ab eo, ut
 Croto si caperetur esset Brutorum. Et ita passim in Te-
 stamentis & Decretis Cavendum dicitur, ut, vel ne hoc
 aut illud fiat, h. e. sollicite curatum & praeceptum.

ne possim emolueri. *Ne*, pro non dicebant antiqui, ut saepe Terentius. In omnibus his locis, imò & semper, particula *Ue*, accipitur pro *quomodo*, vel *quemadmodum*, ut cum dicimus; *Oro te ut perficias*, id est, ita te oro ut perficias. Hoc fortasse durum videbitur iis, qui Latinam linguam ignorant, & aliter sunt imbuti; nos tamen hæc latius alibi disputavimus.

Ne.

Ne, post verba timoris, inculcant isti, mutare significationem. Quid hi dicent mihi, si post *Ne*, sequatur alia negatio? Cicero *Attic.* lib. 9. *Sed timeo ne non impetrem*: *ibid.* lib. 5. *Unum vereor, ne senatus propter urbanarum rerum metum, Pompejum nolit dimittere*: *ibid.* lib. 14. *Vereor ne nihil habuerit*: *idem* lib. 10. *Famil. Non enim vereor ne non scribendo te explcam*: *ibid.* lib. 6. *Quibus literis intellexi, te vereri, ne superiores mihi reddite non essent. Sed in his, & similibus, Ne non, est Ut, vel quomodo, vel quemadmodum. Terent. Adolph. Metuisti, ne non tibi istud foret varet. Martial. lib. 5, cap. 98. Numquid Galla times, ne tibi non placeam? Harum verò particularum usum sic explico: si timeamus fugienda, dicemus, *timeo ne*; si verò cupita, & optata, dicimus, *timeo ut*, vel, *ne non*; ut, *timeo ne pater veniat*, quia nolo patrem venire: *timeo ut pater veniat*; quia illum venire desidero. Sic loquuntur qui Latine sciunt. Itaque *Ne*, semper prohibet, dum longa est; ut, *ne facias, ne dixeris*; si verò postponatur, & brevjetur, alia vox erit, non eadem; ut, *credisne? dubitasne? Ne* verò cum diphthongo, Græca vox est, & significat certe.*

Vel.

Vel, in varias significationes distrahitur. Vir-

De
Virg. V
accipit
pro nam
alterum
non potest
ci, vel aliam
doo vel, &
cero Q. Fran
pau maxima:
sent. Phom.
Perius; Vel
ad reliqua,
genda. n. l
919. & 927
Quo m
dam tribu
obtinere
ut barbar
Petrus sic
lum prop
* Cui eg

* Cui ego
quam quo
ciam eode
nes ex eq
ans, pate
veris; &
lum homin
verum fing
clendam.
ter vlam
timeo vero fi
& hoc ex re
non abrisio
in ista Ver
de diphth
cibus veris
in diphth

De vocibus Homonymis. 605

Virgil: *Vel Priamo miseranda manus.* Donatus accipit pro *etiam*, Budæus in commentariis, pro *nam*: alii pro *saltem*. Ego dico, deesse alterum *vel*: nam hæc particula sola poni non potest. Terent. Eunuch. *Hanc tu mihi vel vi, vel clam, vel precariò fac tradas*: tolle hinc duo *vel*, & videbitur alia significatio. Cicero *Q. Fratri*; *Sunt ista quidem vel magna, vel potius maxima*: tolle secundum membrum. Terent. Phorm. *Sumeret vel fenore, vel alio modo.* Persius; *Vel duo, vel nemo.* Sed hæc satis erunt ad reliqua, quæ multa supersunt, intelligenda: „[Vide supra in *Neque & Vel* pag. 519. & 527.]

QUUM hæc scriberem, ecce tandem quidam mihi objecit, in nominibus propriis me obtinere non posse, quin ambiguitas, sive, ut barbari vocant, æquivocatio reperiat. Petrus siquidem, & Paulus in hunc & in illum propriè, & ex æquo possunt cadere. * Cui ego respondebam, Cicero, aut Tullius,

* *Cui ego respondebam*] Debuisset potius nihil respondisse, quam quod respondit. Nec enim effugere potest, quin etiam eodem integro nomine proprio diversi sæpe homines ex æquo significantur: Veluti *M. Tullii Ciceronis*, avus, pater, & filius, *M. Claudii Marcelli*. *Q. Cæcili Metelli*, *Q. Fabij Maximi* nominibus quam plurimi sunt homines designati. Sed proprium apud Romanos nomen singulorum hominum erat Prænomen, ut alibi ostendam. Illud vero cœpittandem non alium magis habere usum, quam distinctionis inter fratres, quorum plures raro facere uno prænomine insigniti. Sed tamen & hoc ex re maxime incerta, h. e. singulorum hominum arbitrio pendeat, unde & occurrunt aliquando in Historia Veteri duo fratres ejusdem prænominis, veluti *Appij Claudii*, *Servij Sulpicii*, *M. Marcelli*. Sed à nominibus propriis, quæ, ut dixi, ex unius hominis arbitrio in singulis familiis pendent, non recta ducitur consequen-

lius, non esse nomina integra, sed partes nominis. Nomen integrum est, Marcus Tullius Cicero, cuius frater Quintus Tullius Cicero vocabatur. Sed quum ambiguitas non timetur, parte nominis contenti sumus; ut, Cicero dixit. Novi ego Salmanticæ fratres tres generosos, qui Antonii vocabantur, sed cum distinctione *Majores, Secundis, Tertii.*

Exploditur Grammaticorum Antiphrasis.

AD nauseam usque repetunt indocti Grammatici Antiphrasin figuram: *Parcas* enim affirmant dici, quia nemini *parcant*; & lucum, quia *minime luceat*, & huiusmodi sexcenta monstra: sed ego illos hinc, ut in aliis omnibus, in media luce caligare, vel potius cæcutire ostendam. Ac primum omnium vocem ipsam *Antiphrasin* ignorant: *Ῥεῖσις* enim non dictionem, „[aut voem „potius] unicum significat, sed orationem, aut loquendi modum; ut si quæras, an *opus habere*, sit Latina phrasis, necne? itaque si esset *Antiphrasis* quam illi somniant, aliter esset appellanda: Ego verò *Antiphrasin* esse non inficior, sed longè aliud esse, quàm quod isti opinantur, assevero: est enim *Ironiæ* quædam forma, quum dicimus negando, id quod debuit affirmari; ut, *non mihi displicet, non male disputat, pro, placet, & bene disputat.* Plutarchi verba in Homerum hæc sunt; ἴσσι ἐ ἀντιφρασις, λέξις, τὸ ἰναντιον, ἢ τὸ παρακλιμνον σημαίνουσα, id est, *antiphrasis est sermo, Sic enim*

Quid vera sit Antiphrasis.

tia ad nomina appellativa, quæ, quod significant, significant ex arbitrio & consentiente usu totius populi,

De vocibus Homonymis. 607

enim interpretor λέξις. ex Aristotele 3. Rhet. in principio) *contrarium, quam positum est, significans.* Confirmat hoc tali Homero exemplo, *Neque hos videns gavisus est Achilles.* Voluit, inquit, *contrarium significare, id est, videns hos, mæsus fuit.* Hæc Plutarchus. Antiphrasin etiam Julius Ruffinianus non inter figuras verborum enumerat, sed sententiarum: quæ mihi tamen non placet, quod eam Latine vocari ait *Omissionem*, ut quum fingimus omittere ea, quæ tamen dicimus, Virg.

Quid repetam exustas Erycino in littore classes?
Atque hæc de nomine: nunc rem ipsam excutiamus.

Si Platoni credimus in Cratylo, & Aristoteli tertio Rhetoricorum, qui nomina simulachra quædam, & imagines esse asserunt rei illius quam imitantur, & nominant, extremæ dementiæ fuerit, nomina per contrarium sensum excogitare: quid enim putidius, quam rem aliquam vocari levem, quia sit gravis? vel obscuram, quia lucida sit? Nec obstat illud Terent. & aliorum; *Ebodem bone vir*, id est, pessime. Nam hæc mera est Ironia, quum contrarium significamus; aliudque est tropum efficere, aliud, nomina imponere: tum præterea, Ironia pronuntiatio- ne & gestu indicat, quid velit; Antiphrasis verò si esset, ex usu sic significaret. Antiphrasin Quinctil. lib. 8. cap. 6. sub Ironia recenset. Aristophanis interpres in dictione *κωλιῆ*, * negat dici verba à contrario sensu, sic;

* Negat dici Verba à contrario sensu] Male id Auctor ex Græcis his quidem verbis elicit, & μὴ τὸ μπάλιον, quæ non significant, non dici verba à contrario sensu, sed, si

fic; ἢ γὰρ εὐσφημα ἐπὶ τῷ εὐφημοτέρῳ μεταλαμβάνεται, ἢ μὴν εὐμεταλίῳ. id est, quæ *aura* sunt, & male ominata verba, transmutantur in bene ominata, non autem per contrarium. Interpres Nicandri, illud Homeri, κύνες ἀργούς, exponit per euphemismon, id est, *veloces*; quia ἀργός, semper piger, significet, id est, ἀργός.

Augustinus Dathus jam olim vidit, Grammaticorum Antiphrasin vanum esse commentum: isque libellum eddidit, *De novem nominibus falso per Antiphrasin dictis*. Ego ut illius diligentiam laudō, quod melius aliquid viderit; ita in etymo explicando longè sæpè ab eò dissentio, ut suis locis demonstrabo. Hæc autem sunt, quæ ipse confutat nomina; *Manes, lucus; bellum, officium, Parca, ludus, otium, Calum,*

sicuti male ominata seu εὐσφημα enunciantur plerumque melius ominatis, sic vicissim non fieri, ut scilicet ἢ εὐφραμε μεταλαμβάνεται ἐπὶ τῷ εὐφημοτέρῳ. Unde rejicit ille Interpres istorum sententiam, qui putent μίση παροΐνια dici σχολιαὶ h. e. *difficilia*, ex contrario, quia sint *facilia*. Sic enim εὐφημον fuisse enunciatum vocabulo εὐσφημῶ, quod fieri negat. Eadem vero ratio prohibet, quò minus canes *veloces* appellari poterint ἀργοὶ pigri, quasi minime pigri. Videtur potius id ἀργός, quod *velocem*, & *album*, & *custodem* notat, vel aliud esse à τῷ ἀργός, piger, vel certe quandam tamen habere significationis analogiam. Nempe ἀργός proprie significat eum, qui nihil habet, quod agat, & ita unialicui rei potest esse plane *intensus*. Hinc forte pro *custode* positum unī rei destinato, qui proinde subito & celeri motu ubique isti rei adest. Similiter κύνες ἀργοὶ, quoniam Canes, si comparentur cum reliquis animalibus homini domesticis, quæ *Jumenta* à labore, quo hominem juvant, appellantur, canes, inquam, nihil pene habent, quod agant, & tanto magis discurrunt. Αργός autem *album* porro notat, quia is color est plerisque rebus naturalis, non arte factus, non elaboratus. Sic enim & ager dicebatur ἀργός, qui erat *incultus*,

lun, Eumenides. Nos alia præterea nonnulla curauimus refellenda.

I. MANES.

Manes, dici affirmant, quod boni non sint, idque testimonio Seruii confirmant, qui 3. Æn. de Polydori tumulo sic inquit; Manes anima sunt, que egressæ corporibus, nondum alia intrant corpora. Sunt autem maxime, & dicuntur per Antiphrasim: nam manum, bonum; unde mane dictum; ut Eumenides, Parcas, bellum, Lucum. Alii manes ducunt à manando; nam animabus plena sunt omnia inter lunarem circulum, & terram, unde defluunt. Alii, Manes deos infernales putant. Hactenus Seruius. Augustinus Dathus, à maniasi Græca dictione, quæ furorē, aut insaniam significat, deducit; vel à mano: ait enim, manare, non tam aquarum fluentium, quàm Solis proprium esse in emittendis radiis; unde mane, originem sumpsisse, quod in ea diei hora Sol manare incipiat. Sic ille. Sed longè aliter se res habet. Varro De ling. Lat. Antiqui, ait, bonum, dicebant Manum. Nonius Marcellus; Manum, inquit, dicitur clarum; unde etiam Mane, post tenebras noctis diei pars prima; inde Matuta, quæ Græci Leucothea: nam inde volunt etiam Deos Manes appellari, id est, bonos, ac prosperos. Festus Pompejus; Manare, inquit, antiqui dicebant, cum Solis orientis radii splendorem jacere cepissent, à quo & dictum putabant mane. Alii dictum mane putant ab eo, quod Manum, bonum dicebant: & paulò post; Mane à diis Manibus dixerunt: nam Mana, bona dicitur; unde & mater Matuta, & poma Matura: & rursus; matrem Matutam antiqui, ob bonitatem appellabant;

Q q

& ma-

& Maturum, idoneum esui; & mane, principium
 diei; & inferi dii, Manes, ut suppliciter appellati
 bono essent. Vides Festum, propter codicum
 depravationem, sibi non constare; nihilomi-
 nus tamen elicimus ex illo, Manes, à manum,
 quod est bonum, deduci. Acron in Horatium;
 Diu Manes, dii boni; à manum, quod est bonum.
 Antiqui animum à corpore separabant, Manem Deum
 nuncupabant. Hæc ille. Cic. 2. leg. Deorum, Ma-
 num jura sancta sunt. Sed nullus esset finis,
 si quæ de Manibus, Lemuribus, atque Lari-
 bus sunt disputata à Platone, Plotino, Por-
 phyrio, Psello, Proclo, Apulejo, cõner in
 medium afferre: nam nullus ferè cum altero
 convenit. Divus August. lib. 9. cap. 11. Ci-
 vilitatis Dei, Plotini sententiam sic proponit;
 Dicit quidem, & animas hominum demones esse, &
 ex hominibus fieri Lares, si meriti boni sint; Lemu-
 res, seu Larvas, si mali; Manes autem deos dici,
 quum incertum est, bonorum eos, seu malorum esse me-
 ritorum. Sic Augustinus. Apulejus de Deo So-
 cratis, posteaquam quid Genius, quid Le-
 mures, quid Larvæ sint, explicuit, subdit;
 Quum verò incertum est, quæ cuique eorum sortitio
 evenerit, utrumne Lar sit, an Larva, nomine Ma-
 num Deum nuncupant, & honoris gratia Dei voca-
 bulum additum est; quippe, quum eos deos appellent,
 qui ex eorum numero, juste ac prudenter vite curri-
 culo gubernato, sanctis & ceremoniis vulgò admittuntur;
 ut in Bæotia, Amphiaræus; in Aþrica, Mopsus;
 in Ægypto, Ostris; alius alibi gentium; Esculapius
 ubique. Hæc ille. Hinc natum est illud vulga-
 rum in sepulchris, quod à multis, quid sit,
 video ignorari.

D. M.

D. M.
ACHILLIS.

hoc est, *Diis Manibus Achillis*: putant enim sepulcrum dicari * diis inferis. Quare nostri Christiani, ut felicius ominarentur emendarent, seu corruperunt potius sic:

DEO OPT. MAX. SACRUM.

Sed, *Diis manibus Achillis*, aut *Ajacis*, idem est ac si dicat; *ipsi Achilli sacrum*, aut *Genio Achillis*.
 » [Liv. lib. 3. Tribuni instigare Claudio, ut collegae
 » Deos manes fraude liberaret, id est, animam de-
 » functi.] Postremò nemo mihi melius quid
 sint *Manes*, explicasse videtur, quam Pomp.
 Mela lib. 1. quum de Augulis Nasamonibus,
 (id est, arenosis,) loquitur; *Augula*, inquit,
Manes tantum deos putant, per eos dejerant, eos
ut oracula consulunt, precantique quae volunt, ubi
tumulis incubuere, pro responsis ferunt somnia. Quae
 verba sumta sunt ex Herodoto in Melpome-
 ne, quum de Nasamonibus loquitur, in hunc
 modum; *Furejurando, ac divinatione tali utuntur;*
per eos viros, qui justissimi, atque optimi apud illos
fuisse dicuntur, jurant, illorum sepulcra tangentes
divinant, ad suorum accedentes monumenta; & illic,

Q 9 2

ubi

* *Diis inferis*] Nempe *Diis Manes Achillis*, sunt ejus Genii. Nam qui vivorum hominum Genii, quos duos cum singulis hominibus nasci credebant, appellabantur, illi defunctorum dicebantur *Diis Manes*. Ceterum *Diis Manes* simpliciter & absolute memorati norant plerumque Deos inferos seu multitudinem illam animarum vel Geniorum in inferis locis conjunctam. Florus 1. 13. *Deovente Pontifice Diis se Manibus consecrant.* Suet. Tib. 75. *Tercium Matrem, Deisque Manes orabant, ne Mortuo sedem ullam nisi inter impios darent.*

ubi preces peregerunt, indormiunt; ubi quodcumque per quietem insomnium viderunt, eo utuntur. Mela itaque vocavit Manes, quod Herodotus justissimos, atque optimos, post mortem. Plinius, quum hæc à Pomponio accepisset, sic mutavit; *Augile inferos tantum colunt.* Rursus à Plinio Solinus; *Augile verò solos colunt inferos:* quam rectè mutarint, ipsi viderint. Obscurè dixit Virgilius *Æneid.* 6.

Quisque suos patimur Manes.

Quod sic explico; quemadmodum qui alios læserunt, aut necaverunt, patiuntur Lemures, & Larvas interfectorum, ut Orestes, & alii; sic Anchises, & alii boni viri patiebantur proprios Manes, id est, non prius transibant ad Elysios, * quam propria crimina purgarent. „ [Et hanc interpretationem „ confirmant hæc Apuleji verba in 2. Florid. „ *Brachmanæ Pythagoram docuerunt, quæ Diis mani- „ bus pro merito suo cuique tormenta, vel præmia. „ Omnino autem Manes, lingua sacrorum dictum „ videtur, pro, Mani, id est, Boni: sicut „ Porti sacres, pro sacri, apud Plautum: Matri- „ mes, & Patrimēs, apud Festum, pro, Matri- „ mi, & Patrimi.]*

II. LUCUS.

Lucus, inquiunt, à lucendo, quia minime luceat. Hoc refellens Dathus, ait, à lucendo dici fateor; sed per contrarium nequaquam. Idem putat Quinctilianum sentire, lucum per

* *Quam propria crimina*] Vel, quam proprii ipsorum Manes crimina illis inhaerentia purgassent.

per Antiphrasin dici : sed ipse , cæterique Grammatici falluntur , quum , Quintiliano authore , lucum à non lucendo deducunt : imò verò Quintilianus irridet illos , qui talia comminiscuntur ; Inquit enim lib. 1. cap. 6. *Etiame à contrariis aliqua sine minus trahi ? ut lucus , quia umbra opacus , parum luceat ; & ludus , quia sit longissime ab lusu ? & Dis , quia minime dives ?* Hæc Fabius. * Ego verò , missis aliorum

Q 9 3

* *Ego vero missis aliorum &c.*] Eadem & plura habet Scoppa lib. 1. Collect. cap. 18. ut proinde nullam hic fieri ejus mentionem mirer. Sed tamen neque hanc illius & Sanctii , neque etiam illam Vossii *Lucum* à Gr. *λοχός* deducens , jamque abunde refutau à Georg. Henr. Ursino cap. 8. Observ. Philol. sententiam probare queo , sed cum Datho sine ulla hæsitacione *Lucum* à *lucendo* derivo. In qua etymologia , licet eam ceteris præferat , nescio quid ita tamen hæsitet ille Ursinus. Scilicet antiquissimis temporibus nulla erant templa : Sacra faciebant homines in altaribus sub dio positis. Verum quia illa altaria ita in propatulo posita nullam habebant majestatem , nullumque religionis horrorem accedentibus incutiebant , hinc sylvam iis cæperunt circumdare , & quidem opacam ac tenebrosam , quia , ut ait apud Euripidem Bacchus , *σιμωπικτα ἔχει σκῶρ* & , *αἰγίσμιον* quid & venerabile habent tenebra. Unde & Ovid. in Fastis III. 295. *Lucus Aventino suberat niger sticis umbra , Quo possis visio dicere , NUMEN INEST.* Quoniam itaque in medio talium sylvarum erant altaria , inque iis solis siebant sacra , & proinde quali perpetuus lucebat ignis , & præterea frequentissimus in sacris propter quæritas illas tenebras erat usus tædarum & lampadum , religiosam istam horrorem suo lumine ex mediis tenebris immane quantum augmentum , hinc ergo sacræ illæ sylvæ dici proprie *Luci* cæperunt , utpote propter istum in altaribus ignem pene semper , certe constitutis jam religionibus , lucentes. Analogia formationis ab illo Verbo eadem est , quæ in *Nalinea* , quo , ut Varro ait lib. IV. de L. Lat. significabatur Luna. Sic *Ludus* à *Ludo* , *Vola* à *Volo* , *Bultrapus* apud Plaut. Pseud. I. 3. 127. à *Rapio* , *Naufragus* à *Frango* . *Sejugi* & *Sejuges* , *Quadrjugi* & *Quadrjuges* à *jungo* .

rationibus, *Lucum*, ab Etrusca voce deductum existimo: Etrusca enim esse nomina Varro in Originibus asserit, *Lucoves*, & *Lucumnes*. Est porro Etruscis vox *Lucà*, cum accentu in ultima, (ut Talmudistæ ajunt) idem quod, *senex* sive *senator*. Et de antiquitate *Luorum*, & illorum religione, pleni sunt poetarum libri. *Templum Pici*, inquit Virgilius, *horrendum erat silvis, & religione parentum*, id est, *venerandum*, ut Servius exponit: sed extat apud Lucanum elegans *Luci* descriptio lib. 3.

Lucus erat longo nunquam violatus ab ævo, &c.

III. BELLUM.

Bellum à *cunt*, quia non bellum sit. Ridet Dathus, & à *Belluis*, dici contendit, adducens illud Ciceronis *Offic. I.* Nam cum sint duo genera decertandi, unum per disceptationem, alterum per vim, cuiusque proprium sit hominis illud, hoc belluarum, confugiendum est ad posterius, si uti non licet superiore. Sed fallitur Dathus; hæc enim verba nihil quod ad etymon pertineat, probant. Accipe igitur veram sententiam. *Antiqui, *duellum* antè dicebant, quod postea

* *Antiqui duellum &c.*] *Varia Belli etyma* vide apud Vossium, sed qui recte censuit *Bellum* à *Du-llis* formatum, & *Duellum* porro à *Dnobus* deducit, quoniam semper in bello sint duæ partes. Possis forte non absurde item à *divello* reperere vocabuli hujus originem, ut inde sit *divellum*, sicuti & *Velus* à *Vello* est, *Tergus* & *Terrum* à *Tergeo*, vel *Tergo*: & sic deinceps elisâ vocali *Duellum*, quomodo & *Dortium* pro *divortium* nonnulli dixerunt; Vide Scaligerum ad *Festum* in *V. Auram*, & quomodo *Deigo* ex *Deago*, *Plabes* ex *Plahibes*, *Prator* ex *Pratoris* Tre.

stea bellum
ba in C
quim quai
estis anora
dus, dis;
deciat, Belli
pelati esse
ronis verdis
inter duclum
tere solebat
ni velis di
hea ubitatu
Gera Barba
Duelum; D
bonum.

O
broffii
Officium
propter

Præter ex
limo quæ
si & limi
pro Rappi
licum ex
tate veteri
tium Divo
que vocaba
vitas doc
per quæ
sibus, quæ
belli vltim
eas occup
labore libe

stea bellum vocarunt. Ciceronis hæc sunt verba in Oratore perfecto; *Quid verò licentius, quàm quod hominum etiam nomina contraherent, quæ essent aptiora? nam ut, duellum, bellum, & duis, bis; sic, Duellium, eum qui Pænos classe devicit, Bellium nominarunt, quum superiores appellari essent semper Duellii.* Ex his etiam Ciceronis verbis videre poteris Grammatistas, qui inter *duellum, & bellum*, differentiam constituere solebant, quum idem profus significent: nisi velis dicere, illud vetus, hoc autem postea usitatum. Antiquè enim dixit Horatius, *Græcia Barbariæ lento collisa duello.* Vide Festum in; *Duellum; Duicensis; Duidens hostia; Duis, Duonium, bonum.*

IV. OFFICIUM.

Officium, ajunt ab *officiendo*, quod nemini officiat, vel noceat. Hoc rectè refellit August. Dathus, ex sententia D. Ambrosii, in lib. de Officiis, dum inquit; *Officium, litera o, mutata, quasi officium dicitur, propter decorem sermonis.* Hæc ille. Donatus in Q 9 4 Adelph.

Proles ex Proles, Copia ex Copia contracta habemus. Immo quæ propius accedunt ad hoc exemplum, sic Ducui & similia haud dubie dicta sunt pro Ducevi; Rapii pro Rapivi. Certe sic Vacuus formatum est ex Vacuus, Nocuus ex Nocivus, status ex status. Denique ne auctoritate veterum destimamur, in Glossariis Labbei invenimus Divellio πρὸς ἄμεσ, Divelliones πρὸς ἄμεσ, ἀρπαγῆ. Quæ vocabula si olim fuerunt in usu, ut sane illa Glossaria nos docent, certa pene est nostra Etymologia, utpote quum manifesta ratione inde sit formatum Perduellio, quod proprie notat crimen, quo quis tanquam hostis publicus à civitate suâ censetur divisus. Si vero eam originem habet hocce vocabulum, eandem omnino habere debuit Perduellia & Duellum.

Adelph. planius id ostendit, inquit; *Officium dicitur, * quasi officium, ab efficiendo, quod unicuique persona congruit.* „ [Itaque efficere officium, pro facere, aut curare, Plaut dixit „ Bacchid. *Vestrum curate officium, ego efficiam meum,* Similiter Stich. *Pro opibus efficiamus nostra munia,* id est, ut in Rud. loquitur, „ *conficimus nostra officia: Trucul. Lepide efficiam meum officium.* Et Lucretius lib. 4. officium „ *utilitatis dixit, de membris corporis loquens; Utilitatis ob officium potuisse creari, id est, est, ob effectum, ut efficerent utilitatem.]*

V. LUDUS.

Ludus, ajunt, quod longissime absit à lusu; citantque Quintilianum lib. 1. cap. 6. Sed ille, ut monui, irridet illos, qui talia docent. Dathus malè se expedit à quaestio-

* *Quasi officium*] Sic quidem plerique Veterum Grammaticorum. Rectius tamen Vossius ab *efficiendo* deduxit, sed quod male explicuit. Nec enim idem olim, quod *efficere*, significavit illud verbum, sed *Facere aliquid circa aliquem*, sive Bonum id sit, sive malum. Usus quidem Verbi maxime hæsit in deteriore sensu, ut significet, quasi obstaculum quoddam opponere alicui, impedimento esse, vel facere aliquid, quod impedimento sit; sed id neutiquam impedit, quo minus *officium* in meliorem accipiat partem, & significet munia & facta obsequii. Nam sic prorsus etiam *Obsistere* proprie quidem denotat circa aliquem stare, quocumque tandem consilio & effectu; at dein usum idem potissimum, quod officere, impedimento esse, seu ita stare, ut impedimento & obstaculo sis: *Obstetrix* vero inde formatum, in contrariam seu meliorem partem sumitur pro muliere, quæ aliis in partu adest & adstat parata ad auxilium ferendum. Eadem porro significatio est particule *OB* in *Obsequi*, *Obseruare*, *Obsidere*, &c. ut modo in bonam, modo in se quio-rem partem sumatur.

sione, dum disputat, *ludum literarium*, non ad graviores disciplinas pertinere, sed ad Grammaticam, & pueriles institutiones, qui utique *lusus* est, præ majoribus, & altioribus scientiæ, & philosophiæ studiis. In quo quantum fallatur, non est difficile explicare; quum constet, gravissimorum Oratorum scholas vocari *ludos*. Cic. de Orat. *Isocrates magister istorum omnium, cæsus è ludo, tanquam ex equo Trojano, innumeri principes exierunt.* Sed etsi demus, *Dathum* vera dicere, non tamen propterea, *ludi* etymon inde apparet. Exquiramus igitur primævam *ludi* etymologiam; tum deinde ad *ludum literarium* accedemus. Cui quæstioni ut rectius satisfaciam, illud admoneo, literam Græcam γ , *perpetuò verti apud Latinos in u, ut, $\phi\upsilon\alpha$, *fuò*, $\lambda\upsilon\alpha$, *luò*, $\phi\upsilon\gamma\alpha$, *fuga*; sic à *Lydis*, *ludus* dictus, imò & ipsos *Lydios*, *Ludios* vocat Plautus in *Aulularia*. Historiam sic narrat Herodotus in *Clione*: Ajunt *Lydii* ipsi, sese *ludos* invenisse, qui etiamnum apud Græcos cum illis communes sunt; simul autem hæc invenisse, & in *Tyrreniam*, hoc est, *Thusciam* colonos deduxisse, idque hunc in modum accidisse referunt. Tempore *Atydis*, *Manis* regis filii, annonæ difficultas per universam *Lydiam* valde grassabatur, adeò ut *Lydii*, qui tunc miserè degebant, non cessantes remedia huic malo quærere, diversa pro se quisque excogitaverint; inventumque tunc ab eisdem *alex*, *tesserarumque ludum*, & *pilæ*, cæte-

Q q 5 ro

* *Perpetuus verti &c.*] Aliquando tamen etiam in I. Unde à $\phi\upsilon\alpha$ *fuò*, ab $\upsilon\lambda\eta$ *Silva*, ab $\alpha\sigma\upsilon\lambda\omicron\nu$ *Asilum*; ab $\upsilon\omega$ *Hiem*, ab $\upsilon\iota\omicron\sigma$ *Filius*, à $\sigma\upsilon\kappa\omicron$ *Ficus* &c. Sed tamen vera in U maxime vertitur.

rorumque ludorum omnium genera, præterquam talorum: horum enim inventionem sibi non vendicant Lydii. Porro ad famem discutiendam, altera quidem dierum in totum lusibus occupabantur; ne videlicet ciborum quærendorum sollicitudine distorquerentur; altera verò à lusibus abstinentes, pascebantur: atque hoc modo annis duodeviginti vixerunt. Hæc Herodotus. Hesychius tradit, à Lydtis inventa spectacula, & hinc Romanos dixisse ludos. Suidas, λυδιᾶζειν, & λυδιᾶσαι, pro eo, quod est, Lydiorum more vivere. Hæc de vero etymo. Secundo autem modo, * *ludus*, pro exercitatione capitur, ut, *ludus pila*; Græcè, γυμνάσιον; & γυμνάσειν, exerceri in palæstra, in haltere, in disco, & multis hujusmodi. Hinc eodem modo, *ludus li-*

* *Ludus pro exercitatione*] Sine ullo dubio verum est etymon, quod adfert Sanctius. Nam Ludos scenicos quos αὐτὶ ἑξοχῆν Ludos appellarunt, acciverunt Romani à Tyrhenis, qui origine sua erant Lydi, seu Ludi. Hinc ergo à Romanis, homo qui ludos agebat, *Ludius* dicebatur & *Ludio*, res ipsa *Ludere*, & inde *Ludus*. Porro idem ille Ludius Etrusca voce etiam *Hister* dicebatur & inde Romanis *Histrion*, in qua eadem plane literæ radicales, ut dicuntur, quæ in Hebraica voce תיבתא h. e. tuba, scilicet Etruscæ linguæ ratio ex Oriente est petenda; Histriones porro ad *tibia* modulos olim cantabant, saltabantque. Vide Liv. VII. 2. & Valer. Max. II. 4. *Tibia* denique & *Tuba* primitus haud dubie non multum fuere diversa. Ceterum *Ludus* pro schola sumpum proprie & primitus dicebatur de locis, ubi tyrones gladiatores ab lanista exercebantur, & instruebantur, quia istic quasi simulachrum pugna ludebatur. Passim hoc maxime sensu occurrit. Suet. Cæs. 26. *Tyrones neque in ludo, neque per laustas erudiebantur.* Cap. 31. *Formam, qua ludum gladiatorum erat edificatus.* Cic. Famil. X. 32. *Miles quidam de profectus in ludum gladiatorum.* Inde jam usus hujus vocabuli translatus videtur ad Scholam quoque literariam & oratoriam.

erarum, id est, gymnasium, vel exercitatio
literarum.

VI. PARCÆ.

Servius in illo Virgil *Sic volvere Parcæ;*
dicuntur, inquit, *Parcæ*, per antiphrasin, id est,
contrarium sermonem; quia nemini parcant: sic
lucus, quod non luceat: Bellum, quod nulla res bella
in eo sit. Augustinus Datus ibidem, post Ser-
vium, non probat Antiphrasin, longamque
texti disputationem de nomine *Parcæ*: dein-
de ab illo deducit, *Parcæ*; quia parcæ nobis
vitam tribuant: Nam, ut ait Plinius, *quid*
tam circencisum, quid tam breve, ut hominis vita
longissima? Sed nobis Varronis sententia magis
arridet, quæ refertur ab Aulo Gellio li-
bro 3. cap. 16. sic; *Antiquos autem Romanos Varro*
dicit non recepisse huiusmodi quasi monstruosas raritates,
sed nono mense, aut decimo, neque præter hos,
aliis partionem mulieris secundum naturam fieri existimasse:
idcirco eos nomina Parcæ tribus fecisse, à pari-
endo, & à nono, atque decimo mense. * Nam Par-
cæ, inquit, immutata litera una, à partu nominata:
Item Nona, & Decima, à partu tempestivi tempore.
Hæc Gellius. *Parcæ* autem tres finguntur
Jovis filix, quarum nomina, & officia hoc
versu explicantur; *Clotho colum retinet, Lachesis*
net, & Atropos occat.

VII.

* Nam *Parcæ*, inquit, immutata &c.] Verior haud du-
bie hæc est origo *Parcarum*, præ reliquis à *pariendo*, vel
à *partiendo* petitis. Neque tamen purem *Parcæ* dii qua-
si *Parcæ*, quod vult Varro, sed quasi *Particæ* vel *Particæ*.
Similis elisio in *Fecundus* à *seus*, *Facundus* à *facis*, *Ma-*
turus & *Matuta* à *mane*, *Fibula* à *figo*, *Vinea* à *vitis*,
Paricida ex *Patricia*.

VII. EUMENIDES.

Quas Latini *Furias* appellaverunt, Græci *Erimyes*, & *Eumenides* dicunt. Sunt autem, ut ait Orpheus,

Tisiphone, necnon Alecto, & dia Megera.

Quidam, *Eumenidas* dictas putant, ab *εὐψυχία*, id est, benevolentia: *εὐψυχία* enim est, placo; quia minimè sint benevolæ, sed immites, & diræ. Dathus interpretatur, *bene fuventes*, ab *εὐ* bene, & *μεινω* furo: sed fallitur; nam eo modo per æ diphthongon, scriberetur *Eumenides*: propiùs verò, qui dixerunt, dictas *καλὴ εὐφροσύνη*, id est, ut bene ominaremur: in templis enim omnia mala verba per contraria enunciabantur; ut, *vita*, pro morte; & *mastrare*, pro cremare, & *restè*, pro non. Sed ego longè aliter interpretor, & *Eumenidas* propriè *pias*, & *mites* appellari contendo; * quod ex Suida non erit difficile comprobare. Ejus verba sic Latine vertebam; *Eumenides, Erimyes, subterranea dea: accepisse autem ajunt eas nomen ab Oreste: tunc enim primum ab eo Eumenides, id est, mites, & pias; quoniam eas expertus sit propitias, ferunt appellatas; quibus & ille, matris cadis in Arcopago absolutus, nigram ovem sacrificavit: & paulò post; Has & Æschylus, in Eumenidibus, à Minerva fuisse placatas in Orestis judicio tradit, obtinuisseque ab eis, ne in Orestem terribiles insurgerent; unde eas*

Eu-

* Quod ex Suida &c.] Et Sophoclis Scholiaste. Vide Voffum instit. Orat. Lib. IV. c. 13. n. XL.

At vide
supra ad
pag. 574.

De Antiphrasi. 621

Eumenidas, id est, propitias vocavit. Hæc ex Suida.

VIII. OTIUM.

Ocium, dictum volunt, quod non ocys sit, & velox, sed segne potius, tardumque: nam Græcis *ocys*, velox est: ex quo *ocymum* dicitur leguminis genus, à celeritate nascendi; & *ocys*, adverbium. Hæc destruere dum conatur Dathus, ineptè philosophatur nescio quid de vita contemplativa, & activa; quod scilicet in ocio celerius moveatur mens, quam in actione rerum. Itaque asserit, otium à celeritate mentis nuncupatum: & præterea, si Musis placet, *Ocyum*, per c, & y, scribi contendit. Sed quis unquam sanæ mentis, *ocium*, & *negotium*, per y, scripsit? Pierius in Virgil. *otium*, per t omnino scribi debere contendit. Aldus in Orthographia sic; *otium cum t, libri veteres, & Q. Papirius Grammaticus his verbis; in his syllabis sonus literæ t immixtus inveniri tantum potest, quæ constant t & i, & eas sequitur vocalis qualibet, ut Tatus, Otia, justitia, & similia. Cujus ego sententiam sequor libentius, quam eorum, qui induciæ, & *ocium cum c* scribunt, Donati autoritate adducti: Eum enim scripsisse dicunt, *induciæ dictæ, quod inde otium*; quod non affirmo: potuit enim scribere, *indutiæ dictæ, quod inde otium*; quod sententiam meam confirmare videtur. Hæc Aldus. Sed quæris, unde dicatur *Otium*; an verò necesse erit omnium verborum origines, & etymon patefacere? Cosconius nobilis Grammaticus, teste Varrone, ad mille verba in Latina lingua*

qua collegit, de quibus ratio reddi non posset: hæc enim vocat *primigenia*; qualia sunt, *lego, scribo, sto, sedeo*; * sic fortasse *otium*, unde, *negotium*, quasi, nec otium. IIIIV

IX. C O E L U M.

Celum, à celando deducunt, quòd patens sit, nec coopertum, sed nemo scribit *celum*, sine diphthongo æ, vel œ: illo modo dicitur à celando, id est, pingendo; hoc autem à Græco *κοίλω*, id est, cavo. Plinius lib. 2. cap. 2. *Formam ejus in speciem orbis absoluti globatam esse, nomen imprimis, & consensus in eo mortalium, orbem appellantium: sed & argumenta verum docent: ibidem cap. 4. Cælum quidem haud dubie celati argumento diximus, ut interpretatur M. Varro. Hæc Plinius. At M. Varronis verba, licet corrupta, diversum sentire videntur; is igitur libro 4. analogiæ sic inquit; Cælum dictum scribit Ælius, quòd est celatum: aut à contrario nomine celatum, quòd apertum est; non male quòd posterius Ælius; multo potius, celare à celo, quàm celum à celando; sed non minus illud alterum de celando, ab eo potuit dici, quòd interdum celatur, quam quòd nocte non celatur omnino. Ego magis puto, à chaos carum, & hinc cælum; quoniam, ut dixi, hoc circum, supraque, quòd complexu continet terram, carum cælum. Itaque dixit *Andromacha*; Nocti, Quæ cava cæli signitinentibus conficis bigis; & *Agememnon*;*

* Sic fortasse *Otium* Non absurde tamen ab *Uros* derivatur; quoniam in otio rebus quibuscumque pro arbitrio utimur. Quas alias adferunt *Martinius* & *Vossius* hujus vocabuli origines, longe infra hujus verisimilitudinem pono.

in altissimo cœli clypeo: *cavum enim clypeum: Ennius item ad cavationem; Cœli ingentes fornices. Quare ut à cavo cavea, & caule, & convallis, cavata vallis, & coracium; ut cavum sit ortum, unde omnia apud Hesiodum, à cavo; à cavo calum. Hæc Varro. Cui astipulatur Lucretius, cum dixit, Cautas ætheris. Ego itaque calum, cum æ scribo, cum doctissimis, & verba Plinii, Varronem citantis, corrupta vel aliena puro, quæ sic legenda censeo; Cælum qui-
*At vide supra ad dem haud dubie cavari argumento diximus, ut interpretatur M. Varro. pag. 595.**

Atque hætenus de novem nominibus, quæ Augustinus Datus suscepit confutanda: Nunc nos ad alia transeamus, quæ à maximi nominis Grammaticis, & Rhetoricis per Antiphrasin dicta passim adducuntur.

X. MORUS.

Plinius lib. 16. cap. 26. Sicut Morus, inquit, quæ novissima urbanarum germinat; nec nisi exacto frigore, ob id dicta sapientissima arborum. Ex his Plinii verbis multi ansam cepere, ut docerent, *morum*, dici per antiphrasin, quia minime sit stulta: *μωρος* enim stultum, & dementem significat. Alciatus in Emblematis, postquam dixit de Amygdalo, subdit;

*Serius at Morus, nunquam nisi frigore lapsa
 Germinat, & sapiens nomina falsa gerit.*

At verò nec Plinius id sentit, nec si sentiret, illi subscriberem. Res autem sic se habet: Multa nomina apud Græcos scribuntur per *av* diphthongon, quæ Latini nunc

per *au*, nunc per *o*, enunciarunt; ut, τῶν τῶν, *taurus*; αὐλῆ, *aula*; Καύκασος, *Caucasus*; αὐρίων, *aureum*. Orata, inquit Festus, genius piscis appellatur, à colore auri, quod rustici Orum dicebant; ut, aurículas orículas. Itaque Sergium quoque quendam prædixit, quod & duobus annulis aureis, & grandibus uteretur, Oratam dicunt esse appellatum. Hæc Festus. Quin & sæpe apud antiquos, *au*, migrabat in *o*, ut *cauda*, *coda*; *Caurus*, *Co-*
rus; *plaustrum*, *plostrum*; *cautes*, *cotes*; *caudex*, *co-*
dex; *plaudo*, *plodo*, *explodo*; *Plautus*, *Plotus*; *cotio*, *cotio*; ut apud Plautum; *Nibili cotio est*. Eodem igitur pacto ex *μαυρός*, id est, obscurus & niger, fit *moras*, cujus fructus niger est. Quid, quod etiam * apud Græcos in usu est, *μορίδα*, pro ipsa arbore mori? Sæpissimè Hispani, faciunt *o*: ut, *Taurus*, *toro*; *aureum*, *oro*; *laurus*, *loro*; *pausas*, *posas*, *Maurus*, *Moro*, *moral*; *laus*, *loor*; *laudare*, *loar*; *Paulus*, *Polo*; *cauda*, *coda*; *causa*, *cosa*; *paucum*, *poco*; *audire*, *oyr*; *auditus*, *oydo*; *cautum*, *coto*; *caules*, *coles*. Et Italicè *Moro*, significat fuscum; ut apud Tassum in *Amadigi canto*, 57.

Un Gigante nel volto arsiceto, & moro.

XI. MILES.

FEsti Pompeji hæc sunt verba; *Militem E-*
lius à mollitia, καὶ ἀντιφρασίον, id est, per
 antiphrasin, dictum putat, eo quod nihil molle,
 sed potius asperum quid gerat: sic ludum dicimus,

* Apud Græcos in usu est] Immo & ipsum *μορίδα* pro fructu. Unde proinde rectius, repugnantè licet *profrodia*, deducit Vossius Latinam vocem.

in quo minimè luditur. Hæc ille, satis ineprè.
 Ulpianus lib. 29. l. i. §. de Militari test.
 Miles, inquit, appellatur, vel à malitia, id est,
 duritia, quam pro nobis sustinet; aut à multitudine,
 aut à malo, quod arcere milites solent; aut à Græco
 verbo χιλια, unde χιλιασδ's tractum est; nam ita
 Græci χίλια, & mille hominum numerum appellant;
 quasi millesimum quemque dicas; unde ipsum quoque
 ducentem χιλιαρχος, appellant. Hæc ille. Ex his au-
 tem opinionibus postrema verior, & aptior
 est, utpote quæ Græcæ origini magis quadret.
 * Itaque miles, propriè dicebatur, qui unus è
 mille, non sine dignitate nomenclaturæ, vo-
 cabatur. Nos dicimus de xxiv. rectoribus
 Hispanensibus; *Es veynre y quatro de Sevilla*. Ver-
 ba porrò Ulpiani malè citat, & interpretatur
 Laurent. Valla lib. i. cap. 14.

XII. SIMULTAS.

Simultas, inquit Festus, dicta ex contrario;
 quia minimè sint odientes se simul. Hæc ille.
 † Sed quur non potius à simulando, quum
 qui latenter dissentiant, semper simulata lo-
 quan-

R r

* Itaque miles propriè &c.] Vere Miles à Mille deducitur,
 quod vocabulum olim etiam Mile scribebatur. Scilicet
 temporibus Romuli quæque tribus mille homines confe-
 rebat in Legionem. Unde qui inter eos erat, dicebatur
 Miles, quasi millesimus, seu unus ex illis mille vel mille-
 simis. Qui vero his mille millesimis præerat, à Tribu
 Tribunus appellabatur. Hæc vera ratio & origo vocabu-
 li Miles. Verba Ulpiani paulo aliter se habent
 † Sed cur non potius à simulando] Addit hoc ipsum etiam
 Festus. Potest, inquit, & à simulatione dicta existimari,
 quia simulate loquuntur ad invicem. Ego vero potius dictum
 arbitror ab eo, quod inter pares solet esse æmulatio,
 & quæ inde oritur, invidia ac contentio. Vide Vos-
 sinum,

quantur, donec vindictæ sese offerat occasio. Hic potius Laur. Vallæ in Raudensem assentior. *Simultas*, inquit, est latens odium; ea simultas plerumque intelligi contenta est, cum inimicitia opere se ostendat.

[Videtur antiquitus *simultas*, significasse pactum, sive quod inter duos simul convenerit, quasi *Simultas*: postea usurpatum, pro tacita conventionem mutui odii. Plebs quidem Romana, *simultatem* sic videtur usurpasse, velut ex Hygino apparet, Fab. 50. Cum multi Pelias filiam peterent, Pelias *simultatem* his constituit, ei se daturum filiam, qui feras bestias ad curvum junxisset. & Fab. 22. Ætæ Jasoni hanc *simultatem* constituit, si vellet pellem auratam afferre, tauros arripedes jungeret jugo.]

XIII. VIOLA.

Violam, dictam volunt quidam, quasi non violatam, vel non violandam. Ineptè fanè, * quum *violo*, verbum, à voce *viola*, ducatur: nam *violare virginem*, est deflorare, & violæ colorem inferre; ut latius in nostris Originibus ostenditur. Alii minus malè, à *vi olendi*. Sed melius à Græca *lon*, more diminutivorum: idque ex eo melius potest persuaderi, quod Æoles, unde pluri-ma Latini sibi deflexerunt, scribebant *Fion*, digamma Æolico, ut ait Terentianus. Et di-

Sanctii
liber de
Originibus.

* Quum *Violo* verbum Græc.] Id vero, licet Sanctii Originibus non viderim, & proinde ejus rationes examinare non poterim, ineptum pronunciare non vereor. *Violo* & *Violentus* omnino deducuntur à *Vio*. Sic *Lux*, *Luceo*, *Luculentus*. Ceterum *Violam* quod à Græco *lon* derivat Sanctius, prorsus probò.

digamma Æolicum, verti apud Latinos in V. tritum est; ut, ois, ofis, ovis; oon, ovon, ofon, odum; oionon, Foinon, vinum; Teios, Tafos, parvo; aion, aifon, avum; oia, Foia, via; video, Foideo, video; Is, Fis, vis; & verbum vapulo, ab Apolluo, pereo, vel apoloumai, peribo; Æolicè Fapolo, inde vapulo, pereo, vel doleo. Sæpe reperias apud Comicos in imperandi futuro, vapula, & peri: & plora, & jubeo te plorare. Formiæ unde dicantur, indicat Strabo his verbis; Urbs à Lacedæmoniis condita, prius Hormiæ dictæ, dia to Evormon, id est, propter portus bonitatem, & commoditatem. Versus autem Terentiani de Digamma Æolico, hi sunt:

Nominum multa inchoata literis vocalibus
 Æolicus usus vertit, & digammon præsicit.
 Æolica Dialectos autem mista ferme est Itale.
 Hesperon quum dico Græcè, vesperum cognominat;
 Estia, sic vesta facta: vestis estbes dicitur:
 Hina, quem Græcè vocamus, vim jubet me dicere:
 Ear, est multis in usu, & magis poeticum est;
 Er, enim nativa vox est: ille ver hoc dicitur.
 Quos Homerus dixit Eneous, ille Venetos autumat:
 Et viola flos nuncupatur, quem Græci vocant Ion:
 Et Jolaos, ille, violens, crede Marco Tullio:
 Quamque Itum, dicunt Achai, hanc vitem gens Æoli.
 Plura Sappho comprobavit, Æoles & ceteri.

Vono etiam, & womer, seu vomis, ab ἐπίω,
 vel ἐπέω, vomo, & vomica, quod semper evo-
 mat sanguinem.

XIV. ÆGER.

Æger, inquit ab *ago*, quod nihil possit agere. Nil vidi, aut legi ridiculum magis. Alii ab Græco *αἰ αἰ*, quod est doloris signum, & querelæ. Alii ab *αἰδύζω*, id est, lamentari. Sed non longe abierit ab *ago*, eo quod agatur infirmitate, vel tristitia: & *agere vitam*, ad id alludit, Virgil. *Vitamque extrema per omnia ducō.* Sed placet ab *αἰ αἰ*.

XV. DIS, PLUTO.

Dis, inquit, quia minime dives. Quod ex Quintil. lib. I. cap. 6. eliciunt; quum potius, ut diximus Quinctilianus hujusmodi etymos irrideat, & insectetur. Cic. 2. Natur. Deor. à *divitiis* videtur deducere; *Terrena*, inquit, *vis omnis*, atque *natura Diti patri dicata est*: qui *Dis*, ut apud Græcos *πλάτων*, quia *ὅ* recidunt omnia in terras, & *οἷ* oriuntur è terris. Hæc ille. Cui consonat Ovid. I. Metamorph.

— *Itum est in viscera terra,*

• *Quasque reconciderat, Stygiisque admovent utraque*

Effodiantur opes, irritamenta malorum.

Itaque sine Antiphrasi, * *Dis*, à *divitiis*, quas possidet; aut *divitiæ* à *Dite*, (est enim ditissimus) rite nominabitur.

XVI.

* *Dis à Divitiis*] Immo quasi per contractionem *Dis* pro *Dives*, sicuti *Dites* pro *Divites*, quoniam revera *Dives* est. Vide & Vossium,

XVI. PONTUS.

Pudet referre *Ponti* etymon, olet enim *traxem* Grammaticorum. Dicunt isti, *quasi sine ponte*: quia mare pontem habere non possit. Nihil magis ridiculum est, quam quum Græcis vocibus etymum reddatur Latinum, aut contra. *Lapis* dicunt, quia *pedem ledat*; vel à *labando*, quum Græcè sit *λαβος*; & *petra*, quia *teratur pedibus*, aut *pedem terat*, quum sit *πίτρη*, vel *πίτρηα*. Itaque *Ponti* etymon Latine reddere imperitiæ fuit. Nec etiã necesse fuit *Ponti* etymon scrutari, quum pro mari accipitur: *nam propriè mare non significat, sed regionem illam, cujus fuit Mithridates rex. Unde Juvenalis;

R r 3

Fe

* *Nam proprie Mare &c.*] Dabitem sane & pene putent esse proprium Maris Euxini vocabulum, vel saltem ei *μαρ' ἑοξίν* tributum. Certe *Propontis* proprium est vocabulum istius Maris, quod ante Euxinum est, veluti Minor *Pontus* ante Majorem. Etymon *Ponti* rectè forsàn à *πόντος*, ut monuerunt jam alii, deduxeris, quia periculosa & laboriosa istic erat navigatio, propterea, quod illud Mare commodis portibus & stationibus destituebatur, unde & olim *Ἀγέρον*, quasi *improptunum adventantibus*, Græci tradiderunt cognominatum. Adde quod celeberrima Græcorum expeditio prima instituta fuit in hunc Pontum Euxinum, nec sine maximis periculis & laboribus. Unde ab illis reducibus videri posset id *Ponti* nomen Mari huic impositum propter exantiatos illic labores, & sic ad alia quoque Maria translatum, sed & cum regione vicina quoque tandem communicatum. Bochartus tamen in suo Phaleg. l. 10. in eo consentit cum Sanctio, quod nomen id primum tribuit regioni, dein Mari, regionemque putat Orientalium lingua per metathesin literarum sic appellatam, quasi terram *Botna* vel *Bynium* h. e. *nucum*, quæ frequentissimè in ea: Unde & à Latinis scriptoribus sæpe *Tonicarum Nucum*; ut præstantissimum, mentio fit, Neque absurde sane illud,

Fessino ad nostras, & regem transeo Ponti Ibi est, Pontus Euxinus: & ita Pontus accipitur pro mari, ex parte totum; ut *fretum* pro mari, quum sit *Fretum* propriè, quod Græci vocant *Portlmon*, à fervendo, quod ibi maxime fervet aqua: nos vocamus *Estrecho*. Denique passim Græcè legas, ποῖτος ἀλῆς, id est, *Pontus Maris*; & *Freta Ponti*, ut æquor maris.

XVII. PELAGUS.

Solent etiam & Græci Grammatici, quamvis doctiores, ineptire; dicunt enim, πῆλαγος à πῆλας, id est, prope, & γῆς, id est, terra; quia non prope, sed longissime abest à terra. Sed *pelagus* propriè mare non significat, sed profunditatem maris; Hispanè, *Pielago*. In Evangelio D. Marthæi legitur, πῆλαγος τῆς θαλάσσης, id est, *Pelagus maris*, hoc est, in medio maris. * Crederem dici *pelagus*, à πῆλας, prope; quia prope litus statim *pelagus* est, id est, profunditas maris.

XVIII. CHARON.

Illic Gregorius Giraldu de diis gentium sic ait; *Charon deus infernus, dictus per Antiphrasin, quasi acheron: alias tamen etymolo-*

gias

* *Crederem dici pelagus &c.*] Verisimilius fecere, qui ab Hebr. פֶּלַיִם *Ris* deduxere. Sicut & sequens vocabulum *Charontis* ab Aegyptiaca origine reperiverunt Eruditi, quæ portuorem significarit, probante Vossio, quem vide. Certe *χάρων* non à *κρηνη*, sed hoc ab illo derivatur: neque etiam à *κρηνη*, quo proprie *Letus habent oculos* noratur, cum nihil letum *Charontis* tribuatur ab ullis Scriptoribus.

gias Phormutus adducit, quas non satis probat. Hæc ille. Mihi placet Natalis de Comitibus in Mythol. *χάρων*, inquit, à *χαίρω*, id est, gaudeo, quia transitus Lesbei fluminis ad sedes beatorum maximo cum gaudio fiat. Sic ille. Invenio & *χάρων*, pro leone, *ἀπὸ τῆς χάροπος*, id est, ab splendore oculorum. Huc videtur Virgil. *Æneid.* 6. respexisse; *stant lumina flamma:* & Ovid. *Metamorph.* *Rubra suffusus lumina flamma.* Seneca in *Hercul. Fur.* act. 3. *Concava lucent gena:* sic enim legendum, non *squalent*. Dicuntur etiam *χάρωνια*, hiatus terræ immensi; & *χάρματα*, ex Diogene Laërtio, & Josepho Scalig. in *Æthna*; unde non male possent deduci Charon.

XX. HOLOSTEON.

Holosteon, inquit Plinius lib. 27. cap. 10. sine duritia herba, ex adverso appellata à Græcis, sicut fel dulce: tenuis usque in capillamenti speciem, longitudine quatuor digitorum, ceu gramen, foliis angustis, astringens gustu, nascitur in collibus terrenis; usus ejus ad convulsa rupta in vino pota. Hæc omnia sumpsit Plinius ex Dioscoride lib. 4. cap. 9. præter illa, sine duritia, ex adverso appellata à Græcis, sicut fel dulce. Qua in parte non assentior Plinio, si modò illa Plinii sunt tam disparata verba: nam quum dicimus, *fel dulce*, non Antiphrasis est, sed ironia. Deinde apud Dioscoridem non *ὀλίγειον*, sed *ὀλίγειον* legitur, id est, *perdens coronas*, quia coronaria non sit. Et verò si graminis similis est, rite vocabitur *holosteon*, id est, dura, & tota ossea, & non per antiphrasin. Doctor Laguna, nostram *pilosellam*, esse arbi-

tratur, quæ ideo sic vocatur, quod minus sit horrida, villosa, & veluti spinosa.

XX. ORTHOPNOEA.

Cœlius Aurelianus lib. 3. cap. 1. Chronion, quum fere attigisset, quid esset Orthopnoea, id est, spirandi difficultas, subdit: Item, ut alii dicunt, contrario vocabulo suæ virtutis nomen accepit: nam quum sui ratione convertat, ac depravet, tanquam corrigat, Orthopnoea nuncupatur, quam nos spirandi dicere correctionem poterimus; multa enim contrarie interpretationis vocabulum sumpserunt; ut fella, quæ Græci *πλοῦσα* vocant, velut dulcia, quum sint amarissima. Hæc verba coincidunt cum illis Plinii ex capite præcedenti, utraque ex ingenio Grammaticorum. Quanto simplicius, & rectius diceretur; * Orthopnoea ideo dicitur, quia nisi recto, & extenso collo spiritum emittere non possimus.

XXI. LUSTRA.

Servius lib. 1. Æneid. sic; *Lustra*, & *Lupercalia* per contrarium dicimus: quia parum *lustrantur*. Sed quantum Servius fallatur, & jam sæpe docuimus, & de Lustris egimus satis in Regula quinta, quum disceptavimus, unius vocis unicam esse significationem.

Erunt & alia multa, quæ Grammatici, ut sunt ad errores ingeniosi, comminiscuntur. Sed hæc satis fuerit confutasse; ex quibus

* Orthopnoea ideo dicitur] Vide & Voss. Inst. Orat. III 17. 11. ubi item Antiphrasis, ut facile Grammaticorum inventum, explodit.

Responsio ad quædam Objecta. 633

bus faciliè intelligetur, nullam posse esse vo-
cem, quæ ex impostoris mente contrarium
possit significare.

RESPONSIO

ad quædam Objecta.

Scripsi in quadam epistola; *justa solemnia*
facere: reprehendor in orthographia, &
in significatione; * nam *sollemne*, in-
quiunt, est, quod quotannis fieri solet.
Orthographia vera est: dicitur enim
R r s sol-

* Nam *Sollemne* inquit *Gr.*] Crediderim quidem cum
Sanctio veram esse Orthographiam, qua usus est; sed
posteriores tamen Veterum dixisse censeam *Sollemnis* po-
tius quam *Sollemnis*; Plane sicuti maluerunt tandem *Por-
tunus* pro *Portunus*, *Fortuna* pro *Fortuna*. Porro credido-
rim proinde etiam, primitus quidem id vocabulum, utpote
solummodo derivatum & deductum à *Sollus* h. e. totus,
integer, non tam significasse *præcipuum*, *singulare* & *exi-
mum*, ut mox Sanctius explicat, quam *Perpetuum*, *Con-
tinuum*: sed tamen deinceps adhibitum revera in signi-
ficatione ejus, quod *omnibus annis fieret*, & quod sic usum
continuo perseveraret. Sic utique Festus in *Sollo*: *sollen-
ne*, quod omnibus annis præstari debet, Festus autem sua
hausit ex Verrio Flacco, qui vixit temporibus Augusti.
Nullum igitur potest esse dubium, quin Verrinus eo sen-
su, ut & pro eo, quod *usitatum sit*, illud vocabulum
adhibuerit, & haud dubie plures illo tempore. Ne dubi-
tes, sic Livius I. 7. *Tradito servis publicis sollemni familia*
ministerio, Cap. 31. *Mansit certe sollemne*, ut quancun-
que nunciaretur idem prodigium, *feria* agerentur. XXXVIII.
48. In ea civitate, qua in sollemnibus verbis habet, quum
eviumphum decernit: *Quod bene ac feliciter Remp. admini-
stravit*. *Sollemnia* hæc Verba quid aliud quæso sunt, quam
usitata, & longè usum continuata. Pomp. de Or. juris.
§. 6. Ex his legibus *Actiones* compositæ sunt, quas ne *populus*,
prout vellet, *insitueret*, certas *sollemnesque* esse voluerunt. In-
te.

634 *Responsio ad quaedam Objecta.*

sollemnis, à *solo*, voce *Osca*, id est, totum, teste *Festo*: *ennis* autem est productio vocabuli, ut in *legitimus*, *aditimus*. *Aldus* in *Orthographia* sic ait; *Sollemne*, non *sollemne*, habent antiquissimi libri, & *lapides*. *Analogia*, *Sollemne* videtur probare, si modo à *Solo* anno deducitur, us quibusdam placet. In hoc tamen plus antiquitati demus, quam analogiæ. Vide *Festum* in *Sa'lo*, & *Osce*. Hæc *Aldus*. *Sollemne* autem nec derivari ab anno, nec significare, quod solet quotannis fieri, hæc testimonia demonstrabunt.

„ [*Livius* lib. I. *Ludicrum fuit, equi, pugilesque*
 „ *ex Hetruria acciti; solemnes deinde annui mansere ludi* :
 „ & lib. 5. *Ut matronarum, sicut virorum, post*
 „ *mortem solemnis laudatio esset* ; & lib. 7. *A con-*
 „ *sulibus ad dictatores solemne clavi figendi translatum*

est :
 terim præcipue, quicquid singulis annis fiebat, appellabatur *Sollemne*. Hinc passim *sollemnes dies*, *ludi sacra*. Jam vero quoniam illi anniversarii dies erant quasi præcipui dies totius anni, & quoniam illis diebus solebant nonnulla præcipue festo modo agere, hinc tandem factum, ut aliquando simpliciter de talibus rebus *Sollemnis* adhibeatur pro præcipuo, & maxime festo. Sic *Suet.* Tib. 34. *Sollemnibus canis prædiana obsonia apposuit*. h. e. talibus canis, quales solebant exhibere diebus maxime festis. *Vitell.* 11. *Inferias Neroni dedit, & sollemni convivio citharædam placentem psalam admonuit*. h. e. maxime frequenti, & festivo. Scilicet eodem modo se res habet in hoc vocabulo, quo in *Aedivimus* ac *Aedivum*. *Aedivum* dicebatur eadem forma, qua *Finitivum* & *hæc* hoc notat rem sive hominem, qui est in finibus nostris. Sic illud, hominem, qui habitat in æde sacra. Sed cum tandem facilius pronuntiationis gratia diceretur *Aedivum*, crediderant ipsi Veteres insigni errore, dici id, quasi *Aedis sacre Tutorem*, ut exponit *Festus*. Vide & *Varron.* lib. IV. de *Ling. Lat.* Eodem itaque modo verum haud dubie & genuinum fuit *Sollemnis*, sed per *epitaves* deinde dictum *sollemnis*, idque acceptum, tanquam si esset compositum ex *sollus* & *Annus*, & significasset primitus tale quid, quod omnibus annis recurret.

Responsio ad quædam Objecta. 635

est: intermisso deinde more, digna etiam per se visa
est res, propter quam Dictator crearetur. In
solemne, ergo subauditur Institutum, vel Opus]
Horatius lib. 1. epist. 18. Romanis sollempne viris
opus, utile fama: idem lib. 2. epist. 1. Roma
dulce diu fuit, & sollempne, reclusa Mane domo vigi-
lare, clienti promere jura: idem lib. 1. epist. 1.
Insanire putas sollempnia me, neque rides? Plin. lib.
28. cap. 9. Certè nova nuptia intrantes, etiam
solempne habent, postes eo attingere. Virgil. lib. 12.
Imperium sollempne facer, mihi mania Teucri Consti-
tuent. Cic. ad Attic. lib. 7. Tantum igitur nostrum
illud sollempne seruemus, ut ne quem islorum eantem si-
ne literis dimittamus. Tacit. lib. 12. Et funeris
solempne, perinde ac D. Augusto celebratur: idem
lib. 3. dixit; Funerum sollempnia: & lib. 11.
Nuptiarum sollempnia. Solempne igitur semper
significat aliquid præcipuum, integrum,
singulare, & eximium. Sic Horat. lib. 4.
Oda. 11. Qui dies iure sollempnis mihi, sanctiorque
pene natali proprio. Et Virgil. lib. 5. Annua
vota tamen, sollempnesque ordine pompas, id est,
præcellentes. Qui locus decepit Gramma-
ticos, propter annua vota: qui sapiunt, scri-
bunt sollempnis, sollicito, sollertia, sollers, id est,
totus ars.

Sumtus, emtus, contemsi, contemtum, scribo
sine p. quia verbi characteristica litera perire
non debet, & à Barbaro sæculo dimanavit,
emptum, comptum. Barbari scribebant *hyemps*,
danpuatus, *sompniare*, *prompsi*. Marius Victo-
rinus in libro de Orthographia sic ait; Nam
biems, & *sumsi*, & *insumfit*, & *demsi*, sine dubio
per m, l, scribetis. Et quando in harum vocum
mentionem incidimus, nec *consumptum*, nec *emptum*,
nec *temptat*, & similia istis per p, t, scribetis ex-
tiosè,

636 *Responsio ad quædam Objecta.*

tiosè, sed ut ego scripsi, juxta, m, t, ponetis. Sed de hoc latissimè Lambinus in prologo in Horatium.

Archaismon objiciunt, quum dixi; *Si pote est. Nomen potus; & pote, non differt à fortis, & forte, nisi quod etiam in neutrali genere aliquando potis, reperitur. Lucret. lib. 1. Conjunctum est id, quod nunquam sine perniciali Dissidio potis est se jungi, seque gregari: idem lib. 5. Nec potis est cerni, quia cassum lumine fertur: loquitur de corpore. Catul. Quantum qui pote plurimum perire. De voce, Potis, in masculino, & foemin. multa sunt testimonia. Virgil. 3. Æneid. Nec potis Ionios fluctus equare sequendo: idem Æneid. 11. At non Evandriam potis est vis ulla tenere. Sed hoc nemo opinor negabit. De pote, videamus an sit Archaismos. Cicero de claris orat. Hospes non pote minoris: idem Attic. lib. 12. epist. 39. Ego quid homines aut reprehendant, aut postulent, nescio: ne doleam? qui pote est? ne taceam? quis unquam minus? ibid. lib. 13. epist. 37. Hoc quidquam pote est impurius? Pers. Satyr. 1. Qui pote? vis dicam? Propert. lib. 2. eleg. 1. Qua pote, quisque in ea conterat arte diem. Catull. Una salus hæc est, hoc est tibi pervincendum. Hoc facies, sive id non pote, sive pote: idem; Aut si perditus pote est quid esse. Terent. Adelph. act. 2. sc. 3. Nihil pote supra. Plaut. Caf. sc. Omnib. Non pot' est impetrari: idem, Mostell. scen. Jam pridem; Vah, quid illa pote pejus quidquam muliere memorarier? idem, Menech. scen. Ut atas; Ibo, atque arcessam medicum jam quantum pot' est: idem, Persa sc. 1. Quin si egomet totus veneam, vix recipi pote sit, quod tu me rogas. Priscianus lib. 15. Hic & hæc potis, & hoc pote; unde potior, potissimus.*

Ce.

Responsio ad quædam Objecta. 637

Celebrare regis uxorem, reprehendere conantur, quod sit accusativus personæ. At Cicero pro Muræna, à nobis stat, quum scribit; *Nuncii, literæque celebrant eum, factum consulem*: idem pro Arch. ingenio alicujus Poëtæ aliquem celebrari. Ovid. 2. Art. in fine; *Me vatem celebrare viri, mihi dicite laudes*: & lib. 1. Amorum; *Carminibus aliquem celebrare dixit. Celebratus, & Celebrandus passim invenies.*

Ut Poëtis aliquem prælucere facem, scripsi, nescio quid hic possint reprehendere, nisi summam elegantiam. *Lucere vel prælucere facem, cereum, candelam alicui, selectum loquendi genus est*; aut *lucere, vel prælucere cum dativo, suppressio accusativo, ut illud; Ego meis majoribus virtute mea præluxi, supple facem, vel cereum.* Suetonius, August. cap. 29. *Servumque prælucentem exanimasset.* Plautus, Cas. scen. *Non mihi; Primum omnium huic lucebis nova nuptiæ facem*: idem, Curcul. sc. 1. *Tute tibi puer es lautus, lucet cereum.* Aurelius Victor de viris illust. *Dujlio concessum est, ut prælucente funali, & præcinente tibicine, à cæna publicè rediret.*

* *Threnos deflere dixi, Græcos imitatus, qui passim verbis cognatos accusativos adjungunt*; ut, *servitutum servire, certamen certare, ludium ludere*: sic, *Deusiv Deusus, id est, deflere lugubria.* Sic Cicero dixit, *Casus deflere. Funera flere,* Ovidius: & *Fortuna tua stenda est.* Itaque fleo, (ut

* *Threnos deflere*] Phrasis hæc recte exponi potest. Eodem scilicet modo, quo supra pag. 222. 223. exposuimus *Aestivare annum, saltare Cyclops, Vivere Bacchanlius.* Ceterum de Verbis tam Activis tam Neutris etiam abunde in superioribus egimus, & liquido, ni fallor, Neutra asseruimus.

638 *Responsio ad quædam Objecta.*

(ut & reliqua omnia verba, passivis exceptis, & substantivo) activum est.

Debito ephathlo non fraudabitur, scripsi. Si Epathlon, inquit, vox Græca est, quur Græcis characteribus non signatur? deinde quur in sexto casu, quo Græci carent, collocatur? Respondeo: sive Græcis, sive Latinis literis scribatur, Græcum esse nomen, & aptissimè in sexto casu, cum suo adjectivo collocari. * Græcos autem sexto casu non carere, jam probavimus.

Prorsam orationem, non profam, scribo. *Prors limits*, inquit Festus, *appellantur in agrorum mensuris, qui ad orientem directi sunt*: idem; *Prorsum ponebant pro recto*. Donatus in Terent. † *Prorsa*, inquit, *oratio, quam non inflexit cantilena*. Scio antiquissimos dixisse, *prorsam*, non *prorsam*; quia concursum r, cum s, fugiebant; unde dicebant, *rursam*, pro rursum, *susam*, pro sursum, *asiam*, pro arsum, *prorsum*, pro prorsum; & vestem quandam vocabant, *prorsam*, pro longa. De *Prorsa Dea*, Agellius libro 16. cap. 16.

Lib. 2. *In ea re aliquem excellere, qua in re.* Sunt innumera testimonia, quibus hoc politum dicendi genus confirmavimus.

Elegantissimum aureum annulum. Valla lib. 3. cap.

* *Græcos autem sexto* &c.] At Tu vide, quæ contra hanc sententiam disputavimus supra pag. 26 27. 28. Interim Græca vocabula Latine scripta, Latine etiam declinantur per casus, recte, & veterum exemplo: sicuti ex quamplurimis Auctorum locis patet, in quibus nomina propria Græcorum per casus Latinorum exprimuntur. † *Prorsa oratio*] Immo dicitur *prorsa oratio*: quasi porro usque ad marginem semper vorfa: & idcirco opponitur Metro, cujus Versus ante desinebant plerumque, quam ad marginem pervenirent. Vide Casaub. ad Lamprid. Alex. cap. 59.

Responsio ad quædam Objecta. 639

cap. 4. duo adjectiva uni substantivo addi posse negat: sed longè fallitur, ut alibi probavimus.

Lib. 2^e
cap. 8.

Sonetta, quæ dixerim, & duplici tt, scripserim, reprehendor: nam novæ voces, ajunt, præfatiuncula molliendæ sunt; ut ita dicam, ut ita liceat loqui. Nonne ridiculus esset, qui sic loqueretur? Confero me Madritum, ut ita loquar: Veneo Burgis, ut ita dicam. Aliud igitur est nova nomina invenire, aliud, inventis uti, etiamsi apud Latinos non inveniantur. Quæ duo tt? quia sic scribunt Toscani nomina deminuta.

Aliena pœmata nemo pro suis usurpato. Usurpare, inquiunt, est in frequenti usu habere: Et quid necesse fuit addere, pro suis? Nonne & Usurpare capitur, pro capere? atqui id frequentissimum est. In illo Ciceronis libro 9. epist. 16. *Usurpata duplex cubile*: Canterus legit; *Usurpat à*; vel, *usurpat ab duplex cubile*; quod verum credo. Et quod est apud Gellium lib. 3. cap. 2. *de usurpatione*, id est, usurpationis interruptione, non probat Charondas ad leges XII. tabularum. Cic. 7. Verr. * *usurpare, ac retinere*: idem pro Marcello;

Cræ-

* *Usurpare ac retinere*] Sic Gell. VI. 3. *Retentam ad Scipione & in deliciis atque moribus usurpatam.* Tac. Ann. XI. 16. *Modo comertam & temperantiam, modo violentiam usurpans.* Plaut. Bacchid. I. 2. 41. *O barathram, ut ego te usurpem ludens.* Cic. de Amic. c. 2. *Nec tamen ab isto officio, quod semper usurpavam, abduci contendo me debui.* Denique pene profus, ut Sanctius *aliena pœmata pro suis usurpare*, sic Phædr. fab. 73. *Sicula illas gloria vana fuit. Et usurpare vestri ornamenta miseris: P. res dicit non sunt vestri fortis iudicis.* Tac. Ann. III. 60. *Quædam civitates quod falso usurpaverant, sponte misere.* Atque hæc tandem Animadversionibus nostris finem faciemus, sequentem dissertationem

ce-

640 *Responsio ad quædam Objecta.*

Crebris sermonibus usurpare, dixit: & quur addidit, *crebris*, si usurpo, frequentativum esset? Ego addidi, *Pro suis*, more Terentiano, in Andr. *Fatetur transtulisse, atque usum pro suis.*

Nemo uno plus præmium expectato. Dicendum erat, inquit, *uno plus præmio*; quia *Plus* substantivum, non adjectivum est. Ego contra sentio: nam *plus*, in neutrali terminatione, semper adjectivum est; ut, *vitrix* in foemina, *alma* etiam in foemina: quur enim dicas, *vittricem legionem*, aliud esse, quàm *vittrices legiones*? Itaque quum dicas, *pluris emi*, deest,

relicturi intactam Auctori suo, & Lectorum arbitrio. Id solummodo addemus, Modum, qui in omnibus rebus optimus est, in ea quoque Auctoris nostri sententia servandum, & cavendam, ne dum nimis morosi sumus in exigenda Latinitate, sterilem in ea reddamus & styli nostri & Linguae sermonem. Non ita temere repudiaverim Ego, quod Analogia syntaxeos & significationis admittit, licet ejus exempla non ita sint in promptu; cum multa haud dubie olim, etiam Ciceronis & Augusti tempore, Latine dicta sint, quorum tamen exempla & documenta in iis, qui supersunt nobis ex illa ætate, Auctoribus desideramus: & sæpissime eveniat, ut desiderari patentur, quæ tamen in iis occurrunt, sicuti adversus Sciopium à Viris Doctis sæpe est probatum. Porro neque usum Linguae Latinae adeo arctaverim, ut prorsus eam quotidiano sermone exclusam velim. Si nolimus in Academicis adhiberi ad docendum, vix possent utique illæ, nisi unius gentis hominum studiis inservire, quod alienum prorsus foret ab earum instituto & publico bono. Sæpe igitur omnino loquendum est lingua Latina, quæ communis est omnium eruditorum lingua, & proinde quasi vinculum quoddam commercii omnibus inter se nationibus exhibet. Sæpe autem loquendum est etiam ex tempore & subitò. Sed tamen illa extemporalis facultas sermonis Latini non comparanda est quotidiana atque incondita loquela & barbaro garritu, sed assidua prius lectione, & dein adjunctis styli exercitiis, qui unicus est & verus dicendi Magister.

Respon
deest, plur
agamus, V
capam. V
in Academi
idem libo de
idem 1. Nat
est, ut plus
Artic. lib. 1.
emam: idem
verum esse non po
Uu plus Extraj
quam inquit
Cantulus in p
omni scilicet.

am Objecta.

Responsio ad quædam Objecta. 64. I

deest, pluris æris pretio emi. Sed exemplis
agamus. Sallustius Jugurth. *Neque pluris pretii
coquam.* Vide Varron. Cicer. 2. Orator, &
in Academic. *Quum plus uno verum esse non possit :*
idem lib. de Legibus; *Hoc plus ne ragum facitis :*
idem 1. Nat. Deorum; *Alterum certè non po-
test, ut plus una vera sit, subaudi opinio :* idem
Attic. lib. 1. *Ut hoc nostrum desiderium ne plus sit
annuum :* idem in Topic. *In disjunctione plus uno
verum esse non potest.* Valer. Maxim. lib. 1. cap. 8.
*Uno plus Etrusci cadent : quod sumit à Livio,
quum inquit ; Uno plus Etruscorum cecidisse in acie.*
Catullus in primo epigram. *Plus uno maneat pe-
rante seculo,*

S f

LE

Lectione obicit
qui in univ
ori nobis bene
cicis mori
ca redam
in ita vete
cos & signifi
a sit in prop
Ciceron
tamen
obit et
oc erant
curram
t probam
archa
velim
vix
tatis
infirmit
tam est
coram
meriti
hoper
ita
vix
vix